

حسابداران



در این شماره می خوانیم:

گزارش جشن روز حسابدار و چهل و پنجمین همایش انجمن حسابداران خبره ایران با عنوان «مبارزه با تقلب، فساد و پولشویی» از یابی بلاک چین با استفاده از چهارچوب کوزو چشم انداز گزارشگری مالی اقلام نامشهود | مدل سازی چند ضلعی تقلب و اهرم کمیته حسابرسی | ارزیابی و مقایسه کیفیت سیستم های مدیریت مالی عمومی: تئوری، تاریخچه و شواهد | بررسی ساز و کار صورت حساب دیجیتال، به عنوان یک استراتژی برای کاهش خطرات پول شویی در حوزه ارزهای دیجیتال | پاسخ حسابرسان به تقلب شرکت: شواهدی از حق الزحمه حسابرسی و جایگزینی حسابرس | هوش مصنوعی و چالش های پیش روی رشته حسابداری | گزارش میزگرد آنلاین «نحوه شناسایی در آمد بعد از تغییر استانداردهای مرتبط با آن» | گزارش میزگرد «آنلاین حسابداران و آخرین تغییرات مالیاتی» | گزارش میزگرد آنلاین «چالش های زنان در حسابداری» | گزارش میزگرد آنلاین «بررسی تغییرات آزمون حسابدار رسمی» |

بر نام خردوند جا، و خرد انجمن

- ۲ گزارش جشن روز حسابدار و چهل و پنجمین همایش انجمن حسابداران خبره ایران با عنوان «مبارزه با تقلب، فساد و پولشویی»
۱۸ آذر ۱۴۰۲
- ۱۰۰ گزارش میزگرد آنلاین "نحوه شناسایی درآمد بعد از تغییر استانداردهای مرتبط با آن"
۱۰ مرداد ۱۴۰۲
- ۱۰۲ گزارش میزگرد آنلاین "حسابداران و آخرین تغییرات مالیاتی"
۱۲ شهریور
- ۱۰۴ گزارش میزگرد آنلاین "چالش‌های زنان در حسابداری"
۲۲ مهر
- ۱۰۶ گزارش میزگرد آنلاین "بررسی تغییرات آزمون حسابدار رسمی"
۲۱ آبان
- ۱۰۸ فهرست مؤسسات حسابرسی
- ۱۱۵ مؤسسات خدمات مالی
- ۱۱۶ فهرست اعضای خبره انجمن
- ۱۲۰ اعضای جدید انجمن

مقالات و مطالب فنی

- ۶ ارزیابی بلاک‌چین با استفاده از چهارچوب کوزو
قاسم بولو، محمد کزازی
- ۲۲ چشم‌انداز گزارشگری مالی اقلام نامشهود
وحید منتی، کیانا صدیق‌پور
- ۴۲ مدل‌سازی چند ضلعی تقلب و اهرم کمیته حسابرسی
مهدی بیرانوند، فرهاد زاهدی، امیر پرویزفروزان فر
- ۵۴ ارزیابی و مقایسه کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی: تئوری، تاریخچه و شواهد
ادریس کریمی قره‌عمر، پارسا پورمهدی
- ۷۸ بررسی ساز و کار صورت‌حساب دیجیتال، به عنوان یک استراتژی برای کاهش خطرات پول‌شویی در حوزه ارزهای دیجیتال
محمد نورزی، آریتا ابراهیمیان
- ۸۶ پاسخ حسابرسان به تقلب شرکت: شواهدی از حق‌الزحمه حسابرسی و جایگزینی حسابرس
احسان سعادت
- ۹۲ هوش مصنوعی و چالش‌های پیش‌روی رشته حسابداری
نعمه بیات، مهدیه بیهقی



آذر و دی ۱۴۰۲

سال ۳۸، شماره پیاپی ۳۵۱
شاپا: ۵۳۰-۱۷۳۵ ISSN

صاحب امتیاز: انجمن حسابداران خبره ایران

مدیر مسئول: مهدی تقوی

سرمدیر و مدیر اجرایی: سیدمحمدباقرآبادی

طراح، صفحه‌آرا و امور وبگاه: لیلا بیگلری

دبیر اخبار و امور آگهی‌ها: بنفشه صفری‌نژاد

همکاران تحریریه: حسن چناری، ویدا غفاری،

حامد قاموس مقدم

مقاله‌ها و اظهارنظرهای مندرج در حسابدار بازتاب‌دهنده نظر رسمی انجمن حسابداران خبره ایران نیست؛ مگر در مواردی که تصریح شود.

مسئولیت مقاله‌ها و اظهارنظرهای مندرج در حسابدار در برابر ادعاهای اشخاص ثالث بر عهده تهیه‌کنندگان مطالب است.

حسابدار در ویرایش فنی و ادبی و یک‌دست کردن دستور خط فارسی مطالب آزاد است.

نشانی دفتر مجله: تهران، میدان آرژانتین،

خیابان شهید راضل کوری (بیست و هفتم)،

خیابان الوند، پلاک ۲۸، طبقه دوم

تلفن: ۸۸۶۵۹۹۸۲-۸۸۶۵۹۹۸۵

فکس: ۸۸۸۷۸۶۶۷

کدپستی: ۱۵۱۴۹۳۶۵۱۶

صندوق پستی: ۱۵۸۱۵۳۶۹۱

وبگاه انجمن: iica.ir

وبگاه مجله: hesabdār.iica.ir

رایانامه مجله: hesabdār@iica.ir



www.hesabdār.iica.ir

آرشیو کامل شماره‌های پیشین حسابدار در وبگاه مجله به نشانی فوق در دسترس همه علاقه‌مندان است.

دانشگاه
حسابداری

www.Hesabdary.Com

@Hesabdary.Com

چهل و پنجمین همایش
انجمن حسابداران خبره
ایران با عنوان «مبارزه با
تقلّب، فساد و پولشویی»
۱۸ آذر ۱۴۰۲





همایش مبارزه با تقلب، فساد و پولشویی عصر هجدهم آذر ماه در سالن خلیج فارس پژوهشگاه نیرو برگزار شد، این همایش که به مناسبت گرامیداشت هفته حسابداری برگزار شد با استقبال بی نظیر بیش از ۱۱۰۰ حسابدار مواجه شد، که از این حیث رکوردی تاریخی در انجمن حسابداران خبره ایران به ثبت رسید. در ابتدا رئیس شورای عالی انجمن، دکتر کاظم وادی زاده به میهمانان خیر مقدم گفتند و مبنای طرح ریزی و اجرای همایش را بیان کردند. سپس دکتر سعید جمشیدی فرد، رئیس اسبق شورای عالی انجمن حسابداران خبره ایران و رئیس سابق شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران به بیان ابعاد حقوقی تقلب، فساد و پولشویی پرداختند.



پس از ایشان دکتر فرشاد محمدپور معاون نظارتی بانک مرکزی، دیدگاه بانک مرکزی را در خصوص بحث فساد و پولشویی تشریح کردند. در ادامه دکتر روح اله نجفی در خصوص مبارزه با پولشویی سخنرانی کردند و حسن ختام بخش اول همایش ویدئو ارسالی استاد غلامحسین دوانی با موضوع "فساد تقلب، پولشویی در عصر دیجیتال" بود. سرآغاز بخش دوم همایش سخنرانی استاد هوشنگ نادریان بود که نقش حرفه حسابداری در برخورد با فساد را تبیین کردند. سپس دکتر وحید منتی در بخش برخورد حسابرسان با فساد به تشریح دسته بندی تقلب، انواع تقلب و ارتباط آن ها پرداخت. پس از ایشان ویدئو ارسالی از پروفسور ذبیح اله رضایی با موضوع حسابداری



قانونی، تقلب و پولشویی در سالن پخش شد.

سپس مدیر عامل اسبق بانک صادرات، دکتر حجت اله صیدی در جایگاه حضور پیدا کرد و در خصوص فساد و تقلب در شبکه بانکی توضیحاتی را ارائه کردند.

سخنرانی پایانی همایش توسط دکتر توحید کاظمی انجام شد که به کشف تقلب در صورت‌های مالی پرداخته شده بود.

در این قسمت برنامه با توجه به اینکه به دلیل الودگی هوا استاد غلامرضا سلامی امکان شرکت در مراسم پیدا نکرده بودند، متنی را برای حضار ارسال کردند که توسط مدیر مرکز آموزش حسابداران خبره، دکتر محسن غلامرضایی قرائت شد، در بخش پایانی که پس از اجرای موسیقی زنده نوبت به معرفی چهره‌های ماندگار سال ۱۴۰۲ رسید.

در این قسمت برنامه کلیه چهره‌های ماندگار انجمن حسابداران خبره ایران در کلیبی تصویری معرفی شدند و آقایان دکتر قدرت‌اله طالب‌نیا، دکتر کامبیز فرقان دوست‌حقیقی، احمد غفارزاده، مصطفی جان‌نثاری و محمد شلیله به پاس یک عمر تلاش برای حرفه حسابداری به‌عنوان چهره‌های ماندگار سال ۱۴۰۲ از طرف شورای عالی انجمن حسابداران خبره ایران معرفی شدند.

در خاتمه به مناسبت گرامی‌داشت هفته حسابداری، کیکی مزین به آرم انجمن حسابداران خبره ایران توسط اعضای شورای عالی به‌صورت نمادین برش خورد و همه میهمانان برای صرف شام به سالن غذاخوری راهنمایی شدند.





ارزیابی بلاک چین با استفاده از چهارچوب یکپارچه کوزو

و سیستم‌های اطلاعاتی شرکت با استفاده از یک چهارچوب معین شده، می‌تواند روی مرز سیستمی تمرکز کند که نسبتاً در راستای مرز شرکت است. گرچه تبادل الکترونیکی داده‌ها و سیستم‌های انبار با مدیریت فروشنده، یکپارچه‌سازی سیستم‌های درون زنجیره تأمین را امکان‌پذیر کرده‌اند، این فناوری‌ها

۱. مقدمه طراحی فناوری، توسعه، پیاده‌سازی، عملیات، نگهداری و ارزیابی ریسک تاکنون همواره یک شرکت را در نظر می‌گیرد و به بررسی رابطه آن با شرکای دیگری مانند مشتریان و فروشندگان می‌پردازد که با آن تعامل دارند. مدیریت و حسابرسان در زمان ارزیابی سیستم کنترل‌های داخلی



محمد کزای

حسابداری
www.Hesabdary.Com
@Hesabdary.Com

قاسم بولو

کنترل‌های داخلی ایجاد می‌کند. اولین چالش برای حاکمیت شرکتی و ارزیابی کنترل داخلی معرفی شده توسط فناوری بلاک‌چین، تغییر در تمرکز از یک شرکت به کسب‌وکار جمعی است (استین اسمیت و گاستونگری، ۲۰۲۰). بنابراین فرد در زمان ارزیابی ریسک‌های فناوری بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند، باید تعامل همه شرکت‌ها را در نظر بگیرد و دیدگاهی کل‌نگر و وسیع‌تر از تمام شرکای تجاری داشته باشد. شرایط قرارداد در قراردادهای هوشمند با خودکارسازی فرایندها بین شرکای قرارداد اجرا می‌شود؛ فرایندهایی که شرایط قرارداد را اجرا می‌کنند می‌توانند توسط شرکتی به غیر از شرکتی تعیین شوند که سیستم کنترل‌های داخلی را ارزیابی می‌کند. از این‌رو، ارزیابی ریسک و کنترل باید کل اکوسیستم شرکت‌ها و سایر شرکایی را مدنظر قرار دهد که از طریق قراردادهای هوشمند و بلاک‌چین در تعامل هستند (پرایس واتر هاوز، ۲۰۱۹). علاوه بر این، اجرای خودکارسازی شده شرایط قرارداد، مرز سیستم را حذف می‌کند زیرا هیچ تأییدی از تعاملاتی وجود ندارد که وارد سیستم اطلاعات شرکت می‌شوند. بنابراین قبل از اینکه فناوری به‌طور گسترده اتخاذ شود، مدیریت، حساب‌سازان و قانونگذاران باید به موضوعاتی از قبیل کنترل‌های داخلی در مقابل کنترل‌های خارجی برای بلاک‌چین (پرایس واتر هاوز، ۲۰۱۹)، اینکه فناوری بلاک‌چین چگونه الزامات موجود حاکمیت را مختل خواهد کرد و چگونه شفافیت افزایش یافته می‌تواند به‌طور بالقوه ساختارهای قدرت را در اصول حاکمیت شرکت‌ها و زنجیره‌های تأمین همسان‌سازی کند،

فرایندها را در میان شرکای تجاری خودکار کنند (دائی و وساهرلی، ۲۰۱۷). برای مثال، پس از بستن قرارداد، پرداخت باید به‌صورت خودکار کنار گذاشته شود و تا زمان تحویل کالاها به‌صورت وجه‌الضمان نگه داشته شود. وقتی قرارداد هوشمند، داده‌های مربوط به تحویل کالاها را دریافت می‌کند، بدون اینکه مشتری ملزم به تأیید، ثبت و مشخص کردن پرداخت باشد، به‌صورت خودکار به فروشنده واریز می‌شود. شفافیت ایجاد شده از طریق استفاده از کیف پول دفترکل توزیع شده (ثبت رایج موجود برای تمام مشارکت‌کنندگان بلاک‌چین) و قراردادهای هوشمند، نیاز به مصالحه‌های میان شرکای تجاری را حذف می‌کند؛ در نتیجه، استفاده از قوانین خودکار، نیاز به اعتبار بیرونی را حذف می‌کند و دفترکل توزیع شده‌ای که نیاز به مصالحه‌ها را حذف می‌کند، مرز سیستمی شرکت را حذف می‌کنند. علاوه بر این، در زمان افزودن تراکنش‌ها به دفترکل توزیع شده، شرکت باید برای ثبت و پردازش تراکنش‌ها به گره‌های تحت مالکیت شرکای مختلف یا گره‌های به‌فعالیت درآمده توسط آنها تکیه کند که بیش از پیش مرز سیستمی شرکت را حذف می‌کند. بنابراین، تمام شرکای قرارداد هوشمند، نیازمند کنترل‌های داخلی مناسب نه تنها در اطراف سیستم‌های اطلاعات داخلی بلکه در اطراف کل اکوسیستم بلاک‌چین هستند. از این‌رو، این رویکرد جدید برای ثبت یک دفترکل توزیع شده مشترک را با خودکارسازی فرایند ترکیب می‌کند و چند چالش را برای رویکرد جدید برای اصول حاکمیت شرکتی و ارزیابی سیستم



موجب می‌شوند شرکت‌ها به اندازه کافی، مرز سیستم را شناسایی کنند. از سوی دیگر فناوری بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند نه فقط یکپارچه‌سازی بلکه خودکارسازی فرایند در سراسر زنجیره تأمین را نیز نمایش می‌دهند. قراردادهای هوشمند تعیین شده در فناوری بلاک‌چین می‌توانند

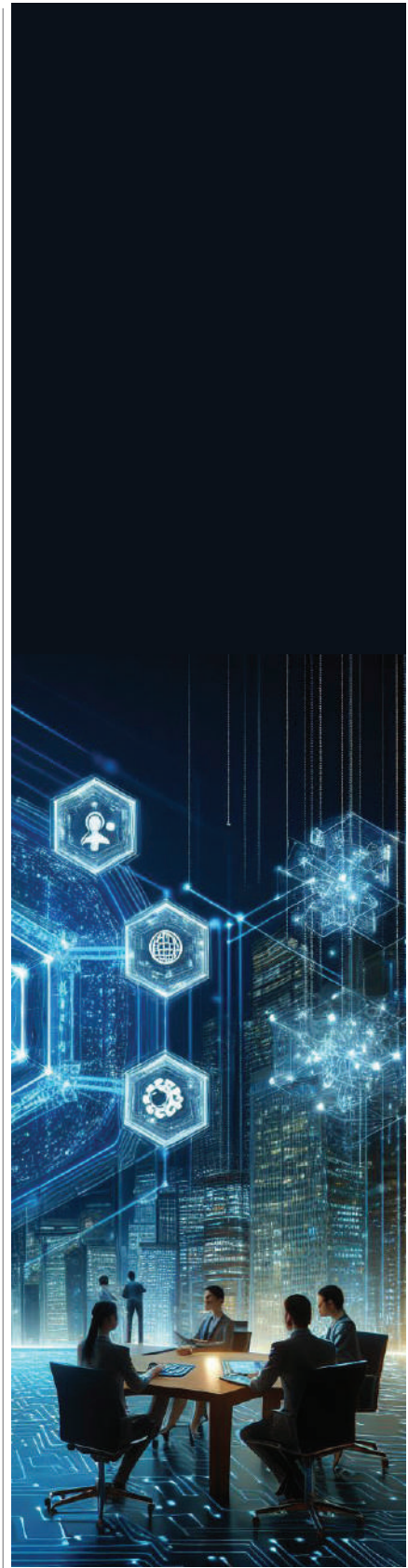
وجود دارد که شرکت‌ها نیازمند به‌دست آوردن تضمین‌هایی باشند که نشان دهد تمام شرکای بلاک‌چین برای اجزای رایج حاکمیت تعیین شده و کنترل‌های داخلی فعالیت می‌کنند تا نشان دهند دفترکل بلاک‌چین توزیع شده از قراردادهای هوشمند به اندازه دفترکل حسابداری قابل اعتماد است. همچنین در این نوشتار می‌آموزیم آیا نگرانی‌های بیشتر در زمانی مطرح می‌شوند که مرز شرکتی به دلیل استفاده از بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند حذف شده است یا خیر؟ به این منظور، محیط بلاک‌چین را با استفاده از چهارچوب کمیته حمایت سازمان‌های یکپارچه کوزو و چهارچوب مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی کوزو بررسی می‌کنیم و موضوعات دیگری را مورد بحث قرار می‌دهیم که باید در حین کنترل‌های داخلی و ارزیابی ریسک بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند مدنظر قرار داده شوند.

۲. بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند

هر واحد تجاری به‌طور مرسوم معاملات کسب‌وکار را در دفترکلی ثبت می‌کند که در دسترس دیگران قرار نمی‌گیرد. از این‌رو، دو شرکت معاملاتی می‌توانند ثبت‌های ناپایدار و به‌طور بالقوه فریبکارانه‌ای را در دفترکل‌های جداگانه مستندسازی کنند. برای اطمینان از یک نسخه واقعی بین شرکای معاملاتی، اغلب طرف سوم (برای مثال، بانک یا حسابرس) معاملات را برای هر شرکت تصدیق می‌کند و آن را به‌صورت فرایند اعتمادی متمرکز شده آشکار می‌کند. به‌طور بالقوه، فناوری بلاک‌چین می‌تواند برای حفظ یک دفترکل توزیعی مشترک استفاده

بپردازند. استفاده از سیستم دفترکل توزیع شده موجب چالش‌های دیگری نیز می‌شود؛ مانند اینکه چه کسی باید بر روی دفترکل توزیع شده حاکمیت داشته باشد، چه عوامل ریسکی باید کشف شوند؟ چه کسی (کدام شرکت) باید عوامل ریسک را کشف کند؟ چه کنترل‌های داخلی باید روی بلاک‌چین پیاده شوند و چه کسی باید مسئولیت اجرای این کنترل‌ها را بر عهده داشته باشد (استین اسمیت و گاستونگری، ۲۰۲۰)؟ در نتیجه، بخش‌های مدیریت شرکت، حساب‌رسان و مشاوره ریسک شرکت‌های حسابرسی به دنبال این موضوع هستند که بررسی کنند آیا شرکتی می‌تواند هنوز از قانون ساربینز-آکسلی ۲۰۰۲ پیروی کند و به استفاده از چهارچوب‌های مشخص شده در ارزیابی کنترل‌ها و گزارش حوزه و کفایت کنترل‌های داخلی در محیط بلاک‌چین ادامه دهد؟ علاوه بر این نهادهای استانداردگذاری مانند انجمن حسابداران رسمی آمریکا در نظر دارند که آیا حوزه‌های دیگر تمرکز، باید برای گزارش‌های حسابرسی مختص به بلاک‌چین یا قراردادهای هوشمند تعریف شوند یا خیر؟

چهارچوب‌های موجود سیستم کنترل‌های داخلی با تمرکز روی چشم‌انداز شرکت برای ارزیابی حاکمیت، مدیریت، کنترل‌های داخلی و روابط با شخص ثالث، توسعه پیدا می‌کند. حفاظت مناسب از دفترکل بلاک‌چین به عهده تمام شرکایی است که به اجزای رایج حاکمیت و کنترل‌های داخلی پایبند هستند (تعامل‌کنندگان و همچنین گروه‌های پردازش). بنابراین، احتمال آن



الگوریتم را روی بلاک چین ایجاد کرده است و اجرا می‌کند. اگرچه تمام طرفین در قرارداد راجع به شرایط قرارداد به توافق خواهند رسید، آغازگر قرارداد هوشمند الگوریتمی را براساس قوانین موافقت شده از قرارداد قانونی ایجاد خواهد کرد که حقوق و مقررات تعامل کنندگان را تعیین می‌کند و آن را در بلاک چین اجرا می‌کند. در نتیجه، احتمالاً شرکت با بیشترین سهم در کنسرسیوم بلاک چین مسئول آغاز کردن



استفاده می‌کنند. فناوری بلاک چین از ارائه دفترکل توزیعی برای رمز ارزها توسعه یافته‌اند (پیترز و پانای، ۲۰۱۶) تا عملکرد درجه بالاتری را ارائه کنند مانند قراردادهای هوشمندی که موجب می‌شوند محاسبه توزیعی از سایر دسته‌های دارایی پشتیبانی کند (فانین و سنترز، ۲۰۱۶؛ سوان، ۲۰۱۵). قراردادهای هوشمند برنامه‌های کامپیوتری که خودبه‌خود اجرا می‌شوند هستند که شرایط قرارداد را بین شرکت‌های تجاری خودکارسازی و اجرا می‌کنند. تاریخ ایده قراردادهای هوشمند (سابو، ۱۹۹۷) به قبل از ایده بلاک چین برمی‌گردد؛ با این حال بستر بلاک چین موجب استفاده از قراردادهای هوشمند می‌شود. قراردادهای هوشمند بلاک چین می‌توانند برنامه‌های مالی پیچیده (سوان، ۲۰۱۵) و سایر برنامه‌های بلادرنگ و حساس به داده را پردازش کنند. علاوه بر این، یک قرارداد هوشمند می‌تواند الزامات قانونی را در مراحل خودکارسازی شده تبدیل کند که بر فرایند اعتماد توزیعی تکیه دارند و در این ضمن امنیت معاملات را افزایش دهد و هزینه معاملات را به حداقل برساند. قراردادهای هوشمند می‌توانند شرایط قرارداد را با تبدیل و بسترسازی قوانین قرارداد در الگوریتم‌های کامپیوتری و خودکارسازی کردن مراحل با شروع وظایف براساس یک زمان خاص، یک رویداد یا مجموعه‌ای از رویدادها اجرا کنند (برای مثال، سند منتقل شده در زمانی که پرداخت صورت گرفته است) (کیوات، ۲۰۱۵؛ پیترز و پانای، ۲۰۱۶ و ژنگ و همکاران، ۲۰۱۷).

در این نوشتار «آغازگر قرارداد هوشمند» به‌عنوان شرکتی تعریف می‌شود که

شود تا شفافیت معاملات را ارائه کند که در آن هر شرکت، نسخه خود را از یک دفترکل توزیعی دارد که توسط شبکه، تصدیق و معتبر شده است. وقتی معامله‌ای در بلاک چین وارد می‌شود، هرکدام از مشارکت‌کنندگان (هر گره) درستی آن معامله را تصدیق می‌کند. فرایند اعتماد توزیعی (فرایند توافق نظر) معاملات را ضد دستکاری می‌کند زیرا معاملات قبل از اینکه به‌عنوان خانه جدید در بلاک چین اضافه شوند (مجموعه‌ای از ثبت‌های مشترک) توسط گره‌ها معتبر می‌شوند. اینکه کدام گره‌ها در شبکه اختیار افزودن مجموعه‌ای تعاملات به خانه‌ها را دارند به این بستگی دارد که آیا بلاک چین اجازه دسترسی دارد (خصوصی) یا مجاز به دسترسی نیست (عمومی). در بلاک چین‌های مجاز به دسترسی، گره‌ها در شبکه توسط شبکه، معتبر می‌شوند. از این‌رو گره‌های خاص به‌طور آشکارا تأیید می‌شوند تا در تأیید و تصدیق معاملات، مشارکت داشته باشند. در بلاک چین‌های غیرمجاز به دسترسی، هر گره‌ای اجازه دارد در تأیید و تصدیق معاملات مشارکت داشته باشد. در حسابرسی توجه زیادی به استفاده از بلاک چین‌های مجاز به دسترسی و غیرمجاز به دسترسی وجود دارد؛ با این حال پیامدها، فرصت‌ها و چالش‌ها ممکن است بین نوع بلاک چینی متفاوت باشند که استفاده می‌شود (کزازی، ۱۴۰۰). این نوشتار به کنسرسیوم‌های بلاک چینی می‌پردازد که یک سیستم نیمه خصوصی است و در آن شرکت‌کننده‌ها برای شبکه تعریف شده‌اند اما از فرایندهای اعتباردهی توزیعی موجود در بلاک چین عمومی

در دفترکل توزیعی ذخیره شوند تا امکان پیگیری و تأیید سنگ‌های قبلی در سراسر زنجیره تأمین ایجاد شود. دوم، رقمی کردن مستندات زنجیره تأمین و تأیید خودکار برخط، ثبت‌های دارای دیجیتال، سند‌های مالکیت یا تعهدات ناشی از خریدی که می‌توانند دیجیتالی‌سازی یا معتبر بشوند و با استفاده از بلاک‌چین منتقل شوند. سوم، نظارت مبنی بر قوانین؛ با ظهور اینترنت اشیا (IoT)، سازندگان تجهیزات خودرو، توزیع‌کننده‌های قطعات، دلان، ارائه دهندگان بیمه، مکانیک‌ها و سایرین می‌توانند از توانایی تجهیزات در داخل خودرو پشتیبانی کنند تا به‌طور خودمختار نیازهای خود را حس کنند و این نیازها را به ذینفع مناسب برسانند. چهارم، راه‌اندازی یا لجیستیک معکوس مبنی بر نظارت مبنی بر قوانین؛ برای مثال چرخه عمر محصول از خریداری، استرداد، بازیافت و دورریز می‌توانند به‌صورت یکپارچه و بدون نقص با استفاده از قراردادهای هوشمند مدیریت شوند. پنجم، راه‌اندازی مستقیم نظیر به نظیر بدون استفاده از قراردادهای هوشمند و بلاک‌چین بدون استفاده از سیستم بانکداری مستقیماً به فروشنده پرداخت می‌کنند (برای مثال پرداخت بیت‌کوین). قراردادهای هوشمند با متصل کردن قطعات محصول و ذینفعان مختلف بدون هیچ‌گونه تعامل انسانی در سراسر زنجیره تأمین، پاسخ به رویدادهای بلادرنگ را ممکن می‌کنند. در ادامه، چالش‌های مربوط به ارزیابی کنترل‌های داخلی را براساس اجزای چهارچوب‌های یکپارچه کنترل داخلی و مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی کوزو

هوشمند دیگری را آغاز کند. بنابراین می‌توان دید که سازمان‌ها به‌طور کامل با قراردادهای هوشمند اداره می‌شوند. این موضوع به سازمان‌ها اجازه می‌دهد تا هزینه‌های معاملات و تراکنش‌ها را به حداقل برسانند و فرصت‌های تقلب و خطاها را با ایجاد کردن نقشه‌ای از تراکنش‌هایی را به حداقل می‌رسانند که توسط شبکه تضمین شده بودند. صنایع مختلف در حال حاضر به دنبال موارد کاربردی قراردادهای هوشمند در بلاک‌چین هستند. بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند می‌تواند باعث ارزش افزوده شوند و پنج حوزه زیر را در موقعیت زنجیره تأمین بهبود بخشند (دیلویت، ۲۰۱۸). ابتدا، پیگیری محصول در سراسر زنجیره تأمین؛ برای مثال علامت‌های فیزیکی از الماس‌ها و جواهرات می‌توانند

قرارداد هوشمند است، زیرا آنها بیشترین انگیزه را برای قرارداد «کار» دارند. قوانین بسترسازی شده در قرارداد، ریسک یکی از شرکت‌هایی را کاهش می‌دهد که الزامات قرارداد خود را تحویل ندهد. اگر سایر شرکا را فریب دهند، آن شرکا می‌توانند قرارداد را ترک کنند و با آن طرف معامله، معامله‌ای نداشته باشند. قوانین موجود در قراردادهای هوشمند روی اصل «اگر-پس» کار می‌کند تا مشخص کند چگونه شرایط قرارداد باید اجرا شوند (برای مثال، اگر پرداخت انجام شود، پس سند منتقل می‌شود). قراردادهای هوشمند زمانی خیلی سودمند هستند که قراردادهای پیچیده‌ای با طرف قراردادهای مختلفی وجود داشته باشد. تکمیل موفق یک قرارداد هوشمند می‌تواند به‌عنوان جرقه‌ای به‌کار گرفته شود که قرارداد





مورد بحث قرار می‌دهیم.

۳. چهارچوب‌های موجود: چهارچوب یکپارچه کنترل داخلی و مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی کوزو

کوزو، «چهارچوب یکپارچه - کنترل داخلی» را در سال ۱۹۹۲ منتشر کرد. از آن زمان، این چهارچوب پذیرش جهانی را به‌عنوان چهارچوبی پیشگام برای طراحی، پیاده‌سازی و ارزیابی کنترل‌های داخلی به‌دست آورده است (کوزو، ۲۰۱۳). کارتیس و همکاران (۲۰۱۲) ادغام فناوری را در چهارچوب ۱۹۹۲ توصیه می‌کنند. در نتیجه، این نسخه به‌روزشده در سال ۲۰۱۳، اهمیت و به‌هم وابستگی فناوری را در شرکت‌ها بازنمایی می‌کند و به نیاز به درک محیط فنی در زمان ارزیابی ریسک‌ها و کنترل‌ها تأکید دارد.

ریتنبرگ و لندستیل (۲۰۱۰) بحث خوبی از تاریخچه کوزو، مراحل تدوین چهارچوب و پروژه‌های پیشنهاد شده و فعلی ارائه می‌کنند. این پذیرش گسترده از چهارچوب برای کنترل‌های داخلی نسبت به ارزیابی‌های گزارشگری مالی می‌توانند به معرفی ساربینز-آکسلی ۲۰۰۲ نسبت داده شوند. کوزو (۲۰۱۳) کنترل‌های داخلی را به‌صورت «فرایند تحت تأثیر یک هیئت مدیره مؤسسه، مدیریت و سایر کارکنان تعریف می‌کند که برای ارائه تضمین معقول در رابطه با دستاورد فعالیت‌های مرتبط با عملیات، گزارشگری و موافقت طراحی می‌شوند.» این چهارچوب، پنج مؤلفه را شناسایی می‌کند: (۱) محیط کنترل، (۲) ارزیابی ریسک، (۳) فعالیت‌های کنترل، (۴) اطلاعات و ارتباطات و (۵) نظارت فعالیت‌های موردنیاز برای دستیابی به دستاوردهای تعیین شده توسط شرکت. طبق این چهارچوب، برای به حداقل

۴. ارزیابی بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند با استفاده از چهارچوب‌ها چهارچوب یکپارچه کوزو

جدول ۱ با جزئیات چالش‌های مربوط به ارزیابی کنترل‌های داخلی بلاک‌چین را با استفاده از چهارچوب یکپارچه کوزو ارائه می‌کند. مهم‌ترین چالش در محیط کنترل، ارزیابی ریسک و فعالیت‌های کنترل وجود دارد. با فرض مرز حذف شده سیستم، افزایش ارتباط، اجرای قرارداد خودکارسازی و دفترکل توزیعی، تعریف محیط کنترل در سناریوی بلاک‌چین می‌تواند دشوار باشد. ماهیت خودمختار قراردادهای هوشمند می‌تواند کنترل و مالکیت سیستم را حذف و تیره کند. بنابراین درک محیط کنترل و مشارکت هیئت مدیره می‌تواند با ایجاد یکپارچگی‌های زنجیره تأمین مرسوم متفاوت باشد.

رساندن ریسک عدم دستیابی به اهداف شرکت، هر کدام از این پنج مؤلفه و اصول مربوطه باید با هم ارائه شوند، عمل و کار کنند.

در سال ۲۰۱۷، هیئت کوزو یک سند به‌روزشده با عنوان «مدیریت ریسک شرکت: یکپارچه‌سازی با راهبرد و عملکرد» را منتشر کرد که اثرات مدیریت ریسک شرکت را در برنامه‌ریزی راهبردی و از این‌رو رشد و عملکرد شرکت، بازنمایی می‌کند. این چهارچوب به‌روزشده بر روی پنج مؤلفه تمرکز دارد: (۱) حاکمیت و فرهنگ، (۲) راهبرد و هدفگذاری، (۳) عملکرد، (۴) مرور و بازبینی و (۵) اطلاعات، ارتباطات و گزارشگری (کوزو، ۲۰۱۷). علاوه بر این، این به‌روزرسانی ۲۰ اصل کلیدی در هر کدام از این پنج مؤلفه معرفی می‌کند که پیوندی با چهارچوب کنترل داخلی ایجاد کرده و تکرار جنبه‌های کلیدی کنترل داخلی رایج برای مدیریت

جدول ۱ - ارزیابی مورد استفاده بلاک چین برای یکپارچه سازی زنجیره تأمین با چهارچوب یکپارچه کوزو

چالش‌ها	کوزو- اصول چهارچوب یکپارچه سازی شده
<p>در محیط بلاک چین، بزرگترین چالش می‌تواند شناسایی مرز سیستم اطلاعات باشد.</p> <ul style="list-style-type: none"> - با فرض حذف کردن مرزها، در اینجا شأن و ارزش‌های اخلاقی چه کسی باید ارزیابی شود؟ - اگر شرکت مشارکتی در قرارداد هوشمند داشته باشد اما آغازگر نباشد، آیا ما باید یکپارچگی شرکت آغازگر را ارزیابی کنیم؟ اگر نه، چرا؟ 	<p>۱. سازمان تعهدی را برای یکپارچه سازی و ارزش‌های اخلاقی نشان می‌دهد</p>
<p>نیاز به کنترل‌های کلی حول کنسرسیوم بلاک چین را در زمانی توضیح می‌دهد که حاکمیت پیچیده تر می‌شود. بنابراین شرکت‌ها مجبور خواهند شد به قراردادهای هوشمند و بلاک چین زیر پردازند:</p> <ul style="list-style-type: none"> - تا چه میزانی هیئت مدیره درگیر می‌شود؟ - آیا هیئت مدیره باید با سایر شرکت‌های هیئت مدیره‌ای همکاری داشته باشد؟ - اگر هیئت مدیره، شامل مجریان ارشد شرکت‌های متعلق به بلاک چین باشد، چگونه استقلال را ارزیابی می‌کنید؟ (شلدون، ۲۰۱۹). 	<p>۲. هیئت مدیره نسبت به مدیریت استقلال نشان می‌دهد و نظارت توسعه و عملکرد کنترل داخلی را به کار می‌گیرد</p>
<ul style="list-style-type: none"> - اگر ما شرکت آغازگر قرارداد نباشیم، چگونه کنترل‌های هوشمند ساخته شده در قراردادهای هوشمند را ارزیابی می‌کنیم؟ - میزان بینش هیئت مدیره نسبت به قراردادهای هوشمند چقدر است؟ - آیا هیئت مدیره می‌تواند با هیئت مدیره سایر شرکت‌ها همکاری کند؟ - ساختار مناسب گزارشگری بین هیئت مدیره شرکت‌های مختلف چگونه است؟ - آیا میزان احتیاج به بینش براساس بلاک چین مجاز به دسترسی و غیرمجاز به دسترسی متفاوت است؟ 	<p>۳. مدیریت با نظارت هیئت مدیره، ساختارها، خطوط گزارشگری و مقامات مناسب و مسئولیت‌ها به دنبال اهداف، تعیین می‌کند</p>
<ul style="list-style-type: none"> - در نتیجه بلاک چین و قراردادهای هوشمند، نیازهای کارکنان تا چه میزان تغییر خواهند کرد؟ 	<p>۴. سازمان تعهدی را برای جذب، توسعه و حفظ افراد با صلاحیت در راستای اهداف نشان می‌دهد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - اگر شرکتی یک شرکت کننده باشد، چه مهارت‌هایی نیاز دارد؟ - با فرض تازه بودن مسئله بلاک چین، چه صلاحیت‌هایی نیاز هستند؟ - اگر قراردادهای هوشمند نیاز به مشارکت انسانی را حذف کنند، چگونه قابلیت اطمینان، مسئولیت‌ها و سطح اختیارات را ارزیابی کنیم؟ 	<p>۵. سازمان افرادی که می‌شود روی آنها حساب کرد را به خاطر مسئولیت‌های کنترل داخلی‌شان به دنبال اهداف، نگه می‌دارد.</p>

محیط کنترل

<p>۶. سازمان اهداف را با شفافیت کافی مشخص می‌کند تا شناسایی و ارزیابی ریسک‌های مرتبط با اهداف را ممکن کند.</p> <p>اهداف مرتبط با بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند (ارائه وفادارانه، به اشتراک‌گذاری اطلاعات و یکپارچه‌سازی داده و غیره) کدامند؟ آیا اهداف می‌توانند با شفافیت کافی شناسایی شوند؟</p>		
<p>۷. سازمان ریسک‌ها را برای دستیابی به اهداف مطلوب نهاد شناسایی می‌کند و ریسک‌ها را به‌عنوان مبنایی برای تعیین چگونگی مدیریت ریسک‌ها تجزیه و تحلیل می‌کند.</p> <p>با فرض اینکه قراردادهای هوشمند می‌توانند نوشته شوند تا تغییرات محیطی بیرونی را شامل کنند، میزان تجزیه و تحلیل ریسک چقدر است؟ همچنین اگر شرکت آغازگر قراردادهای هوشمند نیست، نیاز به ارزیابی پاسخ‌های ریسک موجود در قراردادهای هوشمند می‌تواند چالش بزرگی باشد.</p>		ارزیابی ریسک
<p>۸. سازمان توان مربوط به کلاهبرداری را در ارزیابی ریسک‌ها در دستیابی به اهداف را مدنظر قرار می‌دهد.</p> <p>با فرض ارتباطات بینابین، سناریوهای کلاهبرداری باید گسترش یابند تا شرکت‌های دیگر را نیز بگنجانند. بنابراین ما چگونه سناریوهای کلاهبرداری که بتوانند در قراردادهای هوشمند قرار گیرند و دستکاری رویدادهای آغازین قرارداد هوشمند را شناسایی کنیم؟</p>		
<p>۹. سازمان، تغییراتی را که می‌توانند تأثیر چشمگیری روی سیستم کنترل داخلی بگذارند شناسایی و ارزیابی می‌کند.</p> <p>بلاک‌چین چه تأثیری روی سیستم موجود کنترل‌های داخلی خواهد داشت؟</p>		
<p>۱۰. فعالیت‌های کنترل را انتخاب کرده و توسعه می‌دهد.</p> <p>یک چالش می‌تواند تعیین چگونگی بسترسازی کنترل‌ها در قرارداد هوشمند باشد.</p> <p>شلدون (۲۰۱۹) شش حوزه از نگرانی را نام می‌برد؛ کد منبع، پروتکل اجماع، پروتکل ارتباط، قراردادهای هوشمند، DApps و پیش‌گویی‌ها. در نتیجه، فعالیت‌های کنترل باید برای هر شش حوزه تعریف شوند. از آنجایی که قراردادهای هوشمند در مجموعه مفروض از شرایط عمل می‌کنند، شناسایی و ارزیابی اینکه آیا تمام سناریوهای امکان‌پذیر در یک قرارداد هوشمند قرار گرفته‌اند یا خیر چالش برانگیز خواهد بود.</p> <p>چه کسی مسئول تعیین کفایت کنترل‌های تعبیه شده است؟ چه معیارهایی باید بهترین مجموعه از کنترل‌های کاربردی برای یک قرارداد هوشمند را تعیین کنند؟ آیا قابلیت تعمیم وجود دارد؟</p>		فعالیت‌های کنترل
<p>۱۱. کنترل‌های کلی راجع به فناوری را انتخاب کرده و توسعه می‌دهد.</p> <p>قراردادهای هوشمند و بلاک‌چین چه تأثیری بر کنترل‌های کلی موجود روی فناوری خواهند داشت؟ در صورتی که شرکت آغازگر قراردادهای هوشمند نباشد شرکت نیاز به ارزیابی کفایت کنترل‌های کلی و ایجاد کنترل‌های جبرانی دارد.</p> <p>شرکت‌ها باید تعیین کنند که آیا بلاک‌چین مجاز به دسترسی و بلاک‌چین غیرمجاز به دسترسی نیازمند سازوکارهای متفاوت کنترل هستند یا خیر.</p>		
<p>۱۲. از طریق سیاست‌ها و رویه‌ها گسترش می‌یابد.</p> <p>قراردادهای هوشمند و بلاک‌چین چه تأثیری روی سیاست‌ها و رویه‌های موجود دارند؟</p>		

<p>- از آنجایی که قراردادهای هوشمند به ورودی‌هایی از جانب منابع بیرونی وابسته هستند، یکپارچگی و کیفیت چنین داده‌ای را چگونه تعیین می‌کنیم؟</p> <p>- اگر شرکت در بلاک‌چین غیرمجاز به دسترسی شرکت دارد، یکپارچگی و کیفیت داده ورودی را چگونه تعیین می‌کنیم؟</p>	<p>۱۳. سازمان اطلاعات کیفی مرتبط را برای پشتیبانی از عملکرد کنترل داخلی به دست می‌آورد یا تولید می‌کند و مورد استفاده قرار می‌دهد.</p>	
<p>- شرکت‌ها نیاز به ارزیابی کفایت کانال‌های ارتباطی موجود و بسط این کانال‌ها برای شامل کردن قراردادهای هوشمند خواهند داشت.</p>	<p>۱۴. سازمان در داخل اطلاعات را مکاتبه می‌کند که شامل اهداف و مسئولیت‌ها برای کنترل داخلی می‌شود و برای پشتیبانی از عملکرد کنترل داخلی ضروری است.</p>	اطلاعات و ارتباطات
<p>- شرکت‌ها باید اثری که بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند روی ارتباطات موجود با شرکای بیرونی دارند را ارزیابی کنند.</p>	<p>۱۵. سازمان با شرکای بیرونی در رابطه با موضوعات تأثیرگذار روی عملکرد کنترل داخلی ارتباط برقرار می‌کند.</p>	
<p>- چگونه باید نظارت کنیم که آیا کنترل‌های هوشمند قرارداد شده در یک قرارداد هوشمند حضور دارند و در حال عملکرد هستند؟</p>	<p>۱۶. سازمان ارزیابی‌های در حال جریان یا مجزا را برای تعیین اینکه آیا اجزای کنترل داخلی حضور دارند و در حال عملکرد هستند، انتخاب می‌کند، توسعه و انجام می‌دهد.</p>	
<p>- اگر شرکت آغازگر قراردادهای هوشمند نباشد، چه کسی مسئول نظارت است؟ شرکت‌ها باید در نظر بگیرند که آیا ارزیابی کنترل‌های داخلی باید در سطح ائتلاف برای مثال با استفاده از گزارش کنترل‌های سازمان خدماتی باشد یا خیر.</p>	<p>۱۷. سازمان نقص‌های کنترل داخلی را به موقع برای شرکایی که مسئول اقدامات صحیح هستند مانند مدیر ارشد و هیئت مدیره، ارزیابی کرده و مکاتبه می‌کند.</p>	فعالیت‌های نظارتی



آیا باید یک متخصص با کمیت‌های در هیئت مدیره وجود داشته باشد؟ اگر شرکت آغازگر قرارداد نیست، چگونه باید نقش‌ها و مسئولیت‌های بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند که زنجیره‌های تأمین را پوشش می‌دهند ایجاد کند؟ اگر شرکت فقط یک شرکت‌کننده است، الزامات قابل پذیرش کارکنان برای شرکت کدامند؟ اگر شرکت آغازگر قرارداد نیست، چالش اصلی در راهبرد و مؤلفه تنظیم اهداف، شناسایی و تجزیه و تحلیل ریسک‌ها و اثر ریسک‌ها روی راهبرد کسب‌وکار شرکت است. اگر ریسک‌ها توسط آغازگر قرارداد هوشمند یا یکی از هم‌پیمان‌های شرکت تنظیم شود، اثر ریسک روی ریسک‌پذیری شرکت چه خواهد بود؟ ریسک تحمیلی روی شرکت نیز بر اصول دیگر مرتبط با ریسک‌ها از قبیل ارزیابی استراتژی‌های جایگزین و سطوح مختلف ریسک اثر خواهد داشت.



بنگاه اقتصادی را پیشنهاد می‌کنند. در یک موقعیت بلاک‌چین، شرکت‌ها برای به‌دست آوردن مجموعه مهارت‌های مناسب برای کارکنان فناوری اطلاعات و همچنین برای حسابداری، حسابرسی داخلی و مدیریت کلی با متخصصان مورد نیاز برای توسعه پروتکل‌های مناسب برای مدیریت ریسک‌ها، دچار چالش خواهند شد. بنابراین شرکت‌ها نیازمند بیشترین راهنمایی و تخصص جدید در ارزیابی ریسک و فعالیت‌های کنترل هستند. شرکت‌ها باید به‌طور کامل کفایت سیاست‌ها و رویه‌ها را ارزیابی کنند و همچنین در نظر داشته باشند که آیا سیاست‌های جدید باید در غیاب یک منبع اعتماد متمرکز در یک محیط شفاف توسعه یابد یا خیر. برای توضیح مربوط به چالش‌ها و فهرستی از نگرانی‌های مربوط به هرکدام از این اصول در چهارچوب‌ها، جدول ۱ را مشاهده کنید.

چهارچوب مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی کوزو

جدول ۲ مؤلفه‌های چهارچوب مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی کوزو و ۲۰ اصل را با جزئیات ارائه می‌کند. با فرض اینکه این موارد اصولی عام‌تر و کاربردی‌تر برای هر شرکتی هستند، شرکت‌ها ممکن است مجبور باشند میزان بسط و اعمال این اصول در موقعیت بلاک‌چین را ارزیابی کنند. اگر شرکتی فقط شرکت‌کننده است و نه آغازگر قراردادهای هوشمند، تا چه میزانی این اصول مرتبط به حاکمیت و فرهنگ شرکت، قراردادهای هوشمند را منعکس می‌کنند؟ سنجش‌های مناسب بینش هیئت مدیره از راهبرد مرتبط با بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند کدامند؟

ارزیابی از کنترل‌های مرتبط با حاکمیت باید به میزان مداخله هیئت مدیره شرکت خاص بپردازد و اینکه اگر شرکت آغازگر قراردادهای هوشمند نیست آیا آنها قدرت پیش‌بینی جنبه‌های خاص بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند را دارند یا خیر. انتظار می‌رود بلاک‌چین شفافیت را افزایش دهد و نیاز به اعتماد متمرکز بین طرفین تجاری را افزایش دهد؛ با اینحال ارزیابی ریسک بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند برای در نظر گرفتن اینکه آیا ریسک‌ها می‌توانند به‌طور کافی ارزیابی شوند یا خیر و پاسخ ریسک کافی می‌تواند ایجاد شود یا خیر، چالش بزرگی را بر روی دوش شرکت‌هایی قرار می‌دهند که آغازگران قرارداد هوشمند نیستند. برعکس فناوری‌های حاضر مانند سیستم‌های انبار مدیریت شده توسط فروشنده که در آن شرکت قادر به کنترل دسترسی، تنظیم پروتکل‌های امنیتی و مدیریت فرایند است، یک شرکت غیر آغازگر مجبور خواهد شد بدون قادر بدون به تأیید دقت و سوگیری‌های احتمالی الگوریتم‌هایی به توسعه و اجرای قراردادهای هوشمند وابسته باشد که فرایند را در سراسر اکوسیستم زنجیره تأمین خودکارسازی می‌کنند.

در پژوهش اخیر (استیت و پروتی وی تی، ۲۰۱۹)، اعضای هیئت مدیره به‌دست آوردن استعداد در تأمین کوتاه مدت را به‌عنوان یکی از ده ریسک بزرگ می‌دانند. طبق این پژوهش، ریسک‌های نوآوری و فناوری بر ده ریسک اصلی غالب هستند که نگرانی‌های مربوط به اصول سه، چهار و پنج موجود در مؤلفه محیط کنترل چهارچوب یکپارچه کوزو و اصل پنج در مؤلفه فرهنگی و حاکمیت چهارچوب مدیریت ریسک

جدول ۲ - ارزیابی مورد استفاده بلاک چین برای یکپارچه سازی زنجیره تأمین با چهارچوب مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی کوزو

چالش‌ها	اصول چهارچوب مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی کوزو
<ul style="list-style-type: none"> - برومان (۲۰۱۸) دریافت آگاهی از ریسک، اثرات محیط سازمانی را بر اثرگذاری مدیریت ریسک منتقل می‌کند. بنابراین میزانی که هیئت مدیره شرکت باید بینشی از بلاک چین و همراستایی آن در راهبرد شرکت ارائه کند، چالش بزرگی است که باید به آن پرداخت - چه کسی باید مسئول قراردادهای هوشمند باشد؟ - ساختار عملیاتی مناسب برای ائتلاف بلاک چین چیست؟ 	<p>۱. استفاده از بینش ریسک هیئت مدیره - هیئت مدیره بینشی از راهبرد ارائه می‌کند و مسئولیت حاکمیت را برای پشتیبانی از مدیریت در دست‌یابی به اهداف راهبردی و کسب‌وکار منتقل می‌کند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - آیا این فعالیت‌های مناسب بر این است متفاوت هستند که آیا شرکت در بلاک چین مجاز به دسترسی مشارکت دارد یا در بلاک چین غیرمجاز به دسترسی؟ - با فرض یافته‌ها برومان (۲۰۱۸) که فرایندهای گزارشگری بر اثرگذاری مدیریت ریسک تأثیر می‌گذارد، شرکت‌ها باید کفایت و اثرگذاری ساختارهای گزارشگری را با توجه به قراردادهای هوشمند در نظر بگیرند. 	<p>۲. ساختارهای عملیاتی را تعیین می‌کند - سازمان ساختارهای عملیاتی را به دنبال راهبرد و اهداف کسب‌وکار تعیین می‌کند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - در زمانیکه چند شریک وجود دارند، چگونه فرهنگ مطلوب محیط قرارداد هوشمند بلاک چین را تعیین می‌کنیم؟ - آیا نیاز به «فرهنگ» برای تعدیل رفتار، توسط شفافیت و ثبات بلاک چین کاهش می‌یابد؟ 	<p>۳. فرهنگ مطلوب را تعریف می‌کند - سازمان رفتارهای مطلوب را تعریف می‌کند که فرهنگ مطلوب نهاد را مشخص می‌کنند.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - در اینجا کدام ارزش‌های هسته شرکتی باید ارزیابی شوند؟ - اگر شرکتی فقط یک شرکت‌کننده است، اثر ارزش‌های هسته‌ای تقویت شده توسط ائتلاف بلاک چین چیست؟ 	<p>۴. تعهد به ارزش‌های هسته‌ای را نشان می‌دهد - سازمان تعهد به ارزش‌های هسته‌ای نهاد را نشان می‌دهد.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - نیازهای کارکنان از شرکت، با توجه به بلاک چین و قراردادهای هوشمند چیست؟ 	<p>۵. افراد قابل را جذب کرده، توسعه داده و حفظ می‌کند - سازمان متعهد است سرمایه انسانی را در راستای اهداف کسب‌وکار و راهبردی بسازد.</p>

حاکمیت و فرهنگ



<p>۶- اگر شرکتی آغازگر یک قرارداد هوشمند نیست، شرکت چگونه ریسکها و اثر آنها را روی راهبرد کسب و کار شناسایی کرده و آنالیز می کند؟</p>	<p>۶. موقعیت کسب و کار را آنالیز می کند - سازمان - اثرات بالقوه موقعیت کسب و کار را در مشخصه ریسک در نظر می گیرد.</p>	
<p>۷- اگر ریسک پذیری به صورت جمعی باشد، نقش مدیریت در تعریف ریسک چیست؟</p>	<p>۷. ریسک پذیری را تعریف می کند - سازمان - ریسک پذیری را در موقعیت ایجاد، حفظ و محقق کردن ارزش تعریف می کند.</p>	
<p>۸- اگر قرارگیری در معرض ریسک در شرکتی تحمیل شود، مزیت راهبردهای جایگزین چیست؟</p>	<p>۸. راهبردهای جایگزین را ارزیابی می کند - سازمان، راهبردهای جایگزین و اثر بالقوه روی مشخصه ریسک را ارزیابی می کند.</p>	<p>موقعیت عینی و راهبرد</p>
<p>۹- شرکت های موجود در ائتلاف بلاک چین باید در نظر بگیرند که چگونه اهداف کسب و کار شرکت در راستای راهبرد کسب و کار آن و در راستای راهبرد ائتلاف بلاک چین هستند. شرکت هایی که آغازگران قراردادهای هوشمند نیستند باید ریسک های اضافی که از مشارکت در قراردادهای هوشمند مطرح می شوند را در نظر بگیرند و اثر این ریسک ها بر استراتژی و اهداف کسب و کارشان را ارزیابی کنند.</p>	<p>۹. اهداف کسب و کار را فرمول سازی می کند - سازمان در ضمن تعیین اهداف کسب و کار در سطوح مختلف که هم راستای استراتژی هستند و از آن پشتیبانی می کنند، ریسک را مد نظر قرار می دهد.</p>	
<p>۱۰- استفاده از اهداف کنترل فناوری اطلاعات برای ساربینز-اکسلی: استفاده از کوبیت ۵ در طراحی و پیاده سازی کنترل داخلی نسبت به گزارشگری مالی به عنوان راهنمایی برای ریسک های مرتبط با بلاک چین و قراردادهای هوشمند می تواند با استفاده از دامنه های زیر ارزیابی شوند: توسعه برنامه و مدیریت تغییر، عملیات کامپیوتری و دسترسی به برنامه ها و داده (شلدون، ۲۰۱۹). بلاک چین و قراردادهای هوشمند می توانند موجب مشکلاتی برای شرکت ها در شناسایی ریسک شوند. به خصوص اگر قراردادها پیچیده باشند و براساس رویدادهای بیرونی آغاز شوند، شرکت های مشارکت کننده ممکن است قادر به شناسایی کافی تمام ریسک های مربوط به قراردادهای هوشمند نباشند و از این رو ممکن است قادر نباشند که به طور کامل اثر آن را روی استراتژی و عملکرد شرکت ارزیابی کنند. اگر قراردادهای هوشمند در شرکت تحمیل شدند، قادر نبودن برای شناسایی کافی ریسک ها منجر به ارزیابی ناکافی شدت ریسک ها خواهد شد. در نتیجه، شرکت های مشارکت کننده قادر به اولویت بندی صحیح، انتخاب پاسخ های ریسک مناسب و توسعه یک مشخصه ریسک کافی نخواهند بود. علاوه بر این، ممکن است شرکت ها مجبور شوند ریسک ها را در سطح بلاک چین ارزیابی کنند و یک ساختار گزارشگری را برای ارتباط با این ریسک ها برای شرکت های مشارکت کننده تعیین کنند.</p>	<p>۱۰. ریسک را شناسایی می کند - سازمان - ریسکی که بر عملکرد استراتژی و اهداف کسب و کار اثر می گذارد را شناسایی می کند.</p>	<p>عملکرد</p>
	<p>۱۱. شدت ریسک را ارزیابی می کند - سازمان، شدت ریسک ها را ارزیابی می کند.</p>	
	<p>۱۲. ریسک ها را اولویت بندی می کند - سازمان ریسک ها را بر مبنای انتخاب پاسخ ها به ریسک ها، اولویت بندی می کند.</p>	
	<p>۱۳. پاسخ های ریسک را پیاده سازی می کند - سازمان پاسخ های ریسک را شناسایی کرده و انتخاب می کند</p>	
	<p>۱۴. دیدگاه پورتفوی را گسترش می دهد - سازمان دیدگاه پورتفوی از ریسک را توسعه داده و ارزیابی می کند.</p>	

<p>۱۵. تغییر اساسی را ارزیابی می‌کند - سازمان تغییراتی که ممکن است اثراتی اساسی روی اهداف استراتژی و کسب‌وکار داشته باشند را شناسایی کرده و ارزیابی می‌کنند.</p>	<p>- ممکن است شرکت‌ها به‌دست آوردن داده عملکرد برای ارزیابی ریسک‌ها و عملکرد قراردادهای هوشمند را چالش‌برانگیز بدانند. در نتیجه، شرکت‌ها ممکن است در زمان ارزیابی تغییرات اساسی که ممکن است بر پروسه‌های دیگر کسب‌وکار مرتبط با قراردادهای هوشمند اثر بگذارد مواجه شوند.</p>	
<p>۱۶. عملکرد و ریسک را بررسی می‌کند - سازمان عملکرد نهاد را بررسی کرده و ریسک را در نظر می‌گیرد.</p>	<p>- آرنولد و همکاران (۲۰۱۴) دریافته‌اند که مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی یک شرکت با کاهش ریسک، افزایش اعتماد و افزایش به اشتراک‌گذاری اطلاعات مرتبط است. با فرض این یافته، می‌توانیم فرض کنیم که نقطه قوت مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی آغازگران قرارداد هوشمند بر جامعیت قرارداد هوشمند اثر خواهد گذاشت. بنابراین شرکت‌ها باید ارزیابی و تأیید مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی آغازگر قرارداد هوشمند را در نظر بگیرند.</p>	<p>مرور و بازبینی</p>
<p>۱۷. به دنبال پیشرفت در مدیریت ریسک شرکتی است - سازمان، پیشرفت مدیریت ریسک شرکتی را دنبال می‌کند.</p>	<p>- حتی اگر شرکت انفرادی بخواهد در مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی پیشرفت‌ها را جستجو کند، ناتوانی در به‌دست آوردن داده راجع به عملکرد و ریسک‌های مرتبط با محیط بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند مانع بهبود مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی شرکت‌ها می‌شود. آرنولد و همکاران (۲۰۱۲) دریافته‌اند که تقویت مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی موجب ظرفیت جذبی شرکای تجاری می‌شود. اگر یک آغازگر قرارداد هوشمند قادر به نظارت عملکرد و بررسی ریسک‌ها با قراردادهای هوشمند و بلاک‌چین نباشد، ممکن است مانع از شامل شدن ظرفیت جذبی شرکای تجاری شود.</p> <p>- برعکس بحث فوق، از آنجایی که قراردادهای هوشمند تمام جایگزین‌های احتمالی را خودکارسازی می‌کنند، شریک تجاری ممکن است نیاز نداشته باشد که نگران توانایی واکنش به دانش بیرونی را داشته باشد.</p>	
<p>۱۸. در سیستم‌های اطلاعات نفوذ می‌کند - سازمان برای پشتیبانی از ریسک شرکتی، در سیستم‌های فناوری و اطلاعات نهادی نفوذ می‌کند.</p>	<p>- چه سنجش‌های عملکردی باید مشخص شوند؟ - آیا شرکت به سنجش‌های عملکردی دسترسی دارد؟ - چه کسی باید مسئول توزیع معیارها در شرکت‌های انفرادی باشد؟</p>	
<p>۱۹. اطلاعات ریسک را مکاتبه می‌کند - سازمان برای پشتیبانی از مدیریت ریسک شرکتی، از کانال‌های ارتباطی استفاده می‌کند.</p>	<p>- چه کانال‌های ارتباطی باید تعیین شود و چگونه؟</p>	<p>اطلاعات، ارتباطات و گزارشگری</p>
<p>۲۰. راجع به ریسک، فرهنگ و عملکرد گزارش می‌کند - سازمان راجع به ریسک، فرهنگ و عملکرد در چند سطح و در سرتاسر نهاد گزارش می‌کند. مدیریت/یکپارچه‌سازی ریسک شرکتی با عملکرد و استراتژی.</p>	<p>- تعیین می‌کند چه چیزی باید در ارتباط با ریسک‌های بلاک‌چین گزارش شود، چگونه باید ارزیابی شود و چه کسی باید آگاه باشد و مسئولیت را به‌عهده بگیرد؟</p>	





در حال حاضر توسعه‌دهندگان قرارداد هوشمند دارد در نظر می‌گیرند که آیا داده تراکنش باید مانند تراکنش‌های بیت‌کوین به بلاک‌چین تحویل شود یا خیر. تحویل داده تراکنش می‌تواند موضوعات جدی در حیطه محرمانه بودن ایجاد کند. بنابراین سایرین تحویل مخلوطی از تراکنش را پیشنهاد می‌کنند (وینسنت و همکاران، ۲۰۲۰). به لحاظ مفهومی داشتن دفترکل توزیعی، افزایش دسترسی به داده را فرض می‌کند. با اینحال چه شرکتی دسترسی به داده برای ارزیابی داشته باشد یا نداشته باشد، نگرانی‌های پیشنهادی در مؤلفهٔ مرور و بازبینی به این بستگی خواهند داشت که آیا داده تراکنش به جای اینکه فقط ترکیبی از تراکنش باشند در بلاک‌چین تحویل شده‌اند یا خیر. در نتیجه، شرکت‌ها باید موضوعات بیشتر پیشنهاد شده در جدول ۲ را در نظر بگیرند.

مؤلفه اطلاعات، ارتباطات و گزارشگری مرتبط با شناسایی و تعیین معیارهای عملکرد است و به‌دست آوردن دسترسی به داده ممکن است موجب چالش برای شرکت‌ها شود اگر آن شرکت‌ها فقط در ائتلاف بلاک‌چین، شرکت‌کننده باشند. علاوه بر این، وقتی بر مانع به‌دست آوردن داده غلبه شد، شرکت باید چگونگی استفاده از داده، اینکه چه کسی باید مسئول نظارت و پاسخ به موضوعات عملکرد باشد و چه کانال‌های ارتباطی باید تعیین شود و چگونه باید این کانال‌ها را ایجاد کرد، را شناسایی کند. وقتی به تمام چالش‌های فوق پرداختیم، شرکت‌ها باید در نظر بگیرند الزامات گزارشگری داده مربوط به قراردادهای هوشمند کدامند، چه کسی مخاطب

باشد. در نتیجه اکثر شرکت‌ها بدون داشتن هیچ‌گونه اطمینانی از اینکه آیا هیچ‌گونه کنترل پیشگیرانه، شناسایی کننده و اصلاحی برای ایجاد، به‌روزرسانی و پردازش تراکنش‌ها وجود دارد یا نه، مجبورند یک منبع حقیقت را بپذیرند. از این‌رو پرسش حیاتی نیازمند بررسی بیشتر این است که آیا چهارچوب‌های فعلی طراحی شده برای رسیدن به ریسک و کنترل‌ها از یک چشم‌انداز شرکتی در محیط بلاک‌چین و قرارداد هوشمندی که چند شرکت را پوشش می‌دهد مناسب هستند. چند حوزه نگرانی برای حرفهٔ حسابداری و بیمه وجود دارد که نیازمند بررسی و بحث بیشتری است. ابتدا ما باید در نظر بگیریم

است، چه جنبه‌هایی باید گزارش شوند، چگونه باید داده تراکنش را از قراردادهای هوشمند به‌دست آورد و چگونه باید امنیت، حریم شخصی و محرمانه بودن چنین گزارشاتی را حفظ کرد.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

فناوری بلاک‌چین و قراردادهای هوشمند می‌توانند اشتراک‌گذاری اطلاعات و شفافیت را بهبود بخشند، از این‌رو نسخه‌ای از واقعیت را آسان‌سازی می‌کنند. به‌رغم این مسئله، ارزیابی کنترل‌های داخلی برای شرکت خاص می‌تواند چالش‌برانگیز باشد زیرا شرکت ممکن است فقط یک شرکت‌کننده باشد و ممکن است هیچ تأثیری روی چگونگی پیاده‌سازی شدن فناوری و قراردادهای هوشمند نداشته

استانداردگذاران و قانون‌گذاران کمک کند تا راهنمای قدرتمندی را ارائه کنند.

منابع

کزازی، محمد (۱۴۰۰). تأثیر بلاک‌چین بر حسابداری و حسابرسی: بلاک‌چین خصوصی در مقابل عمومی. نشریه انجمن حسابداران خبره ایران، ۳۳۷ (۳۵)، ۴۹-۴۰.

Arnold, V., T. S. Benford, C. Hampton, and S. G. Sutton. 2012. Enterprise risk management as a strategic governance mechanism in B2B-enabled transnational supply chains. *Journal of Information Systems* 26 (1): 51-76.

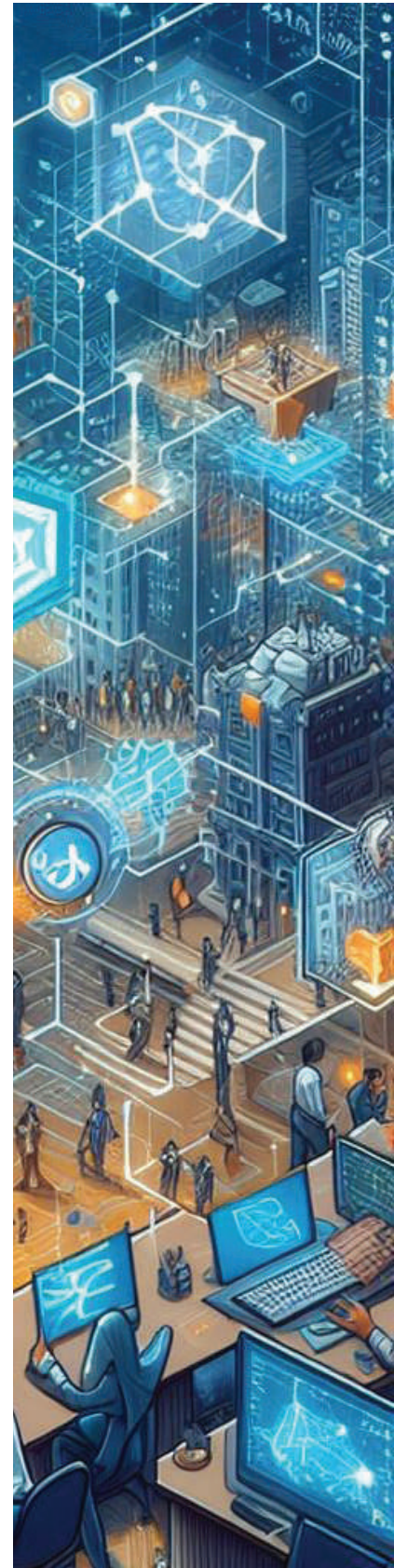
Arnold, V., T. S. Benford, C. Hampton, and S. G. Sutton. 2014. Enterprise risk management: Reconceptualizing the role of risk and trust on information sharing in transnational alliances. *Journal of Information Systems* 28 (2): 257-285.

Braumann, E. C. 2018. Analyzing the role of risk awareness in enterprise risk management. *Journal of Management Accounting Research* 30 (2): 241-268.

Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). 2013. *Internal Control— Integrated Framework*.

Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). 2017. *Enterprise risk management: Integrating with*

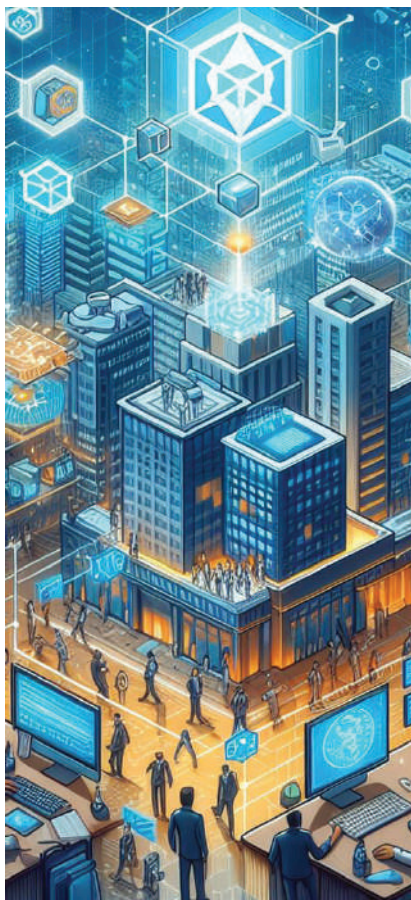
که آیا باید علاوه بر حاکمیت شرکت به حاکمیت بلاک‌چین هم پرداخت یا نه. چه کسی باید مسئول حاکمیت باشد و مدیریت بلاک‌چین باید به‌طور شفاف به لحاظ تاریخی تعریف و پرداخته شود نه اینکه در سطح شرکت مشارکت‌کننده باشد. گرین و لی (۲۰۱۵) در نظر گرفتن رویکرد تفکر سیستم‌ها (دیدگاه کل‌نگر) را برای مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی پیشنهاد می‌کند. با استفاده از این رویکرد، یک راه حل بالقوه برای ائتلاف بلاک‌چین این است که حسابرسی را استخدام کند که تضمینی ارائه می‌کند که مرزهای هر شرکتی را پوشش می‌دهد. دو، ما باید در نظر بگیریم که آیا چهارچوب‌های مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی و یکپارچه کوزو می‌توانند در هر صنعتی یا در هر سطحی از کنسرسیوم بلاک‌چین در صنعت اعمال شوند و اگر نه، چگونه این چهارچوب باید اصلاح شود تا متناسب ائتلاف صنعتی شود؟ سه، قانون‌گذاران باید بهترین روش را برای انجام و به اشتراک‌گذاری خدمات بیمه و حسابرسی یک بلاک‌چین در نظر بگیرند. برای مثال، آیا ائتلاف بلاک‌چین، حسابرسی از کنترل‌ها را انجام می‌دهد و اطلاعات را با شرکت‌ها مشارکت‌کننده به اشتراک می‌گذارد؟ قبل از توصیه حسابرسی برای یک ائتلاف بلاک‌چین، قانون‌گذاران مجبور خواهند بود بررسی کنند که آیا یک رقیب تمایل دارد، نگاهی به کنترل‌های آنها بیندازد، اطلاعات ملکی را با استفاده از گزارش حسابرسی شناسایی کند و تصمیم بگیرد که آیا ارائه گزارش حسابرسی برای اعضای ائتلاف کافی است یا خیر. این ملاحظات می‌توانند به‌طور بالقوه به



ing Information Systems 38 (September).

Zheng, Z., S. Xie, H. Dai, X. Chen, and H. Wang. 2017. An overview of blockchain technology: Architecture, consensus, and future trends.

قاسم بولو: دانشیار حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران
محمد کزازی: دانشجوی دکتری حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.



Oracle/Deloitte. 2018. Enhancing supply chains with the transparency and security of distributed ledger technology.

Peters, G.W., and E. Panayi. 2016. Understanding modern banking ledgers through blockchain technologies: Future of transaction processing and smart contracts on the internet of money.

PricewaterhouseCoopers (PwC). 2019. Re-inventing internal controls in the digital age.

Sheldon, M. D. 2019. A primer of information technology general control considerations on a private and permissioned blockchain audit. *Current Issues in Auditing* 13 (1): A15–A29.

Stein Smith, S., and J. Castonguay. 2020. Blockchain and accounting governance: Emerging issues and considerations for accounting and assurance professionals. *Journal of Emerging Technologies in Accounting* 17 (1): 119–131.

Swan, M. 2015. *Blockchain: A Blueprint for a New Economy*. Sebastopol, CA: O'Reilly & Associates.

Szabo, N. 1997. Formalizing and securing relationships on public networks. *First Monday* 2 (9).

Vincent, N., A. Skjellum, and S. Medury. 2020. Blockchain architecture: A design that helps CPA firms leverage the technology. *International Journal of Account-*

strategy and performance.

Dai, J., and M. A. Vasarhelyi. 2017. Toward blockchain-based accounting and assurance. *Journal of Information Systems* 31 (3): 5–21.

Fanning, K., and D. P. Centers. 2016. Blockchain and its coming impact on financial services. *Journal of Corporate Accounting & Finance* 27 (5): 53–57.

Janvrin, D. J., E. A. Payne, P. Byrnes, G. P. Schneider, and M. B. Curtis. 2012. The updated COSO Internal Control—Integrated Framework: Recommendations and opportunities for future research. *Journal of Information Systems* 26 (2): 189–213.

Kiviat, T. I. 2015. Beyond Bitcoin: Issues in regulating blockchain transactions. *Duke Law Journal* 65: 269.

Landsittel, D. L., and L. E. Rittenberg. 2010. COSO: Working with the academic community. *Accounting Horizons* 24 (3): 455–469.

Lee, L. S., and E. Green. 2015. Systems thinking and its implications in enterprise risk management. *Journal of Information Systems* 29 (2): 195–210.

NC State and Protiviti. 2019. Executive perspectives on top risks 2020. Key issues being discussed in the board room and C-suite.



چشم‌انداز گزارشگری مالی اقلام نامشهود

کمتر از نیمی از ارزش بازار بوده است که این نسبت در مقایسه با دهه ۱۹۵۰ به میزان ۸۰ درصد کاهش یافته است. به‌طور مشابه این موضوع در مقاله‌های دیگر^۳ نیز مدنظر قرار گرفته بود^۴. اغلب کسانی که اعتقاد به کاهش ویژگی مربوط بودن صورت‌های مالی دارند، مدعی هستند که ناتوانی حسابداری در شناسایی اقلام نامشهود اصلی به‌عنوان دارایی، به‌طور چشمگیری منجر به این افول شده است.^۵

مقدمه

برخی از ناظران استدلال می‌کنند که مربوط بودن صورت‌های مالی در حال ناپدید شدن (افول) است. شکاف فزاینده میان ارزش دفتری و ارزش بازار حقوق مالکانه یا دارایی‌ها نمونه‌ای بارز از ناپدید شدن مربوط بودن صورت‌های مالی است. در این باره لو و گو (۲۰۱۶)^۱ در کتاب «فرجام حسابداری و مسیری به‌سوی سرمایه‌گذاران و مدیران»^۲ اشاره کردند که ارزش دفتری در سال ۲۰۱۳

دست‌کم
حسابداری
www.Hesabdar.Com
@HesabdarCom



کیبانا صدیق پور



وحید منتی



برای نمونه لو و گو^{۱۶} (۲۰۱۶) نتیجه گرفتند که:

«افزایش مستمر اهمیت اقلام نامشهود در عملکرد و ارزش آفرینی شرکت‌ها که با روش‌های حسابداری و گزارشگری سرکوب شده است، اطلاعات مالی را به‌طور فزاینده‌ای نامربوط کرده است (گو، ۲۰۱۶، ۳۷)»

این نتیجه‌گیری اشاره می‌کند که اگر با شناسایی اقلام نامشهود بیشتر، شکاف بین ارزش دفتری و ارزش بازار در صورت وضعیت مالی کاهش یابد، گزارشگری مالی مربوط تر

خواهد شد؛ هرچند که شناخت بیشتر اقلام نامشهود منجر به پرسش‌های بیشتری دربارهٔ مربوط بودن مبنای اندازه‌گیری می‌شود.

از سوی دیگر، سایر ناظران به تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار کمتر اهمیت می‌دهند. برای مثال بارث، لی و مک کلور^{۱۷} (۲۰۲۲) «مربوط بودن ارزش»، ارزش دفتری و سود را بررسی کردند و نتیجه گرفتند که مربوط بودن ارزش اطلاعات حسابداری تحوّل پیدا کرده اما کاهش نیافته است. بیشتر کسانی که کمتر به تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار اهمیت می‌دهند، معتقدند که افشا (برخلاف شناخت اقلام نامشهود) می‌تواند اطلاعات سودمندی در ارزیابی ارزش واحد تجاری ارائه دهد. با این حال، افشای اقلام نامشهود منجر به طرح پرسش‌های بیشتری به شرح زیر می‌شود:

آیا اجباری کردن چنین افشاهایی مطلوب و ضروری است؟ آیا افشا باید در صورت‌های مالی حسابرسی شده یا سایر گزارش‌های نظارتی (قانونی) ارائه شود؟ و چه نوع افشاهایی برای تصمیم‌گیری می‌تواند سودمند باشد؟

بنابراین، دیدگاه‌های متفاوتی دربارهٔ ماهیت «مسئله دارایی نامشهود» در گزارشگری مالی و همچنین راه‌حل احتمالی آن وجود دارد. استانداردهاگذاران ملی حسابداری، شامل استاندارد گذاران فعلی و سابق کانادا، آلمان، ژاپن، بریتانیا و ایالات متحده که دیدگاه‌های مختلفی دربارهٔ این موضوعات دارند، این تفسیر را نوشته‌اند. این تفسیر تلاش می‌کند تا ارائه‌ای متوازن از دیدگاه‌های این افراد دربارهٔ ماهیت مسئله، راه‌حل‌های احتمالی را با توجه به مشکل مفروض و مناقشه‌هایی که این راه‌حل‌ها ایجاد می‌کنند ارائه دهد.^{۱۸} با نگاهی

اجمالی به بحث، امید می‌رود بستری برای بحث گسترده‌تر ایجاد شود و به انجام پژوهش‌های بیشتر دانشگاهی مربوط که احتمال می‌رود به پیشبرد استانداردگذاری

در این زمینه کمک کند؛ منتج شود. در ابتدا با پیشینه مختصری از پیشرفت‌های گزارشگری مالی دارایی‌های نامشهود در ایالات متحده آغاز می‌کنیم. در ادامه دلایل تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار را بررسی می‌کنیم و استدلال‌های موافق و مخالف آن را ارائه می‌کنیم. تفاوت رو به رشد بین ارزش دفتری و ارزش بازار نشان‌دهنده وجود مسئله مهمی در حسابداری اقلام نامشهود است. سپس، با فرض اینکه این تفاوت نشان‌دهنده مشکلی حل‌شدنی از طریق شناخت بیشتر اقلام نامشهود است، این مقاله دو ویژگی مربوط بودن و قابل‌اتکا بودن مبنای اندازه‌گیری‌های جایگزین را بررسی می‌کند. در مرحله بعد، با فرض اینکه تفاوت نشان‌دهنده مسئله مهمی نیست، این مقاله به بررسی نقش افشا دربارهٔ دارایی‌های نامشهود در کمک به سرمایه‌گذاران برای پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی و ارزیابی ارزش واحد تجاری، از جمله افشای داوطلبانه یا اجباری، محل و نوع افشا می‌پردازد.

پیشینه

در حالی که اقلام نامشهود، سهم روبه‌رشدی از ارزش بازار امروزی واحدهای تجاری را تشکیل می‌دهند، وجود اقلام نامشهود و اختلاف نظر دربارهٔ حسابداری آنها موضوع جدیدی نیست. برای مثال، اوونز^{۱۹} (۱۹۲۳)، ۲۹۴ در سال ۱۹۲۳ چنین نتیجه‌گیری کرده است:

«آیا سرقفلی پس از شناسایی، باید به تدریج برای آن کاهش ارزش شناسایی شود یا خیر؟ این پرسشی است که دربارهٔ آن بحث‌های



زیادی شده است اما توافق نظری در پاسخ به آن وجود ندارد».

طبق مقاله ایوری^{۱۰} (۱۹۴۲)، اقلام نامشهود در صورت‌های مالی شرکت‌های ایالات‌متحده از دهه ۱۹۲۰ گزارش می‌شوند. برخی از اقلام نامشهود مانند نام‌های تجاری، حق‌نشر، حق امتیاز، سرقفلی، حق اختراع و علائم تجاری، از آن زمان وجود داشتند اما مواردی مانند کلان‌داده‌ها، روابط با مشتری و سرمایه انسانی، جزو موضوعات جدید هستند. امروزه، برخی از ذینفعان، اقلام نامشهود را به منابع «سرمایه فکری»، مانند سرمایه انسانی (فرهنگ نیروی کار و مهارت کارکنان)، سرمایه سازمانی (نوآوری، فرایندهای تجاری، داده‌ها، سیستم‌ها و نرم‌افزار) و سرمایه شهرت (نام‌های تجاری و روابط کلیدی با ذینفعان) ارتباط می‌دهند^{۱۱}.

در دهه ۱۹۲۰، طیف گسترده‌ای از صنایع، اقلام نامشهود را در صورت‌وضعیت مالی خود گزارش کردند مثل همه شرکت‌هایی فعال در چهار صنعت (دارو، لوازم‌آرایی و غیره، تجهیزات الکتریکی، تجهیزات اداری و صابون و پاک‌کننده‌ها) که توسط ایوری (۱۹۴۲) برجسته شده بود. شرکت‌های یادشده اقلام نامشهود را در صورت‌وضعیت مالی خود در سال ۱۹۲۹ گزارش کردند، هرچند برخی از اقلام پیش‌گفته تنها به‌صورت یک‌دلاری نمایش یافته بودند.

در آن زمان، اقلام نامشهود تحصیل شده با عمر مفید معین، عموماً در طول عمر مفید خود مستهلک می‌شدند. باین‌حال، شیوه حسابداری دارایی نامشهود تحصیل شده دارای عمر مفید نامعین (مانند سرقفلی، نام‌های تجاری، فرمول‌های مخفی، فهرست‌های اشتراک، فرانشیز و هزینه‌های سازمان) متنوع بود. این اقلام نامشهود، به انتخاب واحد تجاری به سه شیوه زیر ثبت

و گزارش می‌شدند؛

۱. ثبت و شناسایی به بهای تمام‌شده (در مورد اقلام دارای عمر نامعین) و شناسایی زیان کاهش ارزش در صورت سود و زیان یا سود (زیان) انباشته (مدل کاهش ارزش)؛

۲. مستهلک کردن طی دوره برآوردی عمر مفید توسط واحد تجاری (مدل استهلاک)؛

۳. حذف بهای تمام‌شده (از طریق حقوق مالکانه) و انعکاس به مبلغ یک دلار (مدل حذف مستقیم) (انجمن حسابداران رسمی آمریکا، کمیته رویه حسابداری، ۱۹۴۴).

با گذشت زمان، استانداردهاگران حسابداری ایالات‌متحده تلاش کردند تا بخشی از این گوناگونی را کاهش دهند و در دهه ۱۹۵۰، حذف مستقیم دارایی‌های نامشهود تحصیل شده از طریق ترکیب‌های تجاری ممنوع شد (انجمن حسابداران رسمی آمریکا، کمیته رویه حسابداری، ۱۹۵۳).

حسابداری دارایی‌های نامشهود ایجادشده در واحد تجاری تا پیش از تأسیس هیئت استانداردهای حسابداری مالی تا حد زیادی حل‌نشده باقی ماند. در سال ۱۹۷۴، هیئت استانداردهای حسابداری مالی بیانیه شماره ۲ (کدگذاری شده در مبحث ۷۳۰) را صادر کرد که در آن الزام می‌داشت تا مخارج تحقیق و توسعه در صورت وقوع به‌عنوان هزینه شناسایی شوند (هیئت استانداردهای حسابداری مالی، ۱۹۷۴). در سال ۱۹۸۵، هیئت استانداردهای حسابداری بیانیه شماره ۸۶ (کدگذاری شده در مبحث ۹۸۵) را صادر کرد که براساس آن نرم‌افزار رایانه‌ای که قرار است فروخته شود، اجاره داده شود، یا به شکل دیگری در بازار عرضه شود، بهای نرم‌افزار آن رایانه پس از دستیابی به امکان‌پذیری فنی، باید سرمایه‌ای شود



تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار

این بخش به بررسی عوامل مؤثر بر تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار کل دارایی‌ها می‌پردازد و اساس مفهوم ذکر شده در چهارچوب مفهومی هیئت استانداردهای حسابداری مالی را که هدف ارزش دفتری منعکس کردن ارزش بازار نیست ارائه می‌دهد. این مقاله با خلاصه‌ای از دیدگاه‌های متفاوت افراد درباره این که آیا تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار نشان‌دهنده وجود مسئله‌ای در گزارشگری مالی دارایی نامشهود است یا خیر، خاتمه می‌یابد.

عوامل مؤثر بر تفاوت بین ارزش دفتری و ارزش بازار

تفاوت‌های میان ارزش دفتری با ارزش بازار ممکن است به دلیل تفاوت‌های اندازه‌گیری، تفاوت در شناخت، گاهی اوقات قیمت‌گذاری نادرست توسط بازار و هدف گزارشگری مالی باشد. هریک از این عوامل به‌طور کامل در بندهای بعدی مورد بحث قرار گرفته است.

تفاوت‌های اندازه‌گیری

مدل اندازه‌گیری به‌کار گرفته شده در استانداردهای حسابداری آمریکا «اندازه‌گیری ترکیبی» است. به‌طور کلی، مبنای اندازه‌گیری دارایی‌ها، بهای تمام شده تاریخی (شامل بهای تمام شده تاریخی مستهلک شده) یا ارزش منصفانه است که اغلب هر دو با ارزش بازار متفاوت هستند؛ بنابراین، حتی اگر همه دارایی‌ها به ارزش منصفانه اندازه‌گیری شوند، ارزش دفتری با ارزش بازار برابر نخواهد بود.^{۱۳}

تفاوت در شناخت

دومین عامل تفاوت میان ارزش‌های بازار و ارزش‌های دفتری مربوط به اقلامی است که در ارزش‌های بازار لحاظ شده‌اند اما

هیئت استانداردهای حسابداری مالی، (۱۹۸۵). هیئت استانداردهای حسابداری مالی قصد داشت نرم‌افزارهای رایانه‌ای توسعه‌یافته برای استفاده داخلی را در دامنه کاربرد این استاندارد قرار دهد اما آن را عملی نکرد، زیرا اکثر شرکت‌ها چنین بهایی را به‌عنوان هزینه شناسایی می‌کردند. با گذشت زمان، با افزایش میزان چنین هزینه‌هایی و افزایش تنوع در شیوه عمل، واحدهای تجاری بیشتری مخارج توسعه نرم‌افزارهای داخلی را سرمایه‌ای کردند. سپس کمیته اجرایی استانداردهای حسابداری انجمن حسابداران رسمی آمریکا بیانیه ۱-۹۸ (کدگذاری شده در زیر موضوع ۳۵۰-۴۰) را برای محدود کردن تنوع در شیوه‌های شناسایی منتشر کرد که بر سرمایه‌ای کردن صرف برخی از موارد خاص از هزینه‌ها، با عنایت به مرحله پروژه تأکید کرد (انجمن حسابداران رسمی آمریکا، کمیته اجرایی استانداردهای حسابداری، ۱۹۹۸).

از اوایل دهه ۲۰۰۰، براساس استانداردهای حسابداری ایالات متحده و استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، اقلام نامشهود قابل تشخیص تحصیل شده از طریق ترکیب تجاری (به‌استثنای سرقفلی) به ارزش منصفانه، شناسایی و اندازه‌گیری می‌شوند.^{۱۲} اقلام نامشهود با عمر مفید نامعین و سرقفلی مورد آزمون کاهش ارزش قرار می‌گیرند و دارایی‌های با عمر مفید معین طبق دستورالعمل دارایی‌های با عمر طولانی مستهلک و مورد آزمون کاهش ارزش قرار می‌گیرند. تجدید ارزیابی طبق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی تنها در صورت وجود بازار فعال مجاز است اما تجدید ارزیابی براساس استانداردهای حسابداری آمریکا مجاز نیست.

طول سه هفته منتهی به ۱۲ مارس ۲۰۲۱ (مارکت واچ، ۲۰۲۱) به بیش از ۵۵۰ درصد افزایش یافت. این سهام در پایان معاملات روز ۱۵ مارس ۲۰۲۱، سهام شرکت جی ام ای با قیمت ۲۲۰٫۱۳ دلار معامله می‌شد که بسیار بیشتر از قیمت هدف پیش‌بینی شده ۳۳ دلاری توسط تحلیلگران (۲۰۲۱) بود.

هدف گزارشگری مالی

بحث‌ها تا اینجا نشان می‌دهد که کاهش تفاوت بین ارزش دفتری و ارزش بازار ممکن است مستلزم بازنگری در جنبه‌های خاصی از چهارچوب مفهومی مانند اصول اندازه‌گیری، تعریف دارایی، معیارهای شناخت، باشد. این مباحث همچنین نشان می‌دهد که ممکن است بازنگری اساسی در هدف گزارشگری مالی ضرورت داشته باشد. بیانیه شماره ۸ هیئت استانداردهای حسابداری مالی، فصل ۱ (هیئت استانداردهای حسابداری مالی، ۲۰۱۸) بیان می‌کند که ارزش بازار در گزارش‌های مالی با مقاصد عمومی در نظر گرفته نشده است، بلکه این چهارچوب فرض می‌کند که نه مدیران بلکه سرمایه‌گذاران بالقوه، وام‌دهندگان و سایر اعتباردهندگان (به‌عنوان استفاده‌کنندگان اصلی) مسئول ارزیابی ارزش بازار هستند. این مفهوم که گزارش‌های مالی با مقاصد عمومی ارزش بازار را گزارش نمی‌کنند از طریق استدلال‌های گوناگونی مثل «واحد حساب»، «به وجود آمدن فرصت برای گزارشگری جانبدارانه»، «تردید سرمایه‌گذاران» و «اطلاعات ناقص مدیران» پشتیبانی می‌شود. هر یک از این استدلال‌ها در بندهای زیر به‌طور کامل توضیح داده شده است:

• **اشکال در واحد حساب**^{۱۶}: ارزش بازار را می‌توان برای یک واحد حساب که کوچک‌تر از واحدهای مولد وجه نقد مستقل واحد تجاری نیست، برآورد کرد،



احراز نکردن معیارهای شناخت حسابداری بلافاصله به‌عنوان هزینه شناسایی می‌شود، «دارایی ایجاد شده در واحد تجاری در مرحله تحقیق» است؛ بنابراین چنین اقلامی در ارزش دفتری دارایی‌ها شناسایی نمی‌شوند اما ممکن است ارزش آنها در ارزش بازار لحاظ شده باشد.

قیمت‌گذاری نادرست در بازار

سومین عامل، قیمت‌گذاری نادرست خاص بازار است. به‌عنوان مثال، زمانی که قیمت یک سهم حباب داشته باشد، ارزش بازار می‌تواند به دلایلی غیر از باورهای منطقی درباره جریان‌های نقدی مورد انتظار خاص واحد تجاری باشد که این موضوع باعث می‌شود میان ارزش‌های بازار و دفتری انحراف چشمگیری به وجود آید. به‌عنوان مثال، قیمت سهام شرکت جی ام ای^{۱۴} پس از افت بیش از ۸۵ درصد در

در ارزش‌های دفتری منعکس نمی‌شوند. این موارد شامل اقلامی هستند که به دلیل عدم انطباق با تعریف دارایی یا معیارهای شناخت، تعریف دارایی را برآورده نکرده‌اند و به حساب هزینه منظور شده‌اند. به‌عنوان مثال، در شیوه ارزش بازار با اطلاع‌رسانی یک خرید برنامه‌ریزی‌شده، قیمت به سمت بالا (یا پایین) تعدیل می‌شود اما در ارزش دفتری دارایی‌های تحصیل شده تا تاریخ تحصیل شناسایی نمی‌شود. همچنین، در حالی که ارزش بازار ممکن است منعکس‌کننده ارزشی باشد که فعالان بازار به اقلامی مانند رشد آتی درآمد یا روحیه کارکنان نسبت می‌دهند که این اقلام معمولاً طبق اهداف گزارشگری مالی به‌عنوان دارایی شناسایی نمی‌شوند. در نهایت، نمونه‌ای که شاید طبق تعریف دارایی باشد اما به سبب

۱) حتی هنگامی که بیشتر ارزش یک واحد تجاری ناشی از ارقام نامشهود است، با این وجود صورت وضعیت مالی بر دارایی‌های مشهود تمرکز دارد. عدم شناسایی ارقام نامشهود با اهمیت، منجر به کم‌نمایی ارزش دفتری حقوق مالکانه و عملکرد مالی می‌شود که در نهایت باعث انتقال اطلاعات گمراه‌کننده به استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی می‌شود (لو و گو، ۲۰۱۶؛ لو، ۲۰۱۸).

۲) حتی اگر اندازه‌گیری ارقام نامشهود دشوار باشد، این اطلاعات مربوط به سرمایه‌گذاران است و مدیران باید با ارائه بهترین برآورد خود، نظر خود را بیان کنند.

۳) نباید از شناخت ارقام نامشهود صرفاً به دلیل نگرانی‌های مانند «تاییدپذیری» یا «قابل حسابرسی بودن» پرهیز شود

معکس‌کننده مجموعه‌ای از اطلاعات ناقص خواهد بود.

خلاصه دیدگاه‌های مختلف

بندهای زیر شامل خلاصه نظرهای استانداردهاگذاران مشارکت‌کننده در تهیه این مقاله است که معتقدند تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار نشان‌دهنده مسئله‌ای در گزارشگری مالی ارقام نامشهود است و همچنین در ادامه نظر مخالفان این دیدگاه نیز بیان شده است.

تفاوت بین ارزش دفتری و ارزش بازار، مسئله مهمی است

افرادی مانند لو و گو (۲۰۱۶) معتقدند که شناسایی ناکافی ارقام نامشهود به افزایش تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار و به کاهش مربوط بودن گزارشگری مالی منجر می‌شود. آنها، به مشکلات زیر اشاره کرده‌اند:

زیرا جریان‌های نقدی مورد انتظار واحد تجاری که ارزش بازار را تعیین می‌کنند، به‌طور مشترک توسط دارایی‌های تشکیل‌دهنده هر واحد تولید می‌شوند. آن جریان‌های نقدی و در نتیجه ارزش بازار را نمی‌توان به‌طور معناداری به دارایی‌های مستقل واحد تجاری تخصیص داد. هرگونه تلاش برای تخصیص، دلخواه و ذهنی خواهد بود و اندازه‌گیری حاصل، اثبات‌پذیر نیست. در واقع، این نکته در چهارچوب مفهومی هیئت استانداردهای حسابداری بین‌المللی (۲۰۱۸) ذکر شده است^{۱۷}؛ بنابراین، اگر صورت وضعیت مالی براساس ارزش بازار گزارش می‌شد، مجموع مبالغ مربوط به هر واحد مولد وجه نقد گزارش می‌شد که منجر به کاهش دقت اطلاعات می‌شد.

• **به وجود آمدن فرصت برای گزارشگری جانبدارانه.** ارزش بازار توسط جریان‌های نقدی مورد انتظار خاص واحد تجاری تعیین می‌شود که حسابرسی آنها بسیار دشوار است. محدودیت در قابلیت تأیید (اثبات)، همراه با انگیزه‌هایی برای ارائه برآوردهای کم‌وبیش مطلوب می‌تواند منجر به گزارش‌های جانبدارانه شود.

• **تردید سرمایه‌گذاران.** گزارشگری جانبدارانه و محدودیت در قابلیت اثبات (اثبات پذیر)، منجر به مناقشه برانگیز شدن تمایز برآوردهای جانبدارانه از برآوردهای بی‌طرفانه (واقع‌بینانه) می‌شود. در نتیجه، استفاده‌کنندگان ممکن است به برآوردهای برخی مدیران از ارزش بازار اعتماد نداشته باشند.

• **اطلاعات ناقص مدیران.** مدیران از کل اطلاعات لحاظ شده در ارزش بازار اطلاعی ندارند. مک نیکولز (۱۹۸۹) نشان داد که اطلاعات مندرج در قیمت سهام از اطلاعات پیش‌بینی‌های مدیریت سود فراتر است؛ بنابراین، برآورد مدیران از ارزش بازار



(لو، ۲۰۱۹). اغلب استفاده‌کنندگان میان اطلاعات حسابرسی شده یا نشده تمایز قائل نمی‌شوند و اندازه‌گیری با تأییدپذیری کمتر را به نبود اندازه‌گیری ترجیح می‌دهند. مثلاً در کنفرانس کسب اعتماد سرمایه‌گذار^{۱۸} از هیئت کیفیت حسابرسی (هیئت عمومی پاسخگویی کانادا، ۲۰۱۷) مطرح شد که قابل‌اتکا بودن اطلاعات افشاشده در اطلاعات مالی حسابرسی شده و نشده برای سرمایه‌گذاران یکسان (علی‌السویه) است. (۴) در صورت نبود ارقام نامشهود در صورت‌های مالی، سرمایه‌گذاران به اطلاعات ارائه‌شده خارج از صورت‌های مالی بیشتر اتکا می‌کنند. کاهش شکاف میان ارزش بازار و ارزش دفتری ممکن است

توجه برخی از استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی را دوباره به خود جلب کند (لو، ۲۰۱۸؛ آیات و آبرنتی^{۱۹}، ۲۰۰۸).

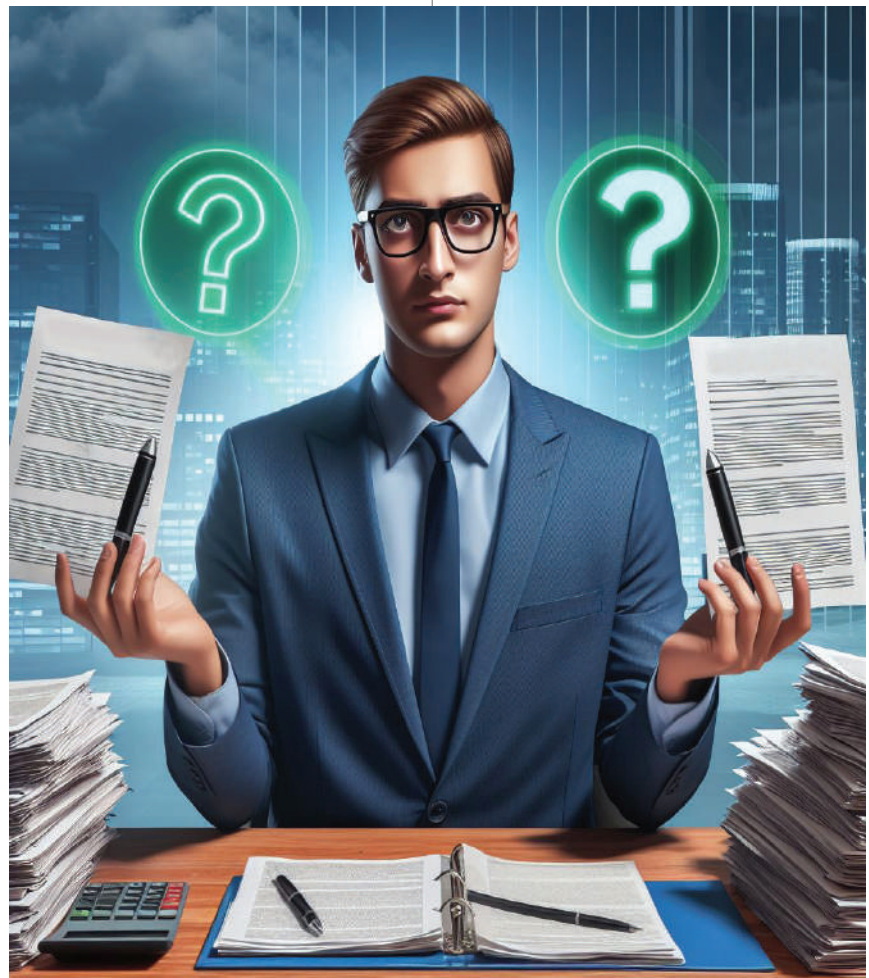
تفاوت بین ارزش دفتری و ارزش بازار نشان‌دهنده یک مسئله نیست

افرادی نظیر بارث^{۲۰} و همکاران (۲۰۲۲) بر این باور هستند که تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار نشان‌دهنده وجود مسئله مهمی در حسابداری دارایی نامشهود نیست و اطلاعات مالی منجر به کاهش ویژگی مربوط بودن نمی‌شود. مبنای استدلال‌های آنان به قرار زیر است:

(۱) صورت‌وضعیت مالی تنها یکی از جنبه‌های گزارشگری مالی است و دیگر جنبه‌های آن شامل عملکرد و صورت جریان‌های نقدی است. شناخت

دارایی‌های نامشهود در صورت‌وضعیت مالی تنها رویکرد و لزوماً بهترین رویکرد برای انتقال اطلاعات درباره ارقام نامشهود واحدهای تجاری نیست (پنمن^{۲۱}، ۲۰۰۹). (۲) این گزاره به‌صورت همگانی پذیرفته‌شده است که هدف صورت‌های مالی، گزارش ارزش بازار نیست (اسکینر^{۲۲}، ۲۰۰۸). علاوه بر این، استانداردگذاران بر تعاریف قوی از دارایی‌ها و معیارهای شناخت اتکا می‌کنند و به دلایل خوبی از مدل اندازه‌گیری ترکیبی استفاده می‌کنند. شناخت برخی از ارقام نامشهود می‌تواند مستلزم تغییراتی در این مفاهیم باشد که به‌طور همگانی توسط جامعه حسابداری و استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی پذیرفته‌شده است. برای نمونه، وجود چشم‌انداز رشد برای یک واحد تجاری تعریف دارایی را احراز نمی‌کند. در نتیجه، وجود چشم‌انداز رشد یک واحد تجاری از طریق ارزش بازار منعکس می‌شود در حالی که در ارزش دفتری منعکس نمی‌شود. برای شناخت چشم‌انداز رشد واحد تجاری به‌عنوان یک دارایی، باید در تعریف دارایی تجدیدنظر کرد.

(۳) شناخت و اندازه‌گیری در گام اول نیازمند قابل‌تشخیص بودن دارایی نامشهود است. باین‌حال، قابل‌تشخیص بودن اغلب دشوار است، زیرا راه‌های مختلفی برای مشاهده واحد حساب وجود دارد. به‌عنوان مثال، هر جنبه‌ای از یک واحد تجاری ممکن است ارزش «نام تجاری» آن را افزایش یا کاهش دهد که تعیین مرزهای نام تجاری برای اهداف شناخت و اندازه‌گیری را دشوار می‌کند. در نتیجه، مبالغ شناسایی‌شده برای برخی از ارقام نامشهود ممکن است منجر به ارائه منصفانه اطلاعات و مربوط برای استفاده‌کنندگان نشود (آیات^{۲۳}، ۲۰۰۸).





۴) میزان داده‌های جهانی به صورت تصاعدی رشد می‌کند، ۲۴ اتم داده‌های مناسب برای استفاده در گزارشگری مالی با سرعت یکسانی رشد نمی‌کند. به‌عنوان مثال، داده‌های رسانه‌های اجتماعی، اطلاعات ردیابی برخط، الگوهای ترافیک و پیش‌بینی آب‌وهوا ممکن است در پیش‌بینی درآمد سودمند باشند اما برای گزارشگری مالی مناسب نیستند. با این وجود همچنان درآمد سال‌های گذشته نقطه شروع مناسبی برای پیش‌بینی درآمدهای آتی است؛ بنابراین اطلاعات مورد استفاده در گزارشگری مالی بخش کوچک‌تری از این داده‌هایی که همواره در حال رشد هستند را تشکیل می‌دهد اما این موضوع نگرانی خاصی را به وجود نمی‌آورد. چهارچوب مفهومی هیئت استانداردهای حسابداری مالی بیان می‌کند که اطلاعات گزارشگری مالی تنها بخشی از اطلاعات سودمند برای سرمایه‌گذاران است (بیانیه مفاهیم شماره ۸ فصل ۱، ۲۰۱۸). استفاده سرمایه‌گذاران از اطلاعات خارج از صورت‌های مالی، اهمیت صورت‌های مالی به‌ویژه صورت‌های مالی حسابرسی شده را تغییر نمی‌دهد. پس برای جلب توجه دوباره استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی، الزاماً نیازی به پر کردن شکاف میان ارزش بازار و ارزش دفتری نیست.

راه‌حل جایگزین - شناخت

در این بخش، به بیان مشکلات اندازه‌گیری که باید مورد توجه قرار گیرند می‌پردازیم، با این فرض که تفاوت میان ارزش دفتری و ارزش بازار نشان‌دهنده مسئله‌ای در حسابداری ارقام نامشهود است که باید از طریق شناخت برطرف شود. ما بر اندازه‌گیری ارقام نامشهود ایجادشده در

واحد تجاری تمرکز می‌کنیم، زیرا فرض می‌کنیم ارقام نامشهود تحصیل شده به قیمت تحصیل یا ارزش منصفانه شناسایی می‌شوند و مسئله خاصی در این زمینه وجود ندارد.

موضوع ۱: توافق براساس اندازه‌گیری مربوط

بسیاری از ارقام، دارای «ارزش مبادله» و «ارزش استفاده» هستند که بسته به ماهیت جریان‌های نقدی مورد انتظار دارای ارزش‌های متفاوتی هستند. «ارزش مبادله» از طریق تنزیل جریان‌های نقدی مورد انتظار غیرمنحصر به فردی که فعالان بازار انتظار تحقق از آن ارقام را دارند، تعیین می‌شود. جریان نقدی مورد انتظار فعالان بازار به هويت دارنده کالا یا نحوه استفاده از کالا بستگی ندارد. در مقابل، «ارزش استفاده» یک قلم، جریان‌های نقدی مورد انتظار منحصر به فردی را که یک واحد خاص انتظار دارد از آن قلم محقق کند را در برمی‌گیرد.

این جریان نقدی مورد انتظار خاص واحد تجاری هم به هويت دارنده و هم به نحوه استفاده از دارایی‌های بستگی دارد.

صاحب‌نظران و نویسندگان مقاله‌های اخیر استدلال می‌کنند که مربوط بودن مبنای اندازه‌گیری وابسته به نوع به‌کارگیری یک دارایی از طریق واحد تجاری به‌عنوان دارایی به قصد استفاده (مثل دارایی‌های ثابت مشهود) یا به قصد مبادله (مثل کالا) است. هر مقاله مشخصات کمی متفاوت اما مربوط از دارایی‌های در حال استفاده و در حال مبادله را ارائه می‌دهد. طبق نظر مارشال و لنارد^{۲۵} (۲۰۱۶)، دارایی‌های در حال استفاده به‌طور مشترک با سایر دارایی‌ها برای ایجاد درآمد حاصل از فروش کالا یا خدمات استفاده می‌شود، درحالی‌که دارایی‌های به قصد مبادله به‌صورت مستقل جریان‌های نقدی ایجاد می‌کنند و می‌توانند در هرزمانی بدون تأثیر بر عملیات تجاری از آنها خارج شوند.

تولید می‌شود، خاص واحد تجاری نیست. در اینجا، اندازه‌گیری ارزش منصفانه که جریان‌های نقدی مورد انتظار فعالان بازار را در برمی‌گیرد، انکارناپذیر است. چهارچوب مفهومی هیئت استانداردهای حسابداری مالی، اصول اندازه‌گیری را شامل نمی‌شود اما چهارچوب مفهومی هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری (۲۰۱۸، ۶، ۵۶) به این نتیجه می‌رسد که:

برای دارایی‌هایی... که مستقیماً جریان‌های نقدی ایجاد می‌کنند، مانند دارایی‌هایی که می‌توانند به‌طور مستقل و بدون تحمّل جریمه اقتصادی چشمگیری فروخته شوند (به‌عنوان مثال، بدون ایجاد اختلال چشمگیر در کسب‌وکار)، احتمالاً مبنای اندازه‌گیری که مربوط‌ترین اطلاعات را ارائه می‌کند ارزش جاری است [مانند ارزش منصفانه].

همه موافق وابستگی مبنای اندازه‌گیری مربوط یک‌قلم نامشهود به استفاده یا مبادله آن دارایی، نیستند. به‌عنوان مثال، مقاله هیئت استانداردهای حسابداری کره (۲۰۱۹)، «حسابداری دارایی‌های نامشهود: گزارش‌های دارایی‌های نامشهود اصلی»، خواستار ارائه تمام «دارایی‌های نامشهود اصلی» به ارزش منصفانه است.

درنهایت وابستگی یا ذاتی بودن مبنای اندازه‌گیری دارایی‌های نامشهود خاص (همان‌طور که هیئت استانداردهای حسابداری کره فرض می‌کند) به نحوه ایجاد جریان‌های نقدی مورد انتظار آن دارایی‌ها (همان‌طور که در این مقاله فرض شد) مسئله‌ای نامشخص است. انجام پژوهش‌های دانشگاهی درباره‌ی ارتباط ارزشی مبنای اندازه‌گیری جایگزین دارایی‌های نامشهود و میزان ارتباط با ماهیت قصد مبادله یا در حال استفاده دارایی‌های نامشهود در حل این بحث سودمند خواهد



نیست بلکه به نحوه استفاده از آن دارایی در ایجاد جریان‌های نقدی مورد انتظار بستگی دارد.

ارزش منصفانه که شامل جریان‌های نقدی مورد انتظار فعالان بازار است، نمایشی مربوط یا منصفانه از جریان‌های نقدی مورد انتظار خاص واحد تجاری از یک دارایی در حال استفاده را ارائه نمی‌کند. اندازه‌گیری بهای تمام‌شده تاریخی یک دارایی در حال استفاده می‌تواند ارزش پیش‌بینی داشته باشد، زیرا به سبب حفظ روابط تاریخی بین درآمد، بهای تمام‌شده و ظرفیت تولید، نقطه شروعی را برای پیش‌بینی جریان‌های نقدی مورد انتظار آتی واحد تجاری از دارایی‌های در حال استفاده فراهم می‌کند.^{۲۸}

در مقابل، جریان‌های نقدی مورد انتظار فعالان بازار که توسط یک دارایی مبادله‌ای

نیشیکاوا، کامیا و کاوانیشی^{۲۶} (۲۰۱۶) براساس اینکه آیا دارایی به‌راحتی قابل تبدیل به وجه نقد است و آیا فعالیت تجاری واحد تجاری از نظر قانونی، مفهومی یا اقتصادی محدودیتی در قابلیت تبدیل آن دارایی به وجه نقد ایجاد نمی‌کند، بین دارایی‌های به قصد مبادله و در حال استفاده تمایز قائل شده‌اند. درنهایت بوتوسان^{۲۷} (۲۰۱۹) براساس ماهیت جریان‌های نقدی ایجاد شده بین دارایی‌های در حال استفاده و به قصد مبادله تمایز قائل شده است. دارایی‌های در حال استفاده، جریان‌های نقدی مورد انتظار خاص واحد تجاری را ایجاد می‌کنند، درحالی‌که دارایی‌های به قصد مبادله جریان‌های نقدی مورد انتظار فعالان بازار را ایجاد می‌کنند. همه نویسندگان این مقاله‌ها به‌طور مشترک اظهار می‌کنند که اساس اندازه‌گیری مربوط به ذات دارایی

بود.

موضوع ۲: چالش‌های اندازه‌گیری بهای تاریخی (جایگزین) ۲۹

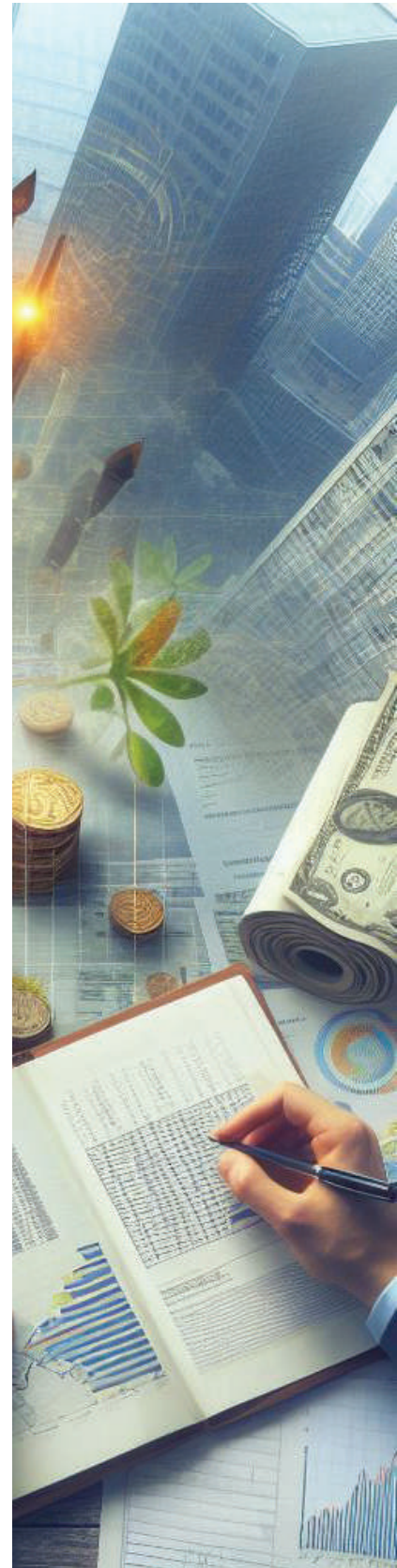
با فرض اینکه مبنای اندازه‌گیری مربوط برای یک دارایی نامشهود ایجاد شده در واحد تجاری و در حال استفاده، بهای تمام‌شده تاریخی یا در محیط‌های اقتصادی خاص، بهای جایگزینی باشد، عوامل متعددی تعیین این معیارها را پیچیده می‌کند. رسیدگی نکردن به اندازه کافی به این مسائل پردردسر می‌تواند در مربوط بودن اندازه‌گیری‌های گزارش‌شده تردید ایجاد کند. زمانی که واحد تجاری دارایی مشهود را می‌سازد، معمولاً می‌تواند مخارج (بهای) ساخت‌وساز (در محدوده‌های معقول) را در زمان تحمّل و پرداخت را شناسایی کند. برای مثال، واحد تجاری که در حال ساخت ساختمان خود است، معمولاً می‌تواند شروع و پایان دوره ساخت و مخارج ساختمانی را که در آن دوره متحمل شده است (در محدوده‌های معقول) تعیین کند. افزون بر آن در جریان ساخت بودن دارایی را در ابتدای دوره ساخت، با اطمینان نسبتاً بالایی می‌توان اثبات کرد.

درحالی‌که هنگام ساخت یک دارایی نامشهود، وجود آن دارایی تا اواخر دوره ساخت ممکن است قابل پیش‌بینی نباشد؛ بنابراین، شروع دوره ساخت توسط واحد تجاری تا زمانی که مخارج قابل توجهی متحمل نشده باشد، ممکن است قابل تعیین نباشد که انباشت بها در زمان تحمّل و پرداخت آن را دشوار و حتی ناممکن می‌کند. افزون بر این، هنگام ساخت دارایی مشهود در واحد تجاری، بهای غیرعادی مانند مواد و نیروی کار هدررفته (انحراف ظرفیت- هزینه‌های جذب نشده) از بهای تمام‌شده خارج می‌شوند. به‌طور متقابل، تمایز بین بهای

عادی و غیرعادی اقلام نامشهود دشوارتر است. همچنین، ساخت یک دارایی مشهود عموماً نتیجه تصمیمی برای توسعه یک دارایی قابل تشخیص است، درحالی‌که یک دارایی نامشهود ممکن است به‌طور اتفاقی زمانی که یک واحد تجاری اهداف تجاری دیگر و فوری‌تر را دنبال می‌کند، ایجاد شود. بنابراین، ماهیت دارایی نامشهود ممکن است تنها پس از رسیدن به هدف تجاری کوتاه‌مدت آشکار شود. برای مثال، موفقیت در فروش محصولات ممکن است فهرستی از مشتریان ارزشمند در بازاریابی محصولات مشابه در آینده ایجاد کند. باین‌حال، تخصیص مخارج فروش متحمل شده بین بهای مربوط به فروش فعلی و بهای مربوط به ایجاد فهرست مشتریان ارزشمند ممکن است نشدنی باشد. به‌علاوه، ایجاد فهرستی ارزشمند از مشتریان ممکن است پس از

تلاش برای فروش آشکار شود. افزون بر این، میزان و زمان‌بندی منافع اقتصادی حاصل از یک دارایی نامشهود ایجادشده در واحد تجاری می‌تواند به‌طور قابل توجهی کمتر از مزایای یک دارایی مشهود ایجادشده در واحد تجاری باشد. این امر می‌تواند ارزیابی الگوی استهلاك و دوره مناسب و همچنین زمان و میزان کاهش ارزش را در صورت وجود پیچیده‌تر کند. بسیاری از مشکلات اندازه‌گیری که در بالا توضیح داده شد با اندازه‌گیری بهای جایگزینی برطرف نمی‌شوند. علاوه بر این، به‌طور گسترده پذیرفته‌شده است که بهای جایگزینی یک قلم دارایی به ظرفیت خدمات مشابه با دارایی نگهداری شده بستگی دارد. منحصربه‌فرد بودن بسیاری از اقلام نامشهود، شناسایی دارایی با خدمات مشابه برای تعیین بهای جایگزین را پیچیده‌تر می‌کند.





بحث بالا نشان می‌دهد که ایجاد الزامات مربوط به برخورد یکسان با اقلام نامشهود تحصیل شده یا ایجاد شده در واحد تجاری، احتمالاً چالش برانگیز است، زیرا به‌طور معمول اندازه‌گیری بهای تاریخی که برای اقلام تحصیل شده آسان‌تر از اقلام ایجاد شده است. این موضوع نوعی ناامیدی به وجود می‌آورد، زیرا باعث امکان ناپذیری مقایسه‌پذیری می‌شود. به‌عنوان مثال، واحد تجاری که قصد دارد تحقیق‌های اولیه را برای ایجاد دارایی نامشهود را انجام دهد، ممکن است انگیزه‌ای برای برون‌سپاری فعالیت تحقیق داشته باشد، با این اختیار که حقوق مربوط به نتایج تحقیق را بعداً به‌دست آورد تا اینکه رأساً تحقیق را انجام دهد که در این صورت مخارج تحقیق را باید به حساب هزینه منظور کند.

موضوع ۳: چالش‌های اندازه‌گیری ارزش منصفانه

با وجود اینکه در دنیای واقعی کمتر رایج است اما یک دارایی نامشهود ممکن است یک دارایی برای مبادله باشد، مانند دارایی نامشهود نگهداری شده برای فروش؛ در این حالت، انتظار می‌رود دارایی نامشهود، جریان‌های نقدی مورد انتظار فعالان بازار را ایجاد کند که به ارزش منصفانه نگهداری می‌شود؛ بنابراین، در این صورت ارزش منصفانه برای سرمایه‌گذارانی که در تلاش هستند تا جریان‌های نقدی را پیش‌بینی کنند، ارزش پیش‌بینی کنندگی دارد.

استاندارد بین‌المللی حسابداری شماره ۳۸ تصریح می‌کند که «در برخی از کشورها، ممکن است بازار فعالی برای مجوزهای قابل نقل و انتقال تاکسی، مجوزهای ماهیگیری یا سهمیه‌های تولید وجود داشته باشد (هیئت استانداردهای حسابداری بین‌المللی، ۲۰۰۴، ۷۸)». هدف اصلی استاندارد بین‌المللی حسابداری شماره ۳۸

تأکید بر عدم وجود بازار فعال برای اقلام نامشهود، نام‌های تجاری، دکه‌های روزنامه، حق انتشار آثار فرهنگی، حق اختراع یا علائم تجاری است زیرا هر یک از این دارایی‌ها منحصربه‌فرد هستند. معمولاً دارایی‌های نامشهود نسبت به دارایی‌های مشهود منحصربه‌فردتر هستند. همان‌طور که در مقاله «شورای گزارشگری مالی انگلستان» (۲۰۱۹) اشاره شد، هر انبار به دلیل عدم وجود ساختمان مشابه دقیقاً در همان منطقه، منحصربه‌فرد است اما معمولاً انبارهای دیگری با مزایای اقتصادی مشابه در همان منطقه وجود دارد؛ بنابراین، ارزش‌گذاری یک انبار با استناد به معاملات مشابه امکان‌پذیر است اما منحصربه‌فرد بودن دارایی نامشهود مرتبه‌های متفاوتی دارد؛ به‌عنوان مثال هر حق اختراع یا هر کتاب ذاتاً با دیگری متفاوت است. حتی در صورت وجود دارایی قابل مقایسه و مشابه، معاملات آنها نادر است و اغلب ارزش آن در دسترس همگان نیست.

در صورت عدم وجود شواهد بازار، با تنزیل جریان‌های نقدی آتی به ارزش فعلی، ارزش منصفانه سطح ۳ برآورد می‌شود. از نظر ساختاری مشابه با محاسبه ارزش استفاده از دارایی نامشهود در حال استفاده است اما یک تفاوت مهم این است که جریان‌های نقدی (و قیمتی که برای تحمل عدم قطعیت (ابهام) در آن جریان‌های نقدی در نظر گرفته می‌شود) به‌کاررفته در برآورد ارزش منصفانه، جریان‌هایی است که توسط فعالان بازار انتظار می‌رود، نه جریان‌های نقدی مورد انتظار خاص واحد تجاری که در برآورد ارزش استفاده می‌شوند. باین‌حال، تشخیص انتظارات فعالان بازار در مورد دارایی‌های نامشهود در مبادله ممکن است دشوار باشد. به‌عنوان مثال، معمولاً دارایی‌های مشهود ظرفیت محدودی برای



سرمایه‌گذاران تأثیر می‌گذارد. با این حال، حتی اگر افشای اقلام نامشهود به اخبار «خوب» یا «بد» مرتبط باشد؛ پژوهش‌ها نشان می‌دهند احتمال افشا برای واحدهای تجاری دارای اخبار مثبت بیشتر است. این موضوع این پرسش را مطرح می‌کند که افشا باید اجباری یا داوطلبانه باشد؟ محل و نوع افشا چگونه باشد؟ در بندهای بعدی به این پرسش‌ها به‌طور کامل پرداخته می‌شود.

موضوع ۱: افشای اجباری یا داوطلبانه

افشا روشی مهم برای انتقال اطلاعات سودمند برای تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران است. افشای اجباری طبق استانداردهای حسابداری یا الزامات سایر نهادهای نظارتی (به‌عنوان مثال، کمیسیون بورس و اوراق بهادار ایالات متحده) الزامی می‌شود، در حالی که افشای داوطلبانه که الزامی نیستند، در پاسخ به تقاضای سرمایه‌گذاران یا ترجیحات مدیران برای ارائه اطلاعات خاص به بازار ارائه می‌شود.

افشای اجباری مشمول حسابرسی است، در بین واحدهای تجاری قابل‌مقایسه است و در طول زمان به‌طور مداوم ارائه شود (به‌عنوان نمونه، بدون توجه به ماهیت خبر). با این حال، افشای داوطلبانه انعطاف‌پذیری بیشتری را فراهم می‌کند که ممکن است امکان افشای بیشتر متناسب با شرایط خاص واحد تجاری را فراهم کند. همچنین ممکن است سرمایه‌گذاران به بینش مدیران دربارهٔ ریسک‌ها و فرصت‌های اصلی که افشای داوطلبانه ارائه می‌کند، اهمیت دهند. نبود نقص در بازار یا عوامل خارجی، هزینه و منفعت افشا را می‌سنجد و مقدار مناسبی را ارائه می‌کند. با این حال، بازارها کامل نیستند و عوامل خارجی وجود دارند. از آنجاکه سرمایه‌گذاران بالفعل هزینه افشا را

تولید منافع اقتصادی دارند اما بسیاری از دارایی‌های نامشهود - مانند حق اختراع یا دستورالعمل‌ها ظرفیت نامحدود در تولید دارند که «مقیاس‌پذیری» نامیده می‌شود. مسئله دیگری که ارزیابی برخی از دارایی‌های نامشهود را پیچیده می‌کند، ناشی از «آثار شبکه» است که تعیین‌کننده میزان پذیرش یک دارایی نامشهود توسط دیگران است.

چنین مناقشه‌هایی بر کاهش اتکالپذیری معیارهای ارزش منصفانه دارایی‌های نامشهود مؤثر است. طبق استانداردهای حسابداری جاری، برخی از دارایی‌های نامشهود تحصیل شده در یک ترکیب تجاری باید به ارزش منصفانه اندازه‌گیری شوند. انجام پژوهش دربارهٔ روش‌های تعیین ارزش منصفانه دارایی‌های نامشهود متعدد و همچنین قابلیت اتکا و سودمندی تصمیم‌گیری اطلاعات ارزش منصفانه برای استانداردگذاران که به دنبال بهترین شیوه اندازه‌گیری اقلام نامشهود شناسایی شده در صورت وضعیت مالی هستند، سودمند خواهد بود.

راه حل جایگزین - افشا

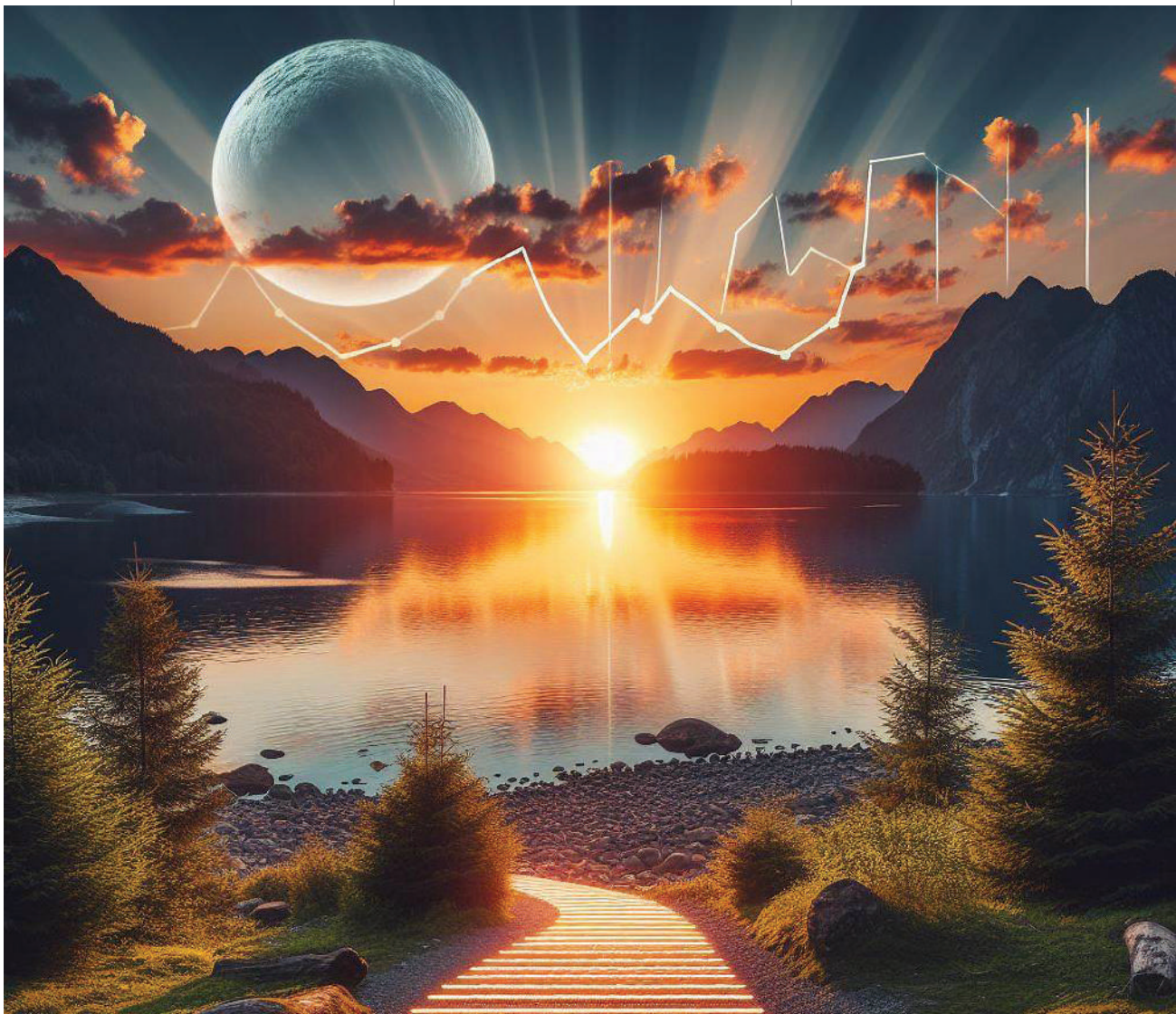
با فرض اینکه تفاوت بین ارزش دفتری و ارزش بازار نشان‌دهنده وجود مسئله مهمی در شناخت دارایی‌های نامشهود نباشد، افشا می‌تواند اطلاعاتی درباره دارایی‌های نامشهود، در ارزیابی جریان‌های نقدی آتی و ارزش واحد تجاری ارائه دهد.^{۳۰} ارتباط چنین اطلاعاتی در پژوهش‌های مختلف مستند شده است.^{۳۱} به‌طور خلاصه، یک پژوهش رابطه مثبت بین سرمایه‌فکری و عملکرد تجاری را مستند کرده است. همچنین، پژوهش پیش‌گفته نشان می‌دهد که افشای سرمایه‌فکری پیش‌بینی‌های تحلیلی‌گران را بهبود می‌بخشد و بر تصمیم‌های

مدیران بااستعداد با اطلاعات برتر در مورد اقلام نامشهود واحد تجاری خود، ممکن است برای نشان دادن نوع آنها، افشا کنند. درنهایت، مدیرانی که پاداش مبتنی بر سهام دریافت می کنند نیز انگیزه‌ای برای افشا دارند.

ملول و زغال^{۳۳}(۲۰۱۵) نتیجه گرفتند، زمانی که اطلاع‌رسانی صورت‌های مالی کم است، به نفع مدیران واحد تجاری با فناوری پیشرفته است که اطلاعات مربوط به سرمایه فکری را برای جبران عدم شناسایی برخی اقلام نامشهود افشا کنند. مازی، اسلک، تسالووتاس و تسولیکاس^{۳۴} (۲۰۱۹)

کمک می کند، به‌ویژه اگر ارزش سرمایه فکری به راحتی تأییدپذیر نباشد. عوامل متعددی مدیران را به افشای داوطلبانه ترغیب می کند؛ به‌ویژه زمانی که اخبار مثبت باشد. اگر واحد تجاری قصد انتشار اوراق بدهی برای عموم، انتشار سهام یا تحصیل واحد تجاری از محل انتشار سهام جدید داشته باشد، مدیران ممکن است اطلاعات مربوط به اقلام نامشهود واحد تجاری را افشا کنند. اگر مدیران کم‌نمایی ارزش واحد تجاری را تهدیدی برای از دست دادن شغل خود بدانند، انگیزه‌ای برای افشا پیدا می کنند. به همین ترتیب،

متحمل می شوند اما سرمایه‌گذاران بالقوه و سایر استفاده‌کنندگان نیز از منفعت آن بهره‌مند می‌شوند، «استفاده رایگان» یا «سواری مجانی» توسط افرادی که بدون تحمل هزینه‌ای از این اطلاعات استفاده می‌کنند منجر به تولید ناکافی اطلاعات می‌شود. افزون بر این، با وجود سازوکارهای نظارتی، مانند بررسی هیئت‌مدیره، سرمایه‌گذاران ممکن است نسبت به بی‌طرفی برخی از افشاهای داوطلبانه تردید داشته باشند، اگرچه هسو و چانگ^{۳۳}(۲۰۱۱) نشان دادند که افشای داوطلبانه سرمایه فکری به بهبود پیش‌بینی‌های تحلیلگران



گزارش دادند، اگرچه افشای گزارش‌های سالانه درباره فعالیت‌های تحقیق و توسعه به سمت محدود شدن گرایش دارد، اطلاعات اضافی به‌صورت داوطلبانه از طریق روش‌های دیگر، مانند ارائه‌های تحلیلی‌گر و سرمایه‌گذار ارائه می‌شود. باین‌وجود، این نویسندگان نشان دادند که ذینفعان درباره فعالیت‌های تحقیق و توسعه، به دنبال اطلاعات بیشتر از ارائه ارائه‌شده هستند، به‌ویژه زمانی که مخارج توسعه سرمایه‌ای می‌شوند. درواقع، برخی از عوامل ممکن است مدیران را از ارائه افشای داوطلبانه منصرف کند. مدیران ممکن است نگران به وجود آمدن دعوای حقوقی باشند. به‌عنوان مثال، افشای جزئیات مربوط به یک ترکیب دارویی در آزمایش‌های بالینی می‌تواند در صورت شکست این ترکیب، واحد تجاری را در معرض خطر دعوای حقوقی قرار دهد. نگرانی در مورد آسیب وارد آمدن به شهرت یا کاهش جبران خدمات شخصی می‌تواند مدیران را از ارائه اطلاعات در مورد سرمایه‌گذاری‌های پرخطر یا شکست‌خورده در اقلام نامشهود منصرف کند. مدیران ممکن است نگران آسیب افشا به جایگاه رقابتی واحد تجاری باشند یا حتی نگران افشای بیش از اندازه اطلاعات باشند. با این وجود به میزان بیشتر (بیش از دو برابر) استفاده‌کنندگان حرفه‌ای معتقدند که افشای بیش‌از‌اندازه مشکلی ایجاد نمی‌کند و استفاده‌کنندگان همواره تمایل به اطلاعات بیشتر در صورت‌های مالی دارند (دریک، هیلز و ریس ۲۰۱۹).

اینکه آیا استانداردهای گزارش‌دهی برای تولید میزان و نوع افشای مناسب در مورد اقلام نامشهود ضروری است یا خیر، یک پرسش قابل‌بررسی باقی خواهد ماند. بررسی افشای داوطلبانه واحدهای تجاری،

ارزیابی‌های استفاده‌کنندگان از کفایت این افشاها و احتمال افزایش خطر دعوای حقوقی یا آسیب‌پذیری ناشی از رقابت به استاندارد گذاری در این زمینه کمک می‌کند.

موضوع ۲: محل افشا

واحدهای تجاری اطلاعاتی را درباره اقلام نامشهود در گزارش‌گری مالی از طریق تارنمای خود، ارائه سرمایه‌گذاران، گزارش بحث و تحلیل مدیریت و سایر گزارش‌ها (مثل گزارش‌های یکپارچه) ارائه می‌کنند. در صورت وجود یک محیط امن (مثل بحث و تحلیل مدیریت در مقایسه با صورت‌های مالی حسابرسی شده) نگرانی درباره خطر دعوای حقوقی بر محل افشای اقلام نامشهود (مانند اطلاعات آینده‌نگر) تأثیر می‌گذارد.

سرمایه‌گذاران اطلاعات مرتبط با اقلام نامشهود را صرف‌نظر از محل افشای آن، سودمند می‌دانند (مازی ۳۶ و همکاران ۲۰۱۹)؛ بنابراین، استانداردهای حسابداری باید محل مناسب افشای دارایی‌های نامشهودی را که در داخل یا خارج از صورت‌های مالی حسابرسی شده باشد را بررسی کنند. این‌که آیا منفعت ارائه چنین اطلاعاتی در صورت‌های مالی حسابرسی شده بر هزینه‌های آن فزونی دارد، همچنان نامشخص است.

موضوع ۳: نوع افشا

اغلب سرمایه‌گذاران ترکیبی از افشای کمی و کیفی را ترجیح می‌دهند. افشای کیفی ممکن است شامل اطلاعاتی درباره اهداف سازمان، راهبرد و بینشی که چگونه انجام این مخارج مربوط به اقلام نامشهود به سودآوری آینده واحد تجاری کمک می‌کند باشد. باین‌حال، این اطلاعات هنگامی که مختص به یک واحد تجاری باشد و با افشای کمی در مورد

سرمایه‌گذاری در سرمایه انسانی، سازمانی و اعتباری همراه باشد، سودمندتر است.

پیوست ب دو نمونه افشای سرمایه انسانی را ارائه می‌کند که از گزارش‌های سالانه شرکت‌های کانادین تایر، شرکت سهامی عام تایر و اپل استخراج شده‌اند. در هر دو مورد، افشای اطلاعات به‌طور کامل کیفی است. اجرای پژوهش‌هایی که نشان دهد، آیا چنین افشاهایی دارای محتوای اطلاعاتی است یا خیر و همچنین ترکیب ترجیحی سرمایه‌گذاران از افشای اقلام نامشهود را نشان دهد، موردعلاقه استانداردگذاران خواهد بود.

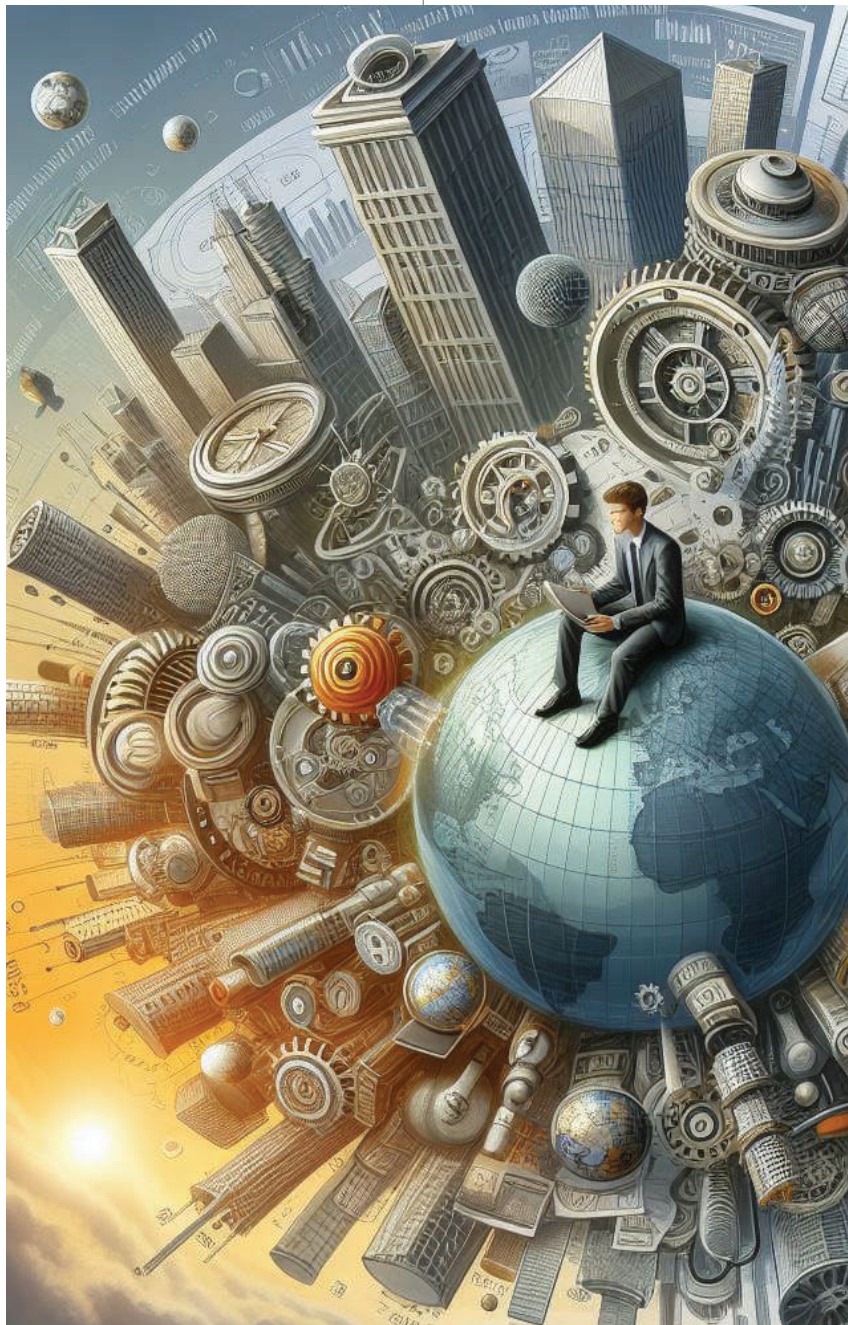
اغلب مخارج مربوط به اقلام نامشهود با انواع دیگر مخارج در دارایی‌های ردیف صورت‌های مالی تجمیع می‌شود و استفاده‌کنندگان تمایل بیشتری به اطلاعات موجود در صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه دارند؛ مانند زمانی که مخارج تحقیق و توسعه به‌صورت جداگانه افشا می‌شود. تفکیک مخارج تحقیق و توسعه سودمند است زیرا طبق پژوهش مازی و همکاران (۲۰۱۹)، استفاده‌کنندگان هنگام پیش‌بینی عملکرد و جریان‌های نقدی آتی، روند کلی مخارج تحقیق و توسعه و خرج کرد را در نظر می‌گیرند. علاوه بر این، برخی از استفاده‌کنندگان، تحقیق و توسعه را به‌عنوان سرمایه‌گذاری تلقی می‌کنند و تلاش در ارزیابی بازده آن سرمایه‌گذاری را دارند. به‌طور مشابه، استفاده‌کنندگان ممکن است تفکیک مخارج مربوط به توسعه سرمایه انسانی، سرمایه سازمانی/نوآوری و تصمیم‌گیری سرمایه شهرت را سودمند بدانند. برخی پیشنهاد کرده‌اند که براساس نوع اقلام نامشهود، از جمله مخارج انباشته تأسیس، مخارج دوره جاری و مقادیر واقعی یا فرضی مستهلک‌شده یا کاهش‌یافته، پیش‌بینی‌شده است. نمونه‌ای از چنین

حساب کالا منظور شود (سرمایه‌ای شود) یا به حساب هزینه دوره منظور شود؟ آیا مخارج برون‌سپاری شده باید سرمایه‌ای شود یا نه؟ آیا مخارج سرمایه انسانی فقط باید محدود به دستمزد و مزایا باشد یا سایر هزینه‌ها مانند هزینه‌های مربوط به جذب، حفظ و آموزش کارکنان را نیز در برگیرد؟ چه سطحی از تفکیک لازم است و نقطه توقف تفکیک کجاست؟ به چه اطلاعات سودمند دیگری (به‌عنوان مثال، تعداد و/یا محل کارکنان) برای تصمیم‌گیری درباره داده‌های تفکیک‌شده نیاز است؟ انجام پژوهش‌هایی که بینش‌های خوبی در پاسخ به این چنین پرسش‌هایی به وجود می‌آورد می‌تواند به استانداردارگذاران کمک کند تا در این زمینه پیشرفت کنند درحالی‌که در گذشته در این حوزه پیشرفت چشمگیری حاصل نیامده است.

خلاصه و نتیجه‌گیری

ارزش بازار یک واحد تجاری منعکس‌کننده ترجیحات ریسک و باورهای فعالان بازار در مورد شرایط کلان اقتصادی و واحد تجاری است. در مقابل، ارزش دفتری یک ساختار حسابداری است که با مفروضات مربوط به هدف گزارشگری مالی و شناخت و اندازه‌گیری دارایی‌ها در گزارشگری مالی شکل می‌گیرد. در نتیجه، ارزش بازار و ارزش دفتری متفاوت هستند.

با گذشت زمان، میزان این تفاوت افزایش یافته است و باعث نگرانی نسبت به مربوط بودن گزارشگری مالی شده است. شناسایی بیشتر اقلام نامشهود در دفاتر حسابداری ممکن است از میزان این تفاوت‌ها بکاهد اما در این صورت بازنگری تعریف دارایی، معیارهای شناخت، اصول اندازه‌گیری و انعکاس برخی از اقلام به ارزش بازار ضرورت خواهد داشت. علاوه بر



علاوه بر این، مخارج تاریخی نقطه شروع سودمندی برای پیش‌بینی سرمایه‌گذاران از جریان‌های نقدی آتی است و در نهایت به تحلیل‌های آنها مربوط می‌شود. ضرورت تفکیک بیشتر مخارج مربوط به اقلام نامشهود، مستلزم این است که این مخارج شامل چه اقلامی هستند. برای مثال، آیا تفکیک مخارج انسانی باید به

افشاهایی در مقاله «پاورقی تحلیلیگر»^{۲۷} (۲۰۲۰)؛ حسابداری دارایی نامشهود، «ارزش» منفی کاذب ارائه شده است. طرفداران چنین افشاهایی معتقدند که این اطلاعات ممکن است توانایی سرمایه‌گذاران را برای مقایسه واحدهای تجاری و زمان افزایش دهد و بینشی درباره میزان و روند سرمایه‌گذاری واحدها در دارایی‌های نامشهود ارائه دهد.

که اقلام نامشهود ایجاد می‌کند را توصیف می‌کند که بین منابع مختلف، متفاوت است.

۱۲. یک قلم نامشهود در صورتی قابل تشخیص است که قابل تفکیک یا ناشی از حقوق قانونی یا قراردادی باشد.

۱۳. ارزش منصفانه در فرهنگ لغت اصلی کدگذاری استانداردهای حسابداری هیأت استانداردهای حسابداری مالی به‌عنوان «قیمتی که برای فروش یک دارایی دریافت می‌شود... در یک معامله منظم بین فعالان بازار در تاریخ اندازه‌گیری» تعریف شده است. مجموع ارزش منصفانه دارایی‌های جداگانه یک واحد تجاری با ارزش کل واحد تجاری متفاوت است.

14. GameStop Corp

۱۵. توضیح مترجم: تارنمایی است که اطلاعات مالی، اخبار تجاری، تجزیه و تحلیل و داده‌های بازار سهام را ارائه می‌دهد.

۱۶. توضیحات مترجم: طبق استاندارد حسابداری شماره ۳۲ ایران، منظور از اشکال در واحد حساب، واحد مولد وجه نقد است که کوچک‌ترین مجموعه دارایی‌های قابل شناسایی ایجاد کننده جریان‌های ورودی وجه نقدی که به میزان عمده‌ای مستقل از جریان‌های ورودی وجه نقد سایر دارایی‌ها یا مجموعه‌ای از دارایی‌ها باشد.

۱۷. برای بحث مربوطه به بند ۶،۷۵ چهارچوب مفهومی هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری رجوع کنید.

۱۸. Earning Investor Confidence

19. Wyatt & Abernethy

20. Barth et al.

21. Penman

22. Skinner

23. Wyatt

24. <https://www.networkworld.com/article/3325397/idc-expect->

محاسبه شود. این تمایز به نکات مطرح شده در این مقاله ارتباطی ندارد. با این حال، برای سهولت ارائه، در سراسر این مقاله، ارزش دفتری به ارزش دفتری کل دارایی‌ها و ارزش بازار به ارزش بازار کل دارایی‌ها اشاره دارد.

2. The end of Accounting and the Path Forward for Investors and Managers

3. Coalition for Inclusive Capitalism

4. Embankment Project for Inclusive Capitalism (EPIC)

۵. ما از عبارت «اقلام نامشهود» در سراسر مقاله استفاده می‌کنیم. اینکه اقلام نامشهود به‌عنوان دارایی نامشهود برای اهداف گزارشگری مالی شناسایی می‌شود یا خیر، بستگی به تعریف مفهومی دارایی و اصول شناسایی آن دارد که خارج از بحث این مقاله است.

6. Lev & Gu

7. Barth, Li, and McClure

۸. اقلام نامشهود یک طبقه ناهمگن را تشکیل می‌دهند. مجوز فعالیت، علامت تجاری و روحیه بالای کارکنان در بسیاری از جهات متفاوت هستند و چنین تفاوت‌هایی ممکن است ابزارهای مختلف گزارشگری مالی را توجیه کند. برخی از پیشنهادها در این مقاله ممکن است برای برخی از انواع اقلام نامشهود مناسب تر از دیگر اقلام باشد.

9. Owens

10. Avery

۱۱. بسیاری از دانشگاهیان، ابتکار سرمایه فکری/دارایی جهانی، شورای گزارشگری بین‌المللی یکپارچه و دیگران، سرمایه‌های فکری و سایر «سرمایه‌هایی» را شناسایی می‌کنند که به ارزش یک نهاد کمک می‌کنند. اصطلاحی است که ارزشی را

این مسائل مفهومی، شناخت اقلام نامشهود مناقشه‌های اندازه‌گیری عملی مربوط با امکان‌سنجی انباشت بها، برآورد بهای جایگزینی یا برآورد ارزش منصفانه برای اقلام نامشهود ایجاد شده توسط واحد تجاری را به وجود می‌آورد. باین‌حال، افزایش شکاف میان ارزش بازار و ارزش دفتری ممکن است نشان‌دهنده ضرورت شناخت اقلام نامشهود نباشد. به‌جای آن، افشا می‌تواند راه‌حلی برای انتقال اطلاعات سودمند برای تصمیم‌گیری در مورد اقلام نامشهود باشد. اجرای این راه‌حل ممکن است با ارزیابی این موضوع آغاز شود که آیا با توجه به ترکیب کلی افشای داوطلبانه و اجباری و احتمال پیامدهای منفی اقتصادی، سطح افشای اقلام نامشهود در حال حاضر کمتر از حد مطلوب است یا خیر که نشان‌دهنده ضرورت الزامات افشای بیشتر در زمینه‌های مالی یا گزارش‌های نظارتی است. اینکه کدام مسیر باید دنبال شود تا حدی به این بستگی دارد که آیا تفاوت رو به رشد میان ارزش بازار و ارزش دفتری نشان‌دهنده وجود مسئله مهمی در شناسایی دارایی‌های نامشهود در ترازنامه است یا خیر؟ این مقاله نگاهی اجمالی به دیدگاه‌های شخصی افراد مشارکت‌کننده در استاندارد گذاری حسابداری در کشورهای کانادا، آلمان، ژاپن، بریتانیا و ایالات‌متحده ارائه می‌کند که عقیده دارند پژوهش‌های دانشگاهی می‌تواند به اصلاح شناخت آنها از وجود، ماهیت و میزان مسائل اقلام نامشهود در گزارشگری مالی و همچنین راه‌حل مناسب کمک کند.

پی‌نوشت‌ها:

۱. ارزش دفتری و ارزش بازار واحد تجاری ممکن است براساس کل دارایی یا ارزش سهام واحد تجاری (ارزش حقوق مالکانه)

36. Footnotes Analyst

Ng

منبع

Anthony Appleton; Andreas Barckow; Christine A. Botosan ; Yasunobu Kawanishi ; Atsushi Kogasaka; Andrew Lennard ; Linda Mezon-Hutter; Joy Sy; Rebecca Villmann (2023) Perspectives on the Financial Reporting of Intangibles, Accounting Horizons (2023) 37 (1): 1-13.

آنتونی اپلتون: عضو سابق شورای گزارشگری مال بریتانیا
آندریاس بارکو: عضو سابق کمیته استانداردهای حسابداری آلمان
کریستین ای بوتوسان: هیئت استانداردهای حسابداری مالی یاسونوبو کاوانیشی آتسوشی کواگاساکا: هیئت استانداردهای حسابداری ژاپن
اندرو لنارد: عضو سابق شورای گزارشگری مالی بریتانیا
لیندا مزون هاتر: عضو سابق هیئت استانداردهای حسابداری کانادا
جوی سی: کارکنان هیئت استانداردهای حسابداری مالی
ریکا ویلمن: هیئت استانداردهای حسابداری سابق کارکنان کانادا
وحید منتی: استادیار گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران
کیانا صدیق پور: دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران



ارائه شده در مقاله بحث و نظرخواهی (دیسکاشن پیپر) شورای گزارشگری مالی بریتانیا (۲۰۱۹) است.

۳۰. در صورتی که مسئله‌های اندازه‌گیری که در بخش قبل توضیح داده شد، حل نشدنی باشند، نقش افشاگری نیز وجود دارد. همچنین، اگر اقلام نامشهود در صورت وضعیت مالی شناسایی شود، افشاهای مورد بحث در این بخش ممکن است با افشای روش‌های اندازه‌گیری و مفروضات کلیدی تکمیل شود.
۳۰. به پیوست ۲ که حاوی فهرست خلاصه‌ای از پژوهش‌های دانشگاهی است، رجوع کنید.

- 31. Hsu & Chang
- 32. Maaloul & Zeghal
- 33. Mazzi & Slack & Tsalavoutas & Tsoligkas
- 34. Drake & Hales & Rees
- 35. Mazzi et al.

175-zettabytes-of-data-world-wide-by-2025.html

25. Marshall & Lennard

26. Nishikawa & Kamiya & Kawanishi

27. Botosan

۲۸. بهای جایگزین فعلی همچنین ممکن است مبنای اندازه‌گیری مناسبی برای دارایی‌های در حال استفاده باشد و در اصل، عیب‌های بهای تاریخی را کاهش می‌دهد، به‌ویژه زمانی که تغییرات قیمت چشمگیر است، زیرا منعکس‌کننده سطوح قیمت فعلی است. با این حال، اجرای بهای جایگزین فعلی می‌تواند مشکلاتی داشته باشد. چالش‌های اعمال اندازه‌گیری بهای جایگزین برای اقلام نامشهود ایجاد شده در واحد تجاری به‌طور کامل‌تر در مقاله مورد بحث قرار می‌گیرد.

۲۹. بندهای زیر براساس پیشنهادهای

پژوهش درباره سودمندی افشای سرمایه فکری

نکات کلیدی	پژوهش
پس از تجزیه و تحلیل ۲۰ شرکت کانادایی ارتباطات بی‌سیم، ایشان همبستگی بین منابع مبتنی بر سرمایه فکری و عملکرد تجاری برای گروه منتخبی از نوآوران به سرعت در حال رشد شناسایی کرد. نوآوران شرکت‌هایی در حال رشد هستند که تحت تغییرات فناوری و عدم قطعیت در یک بخش فناوری نوظهور فعالیت می‌کنند. نتایج نشان داد که مخارج سرمایه فکری بر رشد طبیعی کسب‌وکار تأثیر می‌گذارد (از طریق خلق درآمد اندازه‌گیری شده است). افشای مخارج، قابلیت پیش‌بینی عملکرد آینده شرکت‌های فعال در حوزه فناوری نوظهور را افزایش می‌دهد.	ان جی ^۱ (۲۰۰۶)
معیارهای سرمایه فکری متغیرهای توضیحی مهمی از ارزش شرکت هستند و بسته به سطوح عملکرد و افق زمانی برای نگهداری سرمایه‌گذاری‌ها، بر توصیه‌های سرمایه‌گذاری تحلیلگران تأثیر می‌گذارند. نتایج نشان می‌دهد که تحلیلگران زمانی که عملکرد معیارهای مالی و سرمایه فکری بالاتر از میانگین صنعت باشد، بیشتر در دارایی‌های بلندمدت سرمایه‌گذاری می‌کنند.	گوش و وو ^۲ (۲۰۰۷)
هسو و چانگ افشای سرمایه فکری و پیش‌بینی‌های تحلیلگران را بررسی کردند. آنها نشان دادند که افشای داوطلبانه سرمایه فکری می‌تواند فرایند پیش‌بینی تحلیلگران را تسهیل کند، به‌ویژه اگر ارزش سرمایه فکری به راحتی قابل اثبات نباشد.	هسو و چانگ ^۳ (۲۰۱۱)
سرمایه‌گذاری در سرمایه فکری (مانند تحقیق و توسعه، آموزش کارکنان، روابط با مشتری، سیستم‌های اطلاعاتی و سایر زمینه‌ها) امروزه به‌عنوان ارزش‌آفرین اصلی برای چندین شرکت و بخش اقتصادی دیده می‌شود. ملول و زغال دریافتند که: شرکت‌های با فناوری پیشرفته در مقایسه با شرکت‌های با فناوری پایین، اطلاعات بیشتری را از نظر کمیت و کیفیت سرمایه فکری افشا می‌کنند؛ محتوای اطلاعاتی صورت‌های مالی شرکت‌های با فناوری پیشرفته در مقایسه با شرکت‌های با فناوری پایین کمتر است؛ هنگامی که میزان محتوای اطلاعاتی صورت‌های مالی پایین باشد، به نفع مدیران شرکت‌های با فناوری پیشرفته است که اطلاعات مربوط به سرمایه فکری را برای کاهش عدم شناسایی برخی از دارایی‌های نامشهود افشا کنند.	ملول و زغال ^۴ (۲۰۱۵)



- 1 Ng
- 2 Ghosh and Wu
- 3 Hsu and Chang
- 4 Maaloul and Zeghal

مشاهدات در مورد اطلاعات سرمایه انسانی	شرکت
<p>یکی از حوزه‌های تمرکز راهبردی این شرکت بر روی استعداد است.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p style="text-align: center;">استعداد</p> <ul style="list-style-type: none"> • توسعه راهبرد استعداد شرکت با تمرکز بر توسعه استعدادها و تخصص‌های کلیدی در زمینه‌های حیاتی و ایجاد قابلیت‌های رهبری اصلی موردنیاز برای اجرای راهبرد بلندمدت آن است. • به تقویت آکادمی آموزش مثلث برای حمایت از پیشرفت رهبران آینده در سراسر سازمان ادامه می‌دهیم. </div> <p>گزارش سالانه ۲۰۱۸ اطلاعات کیفی در مورد آکادمی یادگیری مثلثی ارائه می‌دهد اما اطلاعات کمی (به‌عنوان مثال، مبلغ هزینه شده و بازده برآوردی/سایر مزایای سرمایه‌گذاری در سرمایه انسانی) را ارائه نمی‌دهد.</p> <p>با محتوای مرتبطی که زمینه را برای محیط خرده‌فروشی فراهم می‌کند، مطالب به راهبردهای کسب‌وکار ما گره‌خورده است و از رهبران ارشد به‌عنوان روسا و اساتید برای ارائه ورودی، نظارت و تأیید دوره‌ها و محتوای دوره استفاده می‌کند تا اطمینان حاصل شود که اهداف شرکت تایر کانادا و کارکنان آن برآورده می‌شود.</p> <p>در سال اول آکادمی آموزشی مثلث، بیش از ۵,۰۰۰ یادگیری فردی از طریق تجربیات یادگیری آنلاین و درون کلاسی به کارکنان ارائه شد. از طریق ترکیبی از محتوای آنلاین، مطالعات موردی، چالش‌ها و مجموعه‌های سخنران، آکادمی آموزشی مثلث برنامه‌هایی را ارائه می‌دهد که با کارمندان طنین‌انداز می‌شود، مهارت‌های لازم برای موفقیت در محیط خرده‌فروشی همیشه در حال تغییر و توسعه رهبران را برای امروز و آینده در اختیار آنها قرار می‌دهد.</p>	<p>شرکت تایر کانادا</p> <p>این شرکت دارای سه عملیات تجاری اصلی است که طیف وسیعی از کالاها و خدمات خرده‌فروشی؛ از جمله کالاهای عمومی، پوشاک، کالاهای ورزشی، نفت و خدمات مالی، مانند عملیات بانکی و املاک و مستغلات را ارائه می‌دهد.</p>
<p>یکی از ارزش‌های شرکت اپل، تنوع است. این شرکت اطلاعاتی از جمله اطلاعات کمی در مورد جنسیت و تنوع قومیتی نیروی کار خود را در وب‌سایت خود ارائه می‌دهد که می‌توانید به تارنمای زیر رجوع کنید: https://www.apple.com/diversity/</p> <p>فرم K-۰۱ شرکت اپل اطلاعات کیفی زیر را در مورد سرمایه انسانی ارائه می‌دهد اما اطلاعات کمی (مقداری) را ارائه نکرده است (به‌عنوان مثال، مبالغ خرج شده و بازده برآوردی/ سایر منافع حاصل از سرمایه‌گذاری در سرمایه انسانی).</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p>موفقیت شرکت تا حد زیادی به خدمات مستمر و در دسترس بودن کارکنان اصلی بستگی دارد. بسیاری از موفقیت‌های شرکت به در دسترس بودن ادامه‌دار و خدمات کارکنان اصلی، از جمله مدیر اجرایی، تیم اجرایی و سایر کارکنان بسیار ماهر بستگی دارد. کارکنان باتجربه در صنعت فناوری تقاضای زیادی دارند و رقابت برای جذب استعدادها آنها شدید است، به‌ویژه در سلیکون ولی، جایی که بیشتر کارکنان اصلی شرکت در آن مستقر هستند.</p> </div> <p>با این حال، هنگام بررسی صورت‌های مالی شرکت، شناسایی میزان سرمایه‌گذاری یا هزینه‌های انجام‌شده برای سرمایه انسانی و بازده این سرمایه‌گذاری‌ها از نظر مالی یا کیفی دشوار بود.</p>	<p>شرکت اپل این شرکت در زمینه طراحی، تولید و بازاریابی دستگاه‌های ارتباطی همراه و رسانه‌ای و رایانه‌های شخصی فعالیت می‌کند. همچنین انواع نرم‌افزارهای مرتبط، خدمات، لوازم جانبی و محتوا و برنامه‌های دیجیتال شخص ثالث را به فروش می‌رساند.</p>

Canadian Tire Corporation 5





انجمن حسابداران خبره ایران به‌عنوان قدیمی‌ترین انجمن حسابداری حرفه‌ای با عضویت در «فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC)» و با داشتن نزدیک به ۱۳۰۰۰ عضو از سراسر کشور به‌عنوان بزرگترین نهاد حسابداری ایران، آمادگی خود را به پذیرش همکاری و دریافت آگهی تبلیغاتی در وبگاه این انجمن (با دامنه <https://iica.ir>)، که به استناد رتبه‌بندی الکسا و گوگل، در جایگاه پربازدیدترین وبگاه در بین وبگاه‌های نهادهای حسابداری ایران قرار دارد)، به ویژه در "کلیپهای آموزشی مربوط به حسابداری" که در صفحات اینستاگرام و کانال تلگرام انجمن منتشر می‌شوند، اعلام می‌دارد.

لذا خواهشمند است در صورت تمایل به درج سفارش آگهی تبلیغاتی مورد نظر یا ثبت هرگونه همکاری در هر یک از بخش‌های مذکور نسبت به اعلام درخواست از طریق ایمیل bsafarynejad@yahoo.com یا تلگرام به شماره ۰۹۳۵۵۱۴۳۹۳۶ مبادرت فرمایید تا بلافاصله نسبت به پیگیری انجام سایر مراحل مربوطه اقدام شود.

با تشکر

صفری نژاد_سازمان آگهی‌های انجمن حسابداران خبره ایران



همکاران
سیستم



شماران سیستم
shomaran system



تدبیر
شرکت پردازش نوآوری سلمان



حسابداری
www.Hesabdary.Com
@Hesabdary.Com

رای فن پیشگان

فوت
نرم افزار حسابداری

رای پرداز

وایبام
گروه تخصصی نرم افزار



برهان
سیستم پاسارگاد

مدلسازی چند ضلعی تقلب واهرم کمیته حسابرسی

ترجمه و تلخیص:



امیرپرویز فروزان فر



فرهاد زاهدی



مهدی بیرانوند

مقدمه

انجمن خبره آزمون تقلب (ACFE) اعلام کرد که صرفاً وجود حسابرسی خارجی راه حل مناسبی برای شناسایی یا محدود کردن تقلب نیست و حسابرسان صورت‌های مالی بازرسان تقلب نیستند. آنها به‌گونه‌ای آموزش دیده‌اند که بتوانند تشخیص دهند که آیا صورت‌های مالی ارائه شده توسط شرکت در تمام جهات مالی، منصفانه و مطابق با اصول پذیرفته شده حسابداری تهیه شده است یا خیر؟ و تشخیص تقلب، مشابه با حسابرسی صورت‌های مالی نیست و برای شناسایی شواهد تقلب نیاز به داشتن مهارت‌های خاص و تکنیک‌های قانونی توسعه یافته‌ای است که حسابرسان از این دانش بی‌بهره هستند. اگر چه تدوین کنندگان استانداردها، به تدریج به این نتیجه رسیدند که حضور یک بازرس قانونی پس از شناسایی یکی از فاکتورهای وجود احتمالی تقلب ضروری است اما در این شرایط توأم کردن وجود متخصص و بازرس قانونی در کنار قراردادهای حسابرسی برای کاهش ریسک وجود تقلب شناسایی نشده می‌تواند مثر ثمر باشد. بدون آموزش مناسب و کافی در بخش و حوزه قانونی، انتظار اینکه حسابرسان صورت‌های مالی قادر به شناسایی و کشف تقلب باشند بسیار بی‌معنی است و به‌منظور حراست و مراقبت بیشتر از عامه مردم جامعه در مقابل تقلب و برای حفظ اعتبار حرفه حسابرسی، لازم است تا پژوهشگران حسابداری به دنبال راه‌ها و روش‌هایی جدید به‌منظور بهبود توانایی حسابرسان در کشف و محدود کردن تقلب‌ها باشند. در سال ۲۰۰۰، بیانیه شماره ۹۹، استانداردهای حسابرسی (SAS) در نظر گرفتن تقلب در حسابرسی صورت‌های مالی، به جای بیانیه شماره

۸۲ استانداردهای حسابرسی (SAS) صادر شد و برای حسابرسان، رهنمودهایی را مهیا کرد تا بدانند که راهنمایی بهتری برای اینکه چگونه توانایی‌هایشان را برای شناسایی تقلب در طی جریان حسابرسی صورت‌های مالی، بالا ببرند. هدف این استاندارد کمک به حسابرسان در جهت پیش گرفتن شیوه‌ای محافظه‌کارانه برای جلوگیری و شناسایی تقلب به‌وسیله افزایش دانش مشتریان خود بود که باید در نتیجه روش‌های کارآمدتری را در ارزیابی خطر به‌دنبال می‌داشت، حسابرسان را متوجه این موضوع کرد که در طول جریان حسابرسی، می‌بایست نسبت به پتانسیل موجود برای احتمالات تقلب، ذهنی پرسشگر داشته باشند و از آنها انتظار می‌رود که تا از شک‌های حرفه‌ای در جمع‌آوری و ارزیابی شواهد حسابرسی و

کنار گذاشتن باورهای قبلی خود نسبت به امین و صادق بودن مدیریت در مراحل کار خود استفاده کنند و به‌طور خاص، از حسابرسان خواسته شد تا خود را درگیر طوفان‌های فکری و بحث کردن درباره احتمالات وجود اظهارت غلط مالی و تقلب کنند. یکی از الزامات جدید در استاندارد ۹۹ که به خودی خود مفهوم جدیدی در ادبیات حسابرسی به‌شمار می‌رود مفهوم «توفان مغزی» است که به موجب آن تیم حسابرسی باید برای بررسی احتمال وقوع تقلب در صورت‌های مالی در مراحل قبل و طی فرایند گردآوری اطلاعات با هم نشست و مباحثه کند. این استاندارد تأکید کرده است که توفان مغزی روشی لازم‌الاجرا است و باید با دقتی مشابه سایر روش‌های حسابرسی به‌کار گرفته شود. براساس بیانیه شماره ۸۲، استانداردهای

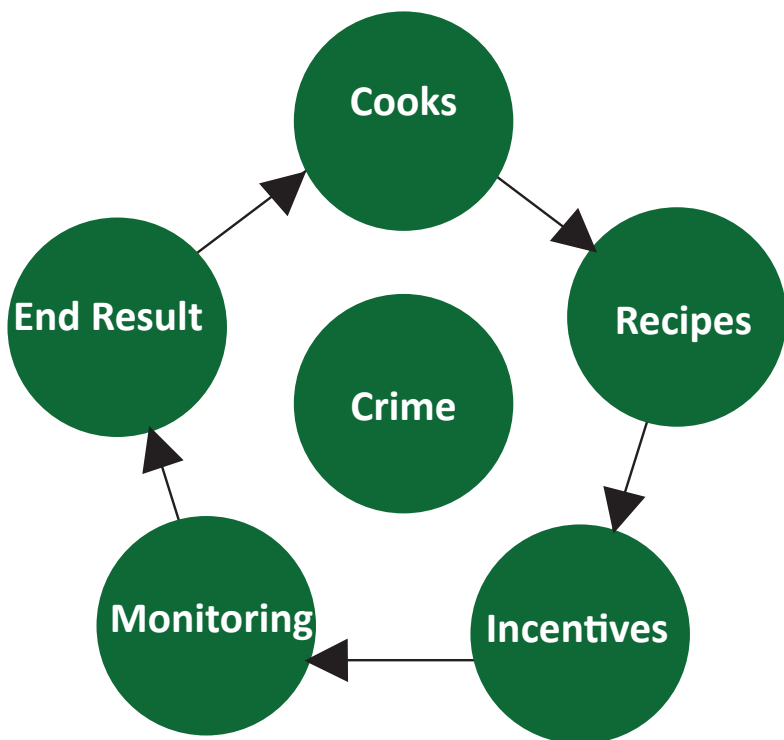


کارشناسان آن را در حکم مطالعه علمی رویکردها می‌دانند مطرح شد (آجزن ۱۹۹۱، ۲۰۰۱). این نظریه بر نقش قصد و نیت یا همان برنامه‌ریزی در تشریح رفتار تأکید می‌کند و مدعی است که قصد و نیت برای انجام رفتارهای مختلف را می‌توان از راه‌های رویکرد نسبت به رفتار، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار ادراکی (درک شده) پیش‌بینی کرد. پنج عامل که دارای تأثیر متقابل به‌عنوان عوامل توصیف کننده تقلب‌های صورت‌های مالی مشهور و پراوازه هستند عبارتند از:

حسابرسی، حسابرسان باید برآورد ریسک تقلب خود را مستندسازی کنند و همچنین تغییر روش حسابرسی خود را نیز هنگامی که نشانه‌هایی از وجود احتمال تقلب در طی دوره حسابرسی مشاهده شد مستندسازی کنند. با این وجود، بیانیه شماره ۸۲، استانداردهای حسابرسی، مسئولیت حسابرسان را برای کشف تقلب فراتر از مفاهیم کلیدی مادی و تضمین معقول، افزایش نداد. مفهوم نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده نخستین بار در رشته روان شناسی اجتماعی که برخی

Cooks+Recipes+Incentives+Monitoring=EndResults

نتایج نهایی = نبود نظارت + انگیزه + روش‌های تقلب + حساب آرایه



این موارد مفهوم جنایت^۲ را که خود از عوامل فوق مشتق شده است تشکیل می‌دهند (ژوو و همکاران ۲۰۲۲).

روش‌های تقلب: ۲

به ترتیب از پرتکرارترین نوع آن یعنی تقلب در درآمدها گرفته تا تقلب‌های از نوع کم تکرار مثل تقلب در حساب‌های پرداختی، انتظار از حسابرس آن است که روش‌های پرتکرار تقلب در صورت‌های مالی را کشف کند. مدیریت سود، معمولترین روش به کارگیری تقلب در صورت‌های مالی است. تقلب در صورت‌های مالی می‌تواند از دستکاری در رویدادها یا معاملات تا تأخیر عمدی در شناخت و ثبت رویدادها و معاملاتی که رخ داده است تغییر کند. (چن و همکاران ۲۰۲۰)

حساب آرایبی ۴

در بیشتر حالات یعنی بیش از ۸۰ درصد تقلب در صورت‌های مالی با مشارکت مدیر عامل یا مدیر مالی انجام می‌گیرد و با تصویب و آگاهی تیم مدیریت رده بالا شامل مدیریت اجرایی، مدیر مالی، رؤسا، خزانه‌داران و کنترلرها رخ می‌دهد. (چن و همکاران ۲۰۲۰)

فشار و انگیزه‌ها ۵

الگوی تقلب در دهه ۱۹۵۰ از «مثلث تقلب»، که شامل سه بعد فشار، فرصت و توجیه است، شروع شد و مشکل مالی، سیستم ضعیف کنترل داخلی و وضعیت نامطلوب کاری به‌عنوان انگیزه‌های تقلب شناسایی شدند. در دهه ۱۹۸۰، ویژگی‌های شخصی و محیط شغلی شناسایی و وجه «کمال شخص» معرفی شد. در دهه ۱۹۹۰، عوامل رفتاری، به‌ویژه شهرت، هنجارهای ذهنی و کنترل بر تمایل، به‌عنوان عوامل

انگیزه تقلب مدیران شناسایی شدند. در دهه ۲۰۰۰، وجه «قابلیت شخص» شامل هوش، موقعیت و نقش فرد، شناسایی و به ابعاد فرهنگی و اجتماعی نیز توجه شد. از سال ۲۰۱۰ تاکنون، به فرالگوها توجه شده است (نمازی محمد و حسینی نیا سمیه، ۱۳۹۸)

نبود نظارت‌ها ۶

نبود نظارت راه را برای ارتکاب تقلب هموار می‌کند راهبری شرکتی مسئول ساختار کنترل داخلی مؤثر و کمیته حسابرسی (با نظارت بر کار حسابرس داخلی، فرایند گزارشگری مالی و اثربخش بودن ساختار کنترل داخلی) نقش مهمی در جلوگیری و کشف تقلب در صورت‌های

مالی ایفا می‌کنند. (چن و همکاران ۲۰۲۰)

در این پژوهش با استفاده از متغیرهای مدل پنج ضلعی تقلب (پنتاگون) که شامل انگیزه یا فشار، فرصت، توجیه، استعداد، خود شیفتگی است (شکوری و همکاران، ۱۴۰۰) با اضافه کردن متغیر تبانی مدل شش ضلعی تقلب (هگزگون) ارائه شد.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق تعریف تقلب:

تقلب به هرگونه اقدام عمدی یا فریبکارانه یک یا چند نفر از مدیران، کارکنان یا اشخاص ثالث، جهت برخورداری از مزیتی ناروا یا غیرقانونی اطلاق می‌شود که



مبلغ یا یک مورد افشا) اما تحریف در صورت‌های مالی می‌تواند از تقلب یا اشتباه ناشی شود. حسابرس در بررسی تقلب دو نوع تحریف عمدی را مدنظر دارد: الف- تحریف ناشی از گزارشگری مالی متقلبانه

ب- تحریف ناشی از سوءاستفاده از دارایی‌ها.

بیانیه شماره ۹۹ استانداردهای حسابرسی، حسابرسان را به غلبه بر گرایش‌ها و امیال طبیعی خود از قبیل اتکای بیش از حد بر اظهارات صاحبکار فراخوانده است و از آنها خواسته است تا با ذهنی پرسشگر و به‌حالت تردید، رویکرد حسابرسی را تعیین کنند. طبق این بیانیه ضروری است که حسابرس روابط گذشته را نادیده بگیرد و هرگز نپندارد که تمام صاحبکاران صادق و درستکارند. همچنین استاندارد جدید، پیشنهادهایی را در مورد به‌کار بستن افکاری نقادانه و حاوی تردید حرفه‌ای در مراحل مختلف حسابرسی به‌ویژه در طول برنامه‌ریزی حسابرسی و ارزیابی شواهد به حسابرس ارائه داده است. کسب اطلاعات دست اول در مورد تقلب، ممکن است در هر قسمت یا در هر سطحی از سازمان روی دهد. ممکن است برخی از افراد، ارتکاب تقلب یا پنهان کردن آن را توسط فرد یا افراد معینی مشاهده کنند یا به نحوی از آن آگاهی یابند. اغلب، افرادی که از تقلب آگاهی داشته‌اند، پس از روشن شدن واقعیت، به دیگران گفته‌اند که از وقوع تقلب مطلع بوده‌اند اما کسی چیزی از آنها در این‌باره نپرسیده است. بیانیه جدید، این احتمال را افزایش داده است تا حسابرسان همان کسانی باشند که در این مورد سؤال می‌کنند.

علیزادگان و همکاران (۱۴۰۲) به بررسی تحلیل توانایی حسابرسان در کشف تقلب



جدا از تقلب است؛ بدین شرح که اشتباه عبارتست از هرگونه تحریف سهوی در صورت‌های مالی (شامل حذف یک

به ارائه نادرست صورت‌های مالی منجر می‌شود. (استاندارد حسابرسی ۲۴۰ ایران). باید توجه داشت که اشتباه، مفهومی



اهمیت بوده است. خواجهوی و کرمانی (۱۴۰۰) در مقاله‌ای به بررسی ویژگی‌های شخصیتی مؤثر بر تسهیم دانش در مؤسسات حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد، ویژگی‌های برون‌گرایی، سازگاری و وظیفه‌شناسی بر فرایند تسهیم دانش کارکنان در مؤسسات حسابرسی تأثیر مثبت و معناداری دارند اما بین ویژگی گشودگی در برابر تجربه و فرایند تسهیم دانش کارکنان رابطه معناداری مشاهده نشده است.

پاشائی فشتالی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی رابطه تیپ شخصیتی، تجربه و جنسیت با توانایی کشف تقلب حسابرس (نقش میانجی شک و تردید حرفه‌ای) پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آنها نشان می‌دهد تیپ شخصیتی شهودی - منطقی و حسی - منطقی در مقایسه با سایر تیپ‌های شخصیتی و تجربه می‌توانند به‌طور مستقیم و همچنین غیرمستقیم) از طریق متغیر میانجی تردید حرفه‌ای (اثر مثبت و معناداری بر توانایی کشف تقلب داشته باشند. اما جنسیت رابطه معناداری با توانایی کشف تقلب ندارد.

کریمی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای به ارزیابی تأثیر سوء‌گیری‌های روان‌شناختی فردی و ابعاد شخصیتی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی شرکت‌ها پرداختند. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد که سوء‌گیری‌ها اثر قابل توجهی بر کیفیت حسابرسی خواهد گذاشت اما ابعاد شخصیتی اثر قابل توجهی بر کیفیت حسابرسی نخواهد گذاشت.

عدیلی و همکاران (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای تأثیر فرهنگ اخلاقی مؤسسه حسابرسی و تیپ‌های شخصیتی حسابرسان بر عینیت حسابرس را مورد بررسی قرار

همچنین نتایج نشان داد بین ریسک کشف تقلب و شک و تردید حرفه‌ای، رابطه وجود دارد. همچنین مشخص شد شک سازمانی رابطه ریسک کشف تقلب و شک و تردید حرفه‌ای را تعدیل میکند.

خلیلی ثمرین (۱۴۰۰) به بررسی رتبه‌بندی عوامل درون‌سازمانی و برون‌سازمانی مؤثر بر گزارشگری مالی متقلبانه با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی پرداختند با توجه به نتایج پژوهش، از عوامل برون‌سازمانی به ترتیب عوامل مرتبط با ویژگی‌های حسابرسی مستقل، عوامل فرهنگی، عوامل قانونی و نظارتی خارج از سازمان و از عوامل درون‌سازمانی به ترتیب ویژگی‌های حرفه‌ای و ساختار مدیریت، ویژگی‌های رفتاری مدیریتی، ویژگی‌های رفتاری و اخلاقی، ویژگی‌های مرتبط با خطاهای سیستمی و انسانی دارای بیشترین

در گزارشگری مالی با استفاده از تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده و تأثیر تجربه حسابرس و تیپ شخصیتی باتوجه به نقش میانجی تردید حرفه‌ای در کشور ایران با مراجعه به نظر اعضای حرفه‌ای حسابداری، شامل حسابرسان شاغل در مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداری رسمی ایران پرداختند و به این نتیجه رسیدند که تجربه حسابرس و تیپ شخصیتی به‌طور غیرمستقیم با توجه به نقش میانجی تردید حرفه‌ای بر کشف تقلب در صورت‌های مالی رابطه مثبت و معناداری دارند.

شمس (۱۴۰۱) به بررسی نقش تعدیلگری شک سازمانی در رابطه ریسک کشف تقلب و شک و تردید حرفه‌ای پرداخت که نتایج نشان داد بین ریسک کشف تقلب و شک و تردید حرفه‌ای، رابطه وجود دارد.

ساختاری مبتنی بر وارینانس استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که متغیر شک و تردید به‌عنوان یک متغیر تعدیلگر و تأثیرگذار بر رابطه بین تجربه، اخلاق و صلاحیت حرفه‌ای باکیفیت حسابرسی است و منجر به افزایش کیفیت حسابرسی می‌شود.

آگوستینا و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی تردید حرفه‌ای حسابرسان و کشف تقلب پرداختند. هدف این مطالعه، بررسی تأثیر شایستگی، استقلال، تجربه و فشار زمانی حسابرسی بر کشف تقلب با استفاده از اثر میانجی شک حرفه‌ای در زمینه حسابرسان داخلی برای بخش دولتی بود. نتایج پژوهش نشان داد که شایستگی، استقلال و فشار زمانی حسابرسی تأثیری بر توانایی کشف تقلب ندارد. در این میان، تجربه و شک حرفه‌ای حسابرسان تأثیر مثبتی بر کشف تقلب داشت. کاربرد شکاکیت حرفه‌ای به‌عنوان یک متغیر میانجی در تأثیر شایستگی، استقلال، تجربه و فشار زمانی حسابرسی بر کشف تقلب ثابت شد. شایستگی، استقلال و تجربه حسابرسان تأثیر مثبتی بر شک حرفه‌ای و فشار زمانی حسابرسی تأثیر منفی بر شک حرفه‌ای داشت.

اود و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی توانایی حسابرسان برای کشف تقلب: استقلال، تجربه، تردید حرفه‌ای و حجم کاری پرداختند. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از روش پرسش‌نامه و تجزیه و تحلیل داده‌ها را از رگرسیون خطی چندگانه انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که استقلال، تجربه حسابرسی و شک حرفه‌ای تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی حسابرسان در کشف تقلب دارد. در این میان، حجم کار تأثیر منفی و معناداری بر توانایی حسابرسان در کشف تقلب دارد. **سولیس‌تینتی و همکاران (۲۰۲۰)** در

دادند. داده‌های پژوهش با استفاده از ابزار پرسش‌نامه جمع‌آوری شد. نتایج، حاکی از آن است که فرهنگ اخلاقی مؤسسه حسابرسی بر عینیت حسابرسان تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین تیپ شخصیتی باوجدان بودن (وظیفه‌شناس) نیز بر عینیت حسابرسان تأثیر مثبت و معناداری دارد. علاوه بر این، یافته‌ها نشان می‌دهد که فرهنگ اخلاقی مؤسسه حسابرسی بر رابطه بین تیپ‌های شخصیتی حسابرسان و عینیت حسابرسان تأثیر دارد.

قاسمی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر محافظه‌کاری اجتماعی بر تردید حرفه‌ای حسابرسان مستقل، آزمونی از نظریه روان‌شناختی شخصیتی پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که محافظه‌کاری اجتماعی موجب افزایش تردید حرفه‌ای حسابرسان و مؤلفه‌های آن شامل، ذهن پرسشگر، وقفه در قضاوت، جستجوی دانش، درک میان‌فردی، اعتماد به نفس و خودرأی بودن می‌شود.

جبارزاده و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی الگویی برای پیش‌بینی قضاوت حرفه‌ای حسابرسان پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بُعد حرفه‌ای و شغلی، بیشترین تأثیر را بر پیش‌بینی قضاوت حرفه‌ای حسابرسان دارد. بُعد فردی در جایگاه دوم قرار می‌گیرد و بُعد محیطی نسبت به دو بُعد دیگر، کمترین تأثیر را بر پیش‌بینی قضاوت حرفه‌ای حسابرسان دارد.

دریایی و عزیز (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان رابطه اخلاق، تجربه و صلاحیت حرفه‌ای حسابرسان باکیفیت حسابرسی با توجه به نقش تعدیل‌کننده شک و تردید حرفه‌ای پرداختند. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از روش پرسش‌نامه و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از آمار توصیفی و مدل انعکاسی معادلات

پژوهشی به بررسی تأثیر تردید حرفه‌ای، تجربه و آموزش بر توانایی حسابرسان دولتی در کشف تقلب پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که تردید حرفه‌ای و تجربه به‌طور قابل‌توجهی بر توانایی کشف تقلب تأثیر می‌گذارد اما آموزش بر توانایی کشف تقلب تأثیر نمی‌گذارد. **آدی پوترا و دویراندرا (۲۰۱۹)** در پژوهشی تأثیر تجربه حسابرسان، نوع شخصیت و تلاش تقلب حسابرسان بر توانایی حسابرسان در کشف تقلب با قضاوت حرفه‌ای به‌عنوان متغیر میانجی پرداختند. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از روش پرسش‌نامه و تجزیه و تحلیل حداقل مربعات انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که تجربه حسابرسان، نوع شخصیت، ممیزهای حسابرسان و قضاوت حرفه‌ای تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی حسابرسان برای کشف تقلب دارد. قضاوت نقش واسطه‌ای یا میانجی به‌وسیله متغیر تجربه و نوع شخصیت و میزان حسابرسی تقلب بر توانایی حسابرسان برای کشف تقلب دارد.

آریفودین و ایندیرجواتی (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «تجربه حسابرسی، حجم کار، نوع شخصیت و قضاوت حرفه‌ای حسابرسان در مقابل توانایی حسابرسان در کشف تقلب» پرداختند. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از روش پرسش‌نامه و تجزیه و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که متغیر تجربه، حجم کار و قضاوت حرفه‌ای حسابرسان تأثیر مثبت بر توانایی حسابرسان برای کشف تقلب در حالی که متغیر نوع شخصیت بر توانایی حسابرسان برای کشف تقلب تأثیر نداشت.

شی و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «راهبری شرکتی برون‌سازمانی و

می‌دهند پنهان کنند و کشف آن را برای نهادهای نظارتی دشوار سازند. از آنجا که معاملات با اشخاص خارج از شرکت صورت می‌گیرد و در تهیه صورت‌های مالی این معاملات رکن اساسی است، هنگامی که طرفین معامله با مدیریت تبانی می‌کنند این معاملات صحیح به نظر می‌رسند (دیپانجانا و ورا ۲۰۲۲).

درخصوص کمیته حسابرسی و نقش تعدیل کننده آن می‌توان از بررسی الزامات مربوط به دستورالعمل حاکمیت شرکتی منتشره توسط سازمان بورس اوراق بهادار درخصوص انتخاب و مسئولیت اعضای هیئت مدیره که شامل آیتم‌های متعددی همچون موارد زیر است استفاده کرد:

- تعداد اعضای هیئت مدیره
- عدم حق رأی اعضای موظف هیئت مدیره
- عضو مالی هیئت مدیره
- عدم عضویت در هیئت مدیره بیش از سه شرکت به‌صورت همزمان
- تعداد سهام وثیقه مدیران
- به این صورت که اگر شرکت اتمامی

تأثیر عوامل خطر تقلب بر تعدیل فرایند حسابرسی پرداخت. نتایج پژوهش او نشان داد که اهمیت تعدیل فرایند حسابرسی به اهمیت عوامل خطر تقلب بستگی دارد و مهم‌ترین عوامل خطر تقلب مربوط به ویژگی‌های مدیریت و کم‌اهمیت‌ترین عوامل خطر تقلب مربوط به اشکال در صورت‌های مالی است.

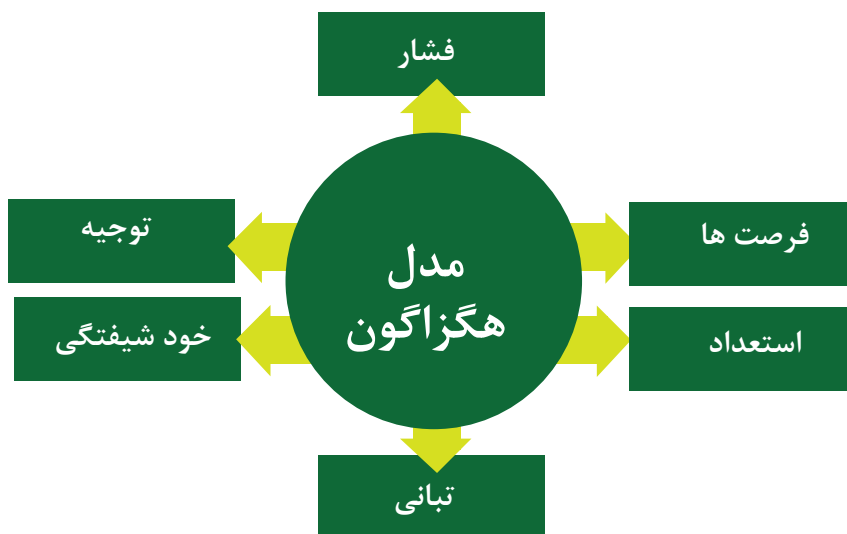
با توجه به خطر تقلب و اثر کمیته حسابرسی مدل شش ضلعی (تقلب) هگزگون به شکل زیر ارائه شده است: هنگامی که بخش‌های مختلفی برای انجام تقلب با هم همکاری می‌کنند می‌تواند آسیب بسیار بیشتری وارد کند (زاهاری و همکاران ۲۰۲۱) زیرا تبانی می‌تواند منجر به ایجاد فشار از سوی افراد دخیل در آن بر روی اشخاصی شود که تمایلی به مشارکت در این امر ندارند. در تبانی، افراد به دنبال شریک جرم هستند. مدیران معمولاً با اشخاص درون‌سازمانی و برون‌سازمانی بسیاری در ارتباط هستند که از آنها دعوت می‌کنند در این امر شریک شوند، مدیران می‌توانند به راحتی تخلفاتی را که با مشارکت دیگران انجام

تقلب مالی؛ ارزیابی شناختی از تجویزهای نظریه کنندگی» انجام دادند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که سازوکارهای راهبری شرکتی برون‌سازمانی بر احتمال تقلب‌های مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد. برای این اساس، می‌توان با بهبود سازوکارهای راهبری شرکتی، انگیزه مدیران برای درستکاری صورت‌های مالی و ارتکاب تقلب را کاهش داد.

اکپاینتی (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی تأثیر تجربه حسابرسان، اخلاق حرفه‌ای و شخصیت بر تردیدگرایی حرفه‌ای حسابرسان و توانایی حسابرسان در کشف تقلب پرداختند، نتایج پژوهش آنها نشان داد تردیدگرایی حرفه‌ای حسابرس تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی حسابرس در کشف تقلب دارد. تجربه و شخصیت حسابرس تأثیر مستقیم و معناداری بر توانایی حسابرس در تشخیص تقلب یا از طریق تردیدگرایی حرفه‌ای حسابرس نداشته است. درک حسابرس نسبت به اخلاق حرفه‌ای تأثیر مثبتی بر توانایی حسابرس در کشف تقلب دارد.

انوفه و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی نقش اخلاق حسابداری در بهبود نگرش تردید حرفه‌ای حسابرس پرداختند. علاوه بر این آنها تأثیر عوامل دیگر مانند حق‌الزحمه حسابرسی، دوره تصدی حسابرسی و سطح تجربه حسابرس را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان اخلاق و تردید حرفه‌ای بود. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که دوره تصدی حسابرس و حق‌الزحمه حسابرسی با تردید حرفه‌ای حسابرس رابطه منفی و معناداری دارد، درحالی‌که تجربه حسابرس اثر مثبت و معنادار بر تردید حرفه‌ای حسابرس دارد.

عبداللطیف (۲۰۱۳) در پژوهشی به بررسی



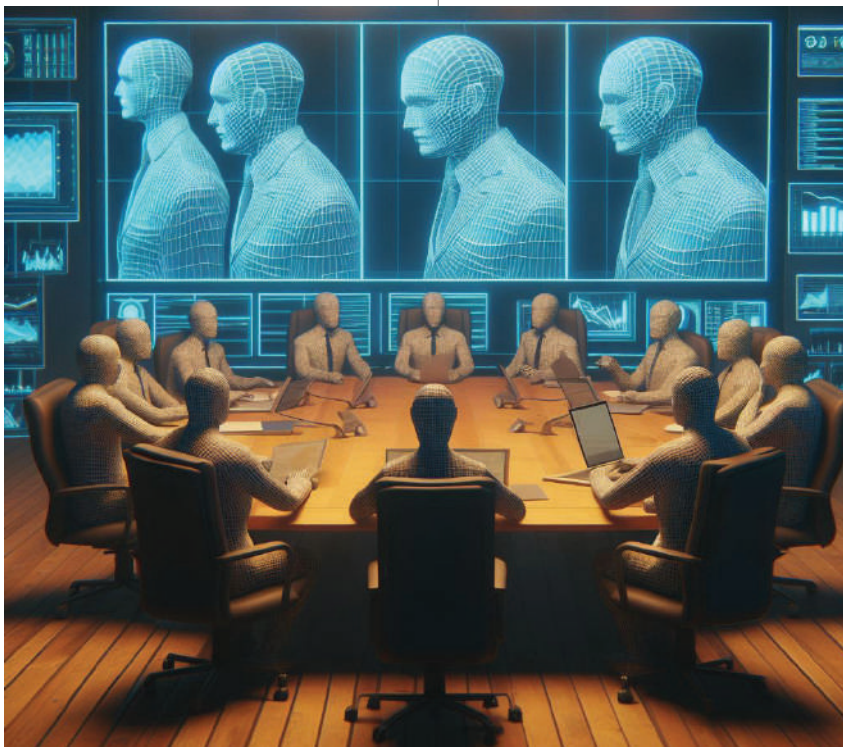
می‌دهد که صورت‌های مالی را دستکاری کنند؛ به‌علاوه مادامی که مدیران فرصت کافی را جهت گزارشگری مالی متقلبانه در اختیار دارند از لحاظ اخلاقی نیز تمایل بیشتری به عدم رعایت اخلاق و دستکاری صورت‌های مالی دارند. مدیرانی که استدلال منطقی در هر میزانی داشته باشند چه بالا یا پایین تمایلی به تقلب ندارند. شخصی که دارای شاخصه‌های اخلاقی بالا است از فرصت‌های موجود استفاده می‌کند و در نهایت منطقی و قابل توجیه عمل خواهد کرد و قبل از عمل خطا به توجیه آن فکر نمی‌کند و از انجام آن پرهیز خواهد کرد. این نشان می‌دهد که وقتی مدیری تقلب می‌کند متوجه خطر ناشی از آن است و مدیرانی که گرفتار دستکاری‌های حسابداری می‌شوند و تقلب می‌کنند از عواقب آن آگاه هستند. کمیته حسابرسی هم در این زمینه نمی‌تواند نقش مثبتی ایفا کند زیرا منطق و توجیه، از صفات

ارائه گزارشات مالی شفاف و عاری از تقلب می‌کنند. کمیته حسابرسی به مدیران کمک می‌کند که اطلاعات مالی شرکت را بررسی کنند و آنها را با قوانین و استانداردهای مرتبط تطبیق دهند. کمیته حسابرسی نه تنها بر خروجی گزارشات مالی نظارت می‌کند بلکه تکمیل کننده این گزارشات نیز هست و محیطی را ایجاد می‌کند که مدیران، فکری درخصوص انجام تقلب نکنند. مدیران هنگامی که فرصت بیشتری دارند، تمایل بیشتری به گزارشگری متقلبانه دارند. در بازار بورس و اوراق بهادار تهران با تدوین شاخص‌های حاکمیت شرکتی و ایجاد اهرم‌های کنترلی بیشتر از طریق الزام به وجود کمیته حسابرسی، فرصت تقلب مدیران محدود شده است. زمانی که هیچ قانون یا حاکمیت شرکتی خوبی وجود نداشته باشد، مدیران فرصتی عالی را برای تقلب در اختیار دارند که به آنها این اجازه را

الزامات قانونی را رعایت کرده باشد ۱۰۰٪ و چنانچه از کل الزامات مربوطه به‌طور مثال ۲ مورد را رعایت کرده باشد امتیاز ۴۰٪ را کسب می‌کند.

بررسی و نتیجه‌گیری

تمایل مدیران به انجام گزارشگری متقلبانه در شرکت‌هایی که محرک‌های مختلفی بابت این موضوع دارند، بیشتر است. هنگامی که در شرکتی گزارشگری مالی متقلبانه شکل می‌گیرد مدیرانی که در ابتدا قصدی برای تقلب ندارند، مشاهده می‌کنند که زمینه مساعدی برای این کار وجود دارد. بنابراین آنها تحریک می‌شوند که تقلب کنند زیرا مشاهده می‌کنند که ممکن است به‌صورت اتفاقی امتیازی را کسب کنند که زحمتی برای آن نکشیده‌اند. هنگامی که تقلبی حادث می‌شود تمامی دیدها و شنیده‌ها جهت‌دار می‌شود و در راستای تقلب پیش می‌رود؛ بدین معنی که تقلب، مکانیسمی است که می‌تواند ناشی از فاکتورهای شخصی و محیطی باشد. به‌طوریکه این محرک‌ها مدیران را تشویق به تقلب می‌کند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد مدیرانی که تمایل به انجام تقلب دارند احتمالاً کمیته حسابرسی را ناظر بر محیط مالی نمی‌بینند. به‌عبارتی محرک فشار با تغییر شرایط توسط مدیر و پاسخ دلخواه وی از این تغییر مرتبط است در ابتدا مدیر تمایلی به انجام تقلب ندارد اما وقتی محیط، وی را به سمت تقلب سوق می‌دهد به‌صورت بالقوه مستعد تقلب می‌شود. در این میان کمیته حسابرسی با نظارت بر عملکرد مدیران، انگیزه آنها را جهت دستکاری گزارشات مالی کاهش می‌دهد. مدیرانی که محیط مطلوب برای تقلب را تجربه نکرده‌اند با نظارت ساختگيرانه کمیته حسابرسی، اقدام به



اخلاقی است و بیشتر آن ذاتی است تا اکتسابی و با شاخصه‌های محیطی نمی‌توان آن را تعدیل کرد. نهایتاً مشخص است که مدیران فکر نمی‌کنند که تقلب امری صحیح است یا نیاز به توجیه دارد و در هنگام ارائه گزارشات مالی متقلبانه به فکر توجیه آن نیستند.

احتمال تقلب در صورت‌های مالی هنگامی که مدیر، مستعد تقلب باشد قوت خواهد گرفت. اگر مدیری استعداد انجام تقلب را نداشته باشد حتی اگر مؤلفه‌هایی همچون فشار و فرصت و توجیه نیز وجود داشته باشد تقلب دور از ذهن خواهد بود (آنسل و مائولیدی ۲۰۲۰). مدیران هنگامی که دارای دانش کافی برای دستکاری‌های مالی باشند می‌توانند صورت‌های مالی را تحریف کنند و مؤلفه‌های اثر بخشی را به کار گیرند که کشف تقلب را مشکل سازد. مدیران با استعداد بالاتر نسبت به مدیران کم استعدادتر تمایل بیشتری به تقلب دارند. مدیران با استعدادتر از آنجا که بر تمامی راه‌های کشف تقلب واقف هستند تمایل بیشتری به گزارشگری مالی متقلبانه دارند. کمیته حسابرسی نیز باعث کاهش تمایل مدیران در جهت به کارگیری استعداد خویش جهت اعمال تقلب می‌شود. کمیته حسابرسی اثر بخش با نظارت کارا بر عملکرد مدیران می‌تواند احتمال تقلب را تا سطح معقولی کاهش دهد در نتیجه اگرچه مدیران از خلأهای موجود جهت دستکاری‌های حسابداری آگاه هستند اما کمیته حسابرسی مهارت بیشتری دارد که به واسطه آن مدیران را محدود کند و استعداد بالقوه آنها را در انجام تقلب از بین ببرد.

حتی اگر مدیران خودشیفتگی کمتری داشته باشند نیز تمایل آنها به تقلب افزایش خواهد یافت. مدیرانی که خودشیفتگی بالایی دارند از آنجایی که

مؤلفه‌های شخصیتیشان ایجاب می‌کند خود را رهبران موقتی نشان دهند که وظایف خود را به خوبی انجام می‌دهند و متمایز هستند نسبت به سایرین، تمایل کمتری به انجام تقلب دارند و تمام تلاش خود را جهت دستیابی به اهداف عملیاتی شرکت انجام می‌دهند. بر این اساس کمیته حسابرسی نیز نقش تعدیلی نخواهد داشت زیرا مدیران خودشیفته به صورت خودخواسته تمایلی به انجام تقلب ندارند. هنگامی که شبکه‌های بزرگ تباری داشته باشند، مدیران، تمایلی به تقلب ندارند. پژوهش‌ها در این حوزه نشان می‌دهد که تباری را نمی‌توان از طریق اطلاعات ارسالی توسط مدیران کشف کرد زیرا در هنگام تباری ممکن است عده‌ای با هم کار کنند تا اطلاعات خاصی را حذف کنند. هنگامی که چندین مدیر با هم کار می‌کنند ممکن است روش‌ها و فرایندهای منحصر به فردی را جهت جلوگیری از کشف تقلب تدوین کنند. مدیران، تمام اطلاعات مورد نیاز کمیته حسابرسی را در هنگام تباری ارائه نمی‌کنند و این می‌تواند کشف تقلب را با مشکل مواجه سازد. بنابراین کمیته حسابرسی در این خصوص نمی‌تواند نقش تعدیلی ایفا کند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

شاخص‌های رفتاری مدیران در انجام تقلب تأثیر دارد وقتی مدیران محرک‌های فشار بالاتر و فرصت‌های منحصر به فرد و استعداد بیشتری دارند تمایل بیشتری به انجام تقلب دارند. این مطالعه نشان داد که مدیران با خودشیفتگی بالاتر تمایلی به تحریف صورت‌های مالی ندارند ضمناً مدیران با توجیه و استدلال منطقی و نیز شبکه‌های تباری گسترده، تمایلی به گزارشگری مالی متقلبانه ندارند. کمیته حسابرسی می‌تواند نقش تعدیلی در

شاخص‌های رفتاری عمل تقلب داشته باشد ولی اثری بر توجیه و خودشیفتگی و شبکه تباری ندارد. این مطالعه عاری از محدودیت‌هایی نیست که می‌تواند بر نتایج تحقیقات آتی تأثیر بگذارد. داده‌های جمع‌آوری شده جهت تحقیق بدون طبقه‌بندی هر صنعت گردآوری شده است؛ لذا پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی، هر صنعت، جداگانه مورد بررسی قرار گیرد.

در این پژوهش، اثر ویروس کرونا بر صنایع بررسی نشده است. باید توجه داشت که ممکن است آثار مخرب این ویروس بر کسب و کارها منجر به افزایش گزارشگری متقلبانه شود؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی، اثر ویروس کرونا به‌عنوان مؤلفه‌ای اثرگذار بر گزارشگری مالی متقلبانه مورد بررسی قرار گیرد. ■

منابع:

تحلیل محتوای نظریه‌های تقلب مالی و ارائه فرآلگویی چند بعدی تقلب (نمازی محمد و حسینی نیا سمیه، ۱۳۹۸)، نشریه: دانش حسابداری مالی سال: ۱۳۹۸ دوره ۶ شماره ۱ پی‌اپی ۲۰ صفحات: ۳۶-۱

تحلیل توانایی حسابرسان در کشف تقلب با استفاده از تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده: تأثیر تجربه حسابرس و تیپ شخصیتی با نقش تردید حرفه‌ای دوره ۱۵، شماره ۵۷، فروردین ۱۴۰۲، صفحیلای علی زاده گان، محمود صمدی لرگانی، محسن ایمنی
رتبه‌بندی عوامل درون‌سازمانی و برون‌سازمانی مؤثر بر گزارشگری مالی متقلبانه با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی فاطمه خلیلی ثمرین؛ مهدی خلیل پور، جواد رضوانی دوره ۱۵، شماره ۵۵، شهریور ۱۴۰۰، صفحه ۲۴۶-۲۳۱
انصاری، عبدالمهدی و کمالی کرمانی، نرجس.

- ۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر تصمیم حسابرسان جهت استفاده از ابزار کمکی تصمیم‌گیری در ارزیابی ریسک تقلب مدیریت، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۱۶، صص ۶۲-۷۹.
- بنی مهد، بهمن و گل محمدی، آرش. (۱۳۹۶). بررسی رابطه میان جو اخلاقی و هشداری در مورد تقلب از طریق مدل گزارشگری اختیاری در حرفه حسابرسی ایران، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال دوم، شماره سوم، صص ۶۱-۸۶.
- خواجهی، شکراله و ابراهیمی، مهرداد. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر متغیرهای حسابرسی بر احتمال وقوع تقلب در صورت‌های مالی: شواهدی از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابرسی، شماره ۶۸، صص ۴۱-۶۲.
- دیانتی دیلمی، زهرا؛ سلطانی، اصغر و عمرانی، حامد. (۱۳۹۷). تدوین برنامه درسی کارشناسی ارشد رشته حسابداری قضایی (دادگاهی) و ضد تقلب. فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، ۳ (۵): ۴۱-۱۰۰.
- احمدپور، احمد، محمد کاشانی پور و محمدرضا شجاعی، (۱۳۸۹)، «بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی بر هزینه تأمین مالی از طریق بدهی»، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۶۲، پاشائی فشتالی، محمد، کیهان آزادی هیر و محمدرضا وطن‌پرست، (۱۳۹۹). «مطالعه رابطه تیپ شخصیتی، تجربه و جنسیت با توانایی کشف حسابرس (نقش میانجی شک و تردید حرفه‌ای)»، مجله پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز، دوره ۱۳، شماره ۱، صص ۶۷-۱۰۰.
- پیتر دی. گلدمن با همکاری هیلتون کافمن، (۲۰۰۹)، «راهنمای کاربردی ریسک‌های تقلب و کنترل‌های ضد تقلب»، ترجمه امیر پوریا نسب و محسن قاسمی، انتشارات حساب افزار ایرانیان (ایراکو).
- حقوق‌شناس، حسن، (۱۳۸۷)، «هنجاریابی آزمون شخصیتی نئو فرم تجدیدنظرشده»، روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی، ۴ (۴)، صص ۳۶-۵۰.
- خطیری، محمد، یوسف تقی پوریان، رضا غلامی جمرانی و حسین جهانگیر نیا، (۱۳۹۸)، «ویژگی‌های شخصیتی، هوش مالی مدیران و عملکرد شرکت»، دانش حسابداری مالی، ۶ (۳)، صص ۱۴۱-۱۶۵.
- خواجهی، شکراله و احسان کرمانی، (۱۴۰۰)، «ویژگی‌های شخصیتی مؤثر بر تسهیم دانش در مؤسسات حسابرسی با رویکرد معادلات ساختاری»، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۳ (۵۰)، صص ۱-۳۲.
- داوری، علی و آرش رضازاده، (۱۳۹۵)، «مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS»، تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.
- دریائی، عباسعلی و اکرم عزیززی، (۱۳۹۷)، «رابطه اخلاق، تجربه و صلاحیت حرفه‌ای حسابرسان باکیفیت حسابرسی (باتوجه به نقش تعدیل‌کننده شک و تردید حرفه‌ای)»، (۵) ۱-۱۶، صص ۷۹-۹۹.
- سلمانی، چنگیز، سعید جبارزاده کنگر لویی، جمال بحری ثالث و عسکر پاک مرام، (۱۳۹۹)، «الگوی برای پیش‌بینی قضاوت حرفه‌ای حسابرسان»، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۲ (۴۸)، صص ۱۷۹-۲۰۲.
- شولتز، دوان، (۱۳۸۱)، «نظریه‌های شخصیت»، ترجمه یوسف کریمی و دیگران. تهران: ارسباران
- عدیلی، مجتبی، احمد خدای پور و امید پورحیدری، (۱۳۹۹)، «بررسی تأثیر فرهنگ اخلاقی مؤسسه حسابرسی و تیپ‌های شخصیتی حسابرسان بر عینیت حسابرس»، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۶، صص ۲۰-۵.
- عرب صالحی، مهدی و سپیده کاظمی نوری، (۱۳۹۳)، «تأثیر هزینه‌های کسب‌وکار بر حساسیت سرمایه‌گذاری جریان‌های نقدی»، دانش حسابداری، ۵ صص ۹۷-۱۱۸.
- عرب‌مازازه، علی‌اکبر، محمود صمدی لرگانی و محسن ایمنی، (۱۳۹۳)، «الماس تقلب و مسئولیت مدیران و حسابرسان در قبال پیشگیری از تقلب»، مطالعات حسابداری و
- حسابرسی، ۳ (۱۲)، صص ۱۷-۴.
- فرقاندوست حقیقی، کامبیز و فرید برواری، (۱۳۸۳)، «بررسی کاربرد روش‌هایی تحلیلی در ارزیابی ریسک تحریف صورت‌های مالی (تقلب مدیریت)»، دانش و پژوهش حسابداری، شماره ۱۶، صص ۱۸-۷۰.
- قاسمی نژاد، احسان و بهمن بنی مهد، (۱۳۹۹)، «تأثیر محافظه‌کاری اجتماعی بر تردید حرفه‌ای حسابرسان مستقل: آزمونی از نظریه روان‌شناختی شخصیتی»، مجله علمی دانش حسابداری مالی، دوره ۷، شماره ۳، صص ۱-۲۷.
- کریمی، زهرا، احمد یعقوب‌نژاد، محمود صمدی لرگانی و محمدرضا پورعلی، (۱۴۰۰)، «ارزیابی تأثیر سوگیری‌های روان‌شناختی فردی و ابعاد شخصیتی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی»، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۳، شماره ۴، صص ۵۲-۲۳.
- کمیته فنی سازمان حسابرسی، (۱۳۸۸)، «استانداردهای حسابرسی»، تهران: انتشارات سازمان حسابرسی.
- مهدوی، غلامحسین و مصطفی کاظم نژاد، (۱۳۸۹)، «تأثیر پیش‌بینی‌پذیری آزمون‌های حسابرسی بر اثربخشی حسابرسی تقلب»، ماهنامه حسابدار، ۲۱۹، صص ۶۳-۵۹.
- نمازی، محمد و حسن اسماعیل پور، (۱۳۹۹)، «تأثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) بر فرار مالیاتی و اجتناب مالیاتی»، دانش حسابداری، ۱۱ (۱)، صص ۱-۳۳.
- نمازی، محمد و حسین رجب‌دردی، (۱۳۹۷)، «اخلاق حرفه‌ای حسابرسی در ایران: تحلیل محتوی»، مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۵ (۵۹)، صص ۱-۳۴.
- نیک‌بخت، محمدرضا و احمد گنجی میرزایی، (۱۳۹۵)، «بررسی تأثیر شاخص‌های حسابرسی بر ارزش سهام‌داران در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه آموزش عالی تاکستان.

Responsible sourcing under supplier-auditor collusion L Chen، S Yao،

report lag.

پی‌نوشت‌ها:

- 1- Association of Certified Fraud Examiners
- 2-Crime
- 3-Recipes
- 4-Cooks
- 5-Incentives
- 6-Monitoring

مه‌دی بیرانوند
فرهاد زاهدی
امیرپرویز فروزان فر

ery or organizational bribery more intolerable in China (versus in the United States) ? Advancing theory on the perception of corrupt acts. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 143, 111–128.

Dorminey, J., A. Scott Fleming, M. J. Kranacher, and R. A. Riley. 2012b. The evolution of fraud theory. Issues in Accounting Education, 27 (2), 555–579.

Abdillah, M. R., A. W. Mardijuwono, and H. Habiburrochman. 2019. The effect of company characteristics and auditor characteristics to audit

K Zhu -Manufacturing & Service Operations ... 2020.

AudiWFlow: Confidential, collusion-resistant auditing of distributed workflows X Zhou, A Nehme, V Jesus, Y Wang, M Josephs... - Blockchain: Research ... 2022 – Elsevier.

Compernelle, T. 2018. Communication of the external auditor with the audit committee: Managing impressions to deal with multiple accountability relationships. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 31 (3), 900–924.

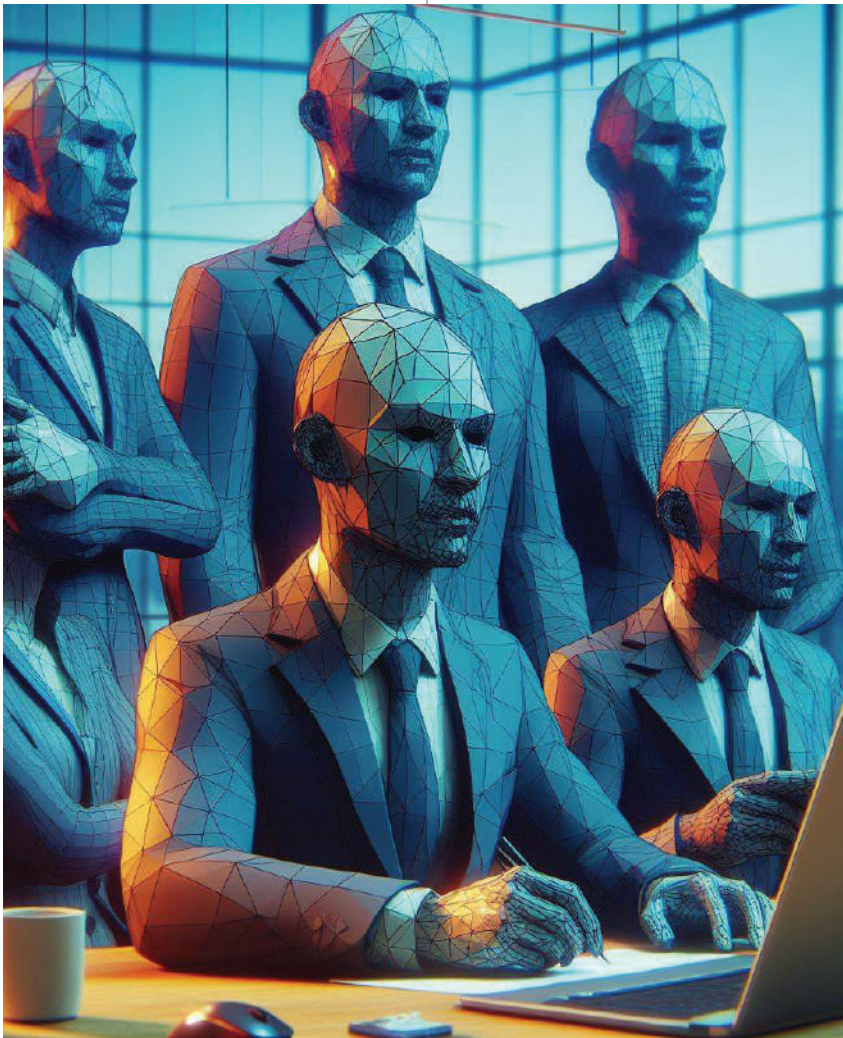
Dorminey, J., A. Scott Fleming, M. J. Kranacher, and R. A. Riley. 2012b. The evolution of fraud theory. Issues in Accounting Education, 27 (2), 555–579.

Meiryani, A., M. A., J. Sudrajat, and I. E. Riantono. 2020. The effect of financial target and financial stability on fraudulent financial statements. Journal of Critical Reviews, 7 (6), 692–699.

Xiao, J., S. L Sun, and D. H. Weng. 2021. The unfriendly board: Antecedents and consequences of board dissent. European Management Journal, 39 (1), 135–146.

Sari, M. P., N. Pramasheilla, Fachrurrozie, T. Suryarini, and I. D. Paimuigkas 2020. Analysis of fraudulent financial reporting with the role of KAP big four as a moderation variable: Crowe's fraud's pentagon theory. International Journal of Financial Research, 11 (5), 180–190.

Liu, Z. et al. 2017. Is individual brib-



عده کمی مخالف این ادعا هستند که بودجه‌های دولتی ابزار اساسی سیاست‌گذاری اقتصادی و عرصه‌هایی هستند که در آن نبردهای سیاسی عمده در جریان است. مالیات، مخارج، استقراض و... از کارکردهای کلیدی دولت هستند که از طریق فرایند بودجه، تأثیر زیادی بر سطح، رشد و توزیع درآمد در هر کشوری دارند (روبین ۱۹۹۷). بودجه‌ها ساختار خالی از ایدئولوژی‌های همراه‌کننده دولت (گلدشید ۱۹۹۱) و مکانیسم‌هایی برای ترجمه منابع مالی به اهداف انسانی هستند (ویلداوسکی ۱۹۷۵).

این پژوهش، سه هدف اصلی دارد. ابتدا، تلاش‌های گذشته برای تعریف PFM و کیفیت آن‌ها را مورد بحث قرار می‌دهد و کاستی‌های آن‌ها را برجسته می‌کند. دوم، به پتانسیل و چالش‌های مقایسه سیستم‌های بودجه در بین کشورها و در طول زمان می‌پردازد و یک طرح تاریخی مختصر از اصلاحات با هدف بهبود کیفیت سیستم‌های PFM در OECD و کشورهای در حال توسعه ارائه می‌کند. سوم، موضوع اندازه‌گیری را بررسی می‌کند و به چگونگی عملیاتی‌سازی و اندازه‌گیری کیفیت سیستم‌های PFM می‌پردازد و یک دید کلی و ارزیابی انتقادی از منابع داده موجود ارائه می‌دهد.

نظریه‌پردازی و توصیف سیستم‌های مدیریت مالی عمومی: اصول، سیاست‌ها، فرایندها

بسیاری در مقاطع مختلف زمانی از فقدان یک نظریه جامع بودجه ابراز تأسف کرده‌اند. این تا حدودی به دلیل این واقعیت که محققان از دیدگاه‌های نظری بسیار متفاوتی به بودجه‌ریزی پرداخته‌اند، که هرگز به درستی تجمیع نشده‌اند.

سه دیدگاه نظری اصلی وجود دارد که در مطالعه بودجه‌ریزی دولت در طول زمان غالب بوده است. اولین دیدگاه، دیدگاه مدیریت دولتی است که با تئوری‌های مدیریت عمومی، از جمله جنبه‌های برنامه‌ریزی، حسابداری و پیوندهای بین سازمانی مرتبط است (کو ۱۹۸۹؛ گاتری و دیگران ۲۰۰۵). دغدغه اصلی آن، سیستم‌های مدیریت بودجه و یکپارچگی و انطباق آنهاست و بودجه را ابزاری برای سازماندهی شیوه مدیریت منابع عمومی می‌داند. دیدگاه دوم، دیدگاه مالی عمومی است که از لحاظ نظری از رشته اقتصاد عمومی و تمرکز آن بر کارایی و جنبه‌های بروز مالیات، هزینه‌ها و تثبیت اقتصاد کلان نشأت می‌گیرد. بنابراین نگرانی اصلی آن سیاست‌های بودجه است و بودجه را ابزاری برای دستیابی به اهداف سیاست مالی مانند مصرف، ایجاد اشتغال و حفظ تعادل مالی می‌داند. در نهایت، دیدگاه اقتصاد سیاسی از بینش‌های نظری اقتصاد نهادی جدید (نورث ۱۹۹۰؛ کامپوس و پرادان ۱۹۹۶) و تا حدی کمتر از جامعه‌شناسی مالی (شومپتر ۱۹۹۱؛ مور ۲۰۰۴) استفاده می‌کند و به مجموعه بازیگران، علایق و مشوق‌های موجود در فرایند بودجه نگاه می‌کند. بنابراین تمرکز اصلی آن بر ترتیبات نهادی است و بودجه را ابزاری برای تطبیق منافع متضاد بر سر استفاده از منابع عمومی دانسته یا همانطور که شیک استدلال می‌کند، به‌عنوان یک قرارداد می‌بیند (Schick: ۲۰۱۱)

اگر بودجه‌بندی به‌عنوان «فرایندی برای ارتباط سیستماتیک هزینه‌ها و وجوه برای دستیابی به اهداف برنامه‌ریزی شده» تعریف شود (Schick ۱۹۶۶، ص ۲۴۴)، هر چشم‌انداز توضیحی کمی متفاوت از جنبه‌های مهم بودجه‌ریزی ارائه

می‌دهد. چشم‌انداز اقتصاد سیاسی بر فرایندی تمرکز می‌کند که از طریق آن «اهداف برنامه‌ریزی شده» تصمیم‌گیری و دنبال می‌شود، دیدگاه مدیریت عمومی سیستم‌هایی را توصیف می‌کند که دولت از طریق آنها خود را برای دستیابی به آنها سازماندهی می‌کند، در حالی که دیدگاه مالی عمومی پتانسیل (و تأثیر واقعی) و اقدامات دولت در تعقیب آن اهداف را ارزیابی می‌کند. با گذشت زمان، این دیدگاه‌های نظری به تعاریف متفاوت (اگرچه اغلب با هم تداخل دارند) از اینکه سیستم‌های مدیریت مالی عمومی چیست و چگونه باید باشند، منجر شده است، از جمله شناسایی برخی از ویژگی‌های سیستم‌های PFM با کیفیت بهتر که کشورها باید آن را دنبال کنند. به‌طور کلی، سه تعریف اصلی به اصول، سیاست‌ها و فرایندهای بودجه‌ریزی



مربوط می‌شود.

اصول بودجه

اولین راه برای تعریف ویژگی‌های مطلوب سیستم‌های مدیریت مالی عمومی، که بیشتر با دیدگاه مدیریت دولتی مرتبط است، با تمرکز بر اصول بودجه است. این امر مستلزم تدوین ویژگی‌های اساسی کلیدی است که همه بودجه‌ها باید برای انجام وظایف خود به اشتراک بگذارند. اینها اصول دیرینه‌ای هستند. در سال ۱۹۳۵، ساندلسون مطالعات قبلی فرانسه و آلمان را در مورد سیستم‌های بودجه خلاصه کرد و به طبقه‌بندی اصول کلیدی رسید که عبارتند از:

(الف) جامعیت، مربوط به این الزام است که تمام هزینه‌ها و درآمدهای دولت باید تابع سازوکار بودجه باشد. این برای جلوگیری از تضعیف اقلام بزرگ خارج از بودجه است که برنامه‌ریزی، کنترل و نظارت صحیح را تضعیف کند.

(ب) وحدت، به این معنا که کلیه عملیات بودجه باید در یک سند واحد و در یک سیستم گزارشگری واحد پوشش داده شود تا از تکرار و چندپارگی جلوگیری شود.

(ج) مشخصات یا تخصیص، که نشان‌دهنده نیاز به اطمینان از اینکه منابع عمومی برای هدف مشخص و به مقدار مشخصی که برای آن تخصیص داده شده است بدون تغییرات غیرمجاز هزینه می‌شود. (د) سالانه یا متناوب بودن یا الزام به تنظیم و تصویب بودجه برای یک دوره زمانی خاص که معمولاً با یک سال منطبق است.

(ه) مجوز قبلی، با درخواست این که کلیه مخارج (و اغلب درآمدها) قبل از اجرا توسط مقامات ذیصلاح رأی و مجوز داده

شود. این تا حدی یک الزام قانونی است اما همچنین به رسمیت شناختن اصل تفکیک قوا است که به موجب آن قانونگذار باید قبل از اجرای آن بودجه را مجوز دهد.

(و) دقت، مربوط به استفاده از برآوردها و پیش‌بینی‌های صادقانه و معتبر هنگام تنظیم بودجه.

(ز) وضوح، مستلزم این است که بودجه به شیوه‌ای قابل فهم ارائه شود که جای کمی برای تفسیر نادرست باقی بگذارد و امکان مقایسه در طول زمان را فراهم کند.

(ح) علنی بودن، از جمله انتشار سریع تمام اسناد بودجه، باز کردن بحث‌های بودجه برای عموم و انتشار اطلاعات بودجه (ساندلسون ۱۹۳۵، ص ۲۴۳).

«قدرت ماندگاری» قابل توجه این اصول در کتاب راهنمای مدیریت مخارج عمومی بانک جهانی نشان داده شده است که بیش از ۶۰ سال بعد در سال ۱۹۹۸ منتشر شد، جایی که بسیاری از اصول تقریباً یکسان باقی مانده‌اند (بانک جهانی ۱۹۹۸، ص ۱). برخی از زبان‌ها برای انعکاس گفتمان جدید و انطباق با واقعیت‌های جدید تغییر کرده است؛

برای مثال، تبدیل شدن «علنی بودن» به «شفافیت». تمرکز گسترده‌تری بر «پاسخگویی» در کنار عناصر اضافی مانند مشروعیت و قابلیت پیش‌بینی در اجراء همسو کردن اصول بودجه با تفکر اخیر درباره اصلاحات بودجه که بعداً در این پژوهش مورد بحث قرار خواهد گرفت، معرفی شده است. با این وجود، بسیاری از مواد از زمان طبقه‌بندی اولیه اصول بودجه تغییر نکرده است و این موارد هنوز به‌عنوان معیاری برای ارزیابی کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی



و شناسایی شیوه‌های ضعیف بودجه‌بندی مورد استفاده قرار می‌گیرند (درنزیو ۲۰۰۴). به عبارت دیگر، تمرکز بر اصول، سیستم‌های بودجه با کیفیت بالاتر را به‌عنوان سیستم‌هایی تعریف می‌کند که با حداکثر تعداد مشخصه‌ها و معیارهای از پیش تعریف شده مطابقت دارند.

سیاست‌های بودجه

تعریف دوم از ویژگی‌های مطلوب سیستم‌های مدیریت مالی عمومی، که از هر دو دیدگاه مدیریت دولتی و مالیه عمومی استخراج می‌شود، بر سیاست‌های بودجه‌ریزی یا بر اهداف و نتایجی تمرکز می‌کند که هدف بودجه‌ریزی دستیابی به آن است. شیک (۱۹۶۶) در مقاله مهم خود در سال ۱۹۶۶ در مورد مراحل اصلاح

بودجه در ایالات متحده، سه هدف مختلف بودجه‌بندی را مشخص می‌کند: الف) کنترل مخارج، از طریق توسعه سیستم‌های کافی که می‌تواند در برابر سوء استفاده‌های اداری محافظت کند و تضمین کند که منابع براساس سیاست‌ها و برنامه‌های موجود هزینه می‌شود.

ب) مدیریت، مرتبط با اهداف کارایی و اثربخشی، از جمله «برنامه‌ریزی اهداف مصوب در پروژه‌ها و فعالیت‌های خاص، طراحی واحدهای سازمانی برای اجرای برنامه‌های مصوب و کارکنان این واحدها و تهیه منابع لازم»

ج) برنامه‌ریزی، تغییر تمرکز به تعریف اهداف بلندمدت و ارزیابی گزینه‌های مخارج جایگزین با استفاده از معیارهای

تحلیلی اقتصاد رفاه.

مقوله‌بندی متفاوتی که بیشتر به چشم‌انداز مالی عمومی مرتبط است، توسط ماسگریو ارائه شده است، که مدعی است بودجه‌ها و سیاست‌های بودجه‌ای دارای دامنه تضمین (الف) تعدیل‌هایی در تخصیص منابع هستند تا رضایتمندی را با توجه به خواسته‌های عمومی به بهترین نحو فراهم کنند؛ (ب) تعدیل در توزیع درآمد و ثروت از طریق مالیات و نقل و انتقالات برای جبران هزینه‌ها و منافع انتخاب سیاست و (ج) تثبیت اقتصادی برای ایجاد اشتغال کامل و ثبات در سطح قیمت (Musgrave ۱۹۵۹). بانک جهانی سعی کرده است این دو رویکرد را با ارائه یک تعریف سه جانبه اضافی از اهداف سیاست‌های بودجه با هم هماهنگ کند:



جدول ۷،۱ تعاریف مختلف از اهداف و نتایج سیاست های بودجه

کامپوس و پرادان (۱۹۹۶) بانک جهانی (۱۹۹۸)	(شیک ۱۹۶۶)	(موسگریو ۱۹۵۹)
انضباط مالی کل	کنترل	تثبیت
تسهیم منابع	برنامه ریزی	تسهیم
کارایی عملکردی	مدیریت	توزیع

و نظم مالی کل یا بین برنامه‌ریزی و تخصیص (منابع) یا دوباره بین مدیریت و کارایی عملیاتی وجود دارد. مسائل توزیعی تنها هدفی است که تنها در یکی از سه تعریف موجود است. تفاوت‌ها از دیدگاه نظری اساسی یا در مورد بانک جهانی، ناشی از نیاز به عملیاتی کردن نتایج بودجه به روش‌هایی است که آسان‌تر با اولویت‌های سازمانی و عملیاتی یک آژانس کمک‌کننده مرتبط است.

در واقع، تمرکز بر سیاست‌ها به‌منظور شناسایی سیستم‌های مدیریت مالی عمومی بهتر، مستلزم انتخاب شاخص‌های خاصی است که امکان ارزیابی میزان دستیابی بودجه‌های دولتی به اهداف یا نتایج مشخص را فراهم می‌کند. در برخی موارد این ممکن است به‌طور منطقی ساده باشد. به‌عنوان مثال، ارزیابی ثبات یا انضباط مالی کل از طریق معیارهای تراز مالی، که میزان رعایت محدودیت‌های منابع را نشان می‌دهد. در موارد دیگر، این احتمالاً بسیار پیچیده‌تر است. برای مثال، توافق اندکی در مورد چگونگی تخصیص منابع بودجه در دسترس وجود دارد، مثلاً برای به حداکثر رساندن رشد اقتصادی یا کاهش بروز فقر (اندرسون و دیگران ۲۰۰۶؛ فن ۲۰۰۸؛ ون دی وال و نید ۱۹۹۵). با توجه به اینکه اثبات ارتباط بین مخارج دولتی و نتایج توسعه دشوار است، تعریف معیارهای کارایی مخارج دولتی نیز بسیار دشوار است.

فرایندهای بودجه

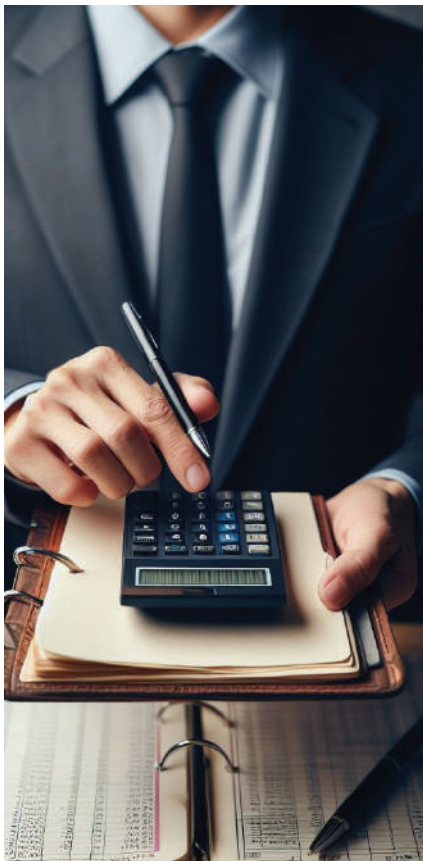
سومین تعریف از ویژگی‌های مطلوب سیستم‌های مدیریت مالی عمومی مبتنی بر بینش‌هایی از دیدگاه اقتصاد سیاسی است و به ماهیت فرایندهای بودجه و تعامل بین بازیگران مختلف درگیر

باشد؛ هزینه‌ها باید به‌طور مناسب برای مطابقت با اولویت‌های سیاست تخصیص داده شود؛ و مخارج باید نتایج مورد نظر را با حداقل هزینه ایجاد کند» (بانک جهانی ۱۹۹۸، ص ۳)

در جدول ۷،۱، اهداف بودجه‌بندی ارائه شده توسط هر نویسنده برای نشان دادن اینکه چقدر این تعاریف مختلف به هم مرتبط هستند، مرتب شده است. برای مثال، تطابق واضحی بین کنترل، تثبیت

(الف) انضباط مالی کل؛ ب) تخصیص منابع مطابق با اولویت‌های استراتژیک؛ و ج) استفاده کارآمد و مؤثر از منابع در اجرای اولویت‌های استراتژیک (کامپوس و پرادان ۱۹۹۶؛ بانک جهانی ۱۹۹۸). همانطور که در کتابچه راهنمای مدیریت هزینه‌های عمومی آن توضیح داده شده است، «مجموع پولی که یک دولت خرج می‌کند باید با آنچه در میان مدت مقرون به صرفه است و با بودجه سالانه هماهنگ





دارند، اعطای نمایندگی کمتر کار می‌کند و برای تحت کنترل نگه داشتن کسری بودجه، یک قرارداد مالی بین شرکای ائتلاف لازم است.

کامپوس و پرادان (۱۹۹۶) همچنین به تأثیر ترتیبات نهادی در فرایندهای بودجه نه تنها بر انضباط مالی کل بلکه بر اولویت‌بندی استراتژیک و کارایی فنی هزینه‌های عمومی نیز نگاه می‌کنند. آنها یک معیار ترکیبی از ویژگی‌های سیستم‌های مدیریت مالی عمومی را که احتمالاً بر نتایج بودجه تأثیر می‌گذارند (همانطور که توسط بانک جهانی تعریف شد) ایجاد می‌کنند و آن را برای نمونه‌ای از هفت کشور در سطوح مختلف توسعه اعمال می‌کنند. اگرچه یافته‌های تجربی آنها به دلیل کمبود داده‌های کافی با مشکل مواجه می‌شود، در برخی موارد آنها همبستگی بین تغییرات در سیستم‌های مدیریت

در فرایند بودجه، قوانین و رویه‌هایی که آنها را تنظیم می‌کند و اختیارات نسبی آنها در نظر گرفت.

این بینش بعداً در تحقیقات تجربی برای بررسی عوامل تعیین‌کننده کسری بودجه در کشورهای اروپایی و آمریکای لاتین توسعه یافت. یافته‌های آن نشان می‌دهد که تغییرات در سطوح کسری‌های مالی در بین کشورها را می‌توان با فرایندهای بودجه‌ای که برای رسیدگی به تمایل طبیعی دولتها به هزینه‌های بیش از حد به کار گرفته شد، توضیح داد. در مورد آمریکای لاتین، آلسینا و دیگران (۱۹۹۹) دریافتند که کشورهایی که فرایندهای بودجه سلسله مراتبی بیشتری دارند، سطح کسری کمتری دارند، در حالی که کشورهایی با فرایندهای مشارکتی بیشتر از نظر مالی محتاطانه‌تر هستند. ویژگی کلیدی فرایندهای سلسله مراتبی این است که آنها قدرت بیشتری به بازیگرانی می‌دهند که کمتر تحت تأثیر سوگیری هزینه قرار می‌گیرند. یعنی وزارت دارایی در مقابل وزارتخانه‌های هزینه‌کننده و قوه مجریه در مقابل مجلس. اعطای اختیارات بیشتر به این بازیگران مرکزی مشکل تخصیص منابع مشترک را محدود می‌کند و منجر به نظم مالی بهتر می‌شود. یافته‌های مشابهی توسط فون‌هاگن (۱۹۹۲)، هالبرگ و فون‌هاگن (۱۹۹۷) و هالبرگ (۲۰۰۴) برای کشورهای اتحادیه اروپا گزارش شده است، با این قید اضافی که قوانین انتخاباتی و سیستم‌های سیاسی بر روش‌هایی که در آن فرایند بودجه می‌تواند باعث محدود کردن هزینه‌ها شود، تأثیر می‌گذارد. در کشورهایی که اکثریت تک حزبی حاکم هستند، تفویض اختیارات بیشتر به وزیر دارایی راهی مؤثر برای حفظ انضباط مالی است. از سوی دیگر، در کشورهایی که دولت‌های ائتلافی

می‌نگرد. "مطلوب بودن تحلیل‌های دقیق و جامع فرایند بودجه" در سال ۱۹۴۰ توسط کی (۱۹۴۰، ص ۱۱۴۴) مورد توجه قرار گرفت. دو دهه بعد، ویلداوسکی شروع به ترسیم نقش‌ها و رفتار بازیگران مختلف درگیر در فرایند بودجه ایالات متحده کرد (ویلداوسکی ۱۹۶۴؛ دیویس و دیگران ۱۹۶۶). نهادهای مصرف‌کننده فدرال در جهت افزایش هزینه‌ها و نهاد بودجه در جهت اجرای اولویت‌های رئیس‌جمهور عمل می‌کنند؛ در حالی که کمیته تخصیص مجلس به‌عنوان "نگهبان خزانه‌داری" عمل می‌کند (دیویس و دیگران، ۱۹۶۶). در کشورهای دیگر، نقش‌های اجباری براساس قانون اساسی یا قانونی ممکن است بر رفتار بازیگران مختلف و روابط آنها تأثیر بگذارد و قواعد را که مشخصه فرایند بودجه است؛ تغییر دهد. بنابراین شکل بودجه را می‌توان نتیجه تعامل بین بازیگران مختلف



آنها ارائه یا مورد تحقیق قرار داده است. چگونه می‌توان کیفیت سیستم‌های PFM را براساس چنین بحثی به بهترین نحو تعریف و عملیاتی کرد؟ تکیه بر اصول بودجه جذاب است، زیرا بر شباهت‌های اساسی و الزامات کلیدی تمرکز دارد. در عین حال، این موارد می‌تواند کاملاً طولانی و رسمی شود و امکان انعطاف‌پذیری محدود و نادیده گرفتن برخی از شرایط اساسی را که درجه پایبندی به اصول بودجه را در زمینه‌های مختلف شکل می‌دهند، نادیده بگیرد. تمرکز بر سیاست‌های بودجه‌ای، در حالی که به درستی اهداف متعددی را که بودجه‌ریزی باید در خدمت آنها باشد و تناقضات بالقوه یا ناسازگاری‌های زمانی میان آنها برجسته می‌کند، خطر

مالی عمومی و بهبود نتایج بودجه را پیدا می‌کنند.

بنابراین، تعریف سیستم‌های PFM با کیفیت بهتر براساس فرایندها، از تعریف یک مشکل خاص یا نتیجه مطلوب سیستم‌های مدیریت مالی عمومی و تجزیه و تحلیل متعاقب آن ناشی می‌شود که چگونه ترتیبات و ویژگی‌های خاص سیستم‌های مدیریت مالی عمومی به حل آن مشکل یا دستیابی به نتیجه آن کمک می‌کند.

تعریف کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی

بحث بالا به رشته‌های مختلف تحصیلی اشاره می‌کند که تعاریفی از سیستم‌های مدیریت مالی عمومی و کیفیت و قدرت

نادیده گرفتن ماهیت سیاسی بودجه‌ریزی و گرفتار شدن در دام سوگیری‌های هنجاری را به دنبال دارد (چرا انضباط مالی باید معادل تراز مالی باشد؟ چه کسی در مورد بهترین راه تخصیص منابع بودجه تصمیم می‌گیرد؟) علاوه بر این، نه تنها ممکن است انتخاب بین تعاریف رقابتی اهداف و نتایج بودجه‌بندی دشوار باشد (به جدول ۷،۱ مراجعه کنید)، بلکه بسته به اینکه کدام نتیجه اولویت داده می‌شود، شکل و ویژگی‌های مطلوب سیستم‌های بودجه نیز ممکن است تغییر کند.^۳ در نهایت، تمرکز انحصاری بر روی فرایندها احتمالاً تأکید زیادی بر عملکرد یا ویژگی‌های مختلف سیستم‌های بودجه، صرف‌نظر از اصولی که آنها تلاش برای حفظ یا دستیابی به اهداف و ارزیابی کیفیت نسبی را از دیدگاه مقایسه‌ای دشوارتر می‌کند. پس تعریف رضایت‌بخشی از کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی چیست؟ واضح است که برای دستیابی به درک بهتری از سیستم‌های مدیریت مالی عمومی، نیاز به گرد هم آوردن اصول، سیاست‌ها و فرایندها وجود دارد. شیک (۱۹۹۸) تأکید می‌کند که چگونه "حتی زمانی که یک دولت به اصول بودجه پذیرفته شده پایبند است، ممکن است در دستیابی به نتایج مالی بهینه شکست بخورد" و "برای دستیابی به نتایج مطلوب خود و احتمال انطباق نتایج واقعی با اهداف اعلام شده، یک دولت باید یک چهارچوب نهادی جهت بهبود، ایجاد کند". بنابراین در نقطه واسط بین اصول، سیاست‌ها و فرایندها است که کیفیت و قدرت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی نیاز به تعریف و بررسی دارد. یک تعریف ممکن از "کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی" می‌تواند بر سه





مشخص می‌شوند. اصلاحات بودجه را می‌توان به‌عنوان تغییر در قوانین و رویه‌های بودجه‌ریزی، معرفی سیستم‌های جدید و تغییر در روابط و رفتار بازیگران مختلف در فرایند بودجه تعریف کرد که با هدف ارتقای کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی پیرو سه بعد مشخص شده در بالا معرفی می‌شوند.

نظام‌های بودجه و اصلاحات بودجه تاریخی با رویکرد مقایسه‌ای
همانطور که توسط کایدن بررسی شد، از آنجایی که بودجه‌بندی فعالیت گسترده دولت‌ها است، به راحتی می‌توان کاربرد مجموعه‌ای از نسخه‌ها را برای همه کشورهای فرض کرد (کایدن ۱۹۸۰ ص ۴۰). با این حال، مقایسه سیستم‌های مدیریت مالی عمومی در ابعاد ملی آن قدر که به نظر

تضمین رعایت قوانین و رویه‌های موجود و ارتقای مسئولیت‌پذیری برای استفاده از منابع عمومی وجود دارد یا خیر؟

سه بعد ذکر شده مربوط به سه کارکرد کلیدی است که بودجه دولت ایفا می‌کند:

(الف) به‌عنوان منبع اطلاعات در مورد فعالیت‌ها و امور مالی دولت عمل می‌کند.

(ب) اهداف سیاست دولت را به تخصیص منابع و به اقدامات مشخص تبدیل کند. (ج) سیستمی برای پاسخگو نگه داشتن دولت در قبال اقدامات خود فراهم کند.

این ویژگی‌ها به‌طور کلی به یکدیگر مرتبط هستند. علاوه بر این، این تعریف مجموعه‌ای از معیارهای حداقلی را برآورده می‌کند:

(الف) به‌طور کلی با اصول بودجه همخوانی دارد، در عین حال انعطاف کافی دارد.

(ب) محوریت اهداف سیاست را در نظر می‌گیرد اما در عین حال خنثی است و در نتیجه تعصب هنجاری را محدود می‌کند.

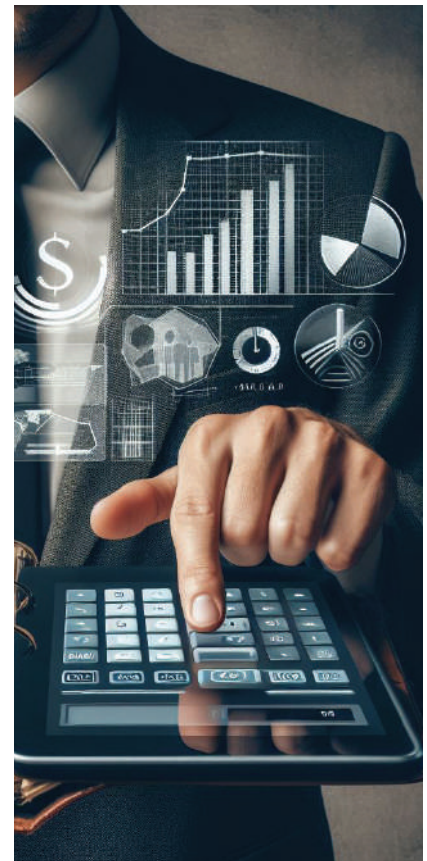
(ج) در بین کشورها و در زمینه‌های تاریخی، قانونی و نهادی قابل اجرا و مقایسه است. طبق این تعریف، سیستم‌های مدیریت مالی عمومی با کیفیت بهتر را می‌توان به‌عنوان سیستم‌هایی تعریف کرد که درجات بالاتری از شفافیت، جهت‌گیری سیاست و کنترل/پاسخگویی را نشان می‌دهند. سیستم‌های مدیریت مالی عمومی با کیفیت پایین‌تر در عوض با دسترس نبودن یا عدم وضوح اطلاعات بودجه، ارتباط ضعیف با برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری و با نبود یا ضعف مکانیسم‌های کافی برای نظارت و حسابداری برای استفاده از بودجه عمومی

بعد اساسی تمرکز کند:

۱- شفافیت و جامعیت. این بعد به در دسترس بودن و کیفیت اطلاعات بودجه از سیستم طبقه‌بندی که برای سازماندهی اقلام بودجه استفاده می‌شود تا پوشش و وضوح اسناد بودجه نگاه می‌کند.

۲- پیوند بودجه، برنامه‌ریزی و سیاست. این بعد به بررسی میزان اجرای بودجه‌ها به‌عنوان قانون و میزانی که بودجه می‌تواند به‌عنوان یک ابزار سیاستی قابل اعتماد در نظر گرفته شود و آیا آنها دارای چشم‌انداز سیاستی فراتر از چرخه سالانه هستند یا خیر می‌پردازد.

۳- کنترل، نظارت و پاسخگویی. این بعد به این می‌پردازد که از اطلاعات بودجه موجود چه استفاده‌هایی می‌شود و آیا مکانیسم‌های کافی برای



ج) فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده در عمل انجام می‌شود

د) حساب‌ها با هم تطبیق و حسابرسی می‌شوند و نتایج ارزیابی می‌شوند.

پیچیدگی، به گفته ویلداوسکی، یکی دیگر از ویژگی‌های رایج بودجه‌بندی است. این امر مستلزم اتخاذ شیوه‌های ساده‌سازی است. به‌عنوان مثال، رویکرد تفاضلی که به موجب آن، برای ساده‌سازی تصمیم‌گیری، تخصیص بودجه هر دستگاه برای هر سال معین براساس بودجه سال گذشته و با توجه ویژه به دامنه محدودی از افزایش یا کاهش است (ویلداوسکی ۱۹۷۵، ص ۶). در نهایت، یکی دیگر از ویژگی‌های مشترک بودجه‌ریزی، پیوند ناگسستنی آن با سیاست و روابط قدرت است.

نویسندگان مختلف نسبت به این فرض هشدار داده‌اند که سیستم‌ها و شیوه‌های بودجه به راحتی قابل حرکت هستند؛ برای مثال، از کشورهای غنی به فقیر. براساس نظر کایدن و ویلداوسکی (۱۹۸۰)، بودجه‌بندی در کشورهای فقیر با نبود پیچیدگی بیش از حد عملکردی مشخص می‌شود که فضایی برای اجرا و اطمینان بیشتری را فراهم می‌کند و تعداد گزینه‌های موجود در اختیار دولت‌ها را افزایش می‌دهد. ترکیب فقر و عدم اطمینان در کشورهای فقیر به این معنی است که چنین افراطی به سادگی وجود ندارد. آنها نه تنها منابع لازم را ندارند، بلکه از قابلیت پیش‌بینی لازم برای اجازه دادن به انعطاف‌پذیری و آزمایش که در نهایت منجر به مداخله مؤثرتر دولت در کشورهای ثروتمند می‌شود، نیز برخوردار نیستند. کمبود و عدم قطعیت اغلب با فقدان ظرفیت انسانی برای مدیریت پیچیدگی فرایندهای بودجه و با غلبه شیوه‌های غیررسمی و سیاست‌های شخصی همراه است (Schick ۱۹۹۸). در چنین شرایطی،



سازمان‌های مرکزی که وظیفه هماهنگی کلی سیاست‌های عمومی و مدیریت منابع و وزارتخانه‌ها و بخش‌هایی را که مسئول اجرای سیاست و ارائه خدمات عمومی هستند، تقسیم می‌شود. علاوه بر این، نقش‌ها و مسئولیت‌ها بین نهادهای مختلف در چهار مرحله مختلف چرخه بودجه تقسیم می‌شوند:

الف) قوه مجریه بودجه سالانه را تنظیم می‌کند.

ب) قانونگذار در مورد بودجه بحث، اصلاح و تصویب می‌کند.

می‌رسد ساده نیست، به ویژه زمانی که نه تنها تفاوت‌های بین کشورهای ثروتمند و فقیر را در نظر می‌گیریم، بلکه تفاوت‌ها را در زمینه‌های تاریخی، قانونی و نهادی برای کشورهایی در سطوح مشابه درآمدی در نظر می‌گیریم.

ویلداوسکی استدلال می‌کند که برخی از شباهت‌ها در سیستم‌های بودجه در سراسر کشورها وجود دارد (ویلداوسکی ۱۹۷۵، ص ۹). در حالی که ترتیبات خاص ممکن است متفاوت باشد، در همه کشورها وظایف بودجه بین مجموعه‌ای از

مالی عمومی در طول زمان در پاسخ به نیاز درک شده برای اصلاحات نهادی که می‌تواند به تقویت آنها کمک کند را برجسته می‌کند.

مروری بر اصلاحات بودجه گذشته و اخیر در کشورهای OECD

اصلاحات بودجه از زمانی که بودجه‌ریزی دولتی به وجود آمد، وجود داشته است. با این حال، تاریخ مفید اصلاحات بودجه در کشورهای توسعه‌یافته امروزی باید به حدود یک قرن پیش برگردد، زمانی که دانش و شیوه‌های مربوط به بودجه‌ریزی شروع به مطالعه، مقایسه و نظام‌بندی کردند (استورم ۱۹۰۷؛ ساندلسون ۱۹۳۵). شیک (۱۹۹۶) و کایدن (۱۹۹۶) استدلال می‌کنند که از اولین بودجه در اروپا، پس از جنگ‌های ناپلئونی در فرانسه، تا

که براساس بررسی رویه‌ها و شیوه‌های بودجه در ۲۶ کشور آفریقایی انجام شده است، تنوع زیادی را نیز برجسته می‌کند اما نشان می‌دهد که میراث استعماری تنها تا حدی تفاوت‌های فعلی را که به دلیل تلاش‌های اصلاحی مداوم و واقعیت‌های سیاسی و اقتصادی گذشته و فعلی نیز است توضیح می‌دهد (CABRI/ ADB 2009).

در نظر گرفتن این تفاوت‌ها در تحقیقات تطبیقی در مورد سیستم‌های مدیریت مالی عمومی دو مفهوم مهم دارد. اول، این مورد را برای تمرکز بر مجموعه کوچک و اصلی از ابعاد سیستم‌های مدیریت مالی عمومی که به‌طور کلی مرتبط هستند، مانند مواردی که در بخش قبل ارائه شد، تقویت می‌کند. دوم، نیاز به درک بهتر نحوه تکامل و تغییر سیستم‌های مدیریت

نه تنها سیستم‌های مدیریت مالی عمومی همانطور که در بالا تعریف شد احتمالاً ضعیف‌تر هستند، بلکه اصلاحات بودجه پیچیده‌ای که مستقیماً از تجربیات کشورهای ثروتمند نشأت می‌گیرد، احتمال موفقیت کمتری دارد.

مقایسه سیستم‌های مدیریت مالی عمومی بین کشورها در سطوح درآمد و توسعه مشابه نیز مشکل‌ساز است، زیرا کشورها در روش‌های سازماندهی فرایندهای بودجه‌شان تفاوت زیادی دارند. اندروز (۲۰۰۸) شواهد زیادی ارائه می‌دهد که "هیچ مدل بوروکراتیک ثابتی در کشورهای غنی وجود ندارد، همانطور که چنین مدلی در رابطه با روش‌های انضباط مالی وجود ندارد (۲۰۰۸، ص ۳۸۷). ویلداوسکی ادعا می‌کند که تفاوت در سیستم‌های مدیریت مالی عمومی در سراسر جهان توسعه یافته می‌تواند به اندازه اقتصاد ارزش‌های نخبگان یا نهادهای سیاسی مرتبط باشد (۱۹۷۵، ص ۱۰). در واقع، دیدگاه اقتصاد سیاسی که در بالا خلاصه شد نشان داده است که چگونه کشورهای اروپایی با نهادهای سیاسی مختلف (نظام‌های انتخاباتی، پراکندگی احزاب و ترکیب دولت) با چالش تعادل بودجه به روش‌های مختلف مقابله کرده است (هتالبرگ و فون هاگن ۱۹۹۷؛ هالبرگ ۲۰۰۴).

حتی در کشورهای در حال توسعه نیز می‌توان تفاوت‌های آشکاری در سیستم‌های PFM یافت. لینرت (۲۰۰۴) نشان می‌دهد که چگونه اجرای بودجه، گزارش مالی و فرایندهای حسابرسی بین کشورهای آفریقایی که قبلاً مستعمره فرانسه بودند و کشورهایی که نهادهایی به سبک "وست مینستر" را به ارث برده بودند، متفاوت است. یک مطالعه اخیر



قبل از بحران ۱۹۲۹ و رکود بزرگ، بودجه دولتی نقش محدودی را که دولت‌ها ایفا می‌کردند، منعکس می‌کرد و بیشتر به سازماندهی و کنترل بوروکراتیک فعالیت‌های دولت، از طریق ایجاد «یک سیستم قابل اعتماد از حساب‌های مخارج» مربوط می‌شد (شیک ۱۹۶۶ ص ۲۴۵؛ همچنین نگاه کنید به آلن ۲۰۰۹ ص ۵). از دهه ۱۹۳۰ به بعد، زمانی که دولت‌ها نقش قوی‌تر و پیچیده‌تری در حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی به عهده گرفتند، بودجه به ابزار پیچیده‌تری برای برنامه‌ریزی و مدیریت سیاست‌ها و مداخلات دولت براساس اصول "مدیریت علمی" و تکنیک‌ها تبدیل شد (کایدن ۱۹۹۶ ص ۸؛ شیک ۱۹۶۶ ص ۲۵۱). تغییر آشکاری از تمرکز بر اقتصاد و کنترل هزینه به تمرکز بر کارایی و اثربخشی وجود داشت که با معرفی «بودجه‌ریزی برنامه» مشخص شد. بودجه‌ریزی برنامه براساس طبقه‌بندی مجدد اقلام بودجه برای بازتاب بهتر حوزه‌های سیاست، ابتکارات و اهداف مرتبط کردن تخصیص بودجه به اطلاعات و گزارش عملکرد برنامه‌های با بودجه عمومی بود (پرمچند ۱۹۸۳).

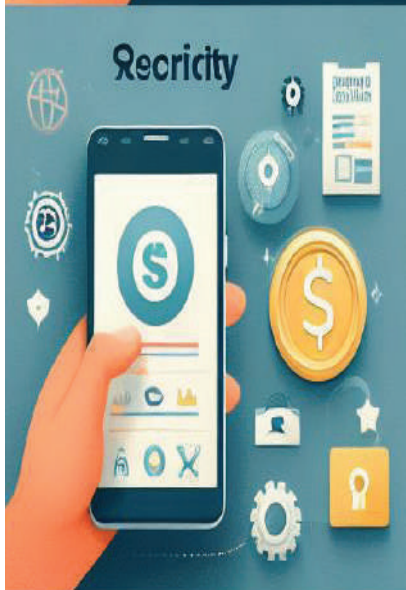
موج سوم اصلاحات بودجه در دهه ۱۹۸۰ در نتیجه عوامل متعددی از جمله رکود اقتصادی به دنبال شوک‌های قیمت نفت در دهه ۱۹۷۰، انتخاب دولت‌های محافظه کار در تعدادی از کشورهای غربی (با تأکید بر بازارهای آزاد به جای دولت‌ها به‌عنوان روش ترجیحی سازماندهی اقتصادی) و ظهور نظریه‌های نولیبرالی و مدیریت عمومی جدید آغاز شد (دانلیوی و هود ۱۹۹۴). در طول این مرحله جدید اصلاحات، کایدن استدلال می‌کند که تمرکز «از بودجه‌بندی برنامه‌ای به برنامه‌ریزی سرمایه‌گذاری میان‌مدت [...] و مدیریت

اقتصاد کلان تغییر کرده است» (کایدن ۱۹۹۶، ص ۱۴). تمرکز مجدد بر کنترل متمرکز، دیکته شده توسط الزام انضباط مالی، با حرکت به سمت تمرکززدایی و بازاریابی در نهادهای هم‌تراز و با استقلال و مسئولیت بیشتر به مدیران در اداره بودجه خود و با معرفی برون‌سپاری و قرارداد. اعمال در سراسر دولت همراه شد. OECD هفت ویژگی نهادی کلیدی را شناسایی می‌کند که تمرکز تلاش‌های اصلاحی در کشورهای توسعه‌یافته بوده است (بلوندال ۲۰۰۳) و به‌عنوان «بهترین شیوه‌ها» به‌عنوان نمونه اصلاحات موفق در استرالیا، نیوزیلند، سوئد و ایالات متحده شناخته می‌شوند. این موارد شامل: الف) چهارچوب‌های بودجه میان‌مدت؛ ب) مفروضات اقتصادی محتاطانه؛ ج) فرایندهای بودجه‌بندی از بالا به پایین؛ د) کنترل‌های ورودی مرکزی آرام‌کننده شرایط؛ ه) تمرکز بر نتایج؛ و) شفافیت بودجه؛ و ز) شیوه‌های مدیریت مالی مدرن؛ می‌باشد. واضح است که این حوزه‌های اصلاحی به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم به تقویت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی در امتداد سه بعد مشخص شده در بالا، افزایش شفافیت و جهت‌گیری خط‌مشی و اثربخشی سیستم‌های کنترل و پاسخگویی کمک می‌کنند. موارد مشابه ارائه شده توسط برامبی (۱۹۹۹)، دایموند (۲۰۰۲) و روبین و کلی (۲۰۰۷) این دیدگاه را ترویج می‌کنند که این مجموعه اقدامات، چهارچوبی هنجاری را تشکیل می‌دهد که همه کشورها باید با آن مطابقت داشته باشند، نه توصیفی ساده از روندهای بین‌المللی جاری در بودجه اصلاحات آنها همچنین این دیدگاه اشتباه را ترویج می‌کنند که چنین مجموعه‌ای از اصلاحات با موفقیت در سراسر جهان توسعه یافته

اجرا شده است.

مطالعه بررسی‌های OECD در مورد سیستم‌های بودجه‌بندی کشورها این دیدگاه را رد می‌کند. به‌عنوان مثال، استرالیا در واقع اصلاحاتی را در تمام هفت حوزه اصلاحی ذکر شده در بالا انجام داده است اما همچنان در جهت تغییر بودجه خود به سمت پاسخگویی مبتنی بر عملکرد با چالش‌های مهمی مواجه است. همچنین با معرفی حسابداری تعهدی با مشکلات جدی مواجه شد (بلوندال و دیگران ۲۰۰۸). از سوی دیگر یونان هیچ پیشرفت قابل‌توجهی در هیچ یک از هفت حوزه اصلاحی نداشته است (هاوکسورث و دیگران ۲۰۰۸) روبین و کلی خاطرنشان می‌کنند که "کشورهای بسیار کمی کل بسته اصلاحات بودجه را پذیرفته‌اند، برخی از آنها بر یک جنبه یا جنبه دیگر تأکید می‌کنند یا اجزای خاصی را نادیده می‌گیرند" (روبین و کلی ۲۰۰۷ ص ۵۴۷). پروژه مقایسه‌ای روی شیوه‌های مدیریت مالی عمومی در ۱۱ کشور توسعه یافته همچنین نشان داد که "مطالعات موردی نشان می‌دهد که نوع و درجه فعالیت به‌طور قابل‌توجهی از کشوری به کشوری دیگر متفاوت است (گوتریه و دیگران ۱۹۹۹). در نهایت، مفاهیمی مانند «بودجه‌ریزی از بالا به پایین» یا «تمرکز بر نتایج» خیلی خاص نیستند و می‌توانند به شیوه‌های بسیار متفاوتی به شیوه‌های بودجه‌بندی اعمال شوند (کیم و پارک ۲۰۰۶؛ رابینسون ۲۰۰۷).

در حالی که انتظار می‌رود تفاوت‌هایی در اجرا وجود داشته باشد، اجماع گسترده‌ای وجود دارد که اصلاحات برای تقویت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی در همه کشورهای ضروری است. ظهور مدل‌های «بهترین عملکرد» این سؤال را مطرح



انتشار سیاست بین‌المللی در طرح‌های کوچک‌سازی بخش عمومی در کشورهای OECD (یک حوزه اصلاحات نهادی مرتبط با اصلاحات بودجه)، به‌ویژه از طریق تقلید و یادگیری، پیگیری می‌شود. کشورها تمایل به تقلید از اصلاحات اتخاذ شده در کشورهای دارند که با آنها دوستی دارند یا اصلاحات آنها موفقیت چشمگیری داشته است یا عناصر اصلاحات توسط کشورهای مختلف کپی شدند (لی و استرنگ ۲۰۰۶). به‌عنوان مثال، استرالیا سیستم بریتانیایی را برای دستیابی به صرفه‌جویی در کارایی در سراسر دولت پذیرفت و کره جنوبی قبل از اعمال تغییرات سازمانی گسترده، معیاری از «بهترین شیوه‌های» بین‌المللی در مدیریت دولتی را با استفاده از تجربیات تعدادی از کشورهای توسعه‌یافته انجام داد. (لی و استرنگ ۲۰۰۶، ص ۸۸۷).

به‌طور خلاصه، تاریخچه اصلاحات بودجه در کشورهای OECD سه جنبه مهم را برجسته می‌کند. اولاً، اصلاحات تدریجی در بیشتر موارد در یک دوره زمانی طولانی گسترش یافتند. دوم، انتشار جنبه‌های بهترین شیوه اصلاحات بودجه مبتنی بر مکانیسم‌های یادگیری و تقلید از مواردی بود که موفقیت‌آمیز تلقی می‌شدند، که با ایجاد شبکه‌های حرفه‌ای مؤثر تسهیل می‌شد. سرانجام، اصلاحات با شرایط محلی تطبیق داده شد و حتی امروز، با وجود درجه خاصی از همگرایی، از کشوری به کشور دیگر تفاوت اساسی دارد.

اصلاحات بودجه در کشورهای در حال توسعه

در حالی که تاریخ اصلاحات بودجه در کشورهای توسعه یافته به بیش از یک قرن یا بیشتر باز می‌گردد، بحث‌های مربوط به بودجه‌بندی در کشورهای در حال توسعه عمدتاً پس از مستقل شدن بسیاری

می‌کند که مکانیسم‌ها و فرایندهایی که از طریق آن چنین اجماع و چنین مدل‌هایی ظاهر شدند، چیست؟ دو توضیح از ادبیات تغییر سازمانی و انتشار سیاست بین‌المللی به‌دست می‌آید.

دی ماگیو و پاول (۱۹۸۳) مشاهده می‌کنند که هنگامی که یک حوزه سازمانی (مانند بودجه‌ریزی دولتی) به خوبی تثبیت شود، با "فشار غیرقابل اجتناب به سوی همگن‌سازی" مواجه می‌شود (۱۹۸۳، ص ۱۴۸). در حالی که نوآوری‌های اولیه توسط ضرورت بهبود عملکرد سازمانی هدایت می‌شوند، موفقیت به‌دست آمده توسط آنها باعث می‌شود که سایر سازمان‌ها آنها را به‌منظور کسب مشروعیت در حوزه سازمانی اتخاذ کنند. یک تفسیر احتمالی از مواردی که اصلاحات بودجه را در کشورهای OECD شکل می‌دهند، آنها را به جای فشارهای از روی اجبار به دنبال فشارهای ناشی از تقلید و هنجارها می‌دانند (دی ماگیو و پاول ۱۹۸۳، ص ۱۵۰). موفقیت به‌دست آمده حاصل از اصلاحات مانند پیوندهای سیاست بودجه در استرالیا، قراردادهای عملکرد و بازاریابی در نیوزلند، بودجه‌بندی از بالا به پایین در سوئد و بررسی هزینه‌ها در بریتانیا، شاهد تلاش‌های متعددی برای تکرار بوده است. تفسیر دیگری از عوامل محرک اصلاحات بودجه در بسیاری از کشورهای OECD برگرفته از ادبیات انتشار سیاست‌های بین‌المللی است. سیمونز و دیگران (۲۰۰۶) چهار مکانیسم اصلی انتشار اقدامات سیاسی را در بین کشورها شناسایی کردند: الف) اجبار توسط بازیگران قدرتمند؛ ب) رقابت برای جذب سرمایه‌گذاران و خریداران ج) یادگیری از تجربیات کشورهای دیگر د) تقلید از موارد موفق. برای مثال، به نظر می‌رسد که

از آنها، از دهه ۱۹۵۰ به بعد، آغاز شد. از آن زمان، پس از تمرکز اولیه بر استفاده از سیستم بودجه‌ای که از قدرت‌های سابق (استعماری) به ارث رسیده بود، آنها سیستم‌های بودجه‌ای را براساس بحث‌های اصلاحی در کشورهای صنعتی توسعه دادند. قبلاً در سال ۱۹۸۰، کایدن اظهار داشت که «اگر موضوعی بیش از حد نوشته شده، بیش از حد تحلیل شده و بیش از حد نظریه‌پردازی شده است و نتایج عملی چندانی برای تلاش نشان نمی‌دهد، آن بودجه در کشورهای فقیر است» (کایدن ۱۹۸۰ ص ۴۰). از نظر او، چنین عدم موفقیت ناشی از برخی تصورات غلط بود، از جمله تمایل به فرض وجود یک الگوی مشترک بودجه‌ریزی که متناسب با همه شرایط است، تمرکز بیش از حد بر عملکرد برنامه‌ریزی در بودجه‌بندی (با نادیده گرفتن کنترل و مدیریت)، ترجیح مداخلات جامع و پیچیده و توجه ضعیف به پیامدهای سیاسی بودجه‌ریزی (توبه ۱۹۸۱) با بیان جزئیات مشکلات فنی و سیاسی هند و مالزی در اجرای تکنیک‌های کایدن جوهره می‌دهد و برخی از تناقضات تلاش‌های مؤسسات بین‌المللی برای پیوند را از طریق دستورالعمل و توصیه برجسته می‌کند (۱۹۸۱، ص ۱۲۱). چنین فرایندهای پیچیده‌ای از کشورهای پیشرفته تا کشورهایی با نهادهای ضعیف‌تر و محیط‌های اقتصادی و سیاسی متفاوت است. دین (۱۹۸۹) به تجربیات مشابه در تعداد بیشتری از کشورهای آسیایی استناد می‌کند و بیان می‌کند که «بودجه‌بندی عملکردی انتظارات را برآورده نمی‌کند و سودمندی آن برای قانونگذار مورد تردید است» (دین ۱۹۸۹ ص ۱۳۸).

نگرفته است. رویکردهای اخیر اصلاحات بودجه در کشورهای در حال توسعه با درخواست‌ها در مورد وضعیت اسفبار سیستم‌های بودجه با تلاش‌های مضاعف برای اصلاحات جامع همراه شده است. یک مقاله صندوق بین‌المللی پول بیان می‌کند که «علی‌رغم تلاش‌های مستمر در بسیاری از کشورها [...] برای انجام اصلاحات PFM، پیشرفت نابرابر بوده است. [...] اصلاحات سیستم‌های PFM تحت تأثیر فساد، درگیری‌های مدنی طولانی و فرار از قوانین رسمی قرار گرفته است و بررسی‌های خارجی را کد مانده است.» (صندوق بین‌المللی پول ۲۰۰۷).

آنچه مسلماً در طول زمان تغییر کرده است، با توجه به افزایش علاقه و تأکید بر حاکمیت و نهادهای به‌عنوان عوامل کلیدی توسعه، مقیاس منابع سرمایه‌گذاری شده، تعداد بازیگران درگیر و گستردگی اصلاحات در حال ترویج است. ارزیابی اخیر بانک جهانی از برنامه‌های اصلاحات بخش عمومی (PSR)^۵ (بانک جهانی ۲۰۰۸)، که شامل حمایت از اصلاحات بودجه می‌شود، نشان می‌دهد که چگونه بین اوایل دهه ۱۹۹۰ و ۲۰۰۵ تعداد پروژه‌های تأمین مالی بانک جهانی با مؤلفه قابل توجه PSR چهار برابر شده است. از کمتر از ۱۰ درصد به بیش از ۲۰ درصد کل پروژه‌ها افزایش یافته است.^۶ داده‌های پایگاه داده کمیته کمک به توسعه OECD شامل همه کمک‌کنندگان، افزایش حتی شدیدتر بودجه تعهد شده برای فعالیت‌های مرتبط با مدیریت مالی بخش عمومی (از ۸۵٫۱ میلیون دلار در سال ۱۹۹۵ به ۹۳۰٫۶ میلیون دلار در سال ۲۰۰۷) را نشان می‌دهد. در همان دوره زمانی، تعداد نهادهای کمک‌کننده درگیر در ارائه کمک‌های فنی در حوزه PFM به بیش از ۲۵ نهاد افزایش یافت (IMF 2007b, p. 22).





ضعیف‌تر و اقتصادی، اجتماعی و شرایط سیاسی متفاوت هستند. استیونز (۲۰۰۴) و ویلداوسکی (۱۹۷۵) تفاوت‌های مهمی را که بین بودجه‌ریزی رسمی و مدیریتی در کشورهای توسعه‌یافته و سیستم‌های غیررسمی‌تر و مبتنی بر حمایت که در کشورهای فقیرتر غالب هستند، برجسته می‌کنند. شیک (۱۹۹۸) به برخی از «پیش‌شرط‌های مهم برای اجرای موفقیت‌آمیز رویکرد مدیریت عمومی جدید» اشاره می‌کند (شیک ۱۹۹۸ ص ۱۲۴) و هشدار می‌دهد که فراگیر شدن نهادهای غیررسمی در کشورهای در حال توسعه از ریشه‌یابی اصلاحات نوع نیوزلند جلوگیری می‌کند. از نظر او «درست کردن اصول اولیه» باید مقدم بر اصلاحات پیچیده‌تر باشد. سیاستمداران و مقامات در کشورهای در حال توسعه «باید قادر به کنترل ورودی‌ها باشند، قبل از اینکه از آنها برای کنترل خروجی‌ها درخواست شود. قبل از اینکه از آنها خواسته شود هزینه را محاسبه کنند، باید بتوانند پول نقد را حسابرسی کنند. آنها باید قبل از اینکه بتوانند قوانین خود را وضع کنند، قوانین یکسانی را رعایت کنند. آنها باید قبل از اینکه به تنهایی در آژانس‌های مستقل کار کنند، در بخش‌های متمرکز و یکپارچه فعالیت کنند.» (۱۹۹۸ ص ۱۳۰). بسیاری از این هشدارها مورد توجه قرار نگرفته‌اند، زیرا نهادهای کمک‌کننده به این فرض ادامه داده‌اند که کشورهای در حال توسعه می‌توانند از بسیاری از مراحل چشم‌پوشی کنند (پریچت و وولکاک ۲۰۰۴) و سیستم‌های بودجه خود را به گونه‌ای تغییر دهند که با چهارچوب هنجاری ترویج شده توسط نهادهای بین‌المللی مطابقت داشته باشد.^۷ این امر به‌ویژه در کشورهای کم‌درآمد و وابسته

فهرست اصلاحات بودجه‌ای که توسط آژانس‌های بین‌المللی ترویج می‌شود نیز گسترش یافته است و منعکس‌کننده بحث‌ها در کشورهای OECD است. اندروز (۲۰۰۹) مستند می‌کند که چگونه بسیاری از کشورهای آفریقایی با حمایت اهداکنندگان، مجموعه‌ای از اصلاحات بودجه، از جمله چهارچوب‌های هزینه‌های میان‌مدت و بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد و از بالا به پایین را که بسیار شبیه به آنچه در OECD معرفی شده بود، اجرا می‌کردند. بسیاری از ادبیات اصلاحات بودجه در کشورهای در حال توسعه، که عمدتاً توسط نهادهای بین‌المللی تولید می‌شوند، این دیدگاه را ترویج می‌کنند که مجموعه‌ای از «بهترین شیوه‌ها» وجود دارد که همه کشورها می‌توانند و باید در هنگام بودجه‌بندی به آن پایبند باشند. تا همین اواخر، اسناد نهادهای کمک‌کننده این دیدگاه را تقویت می‌کرد که کشورهای در حال توسعه باید از مدل OECD اصلاحات بودجه پیروی کنند (بانک جهانی ۱۹۹۸؛ شیواو-کامپو و توماسی ۱۹۹۹؛ صندوق بین‌المللی پول ۲۰۰۷) و اصول اصلی مدیریت عمومی جدید را اعمال کنند (مینوگ و دیگران ۱۹۹۸؛ مینینگ ۲۰۰۱).

در چنین رویکردی مشکلات متعددی وجود دارد. فرایندهای اصلاح بودجه در کشورهای در حال توسعه به‌طور مهمی با کشورهای توسعه یافته متفاوت است. با وجود این، بسته اصلاحات ترویج شده توسط آژانس‌های کمک‌کننده، که برای رسیدگی به بحران‌های مالی و حاکمیتی در کشورهای توسعه یافته طراحی شده است، در حال انتقال به مجموعه بسیار متنوعی از کشورها است که با این وجود دارای سطوح ظرفیت پایین‌تر، نهادهای

هم از نظر آموزش و ظرفیت‌سازی برای تکیه بر روش‌های فنی و هم از نظر ارائه تخصص خارجی از طریق خدمات مشاوره ارائه می‌شود. (فایسون ۲۰۰۹).

روشی که در آن اصلاحات بودجه در سراسر جهان در حال توسعه تکامل یافته است، به‌طور قابل توجهی با تجربه کشورهای OECD متفاوت است. بسته‌های اصلاحی جامع تحت فشار خارجی و با حمایت اهداکنندگان براساس اجماع غالب «بهترین عملکرد» برگرفته از تجربه OECD، با توجه ناکافی به بافت محلی و اغلب با برنامه‌های اجرایی فشرده غیرواقعی معرفی شدند. انگیزه اصلاحات بودجه عمدتاً از بازیگران خارجی ناشی می‌شود، زیرا کمک‌کنندگان کمک خود را مشروط به اصلاحات خاص در سیستم‌های بودجه کرده‌اند که بر روش‌های اجباری انتشار تکیه می‌کنند.



سنجش کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی^۱

بحث‌های نظری و تاریخی در مورد تعریف، ماهیت و تکامل سیستم‌های مدیریت مالی عمومی، بدون داشتن پایگاه شواهد کافی که بتوان برای ارزیابی و مقایسه کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی به آن اعتماد کرد، برای محققان و متخصصان مفید نخواهد بود. علاوه بر این، مقایسه‌های مفید هم به داده‌های بین‌کشوری و هم به داده‌هایی نیاز دارند که تغییرات را در طول زمان نشان می‌دهند. در واقع منابع بسیار محدودی برای چنین اطلاعاتی وجود دارد. این تا حدودی به دلیل این واقعیت است که تنها در دهه گذشته یا بیشتر ضرورت چنین اطلاعاتی آشکار شده است و بخشی از شناخت رو به رشد بر این اساس است که نهادها

نشان‌دهنده تفاوت کلیدی با نحوه گسترش اصلاحات بودجه در کشورهای توسعه‌یافته است، این است که انتشار عمدتاً مبتنی بر مکانیسم‌هایی متفاوت از تقلید و یادگیری است که در بین کشورهای OECD رایج بود. اکثر تحقیقات گویای این موضوع هستند که در کشورهای وابسته به کمک، که با ظرفیت کم و نهادهای ضعیف مشخص می‌شوند، «اجبار» مکانیسم اصلی برای انتشار اصلاحات اقتصادی و نهادی، از جمله اصلاحات بودجه، در چند دهه گذشته بوده است.^۹ در این مورد، اجبار به این معنا نیست که دولت‌های دریافت‌کننده مجبور یا موظف به انجام اصلاحات هستند. جریان کمک‌ها اغلب مشروط به اجرای اقدامات اصلاحی خاص می‌شود، در حالی که کمک‌های فنی برای حمایت و تسهیل روند اصلاحات

به کمک صادق است، جایی که مشارکت شدید کمک‌کنندگان اغلب به وضعیتی منجر می‌شود که در آن «انتظارات و اهداف [اصلاحات بودجه] بلندپروازانه‌تر و جامع‌تر هستند، که همانطور که در ارزیابی اخیر بانک جهانی اشاره شد، به جای فهرست دولت منعکس‌کننده فهرست مواردی است که نهادهای کمک‌کننده اشاره می‌کنند نیاز به اصلاح دارند (بانک جهانی ۲۰۰۸ الف، ص ۴۰). این بررسی‌ها نشان می‌دهد اصرار «بر مجموعه‌ای از اصلاحات عمومی» به این معنی است که «کارکنان [بانک جهانی] اغلب وقت و منابع لازم برای توسعه یک محصول کاملاً متناسب را ندارند. بنابراین نتیجه به احتمال زیاد یک اندازه و نامناسب خواهد بود» (۲۰۰۸ ص ۴۱)^۸

موضوع اساسی دیگر، موضوعی که

همیشه از انتشار آن‌ها خودداری کرده است. نتایج خلاصه در شکل ۷،۱ ارائه شده است که نشان می‌دهد امتیازات بین ۱،۵ و ۴،۵ متفاوت است و اکثر کشورها بین ۳ تا ۳،۵ امتیاز دارند.

علیرغم ارتباط آن، شاخص CPIA دارای کاستی‌هایی است که به‌طور جدی مفید بودن آن را محدود می‌کند. اولاً، کاهش ابعاد مختلف سیستم‌های مدیریت مالی عمومی به یک مقدار عددی واحد، بدون هیچ‌گونه ارزیابی کیفی یا روایتی، اطلاعات محدودی در مورد ماهیت و پویایی فرایندهای اصلاحی اساسی و تغییرات احتمالی در ابعاد مختلف در نظر گرفته ارائه می‌دهد. علاوه بر این، بازه زمانی تحت پوشش هنوز برای مشاهده تغییرات قابل توجه در طول زمان در کیفیت سیستم‌های PFM بسیار کوتاه است. در واقع، نتایج نشان می‌دهد که بین سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۱۱ تغییرات نسبتاً کمی در شاخص وجود داشته است. برای اکثر کشورها، امتیاز در کل دوره تحت پوشش هیچ تغییری نکرده است یا فقط یک درجه تغییر کرده است (۰،۵ افزایش یا کاهش). تنها هفت کشور (کامبوج، جمهوری آفریقای مرکزی، گامبیا، لائوس،

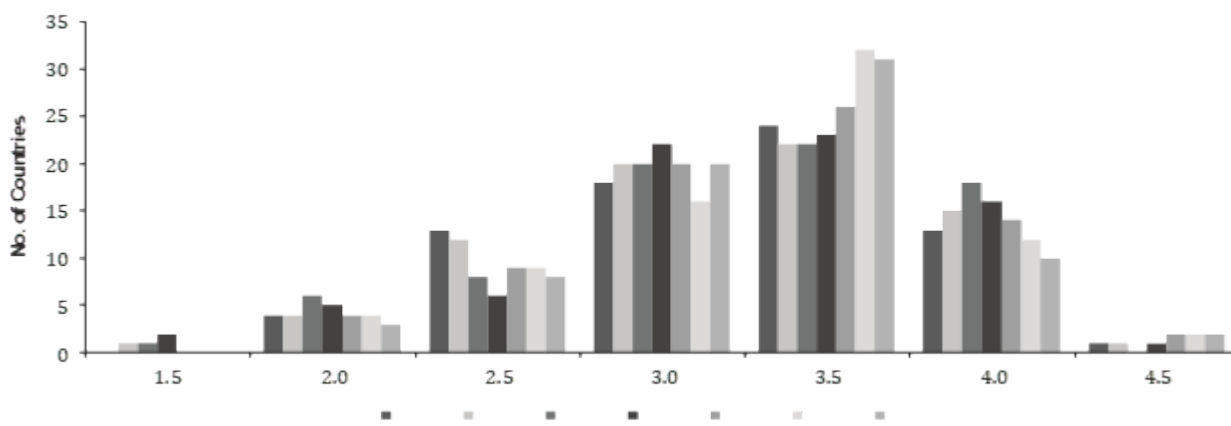
رتبه‌بندی عملکرد که به تصمیم‌گیری برای تخصیص کمک برای انجمن توسعه بین‌المللی کمک می‌کند، ارائه شده است. بازوی وام‌دهی امتیازی بانک جهانی این شاخص میزان وجود (الف) بودجه جامع و معتبر مرتبط با اولویت‌های سیاست را ارزیابی می‌کند. (ب) سیستم‌های مدیریت مالی مؤثر برای اطمینان از اجرای بودجه به روشی کنترل‌شده و قابل پیش‌بینی همانطور که در نظر گرفته شده است و (ج) گزارش حسابداری و مالی به موقع و دقیق، از جمله حساب‌های عمومی به موقع و حسابرسی شده و ترتیبات مؤثر برای پیگیری. به استثنای موضوع شفافیت، شاخص CPIA به سه بعد از سیستم‌های بودجه نگاه می‌کند که قبلاً مورد بحث قرار گرفت.

این شاخص کشورها را در مقیاسی از ۱ (بدترین) تا ۶ (بهترین) رتبه‌بندی می‌کند و برای حدود ۷۵ کشور در دسترس عموم است اما فقط برای سال ۲۰۰۵ به بعد. در حالی که امتیازات CPIA برای سال‌های گذشته وجود دارد، بانک جهانی به دلیل نگرانی در مورد نقص‌های روش شناختی و عدم اجماع کافی، در مورد محتوای آنها،

(و به‌طور کلی حاکمیت) عامل مهمی در ترویج توسعه هستند.

برخی از تلاش‌های اولیه برای بررسی کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی از اواسط دهه ۱۹۹۰ به بعد از طریق بررسی‌های هزینه‌های عمومی^{۱۱} (PERS) که توسط بانک جهانی ترویج شد و چند سال بعد از طریق گزارش‌های مربوط به رعایت استانداردها و کدهای شفافیت مالی (به اصطلاح ROSC^{۱۲} های مالی) توسط صندوق بین‌المللی پول. در حالی که اینها حاوی اطلاعات مفیدی بودند، اولی بیشتر بر روی سیاست‌ها و نتایج بودجه متمرکز بود (به جای سیستم‌های بودجه)، در حالی که دومی فقط به زیرمجموعه خاصی از سیستم‌های مدیریت مالی عمومی (آنهايي که به شفافیت مالی مربوط می‌شوند) توجه داشت. علاوه بر این، نه بانک و نه صندوق هیچ داده مقایسه‌ای براساس این بررسی‌ها منتشر نکرده‌اند.

سیاست کشوری و ارزیابی‌های نهادی (CPIAs)^{۱۳} اطلاعات مرتبط مستقیم‌تر در شاخص CPIA 13، به نام «کیفیت مدیریت بودجه و مالی»، که توسط بانک جهانی، به‌عنوان بخشی از تمرین،



شکل ۷،۱ امتیازات CPIA برای مدیریت بودجه و مالی، ۲۰۰۵-۱۱

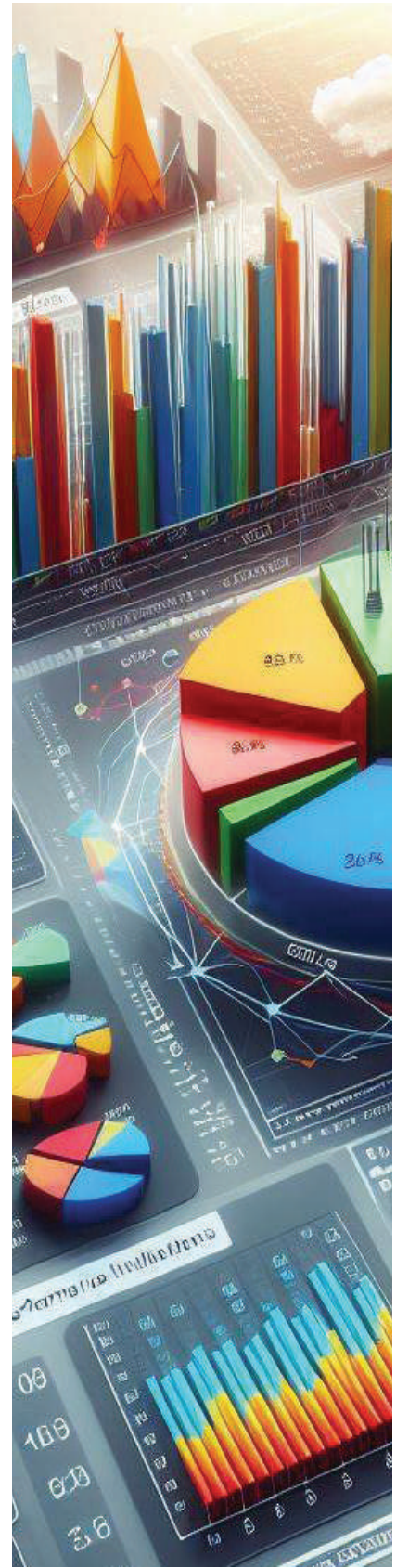
(PEFA) طراحی شده است. دلایل توسعه چنین چهارچوبی توسط آلن، شیائوو- کامپو و گاریتی (۲۰۰۴) مورد بحث قرار گرفته است. این چهارچوب براساس ۳۱ شاخص (سه مورد از آنها به اقدامات کمک کنندگان می‌پردازد) است که ترتیبات سازمانی را در تمام مراحل چرخه بودجه، به‌علاوه برخی از موضوعات اصلاحی و شاخص‌های اعتبار بودجه را پوشش می‌دهد. برای هر شاخص، کشورها براساس میزان فاصله سیستم‌های PFM آنها با بهترین استانداردهای بین‌المللی، در مقیاس A تا D امتیازبندی می‌شوند. این چهارچوب به‌عنوان ابزار ارزیابی برای کمک‌کنندگان و دولت‌ها طراحی شد تا هم در مورد سطح ریسک امانتداری برای وجوه کمک‌کننده که از طریق سیستم بودجه کشور جریان می‌یابد و هم برای شناسایی اقدامات اصلاحی مورد نیاز که کمک‌کنندگان می‌توانند از آنها حمایت کنند، قضاوت کنند. این چهارچوب حاوی بسیاری از اطلاعات مورد نیاز برای اندازه‌گیری کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی در امتداد سه بعد مشخص شده در بالا است و به وضوح برخی از کاستی‌های شاخص CPIA را برطرف می‌کند.

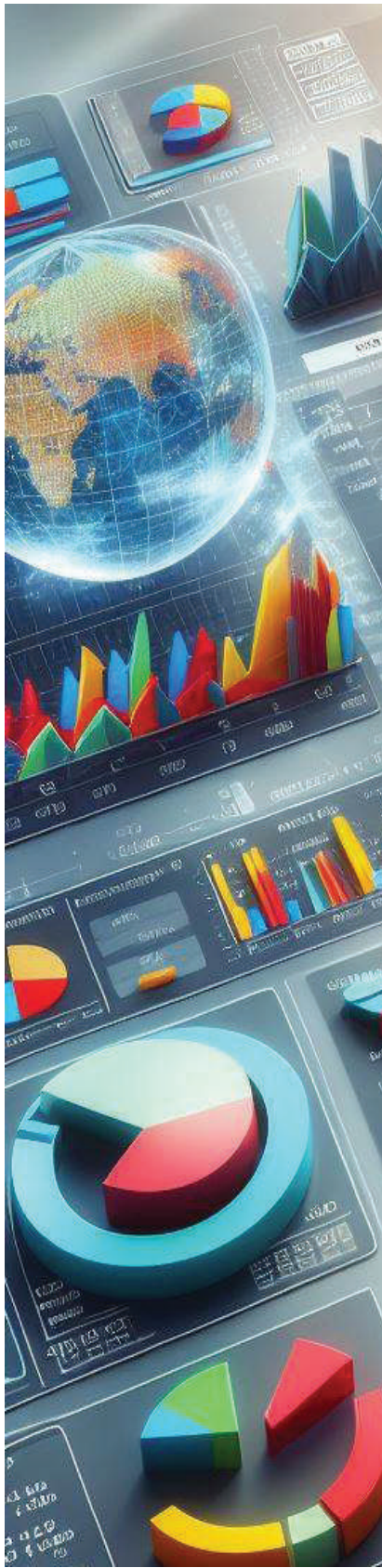
یکی از کاستی‌های اصلی آن مربوط به مسائل افشا است: سهم قابل توجهی از ارزیابی‌های PEFA هنوز در دسترس عموم قرار نگرفته است و از استفاده گسترده آنها جلوگیری می‌کند. محدودیت مهم دیگر در این واقعیت نهفته است که، در حالی که ارزیابی‌ها از سال ۲۰۰۵ در بیش از ۱۲۰ کشور انجام شده است، این ارزیابی‌ها تنها تصویری از وضعیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی در سراسر کشورها ارائه می‌دهند اما هنوز نمی‌توان به راحتی از

موریتانی، توگو و تونگا) امتیاز خود را با یک امتیاز کامل، البته از پایه پایین، بهبود بخشیدند. دو کشور (چاد و نپال) تا حدودی بدتر شدند، در حالی که تانزانیا تنها کشوری بود که کاهش ۱,۵ را ثبت کرد.

پایگاه داده رویه‌ها و رویه‌های بودجه OECD. این پایگاه داده برای ارائه یک نمای کلی از ویژگی‌های سیستم‌ها و فرایندهای بودجه در سراسر کشورها، با نگاهی به مراحل مختلف چرخه بودجه طراحی شده است. اولین نظرسنجی در سال ۲۰۰۳ انجام شد و ۳۹ کشور را تحت پوشش قرار داد که بیشتر آنها در OECD و آمریکای لاتین بودند. در سال ۲۰۰۶، یک نظرسنجی آزمایشی که کشورهای آمریکای لاتین را هدف قرار داد، از پرسشنامه مختصرتری استفاده کرد. به دنبال این تمرین، نظرسنجی جدیدی در سال ۲۰۰۷ انجام شد که نتایج آن برای ۳۰ عضو OECD و ۸ کشور دیگر به‌دست آمد. نظرسنجی ۲۰۰۸ کشورهای غیر OECD را مورد هدف قرار داد و نتایج را برای ۵۹ کشور دیگر به همراه داشت و تعداد کل کشورهای موجود در پایگاه داده را به ۹۷ رساند؛ هم کشورهای OECD و هم کشورهای آفریقایی. محدودیت‌های آن در این واقعیت نهفته است که ابعاد زمانی (یعنی اکثر کشورها فقط یک بار توسط نظرسنجی تحت پوشش قرار گرفتند) و کیفیت داده‌ای کمی دارد.^{۱۴}

چهارچوب ارزیابی PEFA^{۱۵} جامع‌ترین تلاش برای ایجاد چهارچوبی برای ارزیابی کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی، چهارچوب اندازه‌گیری عملکرد PFM (PEFA) (۲۰۰۵) که توسط کنسرسیومی از نهادهای کمک‌کننده به نام ابتکار هزینه‌های عمومی و حسابداری مالی





عمومی را تضمین می‌کند. این ارزیابی‌های HIPC در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۴ به ترتیب در ۲۳ و ۲۶ کشور انجام شد و به بررسی اینکه آیا سیستم‌های کشور به معیارهای مشخص در ۱۵ بعد جداگانه که تمام مراحل چرخه بودجه را پوشش می‌دهند، می‌رسند یا خیر، انجام شد.^{۱۷}

منابع موجود در حوزه عمومی در حال حاضر امکان ردیابی این شاخص‌ها را برای حدود ۲۰ کشور HIPC که هر سه ارزیابی را انجام داده‌اند، فراهم می‌کند و یک نمای کلی از چگونگی تکامل کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی در یک دوره زمانی ارائه می‌دهد که به اندازه کافی طولانی است. بر این اساس، با گروه بندی شاخص‌های مختلف، می‌توان از این مجموعه داده برای عملیاتی کردن و اندازه‌گیری سه بعد کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی تعریف شده در بالا استفاده کرد.

سایر منابع اطلاعاتی به جنبه‌های خاص‌تر سیستم‌های PFM نگاه می‌کنند. برای مثال، ROSC‌های شفافیت مالی صندوق بین‌المللی پول که قبلاً ذکر شده بود، شفافیت مالیه عمومی را براساس آیین‌نامه اقدامات خوب^{۱۸} (IMF ۲۰۰۷) ارزیابی می‌کنند که به (الف) شفافیت نقش‌ها و مسئولیت‌ها در دولت؛ (ب) باز بودن فرایندهای بودجه؛ (ج) در دسترس بودن عمومی اطلاعات؛ و (د) تضمین یکپارچگی و کیفیت داده‌ها؛ می‌پردازد. بیش از ۹۰ گزارش از این قبیل که در حدود یک دهه گذشته انجام شده است توسط مقامات کشوری و نهادهای کمک‌کننده برای ارتقای شفاف‌تر سیستم‌های PFM استفاده شده است. یک ارزیابی تکمیلی که به موضوعات شفافیت می‌پردازد، شاخص بودجه باز است که هر دو سال

آنها استفاده کرد. برای ردیابی تغییرات در طول زمان یک گزارش نظارتی که اخیراً منتشر شده است (PEFA ۲۰۱۱) نشان می‌دهد که چگونه از ۴۵ ارزیابی مکرری که تاکنون انجام شده است تنها ۳۳ مورد برای اندازه‌گیری تغییرات در طول زمان در نظر گرفته شده است و از این تعداد فقط ۲۵ مورد کاملاً قابل مقایسه در نظر گرفته شده است. این ارزیابی‌های تکراری به‌طور متوسط کمتر از سه سال از همدیگر اتفاق می‌افتند و بنابراین می‌توانند تغییرات محدودی را در سیستم‌های بودجه در طول زمان ثبت کنند. ارزیابی‌های PEFA تنها زمانی که ارزیابی‌های متعدد در تعداد کافی از کشورها در مدت زمان کافی طولانی انجام شود، می‌تواند مبنای اطلاعاتی مناسب‌تری برای مقایسه‌های مفید سیستم‌های PFM و ارزیابی جامع اصلاحات PFM فراهم کند. در نهایت، چهارچوب PEFA به دلیل تمرکز بسیار محدود بر عملکرد جنبه‌های فنی سیستم‌های PFM بدون توجه کافی به چهارچوب‌های قانونی مرتبط و جنبه‌های اقتصادی سیاسی فرایند بودجه مورد انتقاد قرار گرفته است (دابلا نوریس ۲۰۱۰).

داده‌های PEFA برای تکمیل مجموعه دیگری از شاخص‌های PFM به‌منظور ایجاد مجموعه داده‌ای که تغییرات کیفیت سیستم‌های PFM را در یک دوره زمانی طولانی‌تر نشان می‌دهد، استفاده شده است؛ البته برای نمونه‌ی محدودی از کشورها. این شاخص‌ها از ارزیابی‌هایی حاصل می‌شوند که به‌طور مشترک توسط صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در رابطه با بخشودگی بدهی ارائه شده تحت ابتکار کشورهای فقیر بسیار بدهکار (HIPC)^{۱۶} انجام شد. هدف این بود که اطمینان حاصل شود که سیستم PFM موجود، استفاده کارآمد و شفاف از منابع

مقایسه کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی عمومی فراهم کرده است. این امر نشان می‌دهد که چگونه بودجه‌های دولتی از دیدگاه‌های نظری مختلف مفهوم‌سازی و تعریف شده‌اند و استدلال می‌کند که یک تعریف خوب از سیستم‌های PFM باید عناصری از اصول، سیاست‌ها و فرایندهای بودجه را دربرگیرد و مجموعه‌ای از معیارهای اساسی را برآورده کند. سپس تاریخچه‌ی اصلاحات بودجه در کشورهای OECD و کشورهای در حال توسعه را ردیابی کرد و نشان داد که چگونه در میان کشورهای OECD اصلاحات، آهسته و تدریجی بوده و با شرایط محلی سازگار شده و از طریق شبکه‌های حرفه‌ای، یادگیری و الگوبرداری و تقلید در کشورهای در حال توسعه - عمدتاً تحت فشار خارجی و براساس این فرض که بهترین شیوه‌ها از تجربه OECD را می‌توان بدون توجه کمی به بافت محلی منتقل کرد - منتشر شده است. در نهایت، مجموعه داده‌های مختلفی را ارائه کرد که در حال حاضر می‌توان برای عملیاتی کردن و اندازه‌گیری کیفیت سیستم‌های PFM، هم در سراسر کشورها و هم در طول زمان، به آن‌ها اعتماد کرد و مزایا و محدودیت‌های آن‌ها را مورد بحث قرار داد.

می‌توان سه تئوری نهایی اصلی را که ممکن است به‌عنوان توصیه‌های مفید نیز عمل کند از بحث استخراج کرد:

- هنگامی که به سیستم‌های PFM از منظر مقایسه‌ای نگاه می‌کنیم، برای محققان و متخصصان مهم است که دیدگاه نظری غالب خود را شناسایی کرده و مفروضات هنجاری احتمالی خود را زیر سؤال ببرند.
- اصلاحات بودجه در کشورهای در حال

بودجه، مانند بهترین شیوه‌های OECD برای شفافیت بودجه (OECD 2002) و کد صندوق بین‌المللی پول ذکر شده در بالا، در مقیاسی از ۰ تا ۱۰۰ رتبه بندی می‌شوند. ارزیابی‌های مشابه، اگرچه در برخی موارد کمتر جزئی‌تر و کمتر رسمی شده است، در تعدادی از حوزه‌های دیگر، از جمله مدیریت مالیاتی و تدارکات، در حال توسعه هستند.

نتیجه‌گیری

این پژوهش، زمینه‌ی لازم را برای محققین و متخصصان علاقه‌مند به ارزیابی و

یک بار توسط مشارکت بین‌المللی بودجه منتشر می‌شود؛ یکی از معدود تلاش‌های یک گروه مستقل جامعه مدنی برای ارائه ارزیابی سیستم‌های PFM در سراسر کشورها. این به‌طور خاص بر در دسترس بودن عمومی و کیفیت اطلاعات بودجه تولید شده توسط دولت‌ها تمرکز می‌کند تا میزان دسترسی و تجزیه و تحلیل گروه‌های جامعه مدنی به اطلاعات به‌منظور نظارت و تأثیر بر مدیریت منابع عمومی را ارزیابی کند. کشورها براساس یک پرسشنامه دقیق که براساس دستورالعمل‌های موجود برای شفافیت



توسعه جزء کلیدی مبارزه برای بهبود استانداردهای حکمرانی است. از این نظر، فراتر از رویکرد فعلی که توسط سازمان‌های کمک کننده که بسته ی استاندارد اصلاح PFM را از کشورهای OECD اخذ و ارائه می‌کنند، ترویج می‌شود. توجه بیشتر به بافت محلی و نهادهای موجود، تغییر از بهترین شیوه‌ها به استانداردهای به‌اندازه کافی خوب (گریندل ۲۰۰۴) و ارتقای همکاری جنوب-جنوب تنها نمونه‌هایی از تغییرات مورد نیاز است.

● در حالی که پوشش داده‌ها برای کشورهای OECD به‌عنوان یک مشکل نبوده است، تعداد فزاینده ای از داده‌ها وجود دارد که جنبه‌های مختلف سیستم‌های PFM را در کشورهای در حال توسعه پوشش می‌دهد که اکنون محققان می‌توانند برای تجزیه و تحلیل دقیق تر و قابل اطمینان تر - فراتر از رویکرد مطالعه ی موردی فشرده ی فردی که تاکنون تحقیقات تطبیقی بودجه را مشخص کرده است - به آن تکیه کنند. چنین در دسترس بودن داده‌ها منجر به به‌دست آوردن برخی از یافته‌های جالب می‌کند که با در دسترس قرار گرفتن داده‌های بیشتر و بیشتر، بهبود می‌یابند. همچنین، شناخت کاستی‌های مجموعه داده‌های مختلف موجود به‌منظور استفاده ی سازنده تر و مسئولانه تر از آن‌ها مهم است. ■

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- به نقل از یک فرمان فرانسوی در سال ۱۸۶۲ (Sturm ۱۹۱۷).
- ۲- در این پژوهش، عبارات «بودجه بندی»، «سیستم‌های بودجه»، «سیستم‌های مدیریت مالی عمومی» و «PFM» به

جای یکدیگر استفاده می‌شوند.

۳- به عنوان مثال، آلسینا و پروتی (۱۹۹۶)، یک مبادله مهم بین نظم مالی که به نظر می‌رسد نهادهای "سلسله مراتبی" از آن حمایت می‌کنند و ظرفیت نهادهای "مشارکتی" برای "تضمین حقوق اقلیت ها و تأکید بر آن" را برجسته می‌کنند (۱۹۹۶، ص ۴۰۲). کامپوس و پرادان (۱۹۹۶) همچنین در مورد برخی از تضادهای بالقوه ای که ممکن است در تعقیب اهداف چندگانه به طور همزمان به وجود بیاید صحبت می‌کنند. استاساوویچ و مویو (۲۰۰۰) نشان می‌دهند که چگونه در اوگاندا و زامبیا، اصلاحاتی که برای اطمینان از انضباط مالی کل از طریق اتخاذ «بودجه نقدی» انجام شد، منجر به انحراف شدید تخصیص منابع در مرحله اجرای بودجه شد.

۴- با این حال، برخی از موارد بودجه‌ریزی میان‌مدت برای بیش از یک دهه، به عنوان بررسی‌های هزینه‌های عمومی در بریتانیا، وجود داشت. به تاین و رایت (۱۹۹۲) مراجعه کنید.

5- Public Sector Reform

۶- برای کشورهای جنوب صحرای آفریقا، این نسبت به ۳۷ درصد می‌رسد.

۷- ماهیت هنجاری چارچوب با این واقعیت ثابت می‌شود که اکثر اصلاحات در حال ترویج در سراسر OECD یا به تصویب نرسیده اند یا با موفقیت اجرا نشده اند. بنابراین، آنها بر اساس «بهترین شیوه‌ها» انتزاعی و ایده‌آلی هستند تا بر درس‌های آموخته‌شده از تجربیات گسترده قبلی. برای تصویری از فرآیند مشابهی که برای مسائل مدیریت عمومی گسترده تر اعمال می‌شود، به مینینگ (۲۰۰۱)

مراجعه کنید.

۸- این موضوع در مورد برنامه های بانک جهانی صدق نمی‌کند، اما ارتباط کلی تری با برنامه های اصلاحی PFM با بودجه کمک کنندگان دارد.

۹- برای مثال، استالینگر (۱۹۹۲، ص ۸۷) و اندروز (۲۰۰۹) را ببینید. اصطلاح "اجبار" از دی ماجیو و پاول (۱۹۸۳) و سیمونز و دیگران (۲۰۰۶) گرفته شده است.

۱۰- برای بررسی مفید تاریخچه و نقاط قوت و ضعف مقایسه ای ابزارهای تشخیصی در ناحیه PFM، به آلن، شیاوو-کامپو و گاریتی (۲۰۰۴) مراجعه کنید.

11- Public Expenditure Reviews

12- Reports on the Observance of Standards and Codes on Fiscal Transparency

13- Country Policy and Institutional Assessments

۱۴- از آنجایی که پاسخ دهندگان از مقامات دولتی هستند، گاهی اوقات در رتبه های پایین تر، کیفیت ورودی ها را می‌توان در موارد متعددی مورد سوال قرار داد، به خصوص در مواردی که نظرسنجی از طریق یک فرآیند بررسی دقیق همتایان انجام نشده است.

15- Public Expenditure and Financial Accountability

16- Highly Indebted Poor Countries

۱۷- در سال ۲۰۰۶ یک شاخص اضافی در مورد تدارکات اضافه شد. روش شناسی توسعه‌یافته برای ارزیابی‌های HIPC اساس روش PEFA را تشکیل می‌دهد و میزان همپوشانی بین این دو روش می‌تواند برای ردیابی ۱۱ شاخص از سال ۲۰۰۱ مورد استفاده قرار گیرد.

18- Code of Good Practices

- ture Outcomes: Binding Governments to Fiscal Performance,” Policy Research Working Paper 1646. Washington, DC: World Bank.
- Coe, C. K. 1989. Public Financial Management. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Dabla-Norris, E., R. Allen and others 2010. “Budget Institutions and Fiscal Performance in Low-Income Countries,” IMF Working Paper No. 10/80. Washington, DC: International Monetary Fund.
- Davis, O. A., M. A. H. Dempster and others 1966. “A Theory of the Budgetary Process,” American Political Science Review 60(3): 529–47.
- Dean, P. 1989. Government Budgeting in Developing Countries. London: Routledge.
- de Renzio, P. 2004. “Why Budgets Matter: The New Agenda of Public Expenditure Management,” ODI Briefing Paper. London: Overseas Development Institute.
- de Renzio, P. 2009. “Taking Stock: What Do PEFA Assessments Tell Us about PFM Systems across Countries?,” ODI Working Paper 302. London: Overseas Development Institute. de Renzio, P., M. Andrews and Z. Mills. 2011. “Does Donor Support to Public Financial Management Reforms in Developing Countries Work? An Analytical Study of Quantitative Cross-Country Evidence,” ODI Working Paper 329. London: Overseas Development Institute.
- de Renzio, P., and W. Dorotinsky. 2007. RWP09–012. Cambridge, MA: Harvard Kennedy School.
- Andrews, M. 2010. “How Far Have Public Financial Management Reforms Come in Africa?,” HKS Faculty Research Working Paper Series RWP10–018. Cambridge, MA: Harvard Kennedy School.
- Blöndal, J. R. 2003. “Budget Reform in OECD Member Countries: Common Trends,” OECD Journal on Budgeting 2(4): 7–26.
- Blöndal, J. R., D. Bergvall and others 2008. “Budgeting in Australia,” OECD Journal on Budgeting 8(2).
- Brumby, J. 1999. “Budgeting Reforms in OECD Member Countries,” In S. Schiavo-Campo and D. Tommasi (eds), Managing Government Expenditure. Manila: Asian Development Bank.
- CABRI/ADB. 2009. Budget Practices and Procedures in Africa. Pretoria: Collaborative Africa Budget Reform Initiative.
- Caiden, N. 1980. “Budgeting in Poor Countries: Ten Common Assumptions Re-examined,” Public Administration Review 40(1): 40–6.
- Caiden, N. 1996. “From Here to There and Beyond: Concepts and Applications of Public Budgeting in Developing Countries,” in S. Nagel (ed.) Policy Studies and Developing Nations. Vol. 3. Greenwich, CT: JAI Press.
- Caiden, N., and A. Wildavsky. 1980. Planning and Budgeting in Poor Countries. Piscataway, NJ: Transaction.
- Campos, E., and S. Pradhan. 1996. “Budgetary Institutions and Expendi-
- Alesina, A., R. Hausmann and others 1999. “Budget Institutions and Fiscal Performance in Latin America,” Journal of Development Economics 59(2): 253–73.
- Alesina, A., and R. Perotti. 1996. “Fiscal Discipline and the Budget Process,” American Economic Review 86(2): 401–7.
- Allen, R. 2009. “The Challenge of Reforming Budgetary Institutions in Developing Countries,” IMF Working Paper No. 09/96. Washington, DC: International Monetary Fund.
- Allen, R., S. Schiavo-Campo and C. Garrity. 2004. Assessing and Reforming Public Financial Management: A New Approach. Washington, DC: World Bank.
- Anderson, E., P. de Renzio and others 2006. “The Role of Public Investment in Poverty Reduction: Theories, Evidence and Methods,” Working Paper 263. London: Overseas Development Institute.
- Andrews, M. 2006. “Beyond ‘Best Practice’ and ‘Basics First’ in Adopting Performance Budgeting Reform,” Public Administration and Development 26(2): 147–61.
- Andrews, M. 2008. “The Good Governance Agenda: Beyond Indicators without Theory,” Oxford Development Studies 36(4): 379–407.
- Andrews, M. 2009. “Isomorphism and the Limits to African Public Financial Management Reform,” HKS Faculty Research Working Papers Series

Hawkesworth, I., D. Bergvall and others 2008. "Budgeting in Greece," OECD Journal of Budgeting 8(3): 70–119.

IDA/IMF. 2005. Update on the Assessments and Implementation of Action Plans to Strengthen Capacity of HIPC's to Track Poverty-Reducing Public Spending. Washington, DC: International Development Association and International Monetary Fund.

IMF. 2007a. Fiscal Policy Response to Scaled-Up Aid: Strengthening Public Financial Management. Washington, DC: International Monetary Fund.

IMF. 2007b. Code of Good Practices on Fiscal Transparency. Washington, DC: International Monetary Fund.

Key, V. O. 1940. "The Lack of a Budget-

Role of Fiscal Policy. Washington, DC: International Monetary Fund.

Guthrie, J., C. Humphrey and others 2005. International Public Financial Management Reform: Progress, Contradictions, and Challenges. Charlotte, NC: Information Age Publishing.

Hallerberg, M. 2004. Domestic Budgets in a United Europe: Fiscal Governance from the End of Bretton Woods to EMU. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Hallerberg, M., and J. Von Hagen. 1997. "Electoral Institutions, Cabinet Negotiations, and Budget Deficits within the European Union," CEPR Discussion Paper 1555. London: Centre for Economic Policy Research.

Tracking Progress in the Quality of PFM Systems in HIPC's: An Update on Past Assessments Using PEFA Data. Washington, DC: PEFA Secretariat.

Diamond, J. 2002. "The Strategy of Budget System Reform in Emerging Economies," Public Finance and Management 2(3): 358–86.

DiMaggio, P. J., and W. W. Powell. 1983. "The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields," American Sociological Review 48(2): 147–60.

Dolowitz, D. P., and D. Marsh. 2000. "Learning from Abroad: The Role of Policy Transfer in Contemporary Policy-Making," Governance 13(1): 5–23.

Dunleavy, P., and C. Hood. 1994. "From Old Public Administration to New Public Management," Public Money & Management 14(3): 9–16.

Fan, S. (ed.) 2008. Public Expenditures, Growth, and Poverty: Lessons from Developing Countries. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Fyson, S. 2009. "Sending in the Consultants: Development Agencies, the Private Sector and the Reform of Public Finance in Low-Income Countries," International Journal of Public Policy 4(3): 314–43.

Grindle, M. S. 2004. "Good Enough Governance: Poverty Reduction and Reform in Developing Countries," Governance 17(4): 525–48.

Gupta, S., B. J. Clements and others 2004. Helping Countries Develop: The



- tries," *Journal of Development Studies* 43(2): 360–81.
- Rubinson, M. (ed.) 2007. *Performance Budgeting: Linking Funding and Results*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Rubin, I. 1997. *The Politics of Public Budgeting: Getting and Spending, Borrowing and Balancing*. New York: Chatham House.
- Rubin, I., and J. Kelly. 2007. "Budget and Accounting Reforms," in E. Ferlie, L. E. Lynn Jr. and C. Pollitt (eds) *The Oxford Handbook of Public Management*. Oxford: Oxford University Press.
- Schiavo-Campo, S., and D. Tommasi. 1999. *Managing Government Expenditure*. Manila: Asian Development Bank.
- Schick, A. 2011. *Repairing the Budget Contract between Citizens and the State*. 32nd Annual Meeting of OECD Senior Budget Officials. Luxembourg, June 6–7, 2011.
- Schick, A. 1998a. *A Contemporary Approach to Public Expenditure Management*. Washington, DC: World Bank Institute.
- Schick, A. 1998b. "Why Most Developing Countries Should Not Try New Zealand's Reforms," *World Bank Research Observer* 13(1): 123–31.
- Schick, A. 1966. "The Road to PPB: The Stages of Budget Reform," *Public Administration Review* 26(4): 243–58.
- Schumpeter, J. 1918. "The Crisis of the Tax State," In R. Swedberg (ed.) *Joseph A. Schumpeter: The Economics and Sociology of Capitalism*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Simmons, B. A., F. Dobbin and others Budget Transparency. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- OECD/DAC. 2009. *Report on the Use of Country Systems in Public Financial Management*. Joint Venture on PFM. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development/ Development Assistance Committee.
- PEFA. 2011. *Monitoring Report 2010. An Analysis of Repeat Assessments Including Changes in PFM Systems Performance Measured by Means of PEFA Indicators*. Washington, DC: Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA) Secretariat.
- PEFA. 2005. *Public Financial Management Performance Measurement Framework*. Washington, DC: Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA) Secretariat.
- Premchand, A. 1983. *Government Budgeting and Expenditure Controls: Theory and Practice*. Washington, DC: International Monetary Fund.
- Pritchett, L., and M. Woolcock. 2004. "Solutions When the Solution Is the Problem: Arraying the Disarray in Development," *World Development* 32(2): 191–212.
- Rajkumar, A. S., and V. Swaroop. 2002. "Public Spending and Outcomes: Does Governance Matter?," *World Bank Policy Research Working Paper* 2840. Washington, DC: World Bank.
- Rayp, G., and N. Van De Sijpe. 2007. "Measuring and Explaining Government Efficiency in Developing Countries," *American Political Science Review* 34(6): 1137–44.
- Kim, J. M., and C. K. Park. 2006. "Top-Down Budgeting as a Tool for Central Resource Management," *OECD Journal on Budgeting* 6(1): 87–125.
- Lee, C. K., and D. Strang. 2006. "The International Diffusion of Public-Sector Downsizing: Network Emulation and Theory-Driven Learning," *International Organization* 60(4): 883–909.
- Levi, M. 1988. *Of Rule and Revenue*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Lienert, I. 2004. "A Comparison between Two Public Expenditure Management Systems in Africa," In S. Gupta, B. Clements and G. Inchauste (eds) *Helping Countries Develop: The Role of Fiscal Policy*. Washington, DC: International Monetary Fund.
- Manning, N. 2001. "The Legacy of the New Public Management in Developing Countries." *International Review of Administrative Sciences* 67(2): 297–312.
- Minogue, M., C. Polidano and others 1998. *Beyond the New Public Management: Changing Ideas and Practices in Governance*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Moore, M. 2004. "Revenues, State Formation, and the Quality of Governance in Developing Countries," *International Political Science Review* 25(3): 297–319.
- Musgrave, R. A. 1959. *The Theory of Public Finance*. New York: McGraw-Hill.
- North, D. C. 1990. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- OECD. 2002. *OECD Best Practices for*

Wildavsky, A. 1964. *The Politics of the Budgetary Process*. Boston: Little.

Wildavsky, A. 1975. *Budgeting: A Comparative Theory of Budgetary Processes*. Piscataway, NJ: Transaction Publishers.

World Bank. 1998. *Public Expenditure Management Handbook*. Washington, DC: World Bank.

World Bank. 2008. *Public Sector Reform: What Works and Why? An IEG Evaluation of World Bank Support*. Washington, DC: World Bank, Independent Evaluation Group.

ادریس کریمی: کارشناس رسمی
دادگستری
پارسیا پورمهدی: دانشجوی فوق‌لیسانس
حسابداری دانشگاه تهران

Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Von Hagen, J. 1992. *Budgeting Procedures and Fiscal Performance in the European Communities*. Brussels: European Commission.

Von Hagen, J. 2006. "Budget Institutions and Public Spending," in A. Shah (ed.) *Fiscal Management*. Washington, DC: World Bank.

Webber, C., and A. Wildavsky. 1986. *A History of Taxation and Expenditure in the Western World*. New York: Simon & Schuster.

Wescott, C. G. 2009. "World Bank Support for Public Financial Management and Procurement: From Theory to Practice," *Governance* 22(1): 139–53.

Wildavsky, A. 1961. "Political Implications of Budgetary Reform," *Public Administration Review* 21(4): 183–90.

2006. "Introduction: The International Diffusion of Liberalism," *International Organization* 60(4): 781–810.

Stallings, B. 1992. "International Influence on Economic Policy: Debt, Stabilization, and Structural Reform," in S. Haggard and R. Kaufmann (eds) *The Politics of Economic Adjustment: International Constraints, Distributive Conflicts, and the State*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Stasavage, D., and D. Moyo. 2000. "Are Cash Budgets a Cure for Excess Fiscal Deficits (and at What Cost)?," *World Development* 28(12): 2105–22.

Stevens, M. 2004. "Institutional and Incentive Issues in Public Financial Management Reform in Poor Countries," Unpublished paper. Washington, DC: World Bank.

Stiglitz, J. E. 1986. *Economics of the Public Sector*. New York: Norton.

Stourm, R. 1917. *The Budget*. New York: D. Appleton.

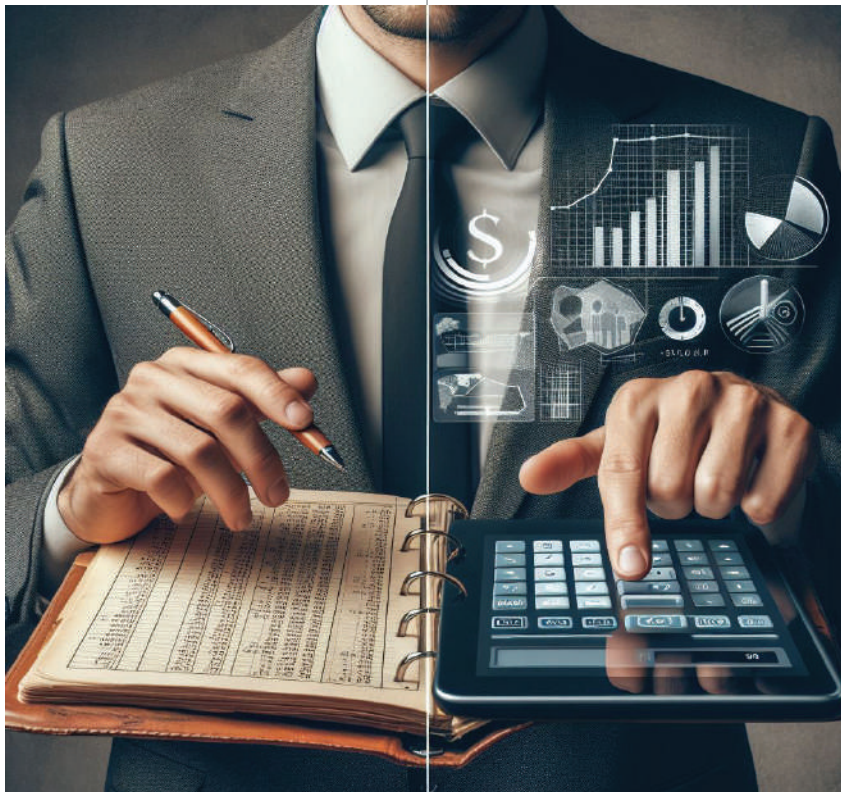
Sundelson, J. W. 1935. "Budgetary Principles," *Political Science Quarterly* 50(2): 236–63.

Thain, C., and M. Wright 1992. "Planning and Controlling Public Expenditure in the UK, Part I: The Treasury's Public Expenditure Survey," *Public Administration* 70: 3–24.

Tilly, C. 1990. *Coercion, Capital, and European States, A.D. 990–1990*. Oxford: Basil Blackwell.

Toye, J. 1981. "Public Expenditure Reforms in India and Malaysia," *Development and Change* 12(1): 121–44.

Van de Walle, D., and K. Nead (eds). 1995. *Public Spending and the Poor: Theory and Evidence*.





بررسی سازوکار صورت حساب دیجیتال؛ به عنوان یک استراتژی برای کاهش خطرات پول شویی در حوزه ارزهای دیجیتال

مقدمه

پول و در مفهوم وسیع تر آن، ارز به عنوان یکی از کهن ترین ابزارهای تجارت در اعصار مختلف زندگی بشر، در اشکال مختلف بوده است که به خودی خود به عنوان یک کالا نیز دارای ارزش ذاتی بوده و توانسته است در یک ارتباط دو سویه با اقتصاد، با استانداردسازی آن با

هدف کاهش خطر جعل، موجبات توسعه اقتصادی کشورها و ملتهای مختلف را فراهم کند. خاستگاه ارز معاصر را می توان در چین باستان ردیابی کرد؛ جایی که اولین پول کاغذی در اوایل سده هشتم میلادی استفاده شد که در نهایت تمامی این تلاش ها منجر به گسترش استفاده از پول کاغذی در روند مبادلاتی زندگی

دات کام
حسابداری
www.Hesabdary.com
@HesabdaryCom

محمد نوروزی، آزیتا ابراهیمیان



همچنان با موانع و موانع متعددی برای به رسمیت شناختن و پیاده‌سازی جهانی مواجه است (گوآن و همکاران، ۲۰۱۸). علاوه بر چالش‌های مرتبط با نوسانات ارزهای دیجیتال که آن را به یک سرمایه‌گذاری پرمخاطره تبدیل کرده است و باعث ایجاد تردیدهایی در مورد امنیت و قابلیت اعتماد دارایی‌های رمزنگاری شده شده است و عموم افراد در استفاده از آن تردید دارند (چن و گونگ، ۲۰۱۸)، چهارچوب نظارتی این نوع دارایی‌ها در بسیاری از کشورها مبهم است و به دلیل فقدان شفافیت مقرراتی، دانستن نحوه استفاده قانونی و ایمن از ارزهای دیجیتال، برای مشاغل و مصرف‌کنندگان نامشخص و دشوار است. این در حالی است که برخی کشورها از رمز ارزها به‌عنوان یک نوع ارز جدید و مبتکرانه استقبال کرده‌اند و برخی دیگر استفاده از آن را ممنوع یا محدود کرده‌اند (شریف، ۲۰۲۳).

با توجه به آنچه بیان شد و با اذعان به آثار آتی شگرف و نامشخص دارایی‌های رمزنگاری شده بر اقتصاد جهانی، بسیاری از صاحب‌نظران حوزه اقتصاد دیجیتال معتقدند که این پتانسیل وجود دارد که در سال‌های آینده انقلابی در بخش مالی ایجاد شود و از سویی دیگر با توجه به ماهیت غیرمتمرکز و ناشناس بسیاری از ارزهای دیجیتال، ردیابی تراکنش‌ها و شناسایی افراد درگیر، از دیدگاه مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم برای دولت‌ها و مؤسسات مالی در سطح جهان با چالش‌هایی مواجه است و بسیاری از کشورها را به اجرای مقررات سختگیرانه و ممنوعیت‌های ارزهای دیجیتال در تلاش برای مبارزه با پول‌شویی و سایر اشکال جرایم مالی سوق داده است (چن و

این فناوری‌های نوین در حوزه استفاده از پول، بانکداری و سرمایه‌گذاری و ظهور ارزهای دیجیتال همچون بیت‌کوین، اتریوم با استفاده از الگوریتم‌های پیچیده و شبکه‌های غیرمتمرکز و جایگزینی این رمز ارزها به جای ارزهای معمولی شد که ارزش آنها به جای دولت‌ها یا مقامات مرکزی توسط بازار تعیین می‌شود. به‌طور کلی، اگرچه فناوری دارایی‌های رمزنگاری شده می‌تواند یک تغییر پارادایم در ادراک مفاهیم پول و تراکنش‌های مالی ایجاد کند اما

روزمره اقبال مختلف جوامع شد که در توسعه یافته‌ترین حالت آن ایالات متحده در دهه ۱۸۶۰ میلادی اقدام به انتشار ارز فیات با پشتوانه و تضمین دولت مرکزی کرد که به مرور در سراسر جهان نیز گسترش یافت (رنالد، ۲۰۱۲).

در طی دو دهه اخیر با توسعه و پیشرفت ابزارهای فناوری‌های نوظهور در محیط خدمات جهانی و آثار آن بر شاخه‌های مختلف علوم و کسب و کار و بروز تغییرات مختلف در عرصه‌های مختلف شغلی منجر به مطرح شدن موضوع استفاده از

گونگ، ۲۰۱۸). بر این اساس، ارز دیجیتال به دلیل توانایی در انتقال ناشناس وجوه، ابزاری محبوب برای پول‌شویی و سایر فعالیت‌های غیرقانونی است، بنابراین، مبارزه با پول‌شویی و سایر جرایم مالی چالشی مداوم برای دولت‌ها و مؤسسات مالی است. این مقاله با هدف بررسی راهکارهای کاهش مخاطرات پول‌شویی، به استفاده از صورتحساب دیجیتال به‌عنوان راه‌حلی برای کاهش مخاطرات مربوط به پول‌شویی، فعالیت‌های غیرقانونی و پذیرش محدود ارزهای دیجیتال و افزایش سطح شفافیت تراکنش‌های دیجیتالی پرداخته است. در ادامه با اشاره

به فعالیت‌های غیرقانونی پول‌شویی و جرایم مالی در ارزهای دیجیتال و رویکرد مقابله با آن، به تبیین مکانیسم استفاده از صورتحساب دیجیتال، برای شفافیت در حوزه ارزهای دیجیتال در جهت مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم پرداخته می‌شود و در پایان با جمع‌بندی موضوع، نتیجه‌گیری ارائه خواهد شد.

فعالیت‌های غیرقانونی و مقابله با پول‌شویی در حوزه ارزهای دیجیتال

پول‌شویی یک چالش مهم برای دولت‌ها و نهادهای نظارتی در سطح جهان و

تهدیدی قابل توجه برای سیستم مالی جهانی است، زیرا با فراهم آوردن امکان انجام فعالیت‌های غیرقانونی می‌تواند منجر به تضعیف و افسارگسیختگی سیستم‌های مالی شود، که در این راستا بسیاری از کشورها مقررات سختگیرانه‌ای برای مبارزه با پول‌شویی وضع کرده‌اند. در این خصوص توسعه تجارت الکترونیک ابزارهای مالی و محصولات پیچیده جدید دیجیتالی و گسترش استفاده از ارزهای دیجیتال، ماهیت بالقوه‌ای برای توانایی بیشتر مجرمان در پول‌شویی و تسهیل تراکنش‌های غیرقانونی فراهم آورده است؛ به نحوی که با توجه به ویژگی‌های





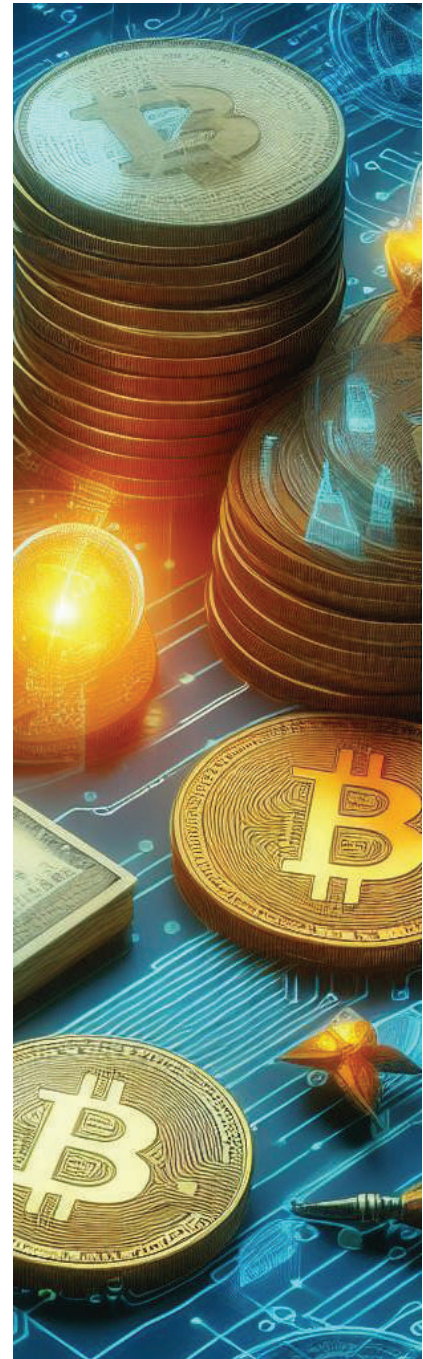
خاص توسعه ابزارهای مالی رمز ارزها از جمله سرعت مبادلات، نداشتن ظاهر فیزیکی، ناشناس بودن، فعالیت‌های بدون مرز و تمایل وافر سفته‌بازان به فعالیت در این بازارها، مجرمان سایبری را جذب خود کرده است و شواهد نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از تراکنش‌های مجرمانه بازارهای دارکوب، طرح‌های پانزی و حملات باج‌افزاری، با استفاده از ارزهای دیجیتال انجام می‌پذیرد، زیرا مجرمان می‌توانند به‌صورت ناشناس، کالا یا خدمات را آنلاین خریداری کنند یا آن را از طریق شبکه‌های غیرمتمرکز به ارز دیجیتال تبدیل کنند (ورکونکا، ۲۰۲۲). از آنجایی که رمزارزها در جریان اصلی چنین فرایندهایی قرار می‌گیرند، این احتمال وجود دارد که مجرمان به سوءاستفاده از رمزارزها برای اهداف غیرقانونی روی آورند و این امر به توجه دولت‌ها و سازمان‌های مجری پول‌شویی و اقدامات و استراتژی‌های نظارتی و اجرایی برای جلوگیری از توسعه فعالیت‌های مجرمانه با استفاده از مبادلات ارزهای دیجیتال منجر شده است (شبکه مقابله با جرائم مالی، ۲۰۲۳). بنابراین بسیاری از کشورها را به اجرای مقررات سختگیرانه و ممنوعیت‌های ارزهای دیجیتال در تلاش برای مبارزه با پول‌شویی و سایر اشکال جرایم مالی سوق می‌دهد. به‌عنوان مثال، چین از سال ۲۰۱۷ مبادلات ارزهای دیجیتال را به دلیل نگرانی در مورد نوسانات مالی و فعالیت‌های غیرقانونی مالی ممنوع کرده است، در حالی که برخی کشورها استفاده از ارز دیجیتال را به‌طور کامل ممنوع کرده‌اند. از سویی دیگر نیز، برخی از کشورها به جای ممنوع کردن ارزهای دیجیتال، با تنظیم مقررات، رویکرد

نظام‌مند کردن این بازارها را انتخاب کرده‌اند؛ شبکه مقابله جرایم مالی ایالات متحده صرافی‌ها و ارائه‌دهندگان خدمات کیف پول الکترونیکی را به ثبت نام در مراجع نظارتی و پیروی از مقررات ضد پول‌شویی و فرایند احراز هویت مشتری تحت مقررات رازداری بانکی ملزم کرده است و در پنجمین دستورالعمل ضد پول‌شویی اتحادیه اروپا، رویکرد متفاوتی را برای تنظیم ارزهای دیجیتال اتخاذ کرده‌اند (ورکونکا، ۲۰۲۲). آنچه به‌طور مشخص به‌عنوان یک چالش برای تمامی کشورها و نهادهای مرتبط با مبارزه با پول‌شویی مطرح است، چشم‌انداز نظارتی مداوم درخصوص ارزهای دیجیتال و تضمین یکپارچگی سیستم‌های مالی جهانی برای جلوگیری از استفاده از ارزهای دیجیتال برای

مقاصد غیرقانونی است لذا توجه به ایجاد سازوکارهای مشخص در زمینه ارتقای شفافیت معاملات و تراکنش‌های دیجیتالی، می‌تواند گامی مؤثر در قواعد ضد پول‌شویی ایفا کند.

استفاده از صورتحساب دیجیتال، مکانیسمی برای شفافیت در حوزه ارزهای دیجیتال

با اشاره به مباحث از پیش گفته شده، در راستای توجه به شکاف‌های موجود در مکانیسم‌های فعلی مبارزه با پول‌شویی در حوزه ارزهای دیجیتال و با هدف ایجاد رویکردی صحیح درخصوص ارتقای شفافیت و جلوگیری از فعالیت‌های مجرمانه در بخش‌های دیجیتالی اقتصاد جهانی، وضع مقررات کارا در این زمینه برای ردیابی صحیح روند تراکنش‌های



دیجیتالی یک ضرورت اجتناب ناپذیر است. نکته حائز اهمیت در این خصوص باور نادرست عدم ردیابی و شفافیت کامل تراکنش‌های ارزهای دیجیتال است. این در حالی است که اکثر ارزهای رمزنگاری

شده را می‌توان با احتمال موفقیت نسبتاً بالایی در مالک اصلی آنها ردیابی کرد؛ با این توضیح که در حال حاضر کیف‌های پول الکترونیکی همچون یک کیف پول معمولی در جیب هر شخصی، فاقد ویژگی شناسایی است، که فقط شامل کدهایی برای واریز یا برداشت برای ارزهای مختلف و کد دسترسی است. بنابراین، هنگامی که کوین‌های رمزنگاری شده در کیف پول قرار داشته باشند، اساساً ناشناس هستند اما همانند هر تراکنش بانکی و جابه‌جایی معمول اسکناس‌های سنتی، تمام تراکنش‌های داخل و خارج از کیف پول‌های دیجیتال در یک شبکه بلاک‌چین با استفاده از خوشه‌بندی پیشرفته و الگوریتم‌های اختصاصی و پیچیده هوش مصنوعی، شفاف ثبت شده است که بازبانی مسیر هریک از نقل و انتقالات و بازگشت به انتشار اولیه آن قابل انجام است (دوپویس و گلیسون، ۲۰۲۰)؛ هر چند اقدامات مؤثری در راستای شفافیت و نظام‌مند کردن تراکنش‌ها و فعالیت‌های مالی ارزهای دیجیتال صورت گرفته شده است اما مجرمان مالی نیز همواره به دنبال راه‌های جدید برای تبدیل درآمدهای حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی به دارایی و ثروت قانونی هستند که با توجه به وسعت حوزه شبکه بلاک‌چین و انعطاف و نوآوری‌های نوین حوزه هوش مصنوعی فرصت انجام چنین فعالیت‌های مجرمانه‌ای وجود دارد. از جمله راهکارهایی که می‌تواند در این زمینه مؤثر واقع شود، ایجاد یک صورتحساب دیجیتال بر پایه مکانیسم‌های رمزنگاری جامع بلاک‌چین است که در آن رمزارزهای دیجیتال با

اطمینان قابل اتکای یک اسکناس سنتی به کاربران اجازه دهد معاملات را به شیوه‌ای سریع، امن، شفاف و کارا انجام دهند (شریف، ۲۰۲۳).

این ایده اگرچه در مراحل ابتدایی است و هنوز به‌طور کامل محقق نشده است اما با توجه به برخی اقدامات صورت گرفته شده، برخی شرکت‌ها و سازمان‌ها، در حال بررسی، آماده‌سازی و بهره‌برداری از این فناوری هستند تا از عملکرد امن، غیرمتمرکز و شفاف بر پایه شبکه سیستم بلاک‌چین اطمینان حاصل شود. به‌طور کلی هدف از صورتحساب دیجیتال، ایجاد مکانیسمی در قالب یک شبکه قابل اعتماد و اجرای اقدامات نظارتی قوی، برای جلوگیری از پول‌شویی و فعالیت‌های متقلبانه با تکیه بر یکپارچگی شبکه بلاک‌چین است که در آن علاوه بر جلوگیری از فعالیت‌های غیرقانونی و ارتقای ایمنی در تراکنش‌های مالی نیز افزایش می‌یابد. با این وجود، نگرانی‌هایی در خصوص حفظ حریم خصوصی و امنیت نیز وجود دارد، زیرا فضای ارز دیجیتال قابل ردیابی می‌تواند برای نظارت و مدیریت فعالیت‌های مالی افراد به روش‌های تهاجمی مورد سوءاستفاده قرار گیرد. علاوه بر این، توسعه یک سیستم امن و قابل اعتماد برای ذخیره و انتقال صورتحساب‌های دیجیتال مقاوم در برابر هک و سایر جرایم سایبری، یک چالش مهم است که پیاده‌سازی دقیق، رعایت پروتکل‌ها، دستورالعمل‌ها و سازوکارهای حرفه‌ای ویژه‌ای را شامل می‌شود (شریف، ۲۰۲۳، (۲).

چهارچوب طراحی و پیاده‌سازی صورتحساب دیجیتال در حوزه

ارزهای دیجیتال

به‌طور کلی، توسعه موفقیت‌آمیز و مدیریت صورتحساب دیجیتال رمز ارزهای دیجیتالی، بر پایه یک طراحی دقیق و انجام گام‌های مرتبط با آن است که هدف این اقدامات در مجموع، انجام سریع و آسان فعالیت‌های مالی و تضمین امنیت، شفافیت و یکپارچگی شبکه صورتحساب دیجیتال است. اولین گام برای اطمینان از پیاده‌سازی مطلوب صورتحساب دیجیتال، ایجاد یک کارگروه ویژه در سطح بین‌المللی با ضمانت اجرایی بالا در تنظیم مقررات، اجرا و نظارت بر مقررات وضع شده است. این کارگروه وظایف متعددی از جمله تأمین مالی، بازاریابی، مشارکت، توسعه منابع آموزشی، سازماندهی رویدادها و پرورش فرهنگ همکاری و نوآوری و ایجاد اجماع، تصمیم‌گیری و حصول توافق در مورد جزئیات فنی پیاده‌سازی مراحل مختلف را بر عهده خواهد داشت (کیم، ۲۰۲۱). توسعه هرچه بیشتر عضویت کشورها، نهادها، سازمان‌ها، مؤسسات و بانک‌های مختلف جهانی در این کارگروه، به‌طور مستقیم بر میزان موفقیت و مقبولیت این کارگروه مؤثر خواهد بود؛ به‌نحوی که هرچه تأسیس و ایجاد کارگروه با حمایت و تعامل بیشتر نهادهای بین‌المللی، مخصوصاً نهادهای مبارزه با پول‌شویی صورت گیرد، بالطبع، پذیرش بین‌المللی این کارگروه نیز بیشتر خواهد بود (شریف (۲)، ۲۰۲۳).

از جمله اساسی‌ترین اقدامات کارگروه درخصوص ایجاد چنین بستری، انجام اقدامات فنی در زمینه استفاده و کنترل هوش مصنوعی است به‌نحوی که با استفاده از متخصصان و صاحب‌نظران

در این حوزه، ابتدا به گسترش شبکه فعالیت رمز ارزها پرداخته شود، به نحوی که هر نوع تراکنش و فعالیت در آن با استفاده از یک شماره منحصر به فرد و یکتا همراه شود، تا بتوان از ارتقای ایمنی و قابلیت ردیابی تراکنش‌های ارز دیجیتال اطمینان حاصل کرد و نیز از جعل و سایر فعالیت‌های متقلبانه جلوگیری شود. با

ثبت صحیح هر تراکنش در هر واحد صورتحساب دیجیتال شماره‌دار، شناسایی دقیق ماهیت تراکنش و طرف‌های درگیر امکان‌پذیر خواهد بود (شریف (۲)، ۲۰۲۳). همچنین با تأیید و ثبت مکان و ارتقای فرایند مکان‌یابی و آدرس IP هر کاربر، تا حد بسیار زیادی تراکنش‌ها و جریان‌های وجوه را قابل ردیابی خواهد



به حوزه ارزهای دیجیتال شده است و چالش بزرگی را برای دولت‌ها و نهادهای مسئول در زمینه مبارزه با اقدامات ضد پول‌شویی فراهم آورده است. لذا توجه به ایجاد سازوکارهای مشخص در زمینه ارتقای شفافیت معاملات و تراکنش‌های دیجیتالی، از جمله اولویت‌های ارتقای شفافیت و جلوگیری از فعالیت‌های مجرمانه در بخش‌های دیجیتالی اقتصاد جهانی است.

راهکار ارائه شده در این نوشتار، ایجاد یک صورتحساب دیجیتالی بر پایه مکانیسم‌های رمزنگاری جامع بلاک‌چین است که در آن رمزارزهای دیجیتالی به شیوه‌ای شفاف و کارا قابل ردیابی باشند. بنابراین توسعه رویکرد صورتحساب دیجیتال در حوزه ارزهای دیجیتال و بازارهای مالی این حوزه،

کارگروه ویژه ارز دیجیتال می‌تواند با کنترل فرایندها و نظارت دقیق مؤسسات، وبگاه‌ها و صرافی‌های فعال در زمینه جابه‌جایی و تراکنش‌های رمز ارزها، می‌تواند نظارت بر سیستم‌های امنیتی صرافی و پاسخگویی به هرگونه تهدید امنیتی بالقوه را در کوتاه‌ترین زمان انجام دهد.

خلاصه و جمع‌بندی

توسعه فناوری‌های دیجیتالی در حوزه مالی و استفاده از فناوری بلاک‌چین و ارزهای دیجیتال در معاملات تجاری، فضای مناسبی را برای انجام عملیات غیرقانونی هوشمند مجرمان در پولشویی فراهم آورده است که با توجه به ویژگی‌های خاص ابزارهای مالی رمز ارزها، باعث انتقال بخش عمده‌ای از تراکنش‌های مجرمانه

بود و می‌توان الگوها یا اتصالات مشکوک را شناسایی کرد. این رویکرد با کشف و جلوگیری از فعالیت‌های غیرقانونی مانند تأمین مالی سازمان‌های جنایتکار یا گروه‌های تروریستی می‌تواند به جلوگیری از پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم کمک کند. علاوه بر این، ایجاد بانک اطلاعاتی از مناطق و افراد پرخطر می‌تواند توسط مؤسسات مالی و سازمان‌های مجری قانون برای شناسایی و بررسی تراکنش‌های مشکوک مورد استفاده قرار گیرد. این امر به جلوگیری از چنین فعالیت‌هایی کمک می‌کند، قبل از اینکه آسیب قابل توجهی ایجاد کنند. ارتقای فرایند مکان‌یابی و آدرس IP در فناوری بلاک‌چین همچنین می‌تواند، به ارتقای پاسخگویی و شفافیت در سیستم‌های مالی کمک کند. علاوه بر موارد یاد شده، استفاده از مرورگرهای معتبر و عدم وجود دارک نت می‌تواند تراکنش‌های ارز دیجیتال را به روشی امن‌تر و شفاف‌تر برای انجام تراکنش‌ها تبدیل کند. این موضوع هر چند مخاطرات مربوط به حملات سایبری و حوادث باج‌افزاری را به حداقل می‌رساند اما همچنان چالشی مهم در خصوص کنترل فرایند کلی فناوری رمز ارزها وجود دارد (هاندا و انصاری، ۲۰۲۱). با اجرای ترکیبی از اقدامات تخصصی حوزه فناوری اطلاعات، می‌توان یک سیستم مالی امن و قابل اعتماد برای انجام معاملات رمزارزها ایجاد کرد، به نحوی که این اطمینان حاصل شود که تمام نهادهای فعال در شبکه، از استانداردهای امنیتی دقیق و چک لیست‌های عملکردی پیروی می‌کنند. برای این منظور، نظارت مداوم نهادهای مبارزه با پول‌شویی و



Laundering in the Digital Age. Journal of Money Laundering Control. 25 (2): 330-344. <https://doi.org/10.1108/JMLC-04-2021-0035>.

محمد نوروزی: دکتری تخصصی حسابداری و مدرس دانشگاه، (نویسنده مسئول)
آزیتا ابراهیمیان: دانشجوی دوره دکتری تخصصی حسابداری دانشگاه علامه طباطبایی

دانشگاه
حسابداری
www.Hesabdary.Com
@Hesabdary.Com



Security Threats and Defensive Techniques of Blockchain Technology. Journal of Information Processing Systems. 14 (1): 1-22. doi: 10.3745/jips.03.0089.

Handa, R. K. and Ansari, R. (2021). Cyber Laundering: An Emerging Challenge for Law Enforcement. Journal of Victimology and Victim Justice. 5 (1): 80-99. DOI: 10.1177/25166069221115901.

Kim, E. (2021). Establishing a Volunteer Committee: Proposal for the Development and Governance of Digital Bill (DB). ResearchGate. Available from:

https://www.researchgate.net/publication/353163787_Establishing_a_Volunteer_Committee_Proposal_for_the_Development_and_Governance_of_Digital_Bill_DB.

Randall, W. L. (2012). Introduction to an Alternative History of Money. Levy Economics Institute of Bard College, Annandale-on-Hudson, New York. Working Paper. 717.

Sharif, R. (2023). Digital Bill: A Strategy to Reduce Money Laundering Risks and Tackle the Limitations Associated with Digital Currencies. International Journal of Cryptocurrency Research. 3 (1): 40-57.

Wronka, C. (2022). Cyber-laundering: the Change of Money

یک مفهوم نوآورانه است که به‌طور بالقوه می‌تواند وسیله‌ای برای مبادله امن‌تر، قابل اعتمادتر و پایدارتر کاربران و سرمایه‌گذاران ارائه دهد و راه را برای اقتصاد جهانی باثبات‌تر و ایمن‌تر و تسریع رشد اقتصادی هموار کند. با این حال، استقرار چنین فرایندی در ابتدای راه است و نیازمند واکاوی بیشتر صاحب‌نظران حوزه‌های تخصصی مختلف از جمله زمینه‌های پول‌شویی و رمزارزهای دیجیتالی خواهد بود تا در عمل حاکمیت و امنیت سایبری با استفاده از بینش و تلاش از استحکام و اطمینان بیشتری برخوردار باشد.

منابع:

Chen, Y, and Gong, J. (2018). A Review of Blockchain: Technical Challenges and Opportunities in China. Technological Forecasting and Social Change. 137: 221-234.

Dupuis, D. and Gleason, K. (2020) Money Laundering with Cryptocurrency: Open Doors and the Regulatory Dialectic. Journal of Financial Crime. DOI: 10.1108/JFC-06-2020-0113.

Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN). (2023). Bank Secrecy Act/Anti-Money Laundering. Retrieved from <https://www.fincen.gov/what-we-do/bank-secrecy-act-anti-money-laundering>.

Gwan, K. Y. and Kim, S. W. and Yoon, Y. J. (2018). A Survey on



پاسخ حسابرسان به تقلب شرکت: شواهدی از حق الزحمه حسابرسی و جایگزینی حسابرس

دست‌کم
حسابداری
www.Hesabdary.Com
 @Hesabdary.Com

مقررات (استانداردهای حسابداری) در مدت زمان کوتاهی به منفعت بسیاری دست یابد. در این استاندارد به موضوع مسئولیت حسابرس در مورد تقلب و اشتباه اشاره شده است و از فرد متقلب به‌عنوان فردی که جهت رسیدن به مزیتی نا عادلانه و غیر قانونی یاد می‌کند. ریسک تقلب یکی از اجزاء اصلی ریسک حسابرسی است،

مقدمه:

استاندارد حسابرسی ۲۴۰ تقلب را به‌عنوان «اقدام عمدی یا فریبکارانه یک یا چند نفر از مدیران، کارکنان یا اشخاص ثالث جهت برخورداری از یک مزیتی ناروا و غیر قانونی» تعریف می‌کند. در واقع، تقلب یک عمل خودخواسته انسانی است که فرد متقلب سعی دارد از طریق زیر پا قرار دادن قوانین و



احسان سعادتی



تجربه‌تر (مانند حسابرسان ارشد) برای کاهش ریسک عدم موفقیت تیم حسابرسی در کشف تحریفات مالی نیاز دارند. در برخی اوقات شاید دامنه افزایش تلاش حسابرسان جهت کاهش ریسک تقلب کافی نباشد. در این شرایط آنها (حسابرسان) می‌توانند به دلیل تحمل ریسک بیشتر، صرف هزینه حسابرسی را داشته باشند. به بیان ساده‌تر، حسابرسان از شرکت‌هایی که صاحبکاران آنها در فعالیت‌های متقلبانه مشارکت داشته باشند، حق الزحمه خدمات حسابرسی بیشتری دریافت خواهند کرد. البته نباید فراموش کرد، پاسخ (واکنش) حسابرسان به افزایش ریسک حسابرسی، عدم همکاری با صاحبکاران پُریسک (خطر) است. چنانچه، حسابرس صرف هزینه حسابرسی را برای جبران افزایش خطر (ریسک) حسابرسی ناکافی ارزیابی کند، تمایل خواهد داشت که از ارتباط با شرکت متقلب، انصراف دهد. به‌طور کلی، در ادبیات مربوط به پاسخ (واکنش) حسابرسان به ریسک تقلب به موضوعاتی همچون بیشتر شدن تلاش حسابرسان در هنگام حسابرسی به جای صرف هزینه‌های حسابرسی و عدم همکاری با صاحبکاران پس از افشای تقلب نشان می‌دهد که به‌طور خاص، هنگام عقد (شروع) قرارداد حسابرسی جدید با صاحبکاران پُریسک، حسابرسان به دلیل افزایش تلاش آنها هنگام کار و افزایش میزان ریسک به‌طور انعطاف‌پذیر می‌توانند حق الزحمه بالاتری دریافت کنند اما برخی از مدیران شرکت‌ها معتقدند حسابرسان قدرت چانه زنی بالایی دارند یعنی حسابرس می‌تواند حتی از صاحبکارانی که نیاز به تلاش بیشتر تیم حسابرسی نیست، هزینه‌های بیشتری را در صرف هزینه‌های حسابرسی مطالبه کند. شاید نتایج پژوهش‌های گذشته برای قانون‌گذاران

زمینه رفتار حسابرسان، فرض بر این است که پس از آشکار شدن مشارکت صاحبکار در تقلب، حسابرسان تمایل دارند، هزینه بیشتری به دلیل تلاش بیشتر در حین انجام حسابرسی (ساعت) یا افزایش هزینه هر ساعت خدمات حسابرسی را دریافت کنند، که به آن «صرف حسابرسی یا صرف هزینه حسابرسی» گفته می‌شود. درحالی که، آشکار شدن مشارکت صاحبکار در تقلب‌های صورت گرفته در شرکت علامتی برای افزایش ریسک حسابرسی است. در این شرایط، تیم حسابرسی به تلاش بیشتر و به‌کارگیری حسابرسان با

زیرا این ریسک (تقلب) احتمال تحریف صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد. براساس استانداردهای حسابرسی، حسابرسان ملزم هستند در ارزیابی احتمال تقلب و واکنش (پاسخ) به ریسک ارزیابی شده دقت لازم را به عمل آورند. افشای تقلب شرکت احتمال اقامه دعوی حقوقی حسابرسان بعدی را افزایش می‌دهد. حسابرسان قبل از شناسایی وقوع تقلب و انتشار آن، به اندازه کافی ریسک ذاتی شرکت صاحبکار را برآورد می‌کنند. امکان دارد بعد از افشا شدن تقلب صاحبکار رفتار حسابرس تغییر نکند. بر مبنای بحث‌های مطرح شده در

بر این، در این شرایط حسابرسان مجدداً ارزیابی خود را از ریسک‌های ذاتی و کنترلی که مستقیماً در طراحی روش‌های حسابرسی اثر می‌گذارند، بازنگری می‌کنند. استدلال این است که بعد از افشا شدن فعالیت متقلبانه در شرکتی که صاحبکار نیز در آن مشارکت داشته است، حسابرسان تغییراتی در تصمیمات قرارداد خود با صاحبکار ایجاد می‌کنند. با این حال، این احتمال نیز وجود دارد که حسابرسان به دلایل مختلف، نسبت به آشکار شدن تقلب، هیچ واکنشی از خود نشان ندهند. استانداردهای حسابرسی به اهمیت ارزیابی ریسک تقلب در حین انجام کار حسابرسی، تأکید کرده است. به‌طور مستقیم حسابرسان می‌توانند از طریق مصاحبه با مدیران و تعامل با حسابرسان داخلی، به میزان ریسک تقلب رسیدگی کنند. بنابراین، حسابرسان ملزم به ارزیابی کفایت محیط صاحبکاران برای پیشگیری و کشف تقلب هستند. در این فرایند، حسابرسان به مقدار کافی از اطلاعات محرمانه صاحبکار دست می‌یابند و از همین طریق می‌توانند ریسک تقلب را از قبل ارزیابی کنند. افشا شدن تقلب ممکن است باعث تغییر رفتار حسابرسان نشود، زیرا وسعت کافی بودن ارزیابی ریسک تقلب به‌دست حسابرسان قبل از کشف تقلب صورت می‌پذیرد.

تقلب شرکت و حق الزحمه حسابرسی:

حق الزحمه حسابرسان براساس میزان ساعات برنامه‌ریزی شده برای حسابرسی شرکت و هزینه هر ساعت، تعیین می‌شود. امکان دارد، ریسک تقلب باعث افزایش حق الزحمه حسابرسان شود (مانند: افزایش در ساعات حسابرسی یا افزایش هزینه‌های هر ساعت). زمانی که ریسک تقلب در هنگام ارزیابی و بررسی‌های اولیه



را ارائه نکند؛ به‌علاوه، تقلب، احتمال شکایت از حسابرس را از طریق ذینفعان شرکت افزایش می‌دهد. استانداردهای حسابرسی، حسابرسان را ملزم می‌کند تا در هنگام ارزیابی ریسک و پاسخ به آن، مراقبت‌های حرفه‌ای را به‌عمل آورند. با این وجود، به دلیل ریسک تقلب، حسابرسان با مشکلات زیادی در شناسایی ریسک تقلب از قبل روبه‌رو هستند زیرا یکی از مبانی ارزیابی ریسک تقلب بر مبنای پرس‌وجوی (استعلام) حسابرسان از مدیرانی که به‌طور بالقوه در فعالیت‌های متقلبانه دخیل هستند، صورت می‌پذیرد. هنگامی که فعالیت متقلبانه یک شرکت آشکار شد، حسابرسان باید از میزان افزایش ریسک ذاتی شرکت صاحبکار خود آگاه شوند. رخداد تقلب، فرصتی برای حسابرسان فراهم می‌آورد تا آنها ارزیابی‌های خود را از مثلث تقلب به‌روز رسانی کنند. علاوه

جالب به‌نظر آید که چگونه تغییر حسابرس و دخالت دولت (قانون‌گذاران) بر تصمیمات حسابرس جهت افزایش تلاش آنها (افزایش ساعات کار) یا تحمل میزان ریسک حسابرسی، اثرگذار است.

تقلب شرکت و حسابرسان:

براساس استاندارد حسابرسی، حسابرس مسئولیت برنامه‌ریزی و انجام حسابرسی برای رسیدن به اطمینانی معقول درمورد اینکه «آیا صورت‌های مالی عاری از تحریف با اهمیت است یا خیر؟ (حال این اشتباه یا تحریف، ناشی از اشتباه است یا تقلب)» را بر عهده دارد. ریسک تقلب یکی از اجزای اصلی ریسک شرکت است؛ زیرا، گزارش مالی متقلبانه و سوءاستفاده از دارایی باعث می‌شود صورت‌های مالی، نمایش منصفانه‌ای از شرایط مالی و عملکرد شرکت

این صورت هزینه حق الزحمه حسابرسی نیز افزایش می‌یابد. احتمال بیشتری وجود دارد، حساب‌رسان زمانی که مجاز به دریافت نرخ صورت‌حساب بیشتر هستند، حسابرسی شرکت‌های با سطح ریسک تقلب بالا را بپذیرند.

تقلب شرکت و جایگزینی (تعویض) حساب‌رسان

اگر حساب‌رسان نتوانند دامنه رسیدگی‌های خود و میزان رویه‌های حسابرسی را به مقدار کافی مشخص کنند، قراردادی با آن شرکت منعقد نمی‌کنند. برخی افراد معتقدند که حساب‌رسان برای اجتناب از ریسک حسابرسی به انتخاب صاحبکاران به جای تعدیل حق الزحمه حسابرسان، فکر می‌کنند. در برخی مواقع، افزایش در میزان ریسک شرکت صاحبکار (از جمله: ریسک

صرف حق الزحمه حسابرسی از صاحبکاران دریافت می‌کنند. برای کم کردن میزان تحریف‌های با اهمیت زیاد که ناشی از ریسک تقلب است، حساب‌رسان نیاز دارند تا از تیم (پرسنل) با تجربه‌تر استفاده کنند و وسعت نظارت خود را در شرکت صاحبکار افزایش دهند. به علاوه، تنها افزایش در وسعت تلاش حساب‌رسان برای کاهش ریسک تقلب کافی نیست؛ حساب‌رسان می‌توانند برای تحمل افزایش ریسک صرفی (صرف هزینه یا حق الزحمه حسابرسی) را طلب کنند. عوامل ریسک تقلب با صرف ریسک در پیشنهاد اولیه کار حسابرسی، ارتباط دارند. در صورتی که کل ساعات حسابرسی با توجه به افزایش ریسک تقلب در شرکت صاحبکار افزایش نیابد، ترکیب تیم حسابرسی باید طوری چینش شود که از افراد متخصص در زمینه ریسک بیشتر استفاده شود و در

تشخیص داده شود، نیاز به بیشتر شدن تلاش حساب‌رسان برای کشف تقلب از طریق ساعات کار بیشتر می‌شود. حساب‌رسان نیاز به اجرای روش‌های سختگیرانه‌تری برای کاهش ریسک و رسیدن به سطح بالایی از کیفیت حسابرسی دارند، این عمل خود نوعی پاسخ (واکنش) به ارزیابی ریسک تقلب است (استانداردهای حسابرسی، ۰.۶۷-۰.۵۲، ۲۴۰). برای مثال، نیاز به توجه بیشتر برای مرتبط کردن رویه‌های حساب‌داری با اندازه‌گیری‌های ذهنی، معاملات پیچیده و انجام روش‌های حسابرسی که توسط صاحبکار غیرقابل پیش‌بینی است. به علاوه، ماهیت روش حسابرسی باید شامل اطلاعات قابل اعتماد و مستقل باشد. همچنین، زمان‌بندی آزمون محتوا نیز باید نزدیک به تاریخ گزارشگری بوده و وسعت روش‌های حسابرسی باید در بردارنده اندازه نمونه‌های بزرگتر و بررسی‌های تحلیلی (روش‌های تحلیلی) باشد. براساس نتایج میدانی برخی پژوهشگران، حساب‌رسان ماهیت، وسعت یا زمان‌بندی روش‌های حسابرسی را در پاسخ به ارزیابی ریسک تقلب، تعدیل می‌کنند. هنگامی که ریسک تقلب در شرکت صاحبکار افزایشی ارزیابی شود، حساب‌رسان، تردید حرفه‌ای بیشتر را اعمال خواهند کرد. داده‌های خاص از یک مؤسسه حسابرسی بزرگ نشان داد، زمانی که سطح بالایی از ریسک دستکاری سود در شرکت‌های فعلی وجود داشته باشد، حساب‌رسان تلاش خود را افزایش خواهند داد. حساب‌رسان برای پاسخ (واکنش) به افزایش ریسک تقلب و افزایش در میزان آزمون محتوای معاملاتی که با انواع خاصی از عوامل ریسک تقلب همراه است، بررسی‌های گسترده و پرس‌وجوها (استعلام) را برنامه‌ریزی می‌کنند. هنگامی که ارزیابی ریسک تقلب افزایشی است، حساب‌رسان هزینه‌های بالاتری به‌عنوان



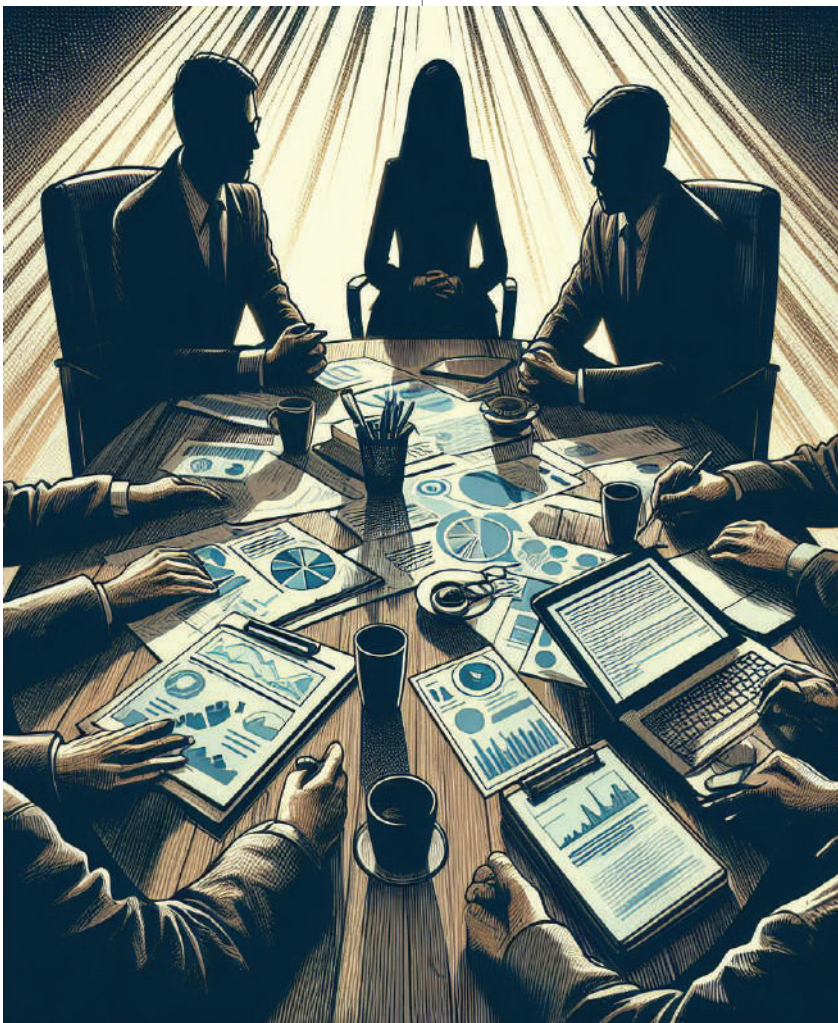
مسئولیت طراحی و انجام برنامه‌های حسابرسی برای رسیدن به اطمینانی معقول در شرکت را بر عهده دارد. به همین دلیل است که دستمزد حسابرسان براساس میزان ساعات صرف شده جهت رسیدن به این اطمینان، تعیین می‌شود. شاید بتوان واکنش (پاسخ) حسابرسان به ارزیابی خطر تقلب را به پیاده‌سازی روش‌های سختگیرانه جهت رسیدن به کیفیت بالای حسابرسی بسط داد. چنانچه، حسابرسان اطمینان دقیق از کفایت دامنه رسیدگی و رویه‌های حسابرسی در شرکتی نداشته باشند، هیچ قراردادی با صاحبکاران منعقد نمی‌کنند.

تصویر می‌کشاند. هدف مدیران شرکت‌های سهامی از ایجاد گزارش‌های مالی متقلبانه انحراف در تصمیم‌گیری افرادی همچون مطالعه‌کنندگان و تصمیم‌گیرندگان است تا از این طریق بتوانند به منفعت شخصی یا گروهی خاص دست یابند. به همین منظور است که همه سرمایه‌گذاران به گزارش‌های مالی حسابرسی نشده، نه تنها استناد نمی‌کنند، بلکه به هیچ وجه اهمیتی قائل نمی‌شوند. زیرا، حسابرسان به دنبال این موضوع هستند که آیا این صورت مالی شرکت X عاری از تحریف با اهمیت است یا خیر. برای چنین نتیجه‌گیری، حسابرس

قضایی یا ریسک دستکاری (سود) تغییر حسابرس را به دنبال دارد. با توجه به اینکه افزایش تقلب در شرکت صاحبکار، ریسک قضایی را افزایش می‌دهند. در واقع پس از افزایش ریسک تقلب نیز تغییر (جایگزینی) حسابرس بیشتر می‌شود. حسابرسان برای قبول کار حسابرسی تمرکز بر ریسک تقلب دارند و آنها با صاحبکاران پُرریسک قرارداد منعقد نمی‌کنند (یا تمدید نمی‌کنند). در نتیجه، حسابرسان این صاحبکاران را از لیست قراردادهای خود حذف و تمایل به قرارداد با صاحبکاران جدید کم ریسک‌تر نسبت به صاحبکاران پُرریسک قدیمی دارند.

نتیجه‌گیری:

در واقع صورت‌های مالی برای شرکت‌ها نقش قلب یک انسان را که برای حیات او در زندگی بسیار ضروری است را ایفا می‌کنند. عوامل انسانی مهمی که باعث تقلب مدیران در شرکت‌ها می‌شود را می‌توان به مدل‌های تقلب که شامل مثلث، لوزی و پنتاگون تقلب نسبت داد. این مدل‌ها به مؤلفه‌هایی هم چون فرصت، فشار، توجیه به ظاهر عقلایی (دلیل تراشی)، توانایی و تکبر (غرور) اشاره دارند. به همین دلیل است که بیان می‌شود تقلبی که در شرکت رخ می‌دهد، علاوه بر مشکلات درون شرکتی غیر انسانی، به عوامل فردی نیز بستگی دارد. معمولاً تقلب‌های غیرشرکتی از راه‌های گوناگونی مانند رسانه‌ها، شبکه‌های مجازی، مطبوعات و... افشا می‌شوند اما در تمام دنیا افشاگری‌ها در حوزه کسب و کار توسط حسابرسان که نقش حیاتی در اعتبار بخشیدن صورت‌های مالی دارند، صورت می‌پذیرد. صورت‌های مالی، تصویر شفاف و روشنی از وضعیت سازمان ارائه می‌دهند که نشان از میزان موفقیت یا عدم موفقیت آن شرکت در امر کسب و کار است را به





انجمن حسابداران خبره ایران به‌عنوان قدیمی‌ترین انجمن حسابداری حرفه‌ای با عضویت در «فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC)» و با داشتن نزدیک به ۱۳۰۰۰ عضو از سراسر کشور به‌عنوان بزرگترین نهاد حسابداری ایران، آمادگی خود را به پذیرش همکاری و دریافت آگهی تبلیغاتی در وبگاه این انجمن (با دامنه <https://iica.ir>)، که به استناد رتبه‌بندی الکسا و گوگل، در جایگاه پربازدیدترین وبگاه در بین وبگاه‌های نهادهای حسابداری ایران قرار دارد، به ویژه در "کلیپ‌های آموزشی مربوط به حسابداری" که در صفحات اینستاگرام و کانال تلگرام انجمن منتشر می‌شوند، اعلام می‌دارد.

لذا خواهشمند است در صورت تمایل به درج سفارش آگهی تبلیغاتی مورد نظر یا ثبت هرگونه همکاری در هر یک از بخش‌های مذکور نسبت به اعلام درخواست از طریق ایمیل bsafarynejad@yahoo.com یا تلگرام به شماره ۰۹۳۵۵۱۴۳۹۳۶ مبادرت فرمایید تا بلافاصله نسبت به پیگیری انجام سایر مراحل مربوطه اقدام شود.

با تشکر

صفری نژاد_سازمان آگهی‌های انجمن حسابداران خبره ایران



همکاران
سیستم



شماران سیستم
shomaran system



تدبیر
شرکت پردازش مواردی سامان



حسابداری
www.Hesabdary.Com
@HesabdaryCom

رای فن پیشگان



رای پرداز

فایپیه
گروه مهندسی نرم افزار



برهان
سیستم پاسارگاد



هوش مصنوعی و چالش‌های پیش‌روی رشته حسابداری

مقدمه

پیشرفت‌های اخیر ایجاد شده در حوزه رباتیک و هوش مصنوعی و گسترش کاربردهای آن جهان پیرامون ما را دستخوش تغییراتی کرده است. در واقع بسیاری از جنبه‌های زندگی ما به دلیل ابداعات صورت گرفته در حوزه فناوری‌های نوظهور در حال تغییر است. این تغییرات تا جایی پیش رفته‌اند که امروزه به‌سختی می‌توان زندگی را بدون کمک هوش مصنوعی تصور کرد. وسایل نقلیه بدون نیاز به راننده، می‌توانند برانند. تلفن‌های هوشمند ما می‌توانند

گفتار را درک کنند و کلمات را هنگام نوشتن کامل کنند، سیستم‌های نوین حتی قادر به ارائه نظر و مشاوره گفتاری هستند. اینها همه نشانه‌هایی از حضور هوش مصنوعی در زندگی عادی ماست اما در این میان آنچه که باید مورد توجه قرار گیرد معضل قرارگیری هوش مصنوعی در برابر هوش انسانی است. این مسأله در بردارنده موضوعاتی پیرامون چشم‌انداز آینده برخی مشاغل، مهارت‌ها و شایستگی‌های جدید و مورد نیاز و روش‌هاییست که انسان‌ها و ماشین‌ها به‌طور کارآمد با یکدیگر کار می‌کنند.

مهدیه بیهقی

نعیمه بیات



این‌گونه بیان کرد که توانایی یادگیری در هوش مصنوعی مهمترین تفاوت هوش مصنوعی با سیستم‌های قبلی است. به عبارت دیگر هوش مصنوعی چندان وابسته به انسان‌ها نیست و می‌تواند براساس داده‌هایی که به او داده می‌شود و داده‌هایی که خودش جمع‌آوری می‌کند، مطالب جدیدی یاد بگیرد و بر مبنای آن تصمیم‌گیری‌های مناسب‌تری داشته باشد.

آیا هوش مصنوعی می‌تواند جای انسان را بگیرد؟

با توجه به آنچه درباره قدرت یادگیری و تصمیم‌گیری هوش مصنوعی بیان شد این سؤال اساسی مطرح می‌شود که آیا هوش مصنوعی می‌تواند جایگزین مناسبی برای انسان باشد؟ برای پاسخ به این سؤال باید نحوه تصمیم‌گیری انسان و هوش مصنوعی را با هم مقایسه کنیم.

انسان‌ها به دو روش متفاوت تصمیمات خود را اتخاذ می‌کنند که در شکل شماره ۱ این موارد به تصویر کشیده شده است: حسابداران به‌عنوان یکی از تصمیم‌گیرندگان خبره در سازمان‌ها از هر دو شیوه تصمیم‌گیری استفاده می‌کنند. آنها دانش خود را در موقعیت‌های خاص برای

مصنوعی می‌تواند مشکلات حسابداری، چالش‌های عملی که در حین کار با آن مواجه می‌شود و مهارت‌هایی را که حسابداران برای کار کردن با سیستم‌های هوشمند نیاز دارند حل کند، ایجاد کنیم. بنابراین در این مقاله تلاش می‌شود در ابتدا تعریف روشنی از هوش مصنوعی و کاربردها و نقاط قوت و محدودیت‌های آن در حسابداری ارائه شود. در ادامه چالش‌های ایجاد شده توسط هوش مصنوعی و مهارت‌های جدید مورد نیاز حسابداران برای استفاده از هوش مصنوعی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

تعریف هوش مصنوعی

هوش مصنوعی از جدیدترین و تأثیرگذارترین تکنولوژی‌های حوزه علوم کامپیوتر به‌شمار می‌رود که به رایانه‌ها این امکان را می‌دهد تا توانایی یادگیری، ارزیابی، حل مسأله و تصمیم‌گیری داشته باشند. مهمترین تفاوت هوش مصنوعی با تکنولوژی‌های قدیمی آن است که توانایی تصمیم‌گیری مستقل را دارد، این در حالی است که تاکنون نرم‌افزارها براساس اطلاعات دریافتی از انسان می‌توانستند تصمیم‌گیری و عمل کنند. درواقع می‌توان

کاربرد هوش مصنوعی در حوزه‌های حسابداری و حسابرسی به دهه‌ها قبل بازمی‌گردد. در حالی که حسابداران سال‌هاست از فناوری برای بالا بردن ارزش کار خود و بهبود اموری که انجام می‌دهند استفاده می‌کنند اما باید پذیرفت که در طی سال‌های آینده، سیستم‌های هوشمند وظایف و تصمیم‌گیری‌های بیشتری را که در حال حاضر به عهده انسان است به‌عهده می‌گیرند. به‌منظور ایجاد چشم‌اندازی مثبت در آینده باید درک عمیقی از اینکه چگونه هوش

شکل شماره ۱- روش‌های متفاوت تصمیم‌گیری انسان

استدلال
ما همچنین از منطق و دلیل برای پاسخ به سؤالات و تصمیم‌گیری‌ها استفاده می‌کنیم. این فرایند آگاهانه از دانش ما استفاده می‌کند و معمولاً زمانی که شهود پاسخ رضایت‌بخشی به‌دست نیاورده است، کار را به‌دست می‌گیرد. این فرایند به زمان و تلاش نیاز دارد.

درک مستقیم
بیشتر فرایند فکری ما غریزی و ناخودآگاه است و خیلی سریع و با تلاش کمی انجام می‌شود. این نوع تفکر ریشه در شناخت الگوها براساس آنچه قبلاً اتفاق افتاده است دارد و اغلب به‌عنوان شهودی یا درک مستقیم توصیف می‌شود

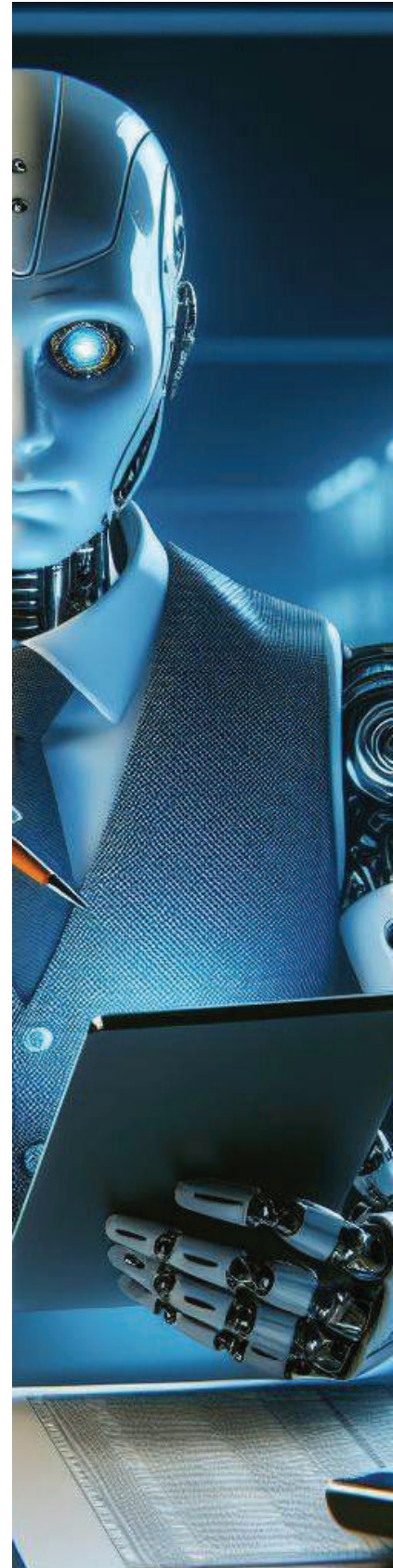
بیشتر، از هر دو روش تفکر انسان استفاده کنند.

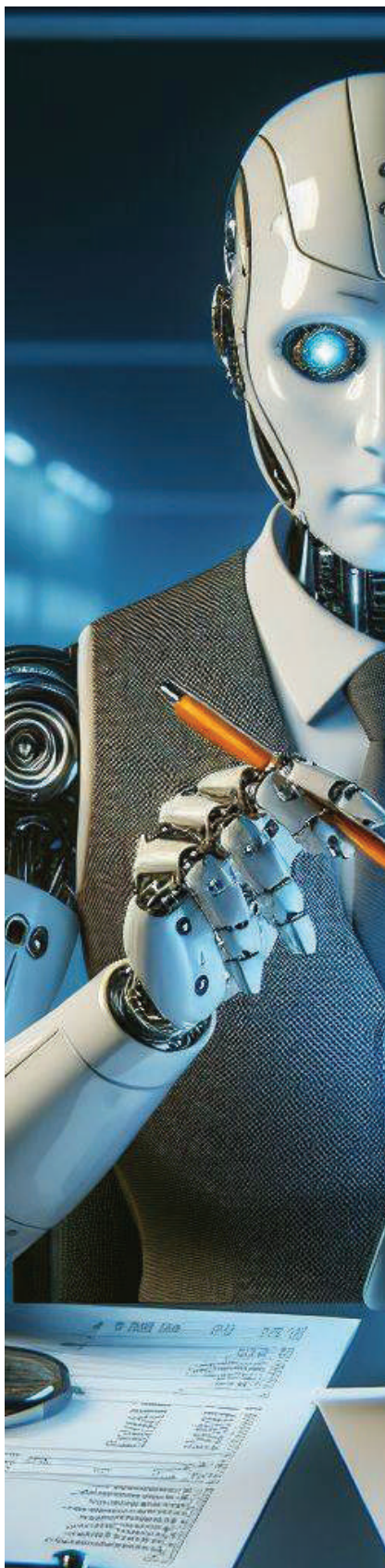
از جمله نقاط قوت هوش مصنوعی این است که آنها می‌توانند حجم عظیمی از داده‌ها (ساختار یافته و بدون ساختار) را بسیار بیشتر از آنچه که بشر تا به حال توانسته است، پردازش کنند. همچنین، آنها می‌توانند الگوهای ضعیف‌تر یا پیچیده‌تر از داده‌ها را نسبت به انسان‌ها انتخاب کنند. نکته دیگر آن‌که آنها از خستگی و کسالت رنج نمی‌برند. همچنین جانبداری و سوگیری‌های انسانی در آنها وجود ندارد. این قابلیت‌ها به‌ویژه برای سازمان‌هایی که قصد بهره‌برداری از حجم روزافزونی از کلان داده‌های موجود در اختیارشان را دارند، مهم است.

اما شایسته است در کنار بررسی نقاط قوت هوش مصنوعی، محدودیت‌های آن نیز مورد بررسی قرار گیرد. یادگیری ماشینی یک هوش مصنوعی، عمومی نیست و مدل‌ها نیز انعطاف‌پذیر نیستند. مدل‌ها فقط یاد می‌گیرند که وظایف بسیار خاص را براساس مجموعه داده‌های معین انجام دهند. کمیت و کیفیت داده‌ها و اطلاعات، اساس کار هستند اما برای همه مشکلات، داده‌های مناسبی وجود ندارد که ماشین قادر به یادگیری آنها باشد. همچنین بسیاری از مدل‌ها به مقادیر قابل توجهی داده نیاز دارند که ممکن است در دسترس نباشند. افزون بر این موارد، رویکرد یادگیری ماشینی برای حل تمامی مشکلات مناسب نخواهد بود. به‌عنوان مثال، باید درجه‌ای از تکرارپذیری در مورد مسئله وجود داشته باشد تا مدل بتواند یادگیری خود را تعمیم

تعمیم‌گیری مستدل به‌کار می‌گیرند اما همچنین تصمیمات شهودی سریع را براساس تجربه گسترده‌ای که در زمینه تخصص خود دارند اتخاذ می‌کنند. تفکر شهودی ما، یا همان درک مستقیم، بسیار قدرتمند است و نشان‌دهنده یادگیری سریع و سطوح بالای انعطاف‌پذیری ما است. این شهود پایه و اساس زبان، بینش، حس، درک دنیای روزمره و روش‌های تعامل با دیگران را برای ما فراهم می‌کند اما با این حال، کامل نیست. جانبداری و به‌عبارتی سوگیری‌های شخصی و همچنین تکیه بیش از حد به اطلاعات تاریخی نمونه‌هایی از ضعف تصمیم‌گیری‌های ما است.

تحقیقات در هوش مصنوعی در طی سال‌های متمادی، بر روی قابلیت‌های استدلالی که توسط انسان صورت می‌گیرد متمرکز بوده است، مانند: بازنمایی دانش و کدگذاری قوانین مبتنی بر منطق و درخت‌های تصمیم. این رویکرد تا حدی موفقیت‌آمیز بوده است اما به‌ندرت نتایجی را به همراه داشت که بتوان آن را شبیه به هوش انسان دانست. موفقیت‌های اخیر در هوش مصنوعی رویکردهای بسیار متفاوتی دارد. آنها به جای تلاش برای تحمیل یک مدل از بالا به پایین از قوانین، رویکردی از پایین به بالا اتخاذ می‌کنند و قوانین را براساس مشاهده آنچه قبلاً اتفاق افتاده است، یاد می‌گیرند. در این روش از تشخیص الگو استفاده می‌شود و با عنوان یادگیری ماشین شناخته می‌شود. با ترکیب رویکردهای یادگیری ماشین با پیشرفت‌ها در سایر زمینه‌های هوش مصنوعی، مانند بازنمایی دانش و استدلال، رایانه‌ها می‌توانند برای تکمیل و بهبود





و شایستگی‌های جدیدی را در رابطه با نقش در حال تغییر خود در سازمان ایجاد کنند، همچنان خطر حداقلی برای افزایش بیکاری در این حرفه وجود دارد. در این موقعیت، استراتژی موفق، پذیرش چالش‌های تکنولوژیکی و سازگاری با محیط کسب و کار جدید و الزامات مدیریتی خواهد بود. انسان‌ها و ماشین‌ها می‌توانند به‌طور مؤثر با یکدیگر کار کنند و هوش مصنوعی هرگز جایگزین هوش انسانی نخواهد شد؛ به‌خصوص در کارهای خلاقانه. البته به این نکته نیز باید اذعان کرد که آموزش، نقش کلیدی برای آماده‌سازی حسابداران جهت ورود به این قلمروی جدید حسابداری ایفا خواهد کرد.

براساس تحقیقات معتبر صورت گرفته، سهم قابل توجهی از مشاغل خدماتی، فروش کالا و کسب‌وکارهایی که ساخت‌وساز دارند، به‌شدت در خطر جایگزینی با رایانه‌هایی هستند که قابلیت یادگیری ماشینی و رباتیک دارند. در مقابل، مشاغل مهندسی و علوم پایه به دلیل این که می‌دانند در واقعیت به هوش خلاقانه بالایی نیاز دارند، حساسیت پایینی نسبت به کامپیوتر دارند. در مورد تأثیر هوش مصنوعی بر حرفه حسابداری و حسابرسی، دو دیدگاه وجود دارد؛ در دیدگاه اول مشاغل حسابداران و حسابرسان در رده پرخطر قرار می‌گیرد زیرا احتمال کامپیوتری شدن آنها در آینده براساس تحقیقات انجام شده نزدیک ۹۴ درصد است اما در دیدگاه دوم این‌گونه استدلال می‌شود که وظایف حسابداری شامل انواع تصمیمات ساختاریافته، نیمه ساختاریافته و بدون ساختار است و به دلیل محیط پرخطر و اطلاعات کمیاب، تصمیمات حسابرسی

دهد و آن را بر موارد دیگر اعمال کند. بنابراین برای سؤالات منحصر به فرد یا جدید، ممکن است خروجی مفیدی ارائه نشود. خروجی‌های مدل‌های یادگیری ماشینی، پیش‌بینی‌ها یا پیشنهادهای مبتنی بر محاسبات ریاضی هستند و باید توجه داشت که همه مشکلات را نمی‌توان به این روش حل کرد. ممکن است لازم باشد ملاحظات دیگری در تصمیم‌گیری‌ها لحاظ شود، مانند مسائل اخلاقی یا ممکن است مشکل، نیاز به تجزیه و تحلیل ریشه‌ای و عمیق‌تر داشته باشد.

بنابر آن چه گفته شد، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که در حالی که هوش مصنوعی بینش بیشتری را نسبت به داده‌ها ایجاد می‌کند و ابعاد مختلفی از آن را به ما ارائه می‌کند و به متخصصان انسانی کمک می‌کند تا تصمیمات بهتری اتخاذ کنند و نظرات بهتری را ارائه دهند اما ما نباید هیچگاه سازگاری و نبوغ انسان را دست کم بگیریم و بدانیم ویژگی‌های منحصر به فردی مانند رهبری، همدلی و خلاقیت که در انسان وجود دارد، هرگز با کار رایانه‌ها جایگزین نخواهد شد.

کاربردهای هوش مصنوعی در حسابداری با توجه به آنچه در قسمت قبلی بیان کردیم، می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری کرد که انسان‌ها در برخی از مسائل معمولی‌تر هوش مصنوعی را جایگزین می‌کنند، زیرا می‌تواند سریع‌تر و دقیق‌تر از انسان برخی امور را انجام دهد اما با این حال، هوش مصنوعی در مدت کوتاهی فرصت‌های زیادی را برای حسابداران به ارمغان می‌آورد تا کارایی خود را بهبود ببخشند و ارزش بیشتری را نصیب شرکت کنند. در واقع اگر حسابداران مهارت‌ها

نمونه‌های زیادی از تصمیمات و اقدامات عمدی انسانی وجود دارد که به شرکتها آسیب می‌رساند. سرقت دارایی، اجتناب از پرداخت مالیات، دستیابی راحت به وجه نقد، سرقت پول نقد و جعل صورت‌های مالی تنها تعداد کمی از نمونه‌های رایج هستند. فعالیت‌های متقلبانه به دلیل مدل‌سازی آسان یادگیری ماشینی، جزو فعالیت‌های «عادی» قابل پیش‌بینی و شناسایی هستند. برخی دیگر از مهم‌ترین کاربردهای هوش مصنوعی در حسابداری عبارتند از:

- حسابدارها نیاز به صرف زمان طولانی برای تحلیل ستون‌های طولانی اعداد ندارند؛
- ارائه انواع تحلیل‌ها از داده‌های مالی یک شرکت؛
- اعتبارسنجی اسناد مانند فاکتور خرید و فروش، سند هزینه و حساب‌های دریافتی و پرداختی به‌صورت خودکار انجام می‌شود؛
- سیستم‌های حسابداری مبتنی بر هوش مصنوعی دائماً و به‌صورت لحظه‌ای مورد حسابرسی قرار می‌گیرند و در صورتی که خطایی وجود داشته باشد به حسابدار اطلاع می‌دهد؛
- به مدیران مالی کمک می‌کند تا وضعیت آینده مجموعه خودشان را با دقت مثال‌زدنی پیش‌بینی کنند؛
- به دلیل بهبود حسابرسی و افزایش شفافیت، بهره‌وری تیم حسابداری و مالی و به‌طور کلی بهره‌وری شرکت‌ها بالاتر می‌رود؛
- هوش مصنوعی کمک می‌کند تا مدیران مالی بتوانند تأمین‌کنندگان مواد اولیه را بهینه‌تر و با سرعت بیشتری ارزیابی کنند و در نتیجه مناسب‌ترین تأمین‌کنندگان را انتخاب کنند؛
- براساس سابقه جریان وجوه نقد در



و بدون شک مستعدترین بخش در حسابداری برای اتوماسیون‌سازی است. این فرایند را می‌توان با استفاده از فناوری‌های یادگیری ماشینی کاملاً خودکار انجام داد. این کار حتی موجب می‌شود دقت داده‌های حسابداری افزایش و همچنین زمان ثبت داده‌ها کاهش یابد. پیشگیری و کشف تقلب، یکی دیگر از زمینه‌هایی است که هوش مصنوعی می‌تواند کاربرد زیادی در آن داشته باشد. ماشین‌ها را نمی‌توان با پول یا قدرت وسوسه کرد، زیرا توسط قوانین از پیش تعیین‌شده هدایت می‌شوند و مستقیماً عمل می‌کنند.

و اطمینان و تجزیه و تحلیل را می‌توان به‌صورت غیرساختارمند طبقه‌بندی کرد. یکی از نتایج آنها این است که به دلیل پیچیدگی و اهمیت بسیاری از اموری که یک حسابرس انجام می‌دهد، کاربردهای هوش مصنوعی در حسابرسی ناکافی است. آنچه بیان شد هر دو قابل پذیرش است. به‌طور کلی وظایف حسابداری و حسابرسی به تجزیه و تحلیل دقیقی نیاز دارد تا بتوان موارد غیر روتین را از کارهای معمولی جدا کرد. بدون شک در برخی از وظایف معمولی حسابداران و حسابرسان، سیستم‌های هوشمند جایگزین خواهند شد. دفترداری معمول‌ترین، وقت‌گیرترین

این داده‌ها به‌عنوان فرصتی برای ارائه بهترین پیشنهادات استفاده کنند. براساس آنچه بیان شد، متخصصان حسابداری می‌توانند با استفاده از داده‌های بزرگ و تجزیه و تحلیل آنها، مشارکت خود را در کسب و کار بیشتر کنند.

علاوه بر این، مهارت‌های ارتباطی و تفکر انتقادی در عصر هوش مصنوعی اهمیت زیادی پیدا خواهد کرد. از جمله مهمترین مهارت‌های ارتباطی حسابداران می‌توان به مهارت‌های ارائه (سخنوری)، اعتماد به نفس، صمیمیت، برقراری ارتباط چشمی، درک دیدگاه افراد و توانایی در ارائه و دریافت بازخورد اشاره کرد. به‌طور کلی

ارائه دهند و در نتیجه با پیش‌بینی رشد بالقوه، بازارهای جدید ایجاد کنند و در بحث رقابت با سایر شرکت‌ها به‌واحد تجاری کمک کنند.

به‌طور کلی سه حوزه مهم در استفاده و به‌کارگیری هوش مصنوعی وجود دارد که حسابداران می‌توانند در آن مشارکت فعالی داشته باشند. این حوزه‌ها عبارتند از: ارزیابی داده‌ها، استفاده از کلان بزرگ در تصمیم‌گیری و استفاده از کلان داده‌ها در مدیریت ریسک. حسابداران باید در این زمینه‌ها به خوبی آموزش ببینند تا داده‌های ساختاریافته و بدون ساختار را جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل کنند تا از

شرکت، نیازمندی‌های وجه نقد در آینده به‌صورت دقیق پیش‌بینی می‌شود؛ ربات‌های هوش مصنوعی باتوجه به قدرت یادگیری بالایی که دارند، در صورتی که حسابدار اطلاعاتی را به اشتباه وارد کند در همان لحظه به حسابدار اعلام وجود خطا می‌کنند و شرح دقیقی از دلیل وجود خطا و راه‌حل آن را به حسابدار یا مدیر مالی می‌دهند. مهارت‌های جدید مورد نیاز حسابداران برای بهره‌مندی از فناوری‌های جدید هوش مصنوعی

تجزیه و تحلیل‌های مربوط به تغییر وظایف شغلی باید با مطالعه چالش‌های عملی پیش روی حرفه حسابداری و به‌طور دقیق‌تر مجموعه مهارت‌های جدید مورد نیاز برای انجام فعالیت‌ها در محیطی که به سرعت در حال تغییر است، همراه با استفاده از فناوری دیجیتال و افزایش قدرت پردازش اطلاعات باشد. از جمله مهارت‌های مورد نیاز، تخصص فنی و یادگیری نحوه استفاده از ماشین‌ها است و عمق کسب این دانش به اندازه سازمان، سیاست سرمایه‌گذاری و استراتژی نوآور آن بستگی دارد. آموزش و فراگیری نحوه کار با کامپیوتر با استفاده از مجموعه داده‌ها، همان‌طور که قبلاً ذکر شد مستلزم توجه ویژه به کیفیت آنها است. در هر صورت رویه‌های کنترل داخلی باید برای کاهش خطرات مرتبط با سوگیری‌های ذاتی و سایر محدودیت‌های برنامه‌های هوش مصنوعی اجرا شوند. در میان مهارت‌های فنی، مهارت تحلیل کلان داده‌ها نیز باید مورد توجه قرار گیرد. از حسابداران جوان و کم‌تجربه انتظار می‌رود که در استفاده از داده‌ها خلاق باشند و تجزیه و تحلیل مفیدی را



ایجاد داده، مدیریت و پردازش داده، به اشتراک گذاری داده، تجزیه و تحلیل داده‌ها، داده‌کاوی، گزارش داده‌ها، امنیت داده‌ها و ذخیره‌سازی در داخل و بین سازمان‌ها برای توسعه حسابداران حرفه‌ای حیاتی است. در این راستا کسب تجربه و یادگیری برای فارغ‌التحصیلان حسابداری نیازمند رویکردی بین رشته‌ای است که از متخصصان و دانشمندان دانشگاهی با تخصص در سیستم‌های اطلاعاتی، آمار، علوم کامپیوتر و مهندسی، مسائل اخلاقی مرتبط با فناوری اطلاعات و سایر موارد استفاده کنند. بنابراین می‌توان چنین استنباط کرد که در تدوین برنامه درسی جدید، نیازمند یک رویکرد بین رشته‌ای هستیم. آنچه مورد انتظار است، آن است که در عصر فناوری‌های هوشمند، شکاف موجود بین دانشگاه‌ها و حسابداری عملی برطرف شود. قطعاً همکاری و مشارکت بین مدرّسان حسابداری و صنعت، از پیش‌نیازهایی است که موجب موفقیت فارغ‌التحصیلان حسابداری خواهد شد.

نتیجه‌گیری

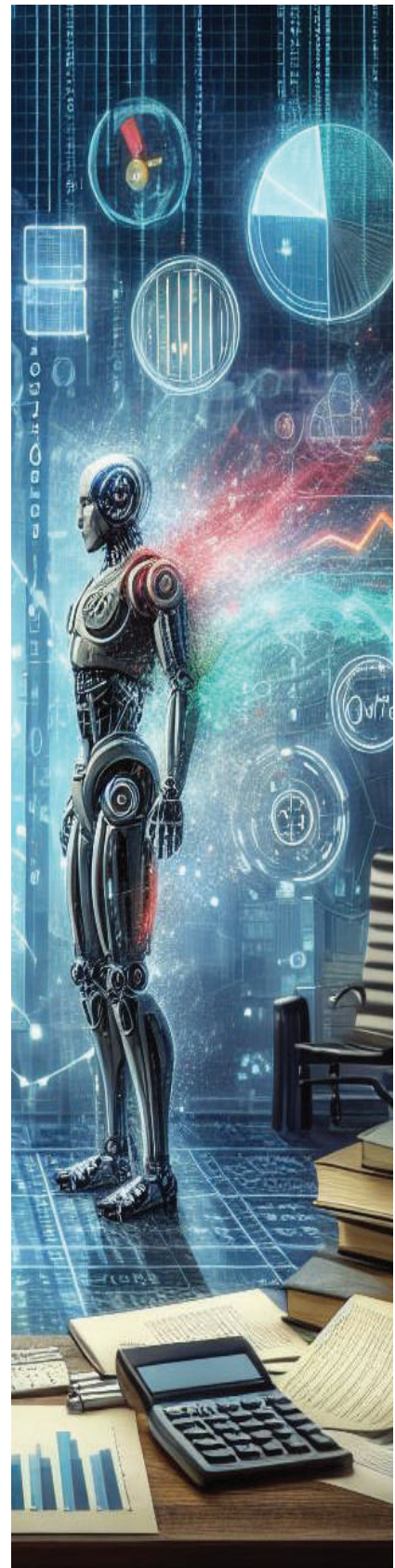
براساس آنچه بیان شد، می‌توان گفت هوش مصنوعی آینده بسیاری از مشاغل از جمله حسابداری را تغییر خواهد داد. آنچه مسلم است، فرصت‌های زیادی برای ایجاد وظایف و مشاغل جدید با در نظر گرفتن هوش مصنوعی به‌عنوان مکمل هوش انسانی پدیدار می‌شود. بنابراین، این موضوع که هوش مصنوعی برای نیروی کار، تهدید است، استنباط درستی نیست؛ لذا ما باید بدون نگرانی از اتوماسیون (خودکارسازی) حسابداری، برای پذیرش قابلیت‌های آن آماده باشیم و از مزایای آن استفاده کنیم. در این راستا آگاه‌سازی مدرّسان حسابداری

می‌توان گفت، مهارت‌های تفکر انتقادی به‌طور گسترده به‌عنوان یک نیاز کلیدی برای موفقیت در بیشتر حوزه‌های عملی و حرفه‌ای، نه فقط حسابداری پذیرفته شده است. بنابراین توسعه تفکر انتقادی باید به یک هدف اصلی در آموزش حسابداری تبدیل شود.

آنچه مسلم است، با تغییر نقش‌های حسابداری، مهارت‌های رهبری و هدایت، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. با افزایش مشارکت حرفه‌ای‌ها در مدیریت استراتژیک شرکت و همکاری و مشارکت با سایر بخش‌های سازمان، انواع خاصی از رهبری از جمله رهبری استراتژیک و سازمانی، مربیگری و راهنمایی اخلاقی ضروری خواهند شد.

وظایف مدرّسان حرفه حسابداری برای چالش‌های ورود هوش مصنوعی مدرّسان حرفه حسابداری نیز با ورود هوش مصنوعی به این حوزه به چالش کشیده می‌شوند. آنها فشار زیادی را از سوی نهادهای بین‌المللی حسابداری و اعتباربخشی حرفه‌ای برای ارتقای محتوای تکنولوژیکی دوره‌های حسابداری را تجربه می‌کنند. بدیهی است که دانشگاه‌ها باید نقش مهمی را در این فرایند به‌عنوان آغازگر بررسی برنامه‌های درسی و آزمون این موارد ایفا کنند. در این راستا پرسش‌های اساسی در مورد چگونگی تطبیق برنامه‌های درسی با نیازهای بازار کار فعلی و انتظارات کارفرمایان از فارغ‌التحصیلان و همچنین چگونگی توسعه مجموعه مهارت‌های جدید برای مشاغل آینده مطرح می‌شود.

به عبارت دیگر این‌گونه می‌توان نتیجه‌گیری کرد که ماهیت پویای تحولات فناوری اطلاعات مربوط به





- Luo, Jiaxin. Meng, Qingjun & Cai, Yan. (2018), Analysis of the Impact of Artificial Intelligence Application on the Development of Accounting Industry, Open Journal of Business and Management, Vol 6, pp. 850-856.
- Nilsson, N. (2009), The Quest for Artificial Intelligence: A History of Ideas and Achievements, Cambridge: Cambridge University Press.
- O'Neil, C. (2016), Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy, New York: Crow Publishing Group.
- Rizvan Hasan, Ahmed. (2022), Artificial Intelligence (AI) in Accounting & Auditing: A Literature Review, Open Journal of Business and Management, Vol 10, pp. 440-465.
- Stancheva-Todorova, Eleonora P. (2018), How Artificial Intelligence Is Challenging Accounting Profession, Journal of International Scientific Publications, Vol 12, pp. 126-141.

نعیمه بیات: گروه حسابداری، دانشگاه
فتی و حرفه‌ای، تهران، ایران
مهدیه بیهقی: دانشجو گروه حسابداری،
دانشگاه فتی و حرفه‌ای، تهران، ایران

جهت تغییر طرز تفکر خود و فراگیری مهارت‌ها و شایستگی‌های مورد نیاز و مربوط به فناوری‌های هوشمند و کاربرد تجاری آنها، لازم است. جهت بازنگری برنامه‌های درسی حسابداری و آماده‌سازی فارغ‌التحصیلان برای داشتن اشتغال مناسب، راه زیادی در پیش است. علاوه بر اینها محققان حسابداری هم با مشکلات هوش مصنوعی به چالش کشیده می‌شوند زیرا آنها باید با متخصصان در حوزه هوش مصنوعی همکاری کنند و شکاف موجود میان حسابداری و هوش مصنوعی را پر کنند.

منابع:

- Brynjolfsson, E. and McAfee, A. (2014), The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies, New York: W. W. Norton & Company.
- Government Office for Science, (2016), Artificial intelligence: opportunities and implications for the future of decision making, Government Office for Science.
- ICAEW, (2015), Providing Leadership in a Digital World, London: ICAEW.
- ICAEW, (2018), Artificial intelligence and the future of accountancy, London: ICAEW.
- ISCA and ICAEW, (2017), Our Future Together: Industry Perspectives on the Future of Professional Learning and Entrepreneurship, ISCA and ICAEW.



همکاران
سیستم



انجمن حسابداران خبره ایران

رویداد آنلاین

نحوه شناسایی درآمد بعد از تغییر استانداردهای مرتبط با آن

۱۰ مرداد، ساعت ۱۵ الی ۱۷



سید محمد باقرآبادی
حسابدار رسمی



محسن غلامرضایی
حسابدار رسمی
مدیر مرکز آموزش حسابداران خبره



محمد قبول
عضو شورای عالی انجمن حسابداران خبره ایران
کارشناس رسمی دادگستری



الهام حمیدی
عضو کمیته فنی



محمود آل حبیب
حسابدار رسمی



حمید خادم
حسابدار رسمی



پژمان پازوکی
سرپرست ستاد مهندسی فروش
همکاران سیستم



برای مشاهده فیلم کامل این میزگرد از زیر
لینک استفاده کرده یا کیوآرکد را اسکن کنید
<https://www.aparat.com/v/TaMR6>



انجمن حسابداران خبره ایران با حمایت همکاران سیستم میزگرد با عنوان «نحوه شناسایی درآمد بعد از تغییرات استانداردهای مرتبط با آن» در تاریخ ۱۰ مرداد ۱۴۰۲ برگزار کرد. در این میزگرد جناب آقایان محسن غلامرضایی، سیدمحمد باقرآبادی، محمد قباول، حمید خادام، محمود ال حبیب، پژمان پازوکی و سرکار خانم الهام حمیدی، حضور داشتند. با توجه به تغییر استانداردهای حسابداری مرتبط با شناسایی درآمد و تصویب استاندارد حسابداری شماره ۴۳ و همچنین تغییرات اساسی صورت گرفته در فرایند و نحوه شناسایی درآمدها در این میزگرد به بررسی چالش‌های پیش روی شرکت‌ها از حیث حسابداری، حسابرسی و مالیاتی مرتبط با درآمدها پرداختیم.



سپیدار
سیستم



رویداد آنلاین

حسابداران و

آخرین تغییرات مالیاتی

میزگرد مشترک انجمن حسابداران خبره ایران و شرکت سپیدار سیستم

یکشنبه، ۱۲ شهریور، ساعت ۱۴ تا ۱۸



محمد قبول

عضو شورای عالی انجمن حسابداران خبره ایران
عضو کارگروه مالیاتی جامعه حسابداران رسمی و
دادگستری



مهدی غریب

مدرس دانشگاه و
سامانه‌های مالیاتی



فرشید فریدونی

حسابدار رسمی



امیر ابراهیم زاده

عضو شورای عالی انجمن
حسابداران خبره ایران



فاطمه هادلوند

مشاور رسمی مالیاتی
دبیرکل انجمن مدیران مالی حرفه‌ای ایران



حمید خادم

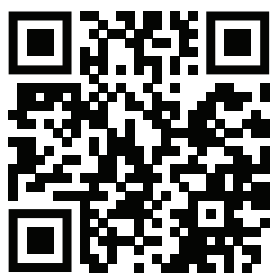
حسابدار رسمی
مشاور رسمی مالیاتی



دنیا اکبری

سرپرست مالی
سپیدار سیستم آسیا

sepidarsystem.com



برای مشاهده فیلم کامل این میزگرد از زیر
لینک استفاده کرده یا کیوآرکد را اسکن کنید
<https://aparat.com/v/hxBrt>



انجمن حسابداران خبره ایران با حمایت سپیدار سیستم میزگرد با عنوان «حسابداران و آخرین تغییرات حسابداری» در تاریخ ۱۰ مرداد ۱۴۰۲ برگزار کرد.

در این میزگرد جناب آقایان امیر ابراهیمزاده، فرشید فریدونسی، مهدی غریب، محمد قبول، حمید خادم و سرکار خانمها فاطمه هادلوند و دنیا اکبری حضور داشتند.



در این میزگرد با حضور خبرگان مالیاتی به بررسی آخرین تغییرات در حوزه قوانین و بخشنامههای مالیاتی و همچنین فرایند پیادهسازی و اجرای سامانه مؤدیان و پایانههای فروشگاهی پرداختیم.



میزگرد
آنلاین

گروه نرم افزاری
اوراش
انجمن حسابداران خبره ایران

زمان: شنبه
۲۲ مهرماه ۱۴۰۲
ساعت ۱۸ الی ۲۰

چالش های زنان در حسابداری

میهمانان این میزگرد



فاطمه پور یعقوبی



حلیمه رحمانی



فاطمه دادبه



کتایون آشاوزنیا



گل بهار امانی



الهام حمیدی

میزگرد مشترک انجمن حسابداران خبره ایران و گروه نرم افزاری اوراش



برای مشاهده فیلم کامل این میزگرد از زیر
لینک استفاده کرده یا کیوآرکد را اسکن کنید
<https://www.aparat.com/v/kFZ87>



انجمن حسابداران خبره ایران با حمایت گروه نرم افزاری اوراش میزگرد با عنوان «چالش‌های زنان در حسابداری» در تاریخ ۲۲ مهر ۱۴۰۲ برگزار کرد. در این میزگرد سرکار خانم‌ها حلیمه رحمانی، الهام حمیدی، فاطمه پوریعقوبی، گلپهار امانی، فاطمه دادبه و کتایون آشاوزنیا حضور داشتند.

در این میزگرد به بررسی مشکلات و سختی‌های زنان در جامعهٔ مردسالار حسابداری ایران پرداخته و با تعدادی از زنان موفق این رشته به گفت و گو نشستیم تا تجربیات خود را در اختیار نسل جدید قرار دهند.



شرکت معتمد اول هوشمند راهبر
Maaher TSP



میزگرد آنلاین

بررسی تغییرات آزمون حسابدار رسمی



انجمن حسابداران خبره ایران

یکشنبه ۲۱ آبان ۱۴۰۲ - ساعت ۲۰-۲۲



مهدی مرادزاده فرد | محسن غلامرضایی | احمد غفارزاده | منصور شمس احمدی | محمود آل حبیب



برای مشاهده فیلم کامل این میزگرد از زیر
لینک استفاده کرده یا کیوآرکد را اسکن کنید
iica.ir/s113



انجمن حسابداران خبره ایران با حمایت شرکت معتمد اول هوشمند راهبر میزگرد با عنوان «بررسی تغییرات آزمون حسابدار رسمی» در تاریخ ۲۱ آبان ۱۴۰۲ برگزار کرد. در این میزگرد جناب آقایان مهدی مرادزاده فرد، محسن غلامرضایی، منصور شمس احمدی، محمود ال حبیب حضور داشتند.



در این میزگرد با توجه به تغییرات صورت گرفته در نحوه برگزاری و ترکیب و چیدمان سؤالات آزمون حسابدار رسمی سال ۱۴۰۲ با حضور تعدادی از افراد فعال در حوزه آموزش و آزمون‌های حسابداری به بررسی این تغییرات و واکاو نقاط منفی و مثبت آن پرداختیم.



مؤسسات حسابرسی

معرفی مؤسسات حسابرسی

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران در صورت درخواست کتبی می توانند شناخت نامه‌ی خود را در این بخش منتشر کنند.

<p>۵ مؤسسه حسابرسی و خدمات مالی آتیه نگر</p>  <p>عضو انجمن حسابداران خبره ایران عضو جامعه حسابداران رسمی ایران</p> <ul style="list-style-type: none"> • هادی یوسف زاده (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • مجتبی ثقفی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • سعید وطنی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری) <p>خدمات: حسابرسی مستقل و بازرس قانونی، حسابرسی مالیاتی، نظارت بر امور تصفیه، حسابرسی داخلی، اصلاح حساب، طراحی و اجرای سیستم‌های حسابداری و اطلاعات مدیریت، مشاوره مالی، مدیریتی و مالیاتی، حسابرسی خاص، ارزیابی سهام و دیگر خدمات مالی و مدیریتی.</p> <p>تلفن: ۸۸۵۲۸۱۹۵ و ۸۸۱۷۶۱۰۱-۲ فاکس: ۸۸۵۲۰۶۷۹</p> <p>نشانی: تهران - خیابان شهرودی شمالی - کوچه مهاجر - پلاک ۴۱ - واحد ۱۰ info@atihegNegarAudit.ir</p>	<p>۳ آرمان اندیش آگاه</p>  <p>عضو انجمن حسابداران خبره ایران عضو جامعه حسابداران رسمی ایران معمد سازمان بورس و اوراق بهادار عضو انجمن حسابرسان داخلی ایران</p> <ul style="list-style-type: none"> • محمد جعفر دهقان طرزجانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • وامین جهانگیری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری) • یوسف غیاثوند (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • حسین مشهوری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) <p>خدمات: حسابرسی مالی و مالیاتی، بازرسی قانونی، مشاوره مدیریت مالی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم مالی، خدمات مالی و حسابداری و مالیاتی، نظارت بر امور تصفیه، ارزیابی سهام و سهم الشرکه، داوری مالی</p> <p>دفتر تهران: میدان هفت تیر، ضلع شمال شرقی، جنب فروشگاه زنجیره‌ای یاس، کوچه آذری، پلاک ۱۷، واحد ۴ کدپستی: ۱۵۷۴۸۴۶۷۱۵ تلفن: ۸۳۳۲۲۸۱۷-۱۸ فاکس: ۸۳۳۹۶۶۵</p> <p>دفتر ارومیه: خیابان جهاد، کوی اول (هجرت)، کوچه سوم، پلاک ۲۵ کدپستی: ۵۷۱۴۳۱۷۵۹۵ تلفن: ۰۴۴-۳۳۲۲۲۲۲۲ فاکس: ۸۹۷۸۳۶۱۵</p>	<p>۱ مؤسسه حسابرسی آبتین روش آریا</p>  <p>عضو انجمن حسابداران خبره ایران عضو جامعه حسابداران رسمی ایران معمد سازمان بورس و اوراق بهادار</p> <ul style="list-style-type: none"> • حسین طالبی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • مجید مختار نژاد (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • بهمن فدوی رودسری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • حمیدرضا اصغری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • سردار بارگاهی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • امیررضا رهبری مقدم (حسابدار رسمی) <p>خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی، حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی داخلی، بازرس قانونی، مشاوره مالی، خدمات حسابداری، تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، اصلاح حساب، ارزیابی سهام و طراحی سیستم‌های مالی.</p> <p>تلفن: ۸۸۱۰۹۴۳۱ (شش خط) فاکس: ۸۸۱۰۹۴۳۱ نشانی: تهران - خیابان ولیعصر بالاتر از خیابان شهید بهشتی کوچه نادر پلاک ۶ طبقه پنجم واحد ۱۸ کدپستی: ۱۵۱۱۶۴۳۹۳۷ تلفن: abtinravesb@yahoo.com</p>
<p>۶ مؤسسه حسابرسی آریاروش</p> <p>عضو انجمن حسابداران خبره ایران عضو جامعه حسابداران رسمی ایران</p> <ul style="list-style-type: none"> • حبیب جامعی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • سیدمحمد بزرگ‌زاده (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • رضا جامعی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • محمد کاظم ملانک صفت (حسابدار رسمی) <p>خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی و ارائه انواع گزارشات حسابرسی مالی و مالیاتی، انجام وظائف بازرس قانونی، مشاوره، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های مالی و ارائه انواع خدمات مالی، نظارت بر امور تصفیه، خدماتی که توسط دادگاه‌ها و مراجع قضائی در چهارچوب موارد بالا ارجاع و توسط حسابداران رسمی پذیرفته می‌شود</p> <p>نشانی: تهران: بلوار آفریقا، بالاتر از میرداماد، بلوار ستاری، پلاک ۷۴، طبقه ۴، واحد ۱۵</p> <p>تلفن: ۸۸۶۷۴۷۰۴ - ۸۸۶۶۰۸۲۴ - ۸۸۱۹۸۳۹۶ فاکس: ۸۸۱۹۸۴۰۱ صندوق پستی: ۱۵۷۷۵-۷۹۱۹ کدپستی: ۱۹۶۸۹۵۳۶۹۱</p>	<p>۴ مؤسسه حسابرسی آرمان آروین پارس</p>  <p>عضو انجمن حسابداران خبره ایران عضو جامعه حسابداران رسمی ایران معمد سازمان بورس و اوراق بهادار</p> <ul style="list-style-type: none"> • سیروس شمس (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • شهریار سیفی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • علی اصغر مسلمی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • مصطفی جان‌نثاری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • جواد رانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • بهنام دانی‌مژدهی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • محمود رجائی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • علی آقا عزیز بزرگی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی قوه قضائیه) • سید مهدی تیموریان (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری) <p>خدمات: حسابرسی و بازرسی قانونی شرکت‌ها، حسابرسی داخلی، حسابرسی عملیاتی، خدمات مالی و مشاوره مالیاتی، ارزیابی سهام، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های مالی، نظارت بر امور تصفیه شرکت‌ها، تهیه صورت‌های مالی بر مبنای IFRS و بررسی مالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری</p> <p>تلفن: ۸۸۹۰۲۳۳۱۷-۱۹ و ۸۸۹۹۹۸۲۶ فاکس: ۸۸۹۰۱۸۳۴ تلفکس: ۸۸۹۹۹۶۲</p> <p>نشانی: تهران - خیابان استاد نجات‌الهی، کوچه خسرو، پلاک ۳۱، طبقه سوم و چهارم</p> <p>www.armanarvin.com Email: info@armanarvin.com</p>	<p>انجمن حسابداران خبره ایران www.iica.ir</p>
 <p>instagram.com/iica_ir</p>	<p>۲ آرشین حساب</p>  <p>عضو انجمن حسابداران خبره ایران عضو جامعه حسابداران رسمی ایران حسابرسان معمده سازمان بورس و اوراق بهادار</p> <ul style="list-style-type: none"> • ارسلان اسمعیلی کارودی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی) • مهدی رضا قاسمیان (حسابدار رسمی) • عباس ابراهیمی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری) <p>خدمات: حسابرسی مستقل و بازرس قانونی، حسابرسی مالیاتی، نظارت بر امور تصفیه، حسابرسی داخلی، خدمات حسابرسی، اصلاح حساب، طراحی و اجرای سیستم‌های حسابداری و اطلاعات مدیریت، مشاوره مالی، مدیریتی و مالیاتی، کارشناس رسمی دادگستری، حسابرسی خاص، ارزیابی سهام و دیگر خدمات مالی و مدیریتی.</p> <p>تلفن: ۸۸۲۸۴۷۷۰ و ۸۸۴۸۰۹۶۶ فاکس: ۸۸۴۸۰۸۵۴ نشانی: تهران - خیابان ولیعصر - بالاتر از خیابان بهشتی - کوچه نادر - پلاک ۶-۴ - واحد ۱۴</p> <p>Email: Arshinhesab@iacpa.ir</p>	

۷ مؤسسه حسابرسی آزمونگان



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

- **مهرداد آل علی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **فرهاد فرزاد** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **سیدمرتضی فاطمی اردستانی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی، مالیاتی، عملیاتی، بازرسی قانونی، رسیدگی‌های ویژه و اصلاح حساب، خدمات حسابداری و مشاوره‌ای، ارزیابی سهام، طراحی سیستم‌های مالی

تلفن: ۸۸۹۲۹۷۰۸ - ۸۸۹۲۹۷۰۹ - ۸۸۹۳۹۵۱۳

فکس: ۸۸۹۲۹۶۴۲

نشانی: خیابان کریم‌خان زند - خیابان دکتر عضدی (آبان جنوبی) شماره ۵۲ - طبقه دوم

صندوق پستی: ۷۹۷-۱۴۳۳۵

Email: info@azmoudegan.com

انجمن حسابداران خبره ایران www.iica.ir

۸ مؤسسه حسابرسی و خدمات آزموده کاران



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

- **مسعود بختیاری** (حسابدار رسمی)
- **علی اصغر فرخ** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **ابوالفضل درخشانی** (حسابدار رسمی)
- **مسعود سورانی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **حدیث توکلی کوشا** (حسابدار رسمی)
- **مهدی رضائی** (حسابدار رسمی)
- **امیرحسین عبدالملکی** (حسابدار رسمی)
- **احسان شیروانی هرنودی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی - حسابرسی مالیاتی - حسابرسی عملیاتی - حسابرسی داخلی - خدمات مشاوره‌ای - ارزیابی سهام - طراحی و استقرار سیستم‌های مالی - راستی آزمائی (Due Diligence) - تهیه صورت‌های مالی بر مبنای IFRS - بازرسی قانونی و نظارت بر امور تصفیه - داوری - کارشناسی

تلفن: ۲۲۹۲۵۹۰۵ - ۲۲۹۲۵۹۰۱ - ۲۲۹۲۵۹۱۰

نشانی: تهران - خیابان دکتر شریعتی - نبش یخچال - بن بست شریف - پلاک ۵

Email: officeazn@gmail.com
www.azn.ir

۹ مؤسسه حسابرسی آزمون سامانه

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **عبدالرضا (فرهاد) نوربخش** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **علی اصغر نجفی مهری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **حسین قاسمی‌روچی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره مالی و مدیریت و طراحی و استقرار سیستم‌های مالی و ارزیابی سهام

نشانی: خیابان بهارشیراز، تقاطع سهروردی جنوبی، شماره ۹۷ واحد ۸

تلفن: ۷۷۵۳۷۹۴۴ - ۷۷۵۳۷۷۳۰

فکس: ۷۷۵۳۷۴۵۸

صندوق پستی: ۱۵۷۴۵/۱۴۹

نشانی: تهران، بزرگراه آفریقا (چردن)، خیابان تور، انتهای خیابان، مجتمع رز، پلاک ۴، واحد ۱۰

تلفن: ۲۲۰۳۵۱۶۰

تلفکس: ۲۲۰۳۵۲۰۵

۱۰ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت آیین بهروش (حسابداران رسمی)



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **بابک دورگلی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **نادر فرهنگدینیا** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **علی یازگی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: انواع حسابرسی، بازرسی قانونی، مشاوره و مدیریت مالی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم مالی، خدمات مالی و حسابداری مالیاتی، داوری مالی.

تلفن: ۸۸۴۴۳۴۲۳ - ۸۸۴۴۳۴۶۸

فکس: ۸۸۴۵۲۸۶۲

نشانی: تهران - خیابان مطهری، روبروی باشگاه بانک سپه، پلاک ۲۸ - واحد ۹ جنوبی

www.abaudit.com
Email: aeenbehavesh@gmail.com

۱۲ مؤسسه حسابرسی اطمینان بخش و همکاران



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار
عضو انجمن حساب‌رسان داخلی ایران

- **یاسین قاسمی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)
- **سعید گل محمدی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)
- **مهدی مرادی** (حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)

خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی، مالیاتی، حسابرسی داخلی، خدمات مالی، ارزیابی سهام، مشاوره مالی و مالیاتی

نشانی: تهران - خیابان ولیعصر - ابتدای خیابان فتحی شقایق - پلاک ۱۷ - طبقه پنجم

تلفن: ۸۸۱۰۵۳۶۷ - ۸۸۱۰۵۳۴۲ - ۸۸۱۰۵۴۳۶

فکس: ۸۸۱۰۵۳۹۰

کدپستی: ۱۴۳۲۶۳۶۶۶

www.eb-co.com
Email: info@eb-co.com

۱۳ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت اصول پایه فراگیر

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
معمد بورس اوراق بهادار
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
عضو انجمن حساب‌رسان داخلی

- **ابراهیم موسوی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **حسن صالح آبادی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **رزا صالح آبادی** (حسابدار رسمی) ACCA
- **پریناز موسوی** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی داخلی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی و ارزیابی سهام

تلفن: ۸۸۷۰۴۱۱۲ - ۸۸۷۰۸۱۷۴ - ۶

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵ - ۵۹۳۵

نشانی: میدان آرژانتین - ضلع جنوب غربی پلاک ۲۲ - ساختمان اداری صهباء - طبقه اول - واحد ۲

IACPA_Oparageer@yahoo.com



۱۱ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت ارقام نگر آریا (حسابداران رسمی)

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار
عضو انجمن حسابداری ایران
عضو انجمن حساب‌رسان داخلی ایران

- **اسفندیار گرشاسبی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **محمدتقی رضایی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **ابوالفضل رضایی** (حسابدار رسمی)
- **قاسم شیخانی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **مصطفی احمدی وسطی کلانی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **سید محمد طباطبایی** (حسابدار رسمی)
- **علی گشتاسب** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **حسن معلومات** (حسابدار رسمی)
- **مهناز خشنودینیا** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **ابوالفضل میرزایی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **محمدحسین ملکبان** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **امیر ابراهیم زاده** (حسابدار مستقل، حسابدار مدیریت خبره (CMA))
- **حجت رهبری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

عباس اسماعیلی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

عباس حیدری کبریته (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی مالی و بازرسی قانونی، حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی داخلی، حسابداری مدیریت، طراحی سیستم‌های مالی و ارزیابی سهام، مشاوره مدیریت

نشانی: دفتر مرکزی: تهران - میدان توحید - خیابان توحید - نبش خیابان پرچم - پلاک ۶۸

کدپستی: ۱۴۱۹۹۶۵۱۱

فکس: ۶۶۹۲۰۸۷۶

تلفن: ۶۶۴۳۲۲۱۸ و ۶۶۴۲۰۲۶۳

شعبه شرق کشور - مشهد - بلوار فرامرزی عباسی، انتهای بلوار فرامرزی عباسی، نبش آزادی، ۳۹، پلاک ۱/۲ طبقه همکف

تلفن: ۰۵۱۳۶۰۹۲۰۹۲ - ۳

شعبه شمال - قائم شهر - خیابان شریعتی، مقابل جنگلبنی، طبقه فوقانی بیمه پاسارگاد

تلفن: ۰۱۱۴۲۲۷۶۱۴۸

شعبه اصفهان - سعادت آباد، کوی کارگران، کوچه اردیبهشت، پلاک ۲۵

تلفن: ۰۳۱۳۶۳۵۷۹۸

Email: info@ariaaudit.com
www.ariaaudit.com

۱۴ مؤسسه حسابرسی ارکان سیستم (حسابداران رسمی)



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
ممتد سازمان بورس و اوراق بهادار

- محمد شوقیان (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- عبدالله شفاعت (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)
- افشین نخبه فلاح (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)
- بهروز شیرخانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- عباس لاری دشتیبیاض (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)

خدمات: حسابرسی و بازرس قانونی شرکتها، حسابرسی داخلی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی، ارزیابی سهام، مشاوره مدیریت مالی، طراحی و پیادهسازی سیستمهای مالی، خدمات مالی و مالیاتی، نظارت برای تصفیه شرکتها.

نشانی دفتر تهران: بهجت آباد، خیابان لارستان، خیابان شهید حمیدصدر، پلاک ۳۵، واحد ۱۰، طبقه ۲
تلفن: ۸۸۰۴۹۴۱-۴۲
فکس: ۸۸۰۴۹۴۰
ایمیل: mshoghian7@gmail.com

دفتر تبریز: خیابان آبرسان، کوی مهرگان سوم، ساختمان ۲۳، طبقه ۴، واحد ۱
تلفنکس: ۰۴۱-۳۳۳۴۹۱۲۹-۰۴۱ ایمیل: arkansystem@gmail.com

دفتر مشهد: بلوار وکیل آباد، وکیل آباد ۱۹، عدل ۸، پلاک ۳۱۸
تلفن: ۰۵۱-۳۶۰۱۸۵۹۴-۰۵۱-۳۶۰۲۵۴۸۰-۳۶۰۱۰۹۱۴
www.Arkansystem.co

۱۷ مؤسسه حسابرسی بهمند



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
عضو انجمن حسابداری ایران
ممتد سازمان بورس و اوراق بهادار

- معتمد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- رضا آتش (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- محمدرضا آرزومند صومعه سمرانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- نادر رستگاری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- رسول دوازده امامی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- احمد رضا شریفی قزوینی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- علی مشرفی آرنی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- هومن هشی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی، مالیاتی، حسابرسی داخلی، خدمات مالی، ارزیابی سهام، مشاوره مالی و مالیاتی
نشانی: تهران - قائم مقام فراهانی - شماره ۱۱۴
تلفن: ۸۸۳۰۵۳۹۱-۲ و ۸۸۳۰۸۰۱۰-۸۸۴۳۷۰۸
فکس: ۸۸۴۴۶۸۵
نشانی اصفهان: شیخ صدوق شمالی، مجتمع سرو - طبقه ۳
تلفن و فکس: ۰۳۱۳۶۶۴۲۵۸۱، ۰۳۱۳۶۶۳۳۹۵۶

website: www.behmand-co.com
Email: Info@behmand-co.com

انجمن حسابداران خبره ایران
www.iica.ir

۱۸ مؤسسه حسابرسی برنااندیشان رایان



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
عضو انجمن حسابداران مدیریت امریکا

- دکتر علیرضا خلیلی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، IMA)
- دکتر رضا محمدی (حسابدار رسمی)
- دکتر یداله تاروی وردی (حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)

• دکتر عباس جهانی (حسابدار رسمی، حسابدار مستقل، کارشناس رسمی دادگستری)
خدمات: ارائه دهنده انواع خدمات حرفه‌ای در زمینه‌های مالی، مالیاتی، عملیاتی و ویژه نظارت بر تصفیه شرکتها، تهیه صورتهای مالی IFRS و تلفیقی، اصلاح حساب، مشاوره مدیریت، طراحی سیستمهای مالی و صنعتی و مشاوره در زمینه‌های بررسی امکانات سرمایه‌گذاری و امور مالی پروژهها و سهام و ارائه گزارشات مربوطه.

نشانی: تهران، خیابان کریم خان زند، خیابان حسینی، شماره ۶۱، واحد ۲۰
تلفن: ۸۸۳۱۱۹۸۸، ۸۸۳۲۴۰۶۷، ۸۸۳۳۴۰۶۸
فکس: ۸۸۳۳۴۰۶۸

Web: baraudit.org
Email: bornaandishanrayan.info@gmail.com



instagram.com/iica_ir

۱۵ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت بهرادمشار



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
ممتد سازمان بورس و اوراق بهادار

- مهربان پروژ (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)
- رضا یعقوبی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)
- مرتضی حاجی عباسی (حسابدار رسمی، کارشناس رسمی قوه قضاییه)
- محمدرضا عبدی (حسابدار رسمی)
- فریده شیرازی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- بهاره همتی (حسابدار رسمی)
- مجیدرضا بیرچندی (حسابدار رسمی)

نشانی: تهران - خیابان مطهری، خیابان فجر (چم سابق) پلاک ۲۷
کد پستی: ۱۵۸۹۷۸۳۱۱۶
صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۵۵۵۱
Email: info@behradmoshar.com

۱۶ مؤسسه حسابرسی بهنود حساب



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
عضو انجمن حسابرسان داخلی ایران

- محمد رضا ابراهیمی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مهراون فرجی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری)
- محمود واحدی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی و بازرس قانونی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی، حسابرسی داخلی، مشاوره مدیریت مالی، طراحی و پیادهسازی سیستمهای مالی، خدمات مالی، بودجه‌ریزی عملیاتی، ارزیابی سهام، کارشناسی رسمی دادگستری، نظارت بر تصفیه شرکتها.

تلفن: ۸۸۹۸۰۴۰۲ - ۸۸۹۸۰۴۴۸ - ۸۸۹۸۰۳۷۳
فکس: ۸۸۹۸۰۳۷۳
نشانی: تهران - خیابان دکتر فاطمی - روبهروی خیابان کاج - پ ۱۳۶ - ساختمان تهران ۶۴ - طبقه پنجم جنوبی - واحد ۲۴
کد پستی: ۱۴۱۵۶۳۳۹۹



instagram.com/iica_ir

۱۹ مؤسسه حسابرسی بیات رایان



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
اعضای انجمن حسابداران خبره انگلستان و ویلز
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
ممتد سازمان بورس و اوراق بهادار

مؤسسه مورد تأیید انجمن حسابداران خبره رسمی انگلستان ACCA

- ابوالقاسم مرآتی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، FCA)
- عبدالحسین رهبری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- امیرحسین ظهیری مزرعشاهی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی مالی (استاندارد حسابرسی ایران و IFRS)، مالیاتی، عملیاتی، حسابرسی‌های خاص، بازرس قانونی، بررسی جهت سرمایه‌گذاری در شرکتها (Due Diligence)، ارائه خدمات مشاوره تخصصی در امور مالیاتی، بیمه اجتماعی، سرمایه‌گذاری خارجی و مدیریت، ارائه مشاوره تخصصی در صنعت بانکداری، بیمه و لیزینگ، تهیه صورتهای مالی تلفیقی IFRS، نظارت بر امور تصفیه

تلفن: ۸۸۵۰۴۵۸۶ - ۸۸۵۰۷۹۲۷ - ۸۸۳۰۲۰۴۵
فکس: ۸۸۵۰۲۰۴۵

نشانی: تهران - خیابان ایرانشهر شمالی - نشن کریمخان زند - شماره ۲۳۳ طبقه دوم
تهران - خیابان مطهری بین شهید سرافراز و کوه نور - شماره ۲۳۱ طبقه سوم
bayatrayan@bayatrayan.ir



instagram.com/iica_ir

۲۳ مؤسسه حسابرسی پیشداد اندیشه مهرگان

عضو انجمن حسابداران خیره ایران
 عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
 معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار
 • **سعید رضائی قدیم** (حسابدار رسمی)
 • **علی رمضان نژاد** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
 تلفن: ۴۴۹۷۶۳۲۹-۴۴۹۷۱۳۸۸-۴۴۹۷۶۸۲۳
 فاکس: ۴۴۹۷۶۸۱۵
 نشانی: تهران- بزرگراه ستاری جنوب، روبه روی مجتمع تجاری کوروش، ابتدای خیابان پیامبر غربی، پلاک ۱۰۶۷، مجتمع پندار، طبقه سوم، واحد ۱۱
 کدپستی: ۱۴۷۱۹۵۳۲۶۴
 Email: Pam.audit@yahoo.com

۲۰ مؤسسه حسابرسی بیلان گزار شگر

عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
 • **مراد مومنی** (حسابدار رسمی)
 • **عارف شفقیت رودسری** (حسابدار رسمی)
 • **مینو فرقان دوست حقیقی** (حسابدار رسمی)
 • **حبیب رودساز** (حسابدار رسمی)
 • **زهره رضائی** (حسابدار رسمی)
 خدمات: انواع حسابرسی، خدمات مالی و حسابداری و مالیاتی، خدمات ارجاعی دادگاهها و مراجع قضایی، بازرسی قانونی، نظارت بر تصفیه، سایر خدمات با تشخیص شورای عالی، مشاوره مدیریت مالی، ارزیابی سهام و سهم الشرکه، داری مالی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم مالی
شماره‌های تماس: ۰۲۱-۲۲۱۴۴۴۷۰-۱ ۰۲۱-۸۸۵۶۱۷۰۴
فاکس: ۰۲۱-۲۲۰۹۴۶۵۴
 نشانی: تهران، سعادت آباد، میدان کاج، ابتدای خیابان سرو شرقی - مجتمع اداری پایدار - طبقه چهارم - واحد ۴۰۴
 email: bilan.gozarehgar@yahoo.com
 Site: www.bilangozashgar.ir

۲۴ مؤسسه حسابرسی

تلاش ارقام



عضو انجمن حسابداران خیره ایران
 عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
 معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار
 • **فیروز عرب‌زاده** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **فریدون ایزدپناه** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **علیرضا مصطفی زاده** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **سید سعید ثنائی کرهرودی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 خدمات: حسابرسی عملیاتی - مالیاتی - بازرسی قانونی - طراحی سیستم‌های مالی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی - مشاوره مدیریت مالی - مشاوره کارشناسی - نظارت و مدیریت بر تصفیه - ارزیابی سهام و سهم الشرکه - داری مالی و خدماتی که توسط دادگاهها و مراجع قضائی در چهارچوب موارد بالا ارجاع و توسط حسابدار رسمی پذیرفته می‌شود و سایر موارد شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران اعلام می‌گردد.
دفتر مرکزی: تهران - خیابان شهیدمطهری، خیابان لارستان، نبش خیابان عبده، ساختمان سپهر (شماره ۵)، واحد ۳۰۲
تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۰۶۸۷۶
شعبه تبریز: خیابان ولیعصر، خیابان آذرنیا، پلاک ۲۳، طبقه اول
تلفن: ۰۴۱-۳۳۳۳۹۹۷۱ و ۰۴۱-۳۳۳۳۱۲۷۸
دورنگار: ۰۴۱-۳۳۳۳۰۵۵۵

انجمن حسابداران خیره ایران www.iica.ir

۲۵ مؤسسه حسابرسی و خدمات حافظ گام

عضو انجمن حسابداران خیره ایران
 عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
 معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار
 • **حسین شیحی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی و کارشناس رسمی دادگستری)
 • **مهدی آقاجانی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **سیویل احمدزاده** (حسابدار رسمی)
 • **حمید خادمی** (حسابدار مستقل و حسابدار رسمی)
 • **محمدرضا غرویان** (حسابدار رسمی)
 • **ولی اله کریمی** (حسابدار رسمی)
 • **رضا ابوالفتحی** (حسابدار رسمی)
 • **حسن مرادگلی** (حسابدار رسمی)
 • **مهدی وحیدی شمس** (حسابدار رسمی)
 خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی و انجام وظایف بازرسی قانونی، حسابرسی داخلی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی، تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، ارزیابی سهام، خدمات مالی و مشاوره‌ای در زمینه‌های مالی، حسابرسی و حرفه‌ای، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های مالی و صنعتی و نظارت برای تصفیه شرکت‌ها
تلفن: ۰۲۲۲۷۰۹۹۹، ۰۲۲۲۷۰۹۸۱، ۰۲۲۹۱۳۱۵۹-۶۰
 نشانی: تهران - خیابان میرداماد - خیابان مصدق جنوبی - کوچه تابان - پلاک ۱۰-۱۵
 کدپستی: ۱۵۴۹۸۳۳۱۳۹
 پست الکترونیکی: hafezgam@yahoo.com

۲۱ مؤسسه حسابرسی پردازش حساب هونام



عضو انجمن حسابداران خیره ایران
 عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
 • **سیدمصطفی شاه‌صاحبی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **سعید صدرانی نوری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **ناصر صلحی** (حسابدار رسمی)
 • **منوچهر سرمندی** (حسابدار رسمی)
 • **مهدی شربتی** (حسابدار رسمی)
 خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی، حسابرسی داخلی، عملیاتی و ویژه، ارزیابی سهام، مشاوره‌ی مالی و مالیاتی
تلفن: ۸۸۹۳۲۳۹۶-۸۸۹۳۱۵۸
فاکس: ۸۸۹۳۳۳۹۶
 نشانی: تهران - فلسطین شمالی - پایین تر از بلوار کشاورز - مقابل خیابان ایتالیا - کوچه آبادیان - پلاک ۸-۸ واحد ۲
 Email: hoonamcpa@yahoo.com

انجمن حسابداران خیره ایران شروع

راه حرفه‌ای شدن شما...

رایانامه:

info@iica.ir

وبگاه:

http://iica.ir

کانال آپارات:

apararat.com/iica_ir

صفحه اینستاگرام:

instagram.com/iica_ir

کانال تلگرام:

https://t.me/iica_ir

۲۶ مؤسسه حسابرسی خیره

عضو انجمن حسابداران خیره ایران
 عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
 • **نعمت‌اله علیخانی‌راد** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **سیاوش سهیلی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **اکبر ثیام** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۰۴۵۱۹
فاکس: ۰۲۳۳۰-۸۸۹
 نشانی: خیابان ولیعصر، کوی پزشکپور (شمال فروشگاه قدس) شماره ۲۴
 کدپستی: ۱۵۹۴۸

۲۲ مؤسسه حسابرسی تدبیرگران مستقل

عضو انجمن حسابداران خیره ایران
 عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
 معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار
 • **محمود آقاجعفری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **حمید حسینیان** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **مرتضی مصدري** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
 • **حمیدرضا آقایی قههی** (حسابدار رسمی)
 • **مصطفی هاشمی** (حسابدار رسمی)
 • **علیرضا رسولی** (حسابدار رسمی)
 خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های مالی و مالیاتی و نظارت بر امور تصفیه شرکت‌ها
تلفن: ۸۸۹۰۲۹۹۹-۸۸۹۰۹۱۴۴-۸۸۹۰۸۸۳۷
فاکس: ۸۸۹۰۲۹۹۹
 نشانی: تهران - خیابان استاد نجات الهی - خیابان ارک - پلاک ۴-۷۲
 Email: tadbirgaranmostaghe@yahoo.com

این فهرست در وبگاه رسمی انجمن به نشانی <http://iica.ir/cpa-firms> نیز به صورت آنلاین در دسترس است.

۲۷ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت داریا روش
(حسابداران رسمی)



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد بورس و اوراق بهادار
عضو انجمن حسابرسان داخلی
عضو انجمن حسابداری ایران

• **داریوش امین نژاد** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی و کارشناس رسمی دادگستری)
• **محمد جعفر دهقان** (حسابدار رسمی)
• **فرید منصوری** (حسابدار رسمی)
• **میلاذ شادی** (حسابدار رسمی)
• **سیدعلی شیرازی** (حسابدار رسمی)
• **حسن طهرانی** (حسابدار رسمی)
• **فرشید سلطانی** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی و بازرسی قانونی صورت‌های مالی، مشاوره مالی و حسابرسی عملیاتی، حسابرسی داخلی، حسابرسی‌های خاص (ویژه)، رسیدگی‌های بیمه‌ای شرکت‌های، تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، خدمات حسابداری و سایر خدمات حرفه‌ای.

تلفن: ۹۰ الی ۱۹۸۸-۸۸۶
فاکس: ۱۹۸۷-۸۸۶
نشانی: تهران- ماصلدرا، خیابان شیرازی جنوبی، کوچه اتحاد پلاک ۱۰، طبقه ۱
کدپستی: ۱۳۳۵۸۳۳۸۱۱
ایمیل: info@dariaresh.com

۲۸ مؤسسه حسابرسی
دش و همکاران



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

• **پهروز دارش** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **سیدحسین عرب‌زاده** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **میلتن ایوان کریمیان** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **منوچهر انوری‌زاده نائینی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **سعید ربیعی** (حسابدار رسمی)
• **علی اسلامی گنزیق** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره مالی و مالیاتی، اصلاح حساب، ارزیابی سهام، طراحی سیستم‌های مالی، حسابرسی ویژه داخلی، داور مالی و ارزیابی سهام و سهم شرکت

تلفن: ۱۰-۱-۴۴۸۴۶۶۰
فاکس: ۴۴۸۴۶۶۲
نشانی: تهران - بزرگراه نیایش - خیابان سردار جنگل شمالی - خیابان پنج تن غربی - خیابان نشاط - کوچه سوم غربی - پلاک ۲۴
صندوق پستی: ۱۴۱۸۵/۴۸۷

www.dashiacpa.com
info@dashiacpa.com

انجمن حسابداران خبره ایران
www.iica.ir

انجمن حسابداران خبره ایران شروع
راه حرفه‌ای شدن شما...

رایانامه:

info@iica.ir

وبگاه:

http://iica.ir

کانال آپارات:

apararat.com/iica_ir

صفحه اینستاگرام:

instagram.com/iica_ir

کانال تلگرام:

https://t.me/iica_ir

۲۹ مؤسسه حسابرسی
رایمند و همکاران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

• **عباسعلی دهدشتی نژاد** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **فریبرز امین** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **همایون مشیرزاده** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **کریم حسین ابادی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **عباس سالک** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **محمد محمدی** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی صورت‌های مالی، خدمات بازرسی قانونی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی داخلی، خدمات حسابداری و اصلاح حساب، تهیه صورت‌های مالی تلفیقی، ارزیابی سهام، مشاوره مالی و مالیاتی و سایر خدمات حرفه‌ای

تلفن: ۲۲۱۳۷۷۰۷ (۱۰ شماره)
فاکس: ۲۲۱۳۷۷۰۸
نشانی: تهران: سعادت آباد- بلوار پاک نژاد- بالاتر از چهارراه سرو- خیابان آسمان سوم شرقی- پلاک ۱۵
کدپستی: ۱۹۹۸۱۴۶۶۱۳

www.rymand.com

۳۰ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت
سخن حق



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

• **شهره شهلائی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **هوشنگ خستونی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **اسداله نیلی اصفهانی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره در زمینه امور بانک، بیمه، فناوری اطلاعاتی

تلفن: ۸۸۷۹۴۶۴۶
تلفکس: ۸۸۷۹۴۹۲۸
صندوق پستی: ۴۱۷۵-۱۴۱۵۵
نشانی: میدان آرژانتین، اول بزرگراه آفریقا، روبروی پارکینگ بیهقی، پلاک ۱۲، بلوک ب، واحد شماره ۳
پست الکترونیک:

info@sokhanehagh.com
www.sokhanehagh.com

۳۱ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت سامان پندار
(حسابدار رسمی)



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

• **احمد ظفر پرند** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **محمدعلی جلالی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **غلامرضا شجری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **اکبر وقار کاشانی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **مختار موسوی پور** (حسابدار رسمی)
• **محمد کاظمی** (حسابدار رسمی)
• **ناصر ایران نژاد** (حسابدار رسمی)
• **علی حیدری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **سید مهدی میرحسینی** (حسابدار رسمی)
• **محسن آل آقا** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• **مسعود آل آقا** (حسابدار رسمی)
• **علی موسی زاده** (حسابدار رسمی)
• **مهدی قنبری** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی مالی و انجام وظایف بازرسی قانونی، حسابرسی داخلی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی، خدمات مشاوره مالی و خدمات مدیریت، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های مالی، ارزیابی سهام و صورت‌های مالی تلفیقی

دفتر مرکزی: بلوار آفریقا، نبش عاطفی غربی، پلاک ۱۵۲ (برج صبا) طبقه هفتم، واحد ۷۱
کدپستی: ۱۹۶۷۹۳۶۱۱۱
تلفن: ۲۲۰۳۷۲۱۳-۵
نمابر: ۲۲۰۱۳۲۶۴

دفتر ۱: بلوار آفریقا، نبش خیابان عاطفی غربی، پلاک ۱۵۲ (برج صبا) طبقه دوازدهم، واحد ۱۲۳
کدپستی: ۱۹۶۷۹۳۶۱۱۱
تلفن: ۲۲۰۳۷۲۱۵
نمابر: ۲۲۰۳۷۲۱۴

دفتر ۲: خیابان دکتر علی شریعتی، بالاتر از پل سیدخندان، خیابان خواجه عبدالله انصاری، کوچه ۱۶، پلاک ۱ واحد ۲
کدپستی: ۲۲۸۶۱۸۳۰
تلفن: ۲۲۸۶۱۸۳۰
نمابر: ۲۲۸۹۹۶۹۰

دفتر ۳: خیابان سپهرودی شمالی، خیابان هویزه شرقی - پلاک ۱۵ - طبقه ۴- واحد ۸
کدپستی: ۱۵۵۸۶۱۷۵۴۱
تلفن: ۸۸۷۴۵۲۵-۱
نمابر: ۸۸۱۷۷۴۳۹

دفتر ۴: خیابان بخارست، کوچه مقدس ۴، پلاک ۲۲، طبقه سوم
کدپستی: ۹۳۷۶۱۵۶۱۸۵
تلفن: ۵-۰۹۷۳-۸۸۷۴
نمابر: ۸۸۷۴۰۸۶

Website: (ww.samanicpa.com
mail: Info@samanicpa.org
samanicpa@yahoo.com



instagram.com/iica_ir



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

- معصومه شعبان (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- نسرين پاشایی (حسابدار رسمی)
- مر تقي نوبخت (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- فروغ رشتچیان (حسابدار رسمی)

• خدمات: حسابرسی صورتهای مالی، عملیاتی و مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای مدیریت، اصلاح حساب و حسابداری، ارزیابی سهام و سهم الشرکه، داور مالی، طرحهای عمرانی، طراحی سیستم‌های مالی و کارشناسی مالی
تلفکس: ۸۸۹۰۵۶۴۷-۸۸۹۰۶۱۹-۸۸۹۰۳۳۸۹
نشانی: تهران: فلسطین شمالی، بالاتر از بلوار کشاورز، پلاک ۴۶۳، ساختمان شماره ۵۵، طبقه ۴، واحد ۱۸
پست الکترونیکی: amermoshavertehran@iacpu.ir

انجمن حسابداران خبره ایران شروع راه حرفه‌ای شدن شما...

رایانامه:

info@iica.ir

وبگاه:

http://iica.ir

کانال آپارات:

apararat.com/iica_ir

صفحه اینستاگرام:

instagram.com/iica_ir

کانال تلگرام:

https://t.me/iica_ir

مؤسسه حسابرسی شراکت

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

- سیروس گوهری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مجید کشور پژوه لنگرودی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- محمد علی اکباتانی (حسابدار رسمی)
- مهسا فرخی (حسابدار رسمی)
- ام البنین خوش نام (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی و دیگر خدمات مالی و اصلاح حساب
تلفن: ۸۸۷۱۷۶۵۰-۸۸۷۱۷۶۵۱-۸۸۷۱۹۹۰۹
فاکس: ۸۸۷۲۰۱۸۸
نشانی: خیابان دکتر بهشتی، خیابان قائم مقام فراهانی، ساختمان ۲۱۶، پلاک ۱۸۶، طبقه چهارم
پست الکترونیکی: sherkat_co@yahoo.com
صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۶۶۶۶۶

مؤسسه حسابرسی فراز مشاور

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

- پرویز صادقی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مصطفی دیلمی پور (حسابدار رسمی)
- نریمان ایلخانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- فریبرز حیدری بیگوند (حسابدار رسمی)
- سعید خاریبند (حسابدار رسمی)
- وحید پور مشرفی (حسابدار رسمی)
- عبدالله قلعه (حسابدار رسمی)
- حسن یاسور علیپور (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی و بازرس قانونی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی، مشاوره مدیریت مالی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های حسابداری و حسابداری صنعتی، خدمات مالی، حسابداری، ارزیابی سهام و نظارت بر امور تصفیه
دفتر تهران: خیابان نلسون ماندلا شماره ۲۴۴- مجتمع اداری الهیه - طبقه ۶- واحد ۶۰۶ کد پستی: ۱۹۶۶۷۴۲۸۸۸
تلفن: ۲۶۲۱۲۸۰۰-۲۶۲۱۲۸۸۷-۲۶۲۱۲۸۵۲-۲۶۲۱۳۱۰۲-۲۶۲۱۳۱۰۷
دفتر مشهد: مشهد بلوار وکیل آباد- بلوار هاشمیه- نبش هاشمیه ۶- برج آبان- طبقه ۵- واحد ۵۱۰
تلفن: ۰۵۱-۹۱۰۰۷۶۰۳-۰۵۱-۹۱۰۰۶۰۷۴-۰۵۱-۹۱۰۰۱۸۵۱
E-mail: info@farazmoshaver.com

مؤسسه حسابرسی شهود امین

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

- حسن حاجیان (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- محمد صفا دهقان (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- افسر عابدین (حسابدار رسمی)
- حسن روح افشاری (حسابدار رسمی)
- ابراهیم تیموری (حسابدار رسمی)
- حسین جعفری (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی مستقل و بازرس قانونی، حسابرسی داخلی، سایر خدمات اطمینان بخشی (اجرای روش‌های توافقی، رسیدگی به اطلاعات مالی اتی)، نظارت بر امور تصفیه، خدمات راستی‌آزمایی (Due Diligence)، ارزیابی عملکرد مدیریت، خدمات گزارشگری مبتنی بر استانداردهای حسابداری ایران و IFRS، خدمات اصلاح حساب و تهیه صورتهای مالی تلفیقی، خدمات حسابداری، مشاوره مالی و مالیاتی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های مالی و مشاوره در زمینه نظام کنترل داخلی
تلفن: ۴۴۰۰۸۱۷۷۹-۹ و ۴۴۰۰۲۲۶۶۰
فاکس: ۴۴۰۴۹۰۶۳
نشانی: تهران فلکه دوم صادقیه بلوار آیت الله کاشانی پلاک ۲۱۰ (ساختمان ماد) طبقه ۴ واحدهای ۱۴ و ۱۵
کد پستی: ۱۴۸۱۸۷۵۳۵۹
صندوق پستی: ۱۴۵۱۵-۱۳۵۹
پست الکترونیکی: F.audit@shohoodamin.ir

مؤسسه حسابرسی کاربرد ارقام

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

- محمد حسین بدخشانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- بیژن کریمی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- احسان اسدی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره مالی و مدیریت، طراحی سیستم‌های مالی، اصلاح حساب و ارزیابی سهام
نشانی دفتر تهران: خیابان آفریقا (جردن)- خیابان عاطفی غربی- پلاک ۶۰- طبقه اول- زنگ دوم
کد پستی: ۱۹۶۷۹۳۵۸۵۳
تلفن: ۲۲۰۲۳۵۴۴
فاکس: ۲۲۰۳۸۲۴۴

Email: karbord.argham@gmail.com

مؤسسه حسابرسی کاشفان

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

- جعفر عوض پور (حسابدار رسمی)
- شهراد عوض پور (حسابدار رسمی)
- قاسم ضرغامی (حسابدار رسمی)
- اکبر منفرد (حسابدار رسمی)
- سعید زندیه (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی، مالیاتی، مشاوره، خدمات مالی (از جمله طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های مالی و صنعتی، صورت‌برداری دارایی‌های ثابت، ثبت و نگهداری حساب‌ها، امور تصفیه و...)
تلفن: ۸۸۸۶۱۱۳۰-۸۸۸۶۱۱۳۱-۸۸۸۶۱۱۳۲
فاکس: ۸۸۲۷۵۵۶
نشانی: تهران، خیابان میرزای شیرازی، خیابان فریدون نژادکی، شماره ۶ ساختمان کاشفان
کد پستی: ۱۵۸۵۷۶۶۵۱۳
پست الکترونیکی: info@kashefan.com
www.kashefan.com

مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت سیاق نوین جهان



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

- محمد تقی منصوری راد (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- عبدالهادی بحرانی اصل (حسابدار رسمی)
- لیلا رضایی جهقی (حسابدار رسمی)
- فاطمه صالحی (حسابدار رسمی)

خدمات: انواع حسابرسی و بازرس قانونی، خدمات مشاوره مالی، حسابداری، مالیاتی و بیمه‌ای، خدمات حسابرسی داخلی، ارزیابی سهام، نظارت بر امور تصفیه، خدماتی که توسط شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران اعلام و تایید می‌شود.
تلفکس: ۴۴۲۴۴۹۵۷ و ۴۴۲۴۴۹۵۷ و ۴۴۲۴۴۹۵۷
کد پستی: ۱۴۶۴۶۵۴۹۱۶
نشانی: تهران: بلوار مرزداران- بلوار آریافر- نبش گلدیس هفت- پلاک ۲۱- زنگ دوم
www.SiaghNovinJahan86@yahoo.com

۳۹ مؤسسه حسابرسی مختار و همکاران



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار
عضو انجمن حسابداران خبره انگلستان و ویلز
عضو انجمن حسابداران خبره آمریکا
مؤسسه پذیرفته شده توسط انجمن حسابداران رسمی انگلستان-ACCA

• محمد محقق ریاض (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• روح اله امینی مصلح آبادی (حسابدار رسمی)
• هادی امینی (حسابدار رسمی)

خدمات: ارائه خدمات حرفه‌ای در زمینه حسابرسی مالی، مالیاتی، حسابرسی ویژه، مشاوره مدیریت، بررسی امکانات سرمایه‌گذاری و امور مالی پروژه‌ها و سهام و ارائه گزارشات مربوطه

تلفن: ۸۸۹۰۹۷۱۸، ۸۸۸۰۰۲۶۸-۹
فاکس: ۸۸۹۰۳۴۹۶

نشانی: خیابان ولی عصر، خیابان زرتشت غربی، شماره ۱۴ طبقه ششم

Email: B.ghiai@gmail.com

Mokhtarvahamcaran@iacpa.ir

۴۰ مؤسسه حسابرسی و بهبود سیستم‌های مدیریت مفاهیم حساب جامع (حسابداران رسمی)



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

• حمیدرضا نیک‌خواه (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• محمدعلی دارابی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی صورتهای مالی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، طراحی سیستم‌های حسابداری، ارزیابی سهام، حسابرسی داخلی، مشاوره مدیریت مالی و مالیاتی

تلفن: ۸۸۵۵۹۳۷۰-۸۸۵۵۹۳۱۶
فاکس: ۸۸۵۵۰۸۹۷
کدپستی: ۱۴۳۲۸۹۱۷۵

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر، پارک ساعی، برج سپهر ساعی، طبقه چهارم، واحد ۴۰۶

Email: mafahim.h_iacpa@yahoo.com

۴۱ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت ممیز

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

• محمدنبی داهی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• حسین سیادت‌خو (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• داریوش کیان آسا (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی

تلفن: ۸۸۹۰۷۶۷۹-۸۸۸۰۲۹۰۱-۸۸۹۰۱۵۴۷-۸۸۸۹۵۳۷۷
فاکس: ۸۹۷۷۱۶۴۱

نشانی: خیابان کریم‌خان‌زند، خیابان آبان جنوبی، خیابان سپند، پلاک ۶۴ طبقه سوم، واحد ۶

کدپستی: ۱۵۹۸۶۸۵۵۱۷
Email: Momayez_co@yahoo.com

۴۲ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت نیک‌روشان تهران



عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

• بیژن عبداللهی نمین (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• عبدالحسین تجلی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
• حسین حیدری (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی صورتهای مالی، مالیاتی، عملیاتی، حسابرسی داخلی و ویژه بازرس قانونی، خدمات مالی، مشاوره مالی و مالیاتی، ارزیابی سهام، اصلاح حساب و طراحی سیستم‌های مالی.

تلفن: ۷۷۸۷۳۵۱۹-۲۱

نشانی: تهران، تهران پارس، خیابان فرجام، خیابان باغدارنیا (رشید شمالی) انتهای ۱۷۴/۱ غربی ساختمان پارس پلاک ۲۰، طبقه سوم

کدپستی: ۱۶۵۲۹۲۳۶۵

صندوق پستی: ۱۱۲۷-۱۶۷۶۵

پست الکترونیک: tehrannikraveshan@yahoo.com

۴۳ مؤسسه حسابرسی هادی حساب تهران (حسابداران رسمی)



عضو جامعه حسابداران رسمی ایران
معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

نماینده مؤسسه حسابرسی بین‌المللی UHY انگلستان

• مجید مهربانی جیره‌نده (حسابدار رسمی)

• حمیدرضا کیهانی (حسابدار رسمی)

• علی کیهانی (حسابدار رسمی)

• محمدحسین (بهروز) سربوی (حسابدار رسمی)

• عباس جبیری (حسابدار رسمی)

• اکبر دادگر نمینی (حسابدار رسمی)

آدرس: تهران، خیابان مطهری، خیابان ترکمنستان، کوچه سرور، پلاک ۲، طبقه ۶، واحد ۱۵

تلفن: ۸۸۴۴۳۶۳۴-۰۲۱-۸۸۴۲۲۶۶

Office@hadihesab.com

www.hadihesab.ir www.uhy-ir.com

انجمن حسابداران خبره ایران
www.iica.ir

انجمن حسابداران خبره ایران شروع راه حرفه‌ای شدن شما...

رایانامه:

info@iica.ir

وبگاه:

http://iica.ir

کانال آپارات:

aparar.com/iica_ir

صفحه اینستاگرام:

instagram.com/iica_ir

کانال تلگرام:

https://t.me/iica_ir

۴۴ همیار حساب مؤسسه حسابرسی و خدمات مالی



عضو انجمن حسابداران خبره ایران

عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

معمد سازمان بورس و اوراق بهادار

• منصوره منصفی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

• مسعود مبارک (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

• محمدتقی سلیمان‌نیا (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

• عبدالمهدی امینی (حسابدار رسمی)

• شهاب (حسابدار رسمی)

• مژگان علیپور (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی

تلفن: ۶۶۸۵۲۹۰-۱، ۶۶۹۰۰۹۴۰

نشانی: تهران، خیابان کارگر شمالی، خیابان نصرت، پلاک ۵۴ جدید طبقه دوم، واحد ۴

صندوق پستی: ۱۴۱۵۵/۱۶۴۳

Email: Hamyarhesab1371@Yahoo.com

۴۵ مؤسسه حسابرسی و خدمات مدیریت هشتت

عضو انجمن حسابداران خبره ایران

عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

• رامین معانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

• محسن محمودی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

• غلامرضا جهانگیریان (حسابدار رسمی)

• صالح ضیائی (حسابدار رسمی)

• هادی تجاری (حسابدار رسمی)

• فرخ حیدری نوری (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی

تلفن: ۴۴۰۲۲۹۷۶-۴۴۰۲۲۵۷۷

نشانی: تهران - آیت الله کاشانی، بلوار ابوذر نیش فیهی - پلاک ۲/۲ - ساختمان پارت - طبقه اول - واحد ۴

کدپستی: ۱۴۷۱۶۳۴۱۸۵

۴۶ مؤسسه حسابرسی و خدمات مالی و مدیریت هوشمندنگر پویا



عضو انجمن حسابداران خبره ایران

عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

• مهدی معین پور (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

• غلامحسین مالائی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی، کارشناس دادگستری)

• مهدی غفوری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی صورتهای مالی، حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی داخلی، بازرس قانونی، مشاوره مالی و مدیریت، خدمات حسابداری، تهیه صورتهای مالی تلفیقی، اصلاح حساب، طراحی سیستم‌های مالی، تهیه صورتهای مالی بر مبنای IFRS و بررسی مالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری

تلفن: ۶۶۹۲۳۶۵-۶۶۹۲۳۶۴-۶۶۹۲۳۶۳

نشانی: تهران، خیابان توحید قبل از خیابان آزادی، پلاک ۲، طبقه ۴ واحد ۱۳

کدپستی: ۱۴۵۷۸۹۶۴۷۶

hnp.audit@gmail.com

مؤسسات خدمات مالی عضو انجمن حسابداران خبره ایران

مؤسسه حسابداری امیرآتشانی و همکاران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران

- محمد امیرآتشانی
- مسعود امیرآتشانی
- هادی امیرآتشانی

خدمات: انجام کلیه امور حسابداری و مالی شرکت ها- تهیه و تنظیم اظهارنامه های مالیات عملکرد سالانه، مالیات بر ارزش افزوده و لیست صورت معاملات فصلی-تهیه و تحریر دفاتر قانونی، طراحی و اصلاح کدینگ حسابها در سطوح مختلفه، تنظیم و نگهداری اسناد حسابداری، تهیه انواع گزارشات قانونی و خاص دوره ای- اجرای عملیات اصلاح و بستن حساب ها، رفع اختلاف حساب با سایر شرکت ها- اعزام نیروی کار حسابداری- آموزش حسابداری و حسابرسی کاربردی و آموزشهای ضمن خدمت به پرسنل مالی شرکتها و مؤسسات- مشاوره، ارائه، نصب و راه اندازی نرم افزار- ارائه خدمات مشاوره ای تخصصی-تهیه لوایح و دفاعیه ها و حضور در هیات های حل اختلاف مالیاتی، بیمه و سایر ارگانهای ذیربط - مشاوره و انجام تخصصی فعالیت های آماری و پژوهشی، تجزیه و تحلیل های آمار- تبدیل و راهبری سیستم های دستی یا قدیمی مالی - خدمات حسابداری - خدمات حسابرسی-تهیه انواع گزارشات مالی و تجزیه و تحلیل صورت های مالی، تهیه صورت های مالی تلفیقی گروه شرکتها- تنظیم تراز و مدارک وام بانکی و پیگیری تا مرحله دریافت وام - تبدیل انواع گزارشات و صورت های مالی انگلیسی به فارسی و بالعکس - تهیه آیین نامه ها و دستورالعمل های مالی، کنترل داخلی - انجام عملیات کنترل انبار، انبار گردانی، ارائه سیستم های انبارداری، کدینگ کالا و کنترل موجودی طبق اصول و استانداردهای حسابداری - پذیرش ایفای نقش بازرس قانونی-تهیه صورت های مالی به روش IFRS و تهیه صورت های مالی تلفیقی- انجام دوره های آموزشی

تلفن: ۸۹۳۸۹۴۴-۸۹۳۸۹۵۶-۸۹۳۶۶۷۳-۰۲۱-۶۶۹۰۰۹۴۰ فاکس: ۶۶۹۰۰۹۴۰

نشانی: تهران، خیابان استاد نجات الهی - کوچه بیمه - پلاک ۱۲- واحد ۱

صندوق پستی: ۱۴۱۵۵/۱۶۴۳

Email: info@atashani.ir
www.atashani.ir

مؤسسه حسابداری شرکت تحلیل گران دنیای ارقام (سهامی خاص)

عضو انجمن حسابداران خبره ایران

- علیرضا شفیق بیک مهری
- سودابه گودرزی
- محسن علی خانی
- سمیه گودرزی

تهیه و تنظیم صورت های مالی اساسی، تهیه و تنظیم صورت های مالی تلفیقی- تهیه و تنظیم اظهارنامه های مالیاتی- طراحی و سیستم سازی واحد مالی- طراحی سیستم کنترل داخلی واحد کسب و کار- تهیه طرح توجیهی افزایش سرمایه و تأمین مالی- استقرار سیستم های مکانیزه- تجزیه و تحلیل صورت های مالی- تجزیه و تحلیل واحد کسب و کار- تهیه و تنظیم لوایح مالیاتی و دفاع هیئت های حل اختلاف مالیاتی- تهیه و تنظیم لوایح بیمه و دفاع در هیئت های حل اختلاف- تهیه و تولید محتوای آموزشی مالی و مالیاتی- برگزاری سمینار و وبینارهای آموزشی

تلفن: ۷۴۱۷۶۱۰

آدرس: خیابان بهار جنوبی، پلاک ۳۷، ساختمان بهار، طبقه هفتم، واحد ۶۶۴

Email: TDA1400@gmail.com

دانش کام
حسابداری
www.Hesabdary.Com
@Hesabdary.Com



حسابداران مستقل خبره / حسابداران مدیریت خبره / حسابداران مالی خبره

فهرست اعضای خبره موضوع ماده ۸ اساسنامه‌ی انجمن حسابداران خبره‌ی ایران (مصوب ۲۳ تیر ۱۳۹۳) به ترتیب حروف الفبا به شرح زیر اعلام می‌شود.

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن
۱۶	سوزن	۸۸۴۹۶۲۸	۱۵۰	مهرداد حاجی ابوالحسنی	۸۸۴۹۱۵۲	۲۴	رسول	۷۴
۲	رضا	۸۸۳۰۵۳۹۱	۱۵۱	حسن حاجیان	۴۴۸۴۶۶۰۵	۷۵	منوچهر	۷۵
۳	شهریار	۸۸۷۹۹۳۶۵	۱۵۲	فرزین حاج محمد علی	۸۸۷۹۱۴۹۹	۷۶	علی اکبر	۷۶
۴	علی اکبر	۷۲۷۸۸۵۸	۱۵۴	عباس حاجی آقاپور	۸۸۷۹۱۴۳۷	۷۸	سیداحمد	۷۸
۵	محمدرضا	۸۸۴۶۵۰۴۳	۱۵۵	احمد حاجی‌زاده	۸۸۸۲۰۳۶	۷۷	تریمان	۷۷
۶	محمدرضا	۸۸۳۰۵۳۹۱	۱۵۶	حسین حریری	۴۴۸۴۶۶۰۴	۷۹	میلتن	۷۹
۷	عبدالله	۰۵۱-۳۲۸۴۵۶۳۶۹	۱۵۷	حسن زاده تازه قشلاقی حسنی	۶۶۹۲۹۲۶۸	۸۰	مصطفی	۸۰
۸	مهدی	۲۲۲۷۰۹۸۱	۱۵۸	حسنی	۸۸۸۴۳۷۰۵	۸۱	جواد	۸۱
۹	محمود	۸۸۹۰۹۱۴۴	۱۵۹	حسنی کیوتر خانی	۴۴۲۶۴۹۵۷	۸۲	احمد	۸۲
۱۰	حسین	۸۸۹۰۱۵۴۷	۱۶۰	حسنی طالقانی	۸۸۹۰۱۵۴۷	۸۳	رضا	۸۳
۱۱	علیرضا	۸۸۹۳۴۳۵۲	۱۶۱	حسنی طالقانی	۸۸۹۰۱۵۴۷	۸۴	همایون	۸۴
۱۲	مهرداد	۸۸۹۲۹۷۰۸	۱۶۲	حسین ابادی	۲۲۱۳۷۷۰۷	۸۵	علی	۸۵
۱۳	غلامرضا	۲۲۰۳۳۵۴۴	۱۶۳	حسین ابادی	۶۶۹۳۲۰۳۳	۸۶	محمدحسین	۸۶
۱۴	آزاد	۸۸۳۳۳۶۰	۱۶۴	حسینی	۸۸۱۰۹۴۱۸	۸۷	جلیل	۸۷
۱۵	امیر	۶۶۹۳۲۰۳۱-۳	۱۶۵	حسینی	۸۸۷۰۵۵۰۸	۸۸	محمد	۸۸
۱۶	عباس	۸۸۴۸۰۹۶۶	۱۶۶	حسینی	۴۶۱۳۹۰۸	۸۹	سعید	۸۹
۱۷	محمد رضا	۸۸۹۵۷۳۲۹	۱۶۷	حسینان	۸۸۷۰۲۹۸۷	۹۰	سعید	۹۰
۱۸	علیرضا	۸۸۳۰۹۱۰۰	۱۶۸	حقیقی طلب	۰۵۱-۳۲۲۸۶۸۰۱	۹۱	سیدمحمد	۹۱
۱۹	امیرحسین	۲۲۹۰۳۷۵۸	۱۶۹	حمیددی	۸۸۹۰۱۵۴۷	۹۲	جواد	۹۲
۲۰	بنفشه سادات	۲۲۹۰۳۷۵۸	۱۷۰	حیات‌شاهی	۲۲۲۷۸۷۶۴	۹۳	عبدالرضا	۹۳
۲۱	مهدی	۰۴۱۱-۳۳۶۹۷۴۰	۱۷۱	حیدری کبری	۶۶۹۳۲۰۲۱	۹۴	محمد علی	۹۴
۲۲	حمید	۰۵۱۱-۸۴۴۶۷۷	۱۷۲	خاکباز مقدم	۸۸۵۸۱۴۳۷	۹۵	قاسم	۹۵
۲۳	احمدی	۰۵۱۱-۶۰۳۳۴۶۷	۱۷۳	خادم‌الحسینی	۸۸۶۲۷۸۴۴	۹۶	جبرائیل	۹۶
۲۴	امیر	۸۸۳۲۴۹۲۵	۱۷۴	خادمی	۵۵۵۲۳۵۷۰	۹۷	مهرداد	۹۷
۲۵	حامد	۸۶۱۳۹۰۱۳	۱۷۵	خالقی باگی	۸۸۱۰۷۳۶۴	۹۸	راضیه	۹۸
۲۶	بهارک	۸۸۱۳۰۳۷۵۸	۱۷۶	خالقی کرهرودی	۲۲۲۷۱۵۷۱	۹۹	فتاح	۹۹
۲۷	مرتضی	۸۸۷۴۵۱۴۱	۱۷۷	خلیلی قیداری	۸۸۷۹۱۴۹۹	۱۰۰	امیرحسین	۱۰۰
۲۸	مصطفی	۶۶۹۳۲۰۲۱	۱۷۸	خدائی	۸۸۸۹۹۸۰۴	۱۰۱	کیانوش	۱۰۱
۲۹	سویل	۲۲۹۰۱۲۱۵۹	۱۷۹	خستونی	۸۸۷۹۴۶۶۴	۱۰۲	اصغر	۱۰۲
۳۰	دانیال	۸۸۹۰۱۵۴۷	۱۸۰	خستونی	۸۸۰۲۹۰۱۸	۱۰۳	منوچهر	۱۰۳
۳۱	عباس	۸۸۵۰۴۵۸۶	۱۸۱	خسروی	۸۸۹۰۱۲۳۸	۱۰۴	مهدی	۱۰۴
۳۲	حمیدرضا	۸۸۹۰۱۲۰	۱۸۲	خسروی	۰۵۱۳-۲۲۸۶۸۰۱	۱۰۵	حمزه	۱۰۵
۳۳	محسن	۰۵۱-۳۲۸۴۲۲۰۱	۱۸۳	خسروی لرگانی	۸۸۶۹۰۸۲۰	۱۰۶	هادی	۱۰۶
۳۴	پرویز	۸۸۲۶۰۵۹	۱۸۴	خشنودی	۶۶۵۹۱۱۵۸	۱۰۷	اصغر	۱۰۷
۳۵	علی	۴۴۲۶۹۴۵	۱۸۵	خلقی	۸۸۰۳۳۷۲۹	۱۰۸	علی	۱۰۸
۳۶	مجتبی	۰۲۶۱-۳۳۵۳۵۱۷۰	۱۸۶	خلج	۴۴۰۶۳۷۰۸	۱۰۹	ناصر	۱۰۹
۳۷	مسعود	۷۷۵۱۴۵۷۵	۱۸۷	خلیلی	۸۸۷۰۳۳۵۲	۱۱۰	مهناز	۱۱۰
۳۸	عباس	۸۸۳۵۲۰۷	۱۸۸	خطیبیان	۸۸۷۳۲۸۱۸	۱۱۱	مهیران	۱۱۱
۳۹	جمشید	۸۸۷۵۴۲۱۸	۱۸۹	خمسه	۸۸۳۰۹۱۰۰	۱۱۲	منوچهر	۱۱۲
۴۰	علی	۴۴۲۱۰۱۰۵	۱۹۰	خمجانی	۸۸۹۰۹۷۱۸	۱۱۳	مهران	۱۱۳
۴۱	یدالله	۸۸۷۸۰۳۷۵۸	۱۹۱	خوبان عنبران	۸۸۵۴۴۵۹۰	۱۱۴	جمشید	۱۱۴
۴۲	عبدالجواد	۶۶۳۸۱۱۵۱	۱۹۲	دادور	۲۲۹۰۶۵۲۸	۱۱۵	امیر	۱۱۵
۴۳	علی	۴۴۸۴۶۶۰۱	۱۹۳	دارابی	۸۸۵۵۹۳۱۶	۱۱۶	کبری	۱۱۶
۴۴	ارسلان	۸۸۴۸۰۹۶۶	۱۹۴	دارش	۴۴۸۴۶۶۰۱	۱۱۷	عبدالحسین	۱۱۷
۴۵	حسن	۸۸۷۲۱۳۶۹	۱۹۵	دانی مژده‌ی	۸۸۹۳۳۷۱۸	۱۱۸	سیدهدایت	۱۱۸
۴۶	سیدعباس	۸۸۷۹۱۴۹۹	۱۹۶	دانی درگاه	۸۸۹۰۹۱۳۴	۱۱۹	مجید	۱۱۹
۴۷	عباس	۶۶۹۳۲۰۲۱	۱۹۷	دانشور	۸۸۴۷۱۳۷۹	۱۲۰	محمد	۱۲۰
۴۸	نصرت اله	۸۸۴۳۷۰۴	۱۹۸	داهی	۸۸۵۸۵۳۷۷	۱۲۱	شاهین	۱۲۱
۴۹	حسن	۸۸۷۲۲۶۶	۱۹۹	دشتی	۸۸۴۳۰۱۴	۱۲۲	محمدرضا	۱۲۲
۵۰	سعید	۸۸۷۲۲۶۶	۲۰۰	درباری	۰۹۱۲۱۹۳۹۰۳۶	۱۲۳	سیدمحمد	۱۲۳
۵۱	محمدسعید	۸۸۰۸۷۹۶۶	۲۰۱	درویش	۸۸۷۰۲۳۵۱	۱۲۴	محمد	۱۲۴
۵۲	ارمیا	۰۱۱۴۴۲۲۷۳۵	۲۰۲	دل آرام	۸۸۹۰۱۴۹۶	۱۲۵	محسن	۱۲۵
۵۳	منصور	۸۸۵۳۸۲۳۴	۲۰۳	دل‌داده	۰۹۱۲۱۳۲۸۰۲۲	۱۲۶	حسن	۱۲۶
۵۴	محمدعلی	۸۸۵۲۰۵۰۵	۲۰۴	دلیرانی	۸۸۷۵۴۲۱۸	۱۲۷	سعید	۱۲۷
۵۵	اسماعیل	۸۸۴۴۶۸۵۶	۲۰۵	دوزده امامی	۸۸۳۰۵۳۹۱	۱۲۸	سید علی اکبر	۱۲۸
۵۶	حسن	۲۲۱۳۷۷۰۷	۲۰۶	دورگلی	۸۸۴۴۶۶۶۸	۱۲۹	سید مهدی	۱۲۹
۵۷	بهراد	۸۸۱۰۷۲۶۴	۲۰۷	دوانی	۸۸۱۳۴۰۰۰	۱۳۰	سید جواد	۱۳۰
۵۸	امید	۸۸۵۴۴۵۶۳۸	۲۰۸	دهقان	۴۴۰۰۸۱۷۷	۱۳۱	احمد	۱۳۱
۵۹	ابوالفضل	۶۶۵۷۳۵۰۶	۲۰۹	دهقان طرزجانی	۸۸۳۴۲۸۱۷	۱۳۲	محمد مهدی	۱۳۲
۶۰	علیرضا	۲۶۴۰۱۲۷۰	۲۱۰	دهدشتی	۲۲۰۱۱۳۳۴	۱۳۳	علی اصغر	۱۳۳
۶۱	نادیا	۴۴۸۴۶۶۰۱	۲۱۱	دهدشتی نژاد	۲۲۱۳۷۷۰۷	۱۳۴	مجتبی	۱۳۴
۶۲	حمیدرضا	۰۸۱۳-۸۴۱۸۱۷۲	۲۱۲	دیلمی پور	۲۲۰۴۶۶۶۱	۱۳۵	سید امیر	۱۳۵
۶۳	مجید	۸۸۷۰۷۹۲۴	۲۱۳	دیلمی صالحی	۴۴۲۹۹۳۴۰	۱۳۶	احمد	۱۳۶
۶۴	علی	۸۲۱۳۴۰۰۰	۲۱۴	دیوان علی	۸۸۱۰۴۶۱۴	۱۳۷	رضا	۱۳۷
۶۵	عباس	۸۸۷۵۴۰۸۸	۲۱۵	ذوالفقاری	۸۸۹۹۸۱۲۶	۱۳۸	کامبیز	۱۳۸
۶۶	امیرجمال	۸۸۵۳۸۱۹۴	۲۱۶	رانی	۸۸۹۳۳۷۱۷	۱۳۹	حبیب	۱۳۹
۶۷	محمد مهدی	۸۸۵۸۱۴۳۷	۲۱۷	رادکیا	۳۳۵۱۳۰۲۹	۱۴۰	مصطفی	۱۴۰
۶۸	میترا	۸۸۵۴۴۵۹۱	۲۱۸	رادمان	۸۸۹۱۳۸۱۰	۱۴۱	اسماعیل	۱۴۱
۶۹	مهران	۸۸۳۲۶۵۲۸	۲۱۹	رافتی	۸۸۳۰۵۳۹۱	۱۴۲	نیما	۱۴۲
۷۰	محمدرضا	۸۸۹۸۹۳۲۹	۲۲۰	رامین فر	۲۲۳۴۱۴۹۳	۱۴۳	ابراهیم	۱۴۳
۷۱	فریبرز	۲۲۱۳۷۷۰۷	۲۲۱	رجایی	۸۸۹۹۹۶۲	۱۴۴	محمدعلی	۱۴۴
۷۲	سعید	۸۸۵۱۵۱۱۴	۲۲۲	رجبی	۸۸۳۵۲۱۳	۱۴۵	محمد	۱۴۵
۷۳	داریوش	۴۴۶۱۱۷۲۲	۲۲۳	رحمانی یگانه	۸۸۴۵۲۰۹	۱۴۶	فریدون	۱۴۶
			۲۲۴	رحمتی	۸۸۳۰۳۹۲	۱۴۷	محمد	۱۴۷
			۲۲۵	رحیمی شهیمزادی	۶۶۷۰۲۷۱۱	۱۴۸	مصطفی	۱۴۸
			۲۲۶	رحیمیان	۲۲۸۴۰۴۳۳	۱۴۹	رامین	۱۴۹
			۲۲۷	نظام الدین	۰۴۴۳۲۲۸۲۲۲			

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن
۲۲۸*	نادر	۸۸۳۲۰۱۳۱	۳۱۰*	صفری	۸۸۳۲۰۱۳۱	۲۲۸*	نادر	۸۸۳۲۰۱۳۱
۲۲۹*	محمدتقی	۸۸۵۴۹۹۱۰	۳۱۱*	قاسم	۸۸۵۴۹۹۱۰	۲۲۹*	محمدتقی	۸۸۵۴۹۹۱۰
۳۳۰*	رامین	۸۸۸۰۶۸۷۶	۳۱۲*	حسین	۸۸۸۰۶۸۷۶	۳۳۰*	رامین	۸۸۸۰۶۸۷۶
۳۳۱*	حسین	۸۸۸۰۱۲۳	۳۱۳*	رضائی	۸۸۸۰۱۲۳	۳۳۱*	حسین	۸۸۸۰۱۲۳
۳۳۲*	محمد تقی	۶۶۹۳۲۰۲۱	۳۱۴*	علی	۶۶۹۳۲۰۲۱	۳۳۲*	محمد تقی	۶۶۹۳۲۰۲۱
۳۳۳*	فرید	۴۴۰۱۲۵۴۴	۳۱۵*	رضا	۴۴۰۱۲۵۴۴	۳۳۳*	فرید	۴۴۰۱۲۵۴۴
۳۳۴*	چگانگیر	۲۲۹۰۴۲۰۰	۳۱۶*	احسان	۲۲۹۰۴۲۰۰	۳۳۴*	چگانگیر	۲۲۹۰۴۲۰۰
۳۳۵*	حسین	۸۸۳۰۹۱۰۰	۳۱۷*	زهیر	۸۸۳۰۹۱۰۰	۳۳۵*	حسین	۸۸۳۰۹۱۰۰
۳۳۶*	حسین	۸۸۴۰۳۶۱۸	۳۱۸*	امیر	۸۸۴۰۳۶۱۸	۳۳۶*	حسین	۸۸۴۰۳۶۱۸
۳۳۷*	سید علیرضا	۸۸۶۷۱۳۴۹	۳۱۹*	محمد رضا	۸۸۶۷۱۳۴۹	۳۳۷*	سید علیرضا	۸۸۶۷۱۳۴۹
۳۳۸*	حجت	۶۶۹۳۲۰۲۱	۳۲۰*	پرویز	۶۶۹۳۲۰۲۱	۳۳۸*	حجت	۶۶۹۳۲۰۲۱
۳۳۹*	عبدالحسین	۸۸۵۰۴۵۸۶	۳۲۱*	سید سعید	۸۸۵۰۴۵۸۶	۳۳۹*	عبدالحسین	۸۸۵۰۴۵۸۶
۳۴۰*	سید علیرضا	۸۸۳۰۹۱۰۰	۳۲۲*	محمد رضا	۸۸۳۰۹۱۰۰	۳۴۰*	سید علیرضا	۸۸۳۰۹۱۰۰
۳۴۱*	علی	۴۴۰۱۳۹۵۵	۳۲۳*	پیام	۴۴۰۱۳۹۵۵	۳۴۱*	علی	۴۴۰۱۳۹۵۵
۳۴۲*	محمد حسین	۰۷۶۳۳۳۵۴۳۰۴	۳۲۴*	رحمت اله	۰۷۶۳۳۳۵۴۳۰۴	۳۴۲*	محمد حسین	۰۷۶۳۳۳۵۴۳۰۴
۳۴۳*	مهربان	۲۲۹۱۲۳۶۸	۳۲۵*	رحمتی	۲۲۹۱۲۳۶۸	۳۴۳*	مهربان	۲۲۹۱۲۳۶۸
۳۴۴*	عباس	۲۲۱۳۳۷۰۷	۳۲۶*	محمد رضا	۲۲۱۳۳۷۰۷	۳۴۴*	عباس	۲۲۱۳۳۷۰۷
۳۴۵*	حسن رضا	۳۳۳۲۹۸۸۶	۳۲۷*	محمود	۳۳۳۲۹۸۸۶	۳۴۵*	حسن رضا	۳۳۳۲۹۸۸۶
۳۴۶*	محمد	۸۸۹۰۸۴۵۴	۳۲۸*	سعید	۸۸۹۰۸۴۵۴	۳۴۶*	محمد	۸۸۹۰۸۴۵۴
۳۴۷*	محمد	۸۸۲۶۷۹۱۲	۳۲۹*	مجید	۸۸۲۶۷۹۱۲	۳۴۷*	محمد	۸۸۲۶۷۹۱۲
۳۴۸*	محسن	۶۶۵۹۱۱۵۷	۳۳۰*	محمد جواد	۶۶۵۹۱۱۵۷	۳۴۸*	محسن	۶۶۵۹۱۱۵۷
۳۴۹*	غلامرضا	۴۴۴۳۶۰۲۱	۳۳۱*	امیر محمد	۴۴۴۳۶۰۲۱	۳۴۹*	غلامرضا	۴۴۴۳۶۰۲۱
۳۵۰*	محمد	۰۳۱۳۷۵۵۰۱۴۴	۳۳۲*	ولی اله	۰۳۱۳۷۵۵۰۱۴۴	۳۵۰*	محمد	۰۳۱۳۷۵۵۰۱۴۴
۳۵۱*	محمد رضا	۸۸۹۷۸۴۹۶	۳۳۳*	مهدی	۸۸۹۷۸۴۹۶	۳۵۱*	محمد رضا	۸۸۹۷۸۴۹۶
۳۵۲*	محمد حسین	۸۸۴۴۳۰۱۴۵	۳۳۴*	قاسم	۸۸۴۴۳۰۱۴۵	۳۵۲*	محمد حسین	۸۸۴۴۳۰۱۴۵
۳۵۳*	علیرضا	۸۸۸۹۳۱۶	۳۳۵*	امیر حسین	۸۸۸۹۳۱۶	۳۵۳*	علیرضا	۸۸۸۹۳۱۶
۳۵۴*	منوچهر	۸۸۷۱۲۱۶۶	۳۳۶*	حمید	۸۸۷۱۲۱۶۶	۳۵۴*	منوچهر	۸۸۷۱۲۱۶۶
۳۵۵*	محمد	۲۶۷۵۳۱۶۶	۳۳۷*	امیر حسین	۲۶۷۵۳۱۶۶	۳۵۵*	محمد	۲۶۷۵۳۱۶۶
۳۵۶*	هاشم	۲۲۸۶۳۰۱۱	۳۳۸*	صفر	۲۲۸۶۳۰۱۱	۳۵۶*	هاشم	۲۲۸۶۳۰۱۱
۳۵۷*	مسح	۸۸۷۰۵۵۰۸	۳۳۹*	احمد	۸۸۷۰۵۵۰۸	۳۵۷*	مسح	۸۸۷۰۵۵۰۸
۳۵۸*	سامان	۲۲۹۲۵۹۱۰	۳۴۰*	مرضی	۲۲۹۲۵۹۱۰	۳۵۸*	سامان	۲۲۹۲۵۹۱۰
۳۵۹*	بابک	۸۸۹۰۱۵۴۷	۳۴۱*	قاسم	۸۸۹۰۱۵۴۷	۳۵۹*	بابک	۸۸۹۰۱۵۴۷
۳۶۰*	محمد رضا	۷۷۵۲۰۱۶۸	۳۴۲*	بیژن	۷۷۵۲۰۱۶۸	۳۶۰*	محمد رضا	۷۷۵۲۰۱۶۸
۳۶۱*	عباس	۶۶۴۸۵۰۳	۳۴۳*	محمد رضا	۶۶۴۸۵۰۳	۳۶۱*	عباس	۶۶۴۸۵۰۳
۳۶۲*	محمد	۸۸۸۴۳۷۰۴	۳۴۴*	علیرضا	۸۸۸۴۳۷۰۴	۳۶۲*	محمد	۸۸۸۴۳۷۰۴
۳۶۳*	محمد رضا	۸۸۳۲۶۵۷۷	۳۴۵*	مهدی	۸۸۳۲۶۵۷۷	۳۶۳*	محمد رضا	۸۸۳۲۶۵۷۷
۳۶۴*	سید محی الدین	۸۸۴۴۳۲۳۳	۳۴۶*	ناصر	۸۸۴۴۳۲۳۳	۳۶۴*	سید محی الدین	۸۸۴۴۳۲۳۳
۳۶۵*	عباس	۸۸۰۲۰۴۴۴	۳۴۷*	محمد	۸۸۰۲۰۴۴۴	۳۶۵*	عباس	۸۸۰۲۰۴۴۴
۳۶۶*	علی	۲۲۹۰۹۵۵۷	۳۴۸*	علی اصغر	۲۲۹۰۹۵۵۷	۳۶۶*	علی	۲۲۹۰۹۵۵۷
۳۶۷*	نصرالله	۸۸۷۰۵۵۰۸	۳۴۹*	سید حسین	۸۸۷۰۵۵۰۸	۳۶۷*	نصرالله	۸۸۷۰۵۵۰۸
۳۶۸*	محمد حسن	۸۸۵۰۳۵۷۷	۳۵۰*	فیروز	۸۸۵۰۳۵۷۷	۳۶۸*	محمد حسن	۸۸۵۰۳۵۷۷
۳۶۹*	فرشید	۴۴۲۹۷۱۸۵	۳۵۱*	مریم	۴۴۲۹۷۱۸۵	۳۶۹*	فرشید	۴۴۲۹۷۱۸۵
۳۷۰*	کاروان	۸۸۵۷۵۴۷۵	۳۵۲*	محمد رضا	۸۸۵۷۵۴۷۵	۳۷۰*	کاروان	۸۸۵۷۵۴۷۵
۳۷۱*	سعید	۴۴۲۵۰۴۹۴	۳۵۳*	محمد رضا	۴۴۲۵۰۴۹۴	۳۷۱*	سعید	۴۴۲۵۰۴۹۴
۳۷۲*	محمد تقی	۶۶۵۵۲۹۳۰	۳۵۴*	فرید	۶۶۵۵۲۹۳۰	۳۷۲*	محمد تقی	۶۶۵۵۲۹۳۰
۳۷۳*	مهدی	۴۴۶۱۱۷۳۳	۳۵۵*	محمود	۴۴۶۱۱۷۳۳	۳۷۳*	مهدی	۴۴۶۱۱۷۳۳
۳۷۴*	سیاوش	۸۸۹۰۲۳۱۶	۳۵۶*	علی	۸۸۹۰۲۳۱۶	۳۷۴*	سیاوش	۸۸۹۰۲۳۱۶
۳۷۵*	فتح اله	۲۲۹۱۲۳۶۸	۳۵۷*	علیرضا	۲۲۹۱۲۳۶۸	۳۷۵*	فتح اله	۲۲۹۱۲۳۶۸
۳۷۶*	حسین	۸۸۸۰۱۹۰۴	۳۵۸*	سعید	۸۸۸۰۱۹۰۴	۳۷۶*	حسین	۸۸۸۰۱۹۰۴
۳۷۷*	مسعود	۲۲۹۲۵۹۱۰	۳۵۹*	اکرم	۲۲۹۲۵۹۱۰	۳۷۷*	مسعود	۲۲۹۲۵۹۱۰
۳۷۸*	سید مهدی	۶۶۷۰۴۴۲۵	۳۶۰*	محمد	۶۶۷۰۴۴۲۵	۳۷۸*	سید مهدی	۶۶۷۰۴۴۲۵
۳۷۹*	شهریار	۸۸۸۰۲۹۰۱	۳۶۱*	سید سعید	۸۸۸۰۲۹۰۱	۳۷۹*	شهریار	۸۸۸۰۲۹۰۱
۳۸۰*	واقنا	۲۲۲۵۶۹۴۰	۳۶۲*	نعمت اله	۲۲۲۵۶۹۴۰	۳۸۰*	واقنا	۲۲۲۵۶۹۴۰
۳۸۱*	آتناوشین	۸۸۸۴۷۹۶۶	۳۶۳*	فرید	۸۸۸۴۷۹۶۶	۳۸۱*	آتناوشین	۸۸۸۴۷۹۶۶
۳۸۲*	علیرضا	۲۲۹۰۲۴۴۴	۳۶۴*	شهراد	۲۲۹۰۲۴۴۴	۳۸۲*	علیرضا	۲۲۹۰۲۴۴۴
۳۸۳*	رضا	۷۷۵۱۶۶۳۴	۳۶۵*	غلام الدین	۷۷۵۱۶۶۳۴	۳۸۳*	رضا	۷۷۵۱۶۶۳۴
۳۸۴*	محمد	۰۵۱-۲۸۴۸۱۳۸	۳۶۶*	مهد	۰۵۱-۲۸۴۸۱۳۸	۳۸۴*	محمد	۰۵۱-۲۸۴۸۱۳۸
۳۸۵*	جمشید	۸۴۵۰۸۰۷	۳۶۷*	جعفر	۸۴۵۰۸۰۷	۳۸۵*	جمشید	۸۴۵۰۸۰۷
۳۸۶*	سید مصطفی	۸۸۹۳۸۱۵۸	۳۶۸*	بهرام	۸۸۹۳۸۱۵۸	۳۸۶*	سید مصطفی	۸۸۹۳۸۱۵۸
۳۸۷*	تیرانداز	۷۷۸۳۲۵۱۱	۳۶۹*	کامبیز	۷۷۸۳۲۵۱۱	۳۸۷*	تیرانداز	۷۷۸۳۲۵۱۱
۳۸۸*	احد	۲۲۹۰۴۲۰۰	۳۷۰*	هوشنگ	۲۲۹۰۴۲۰۰	۳۸۸*	احد	۲۲۹۰۴۲۰۰
۳۸۹*	سید سعید	۸۸۹۱۴۲۷	۳۷۱*	علیرضا	۸۸۹۱۴۲۷	۳۸۹*	سید سعید	۸۸۹۱۴۲۷
۳۹۰*	سید سعید	۲۲۸۶۱۸۲۰	۳۷۲*	سید مرضی	۲۲۸۶۱۸۲۰	۳۹۰*	سید سعید	۲۲۸۶۱۸۲۰
۳۹۱*	غلامرضا	۸۸۹۰۵۶۴۷	۳۷۳*	محمد حسن	۸۸۹۰۵۶۴۷	۳۹۱*	غلامرضا	۸۸۹۰۵۶۴۷
۳۹۲*	معصومه	۸۸۳۱۶۸۹۷	۳۷۴*	ابوالقاسم	۸۸۳۱۶۸۹۷	۳۹۲*	معصومه	۸۸۳۱۶۸۹۷
۳۹۳*	سعید	۶۶۷۰۴۴۲۵	۳۷۵*	محمد	۶۶۷۰۴۴۲۵	۳۹۳*	سعید	۶۶۷۰۴۴۲۵
۳۹۴*	محمد علی	۸۸۳۰۵۳۳۲	۳۷۶*	بهمن	۸۸۳۰۵۳۳۲	۳۹۴*	محمد علی	۸۸۳۰۵۳۳۲
۳۹۵*	احمد رضا	۰۳۱۱-۶۶۴۴۸۵۲	۳۷۷*	حسین	۰۳۱۱-۶۶۴۴۸۵۲	۳۹۵*	احمد رضا	۰۳۱۱-۶۶۴۴۸۵۲
۳۹۶*	مهراد	۶۶۵۵۲۹۱	۳۷۸*	مهران	۶۶۵۵۲۹۱	۳۹۶*	مهراد	۶۶۵۵۲۹۱
۳۹۷*	نریمان	۸۸۸۰۴۹۳۳	۳۷۹*	شعربافی	۸۸۸۰۴۹۳۳	۳۹۷*	نریمان	۸۸۸۰۴۹۳۳
۳۹۸*	عبداله	۸۸۹۰۳۷۱۷	۳۸۰*	علی اصغر	۸۸۹۰۳۷۱۷	۳۹۸*	عبداله	۸۸۹۰۳۷۱۷
۳۹۹*	سیروس	۸۸۹۲۳۳۱۷	۳۸۱*	فاطمه	۸۸۹۲۳۳۱۷	۳۹۹*	سیروس	۸۸۹۲۳۳۱۷
۴۰۰*	منصور	۸۸۳۰۹۱۰۰	۳۸۲*	فرهاد	۸۸۳۰۹۱۰۰	۴۰۰*	منصور	۸۸۳۰۹۱۰۰
۴۰۱*	رضا	۸۸۶۷۵۹۲۸	۳۸۳*	مهدی	۸۸۶۷۵۹۲۸	۴۰۱*	رضا	۸۸۶۷۵۹۲۸
۴۰۲*	عبدالله	۸۸۱۴۴۲۲۸	۳۸۴*	مهراد	۸۸۱۴۴۲۲۸	۴۰۲*	عبدالله	۸۸۱۴۴۲۲۸
۴۰۳*	محمد	۸۸۸۰۴۹۴۱	۳۸۵*	مصطفی	۸۸۸۰۴۹۴۱	۴۰۳*	محمد	۸۸۸۰۴۹۴۱
۴۰۴*	اردشیر	۸۸۹۲۳۸۹۱	۳۸۶*	مرضی	۸۸۹۲۳۸۹۱	۴۰۴*	اردشیر	۸۸۹۲۳۸۹۱
۴۰۵*	فرزاد	۸۸۵۰۳۵۷۷	۳۸۷*	مرضی	۸۸۵۰۳۵۷۷	۴۰۵*	فرزاد	۸۸۵۰۳۵۷۷
۴۰۶*	محمود	۸۸۹۰۹۷۱۸	۳۸۸*	فرهاد	۸۸۹۰۹۷۱۸	۴۰۶*	محمود	۸۸۹۰۹۷۱۸
۴۰۷*	شهره	۸۸۷۹۴۶۶۶	۳۸۹*	فرزاد	۸۸۷۹۴۶۶۶	۴۰۷*	شهره	۸۸۷۹۴۶۶۶
۴۰۸*	منصور	۸۸۸۴۴۳۳۰	۳۹۰*	نادر	۸۸۸۴۴۳۳۰	۴۰۸*	منصور	۸۸۸۴۴۳۳۰
۴۰۹*	امیر	۸۸۹۰۳۹۶۹	۳۹۱*	بهزاد	۸۸۹۰۳۹۶۹	۴۰۹*	امیر	۸۸۹۰۳۹۶۹

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن
۴۷۴*	علیرضا	۲۲۲۲۸۴۴۵
۴۷۵*	پژمان	۶۶۴۱۹۱۷
۴۷۶*	مهدی	۶۶۰۴۰۳۰۶
۴۷۷*	محمدباقر	۸۱۷۰۳۳۵۱
۴۷۸*	محمدتقی	۴۴۲۹۸۶۲۲
۴۷۹*	فرهاد	۰۴۴۲۲۲۲۸۳۲۲
۴۸۰*	مقیی اسفندیآبادی	۸۱۰۷۲۶۴
۴۸۱*	مقرب کلخوران	۲۲۹۲۵۹۱۰
۴۸۲*	اکبر	۸۸۵۷۲۰۲۴
۴۸۳*	موشنگ	۸۸۴۷۸۴۸۹
۴۸۴*	ابراهیم	۸۸۴۵۲۹۶۳
۴۸۵*	سید مصطفی	۸۸۴۴۶۸۵۶
۴۸۶*	سیدکمال	۸۸۵۱۴۳۷
۴۸۷*	سیدبایر	۸۸۱۰۳۰۱۸
۴۸۸*	سینزهرا	۸۲۸۲۱۱۰۰
۴۸۹*	فریبرز	۶۶۹۱۵۸۶۶
۴۹۰*	علیرضا	۰۱۱۴۴۲۲۷۶۲۵
۴۹۱*	محبوب	۸۸۱۰۹۴۱۸
۴۹۲*	ابراهیم	۸۸۰۲۸۷۱۱
۴۹۳*	رویا	۸۸۴۳۷۰۴
۴۹۴*	سید علی	۴۴۵۴۳۴۹۹
۴۹۵*	پویا	۸۸۶۹۰۸۲۰
۴۹۶*	مسعود	۸۸۹۳۳۸۳۲
۴۹۷*	حسین	۲۲۸۴۰۴۲۳
۴۹۸*	عطاءالله	۸۱۳۳۳۹۱۲
۴۹۹*	منصوره	۶۶۵۶۵۲۹۰
۵۰۰*	پرویز	۸۸۰۴۵۱۹
۵۰۱*	عبدالامیر	۸۱۳۱۳۳۸
۵۰۲*	رضا	۸۸۶۶۳۱۳۲
۵۰۳*	منصور	۶۶۳۱۳۹۰
۵۰۴*	سیدمهدی	۲۲۰۳۷۲۱۴
۵۰۵*	ابوالفضل	۰۳۱۱-۶۶۹۱۹۲۱
۵۰۶*	محمودرضا	۴۴۶۱۷۳۲
۵۰۷*	محمدعلی	۸۸۴۳۷۰۴
۵۰۸*	علیرضا	۸۸۰۱۳۴۶
۵۰۹*	ایرج	۸۸۴۷۱۷۳
۵۱۰*	محمدعلی	۸۸۰۱۵۰۴۳
۵۱۱*	بیژن	۸۸۰۱۳۱۷۵
۵۱۲*	علیرضا	۸۸۳۲۶۵۲۷
۵۱۳*	اصغر	۲۲۰۳۵۱۶۰
۵۱۴*	افشین	۸۸۰۴۹۴۱
۵۱۵*	محمدرضا	۸۸۹۰۶۱۹
۵۱۶*	بیژن	۲۲۹۲۵۹۱۰
۵۱۷*	فرامرز	۴۴۹۹۹۳۴۰
۵۱۸*	فرشته	۲۲۹۰۳۷۵۸
۵۱۹*	محمدرضا	۲۲۰۲۸۷۳۴
۵۲۰*	علی	۸۱۲۷۴۷۴۶
۵۲۱*	جعفر	۸۸۹۳۸۵۲۸
۵۲۲*	علیرضا	۲۲۰۳۵۱۶۰
۵۲۳*	مرتضی	۸۸۰۵۶۴۷
۵۲۴*	سید	۸۸۱۰۷۲۶۴
۵۲۵*	سیدشهریار	۶۶۹۹۴۹۴
۵۲۶*	ایمان	۸۸۰۹۷۱۸
۵۲۷*	محمدرضا	۲۲۰۵۶۳۵
۵۲۸*	محمدرضا	۸۸۵۵۹۳۱۶
۵۲۹*	شهرام	۸۲۱۸۲۱۰۰
۵۳۰*	فرهاد	۸۱۳۰۵۳۲۴
۵۳۱*	الله	۸۸۷۹۴۶۶۶
۵۳۲*	محمدحسین	۶۶۲۱۳۴۵
۵۳۳*	محمد	۸۸۹۶۱۰۴۲
۵۳۴*	محمد حسن	۶۶۱۱۲۷۶
۵۳۵*	کاظم	۲۲۱۳۶۹۰۵
۵۳۶*	سجاد	۸۵۲۱۶۸۸
۵۳۷*	سعید	۸۸۵۲۸۱۹۴
۵۳۸*	پدرام	۲۲۰۱۶۴۹۴
۵۳۹*	اکبر	۸۸۷۴۵۲۵۰-۱
۵۴۰*	مهدی	۲۲۲۶۶۱۱
۵۴۱*	عادل	۴۴۱۵۱۱۳۵
۵۴۲*	یمان	۶۶۹۳۲۰۳۵
۵۴۳*	علی	۶۶۵۶۵۲۹۰
۵۴۴*	ایرج	۸۸۷۱۲۰۶
۵۴۵*	محمد صابر	۸۸۰۹۸۱۷
۵۴۶*	عباس	۸۸۴۳۷۰۴
۵۴۷*	هومن	۸۱۳۰۵۳۱۰
۵۴۸*	محمد رضا	۴۴۲۲۱۱۹۹
۵۴۹*	محمد	۸۸۰۶۰۶۵
۵۵۰*	بهرام	۶۵۰۱۰۴۹۶
۵۵۱*	کارو	۸۸۴۱۲۳۷
۵۵۲*	حسن	۸۸۹۴۴۶۸
۵۵۳*	قاسم	۸۸۵۰۴۱۹۹
۵۵۴*	محمدرضا	۸۸۷۹۹۳۶۵
۵۵۵*	رضا	۲۲۳۴۱۸۰
۵۵۶*	مهدی	۸۸۶۶۲۵۹۳
۵۵۷*	مریم	۸۸۷۰۵۶۰

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن
۵۵۸*	رسول	۵۵۸۰۴۴۸
۵۵۹*	حمید	۸۸۴۳۷۰۴
۵۶۰*	غلامحسین	۶۶۹۳۳۶۴
۵۶۱*	محمدسلیمان	۶۶۹۳۲۰۲۱
۵۶۲*	هادی	۸۵۲۸۱۹۴
۵۶۳*	ابوالفضل	۸۸۵۲۰۵۰۵
۵۶۴*	رضا	۸۸۴۹۳۱۷۲

حسابداران مستقل خیره شاغل در حرفه به صورت انفرادی	
۱*	هرمز
۲*	امیرموشنگ
۳*	حسین
۴*	ابراهیم
۵*	عباس
۶*	مجید
۷*	امید
۸*	شیوا
۹*	بهرز
۱۰*	حمیدرضا
۱۱*	محمود
۱۲*	محمد
۱۳*	علی
۱۴*	فرزانه
۱۵*	محمدحسین
۱۶*	عزیز
۱۷*	رحیم
۱۸*	سعید
۱۹*	سیدمحسن
۲۰*	مرتضی
۲۱*	حسن
۲۲*	علی
۲۳*	سیدحسین
۲۴*	ابراهیم
۲۵*	محمد امین
۲۶*	مسعود
۲۷*	فرهاد
۲۸*	اسکندر
۲۹*	ایوب
۳۰*	قدرت اله
۳۱*	محمد
۳۲*	رامین
۳۳*	محمدرضا
۳۴*	امین
۳۵*	فرهاد
۳۶*	علی
۳۷*	مهدی
۳۸*	احسان
۳۹*	ارسالان
۴۰*	محمد
۴۱*	محمدکاظم
۴۲*	علیرضا
۴۳*	علیپور
۴۴*	قاسم علیپور
۴۵*	مرتضی
۴۶*	جمشید
۴۷*	علی کامیار
۴۸*	مصطفی
۴۹*	عباسعلی
۵۰*	رضا
۵۱*	زهرا
۵۲*	حسین
۵۳*	محمد علی
۵۴*	عیسی
۵۵*	محمدعلی
۵۶*	امیر
۵۷*	ارژنگ

حسابداران مستقل خیره شاغل در سازمان حسابرسی	
۱*	مجید
۲*	جعفر
۳*	حسین
۴*	اصغر
۵*	بهراد
۶*	فرید
۷*	هادی
۸*	نوبین
۹*	حیدر
۱۰*	حیدر
۱۱*	علیرضا
۱۲*	غلامرضا
۱۳*	حمید

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن
۱۴*	فهیمة	۸۸۹۸۰۴۴۸
۱۵*	غلامعباس	۸۸۴۳۷۰۴
۱۶*	قاسم	۶۶۹۳۳۶۴
۱۷*	مهراد	۶۶۹۳۲۰۲۱
۱۸*	سیدصمد	۸۵۲۸۱۹۴
۱۹*	حسین	۸۸۵۲۰۵۰۵
۲۰*	فرزانه	۸۸۴۹۳۱۷۲
۲۱*	میرمجید	
۲۲*	حمید	
۲۳*	مرتضی	

حسابداران مستقل خیره غیرشاغل در حرفه	
۱*	آذرنیا
۲*	ابراهیمی
۳*	احتمام
۴*	محمدحسن
۵*	جهانبخش
۶*	حمیدرضا
۷*	سید محمد
۸*	حمیدرضا
۹*	ذبیح الله
۱۰*	بابک
۱۱*	ایرج
۱۲*	خسرو
۱۳*	سعید
۱۴*	موشنگ
۱۵*	احمد
۱۶*	پرویز
۱۷*	عباس
۱۸*	یحیی
۱۹*	مصطفی
۲۰*	جلال
۲۱*	بهرز
۲۲*	امیرعلی
۲۳*	فریده
۲۴*	جمال
۲۵*	اسیک
۲۶*	سپروس
۲۷*	مهراد
۲۸*	محمدعلی
۲۹*	سروش
۳۰*	محسن
۳۱*	محمدباقر
۳۲*	رسول
۳۳*	سیامک
۳۴*	غلامرضا
۳۵*	ناصر
۳۶*	فرامرز
۳۷*	سیامک
۳۸*	عباس
۳۹*	غلامرضا
۴۰*	موشنگ
۴۱*	علیرضا
۴۲*	احمد
۴۳*	محمدعلی
۴۴*	خسرو
۴۵*	رحیم
۴۶*	محمد
۴۷*	صلاح الدین
۴۸*	محمدابراهیم
۴۹*	سهراب
۵۰*	ادریس
۵۱*	بهرام
۵۲*	جواد
۵۳*	محمد
۵۴*	پرویز
۵۵*	رضا
۵۶*	ایرج
۵۷*	محمدرضا
۵۸*	امین
۵۹*	سیدحسین
۶۰*	محمد
۶۱*	محمد
۶۲*	مجید
۶۳*	غلامعلی
۶۴*	ژانت
۶۵*	ایرج
۶۶*	فریدون
۶۷*	بهرز
۶۸*	ناصرعلی

* ردیف‌های ستاره دار، عضو جامعه حسابداران رسمی ایران نیز هستند.

ردیف نام نام خانوادگی **تلفن**

حسابداران مدیریت خیره		
۱	مهران	آقای
۲	امیر	ابراهیم زاده
۳	ناصرالدین	ابراهیمی
۴	اردشیر	احمدیان
۵	صفر	اطمینان
۶	پیمان	افشاری
۷	سعید	اکبری ارزانی
۸	فریدون	امجدیان
۹	محمد	امیرآنشانی
۱۰	هادی	امیرآنشانی
۱۱	بهمن	امیری
۱۲	امین	امینیان
۱۳	هادی	اولاد
۱۴	سپهر	الهیاری
۱۵	حجت اله	بابایی
۱۶	جواد	باغبان
۱۷	ستوده	باقری
۱۸	سید محمد	باقرآبادی
۱۹	هاجر	باطنی
۲۰	داود	بهدار
۲۱	علی	بیات
۲۲	احمد	بیانی
۲۳	مهدی	بیرانوند
۲۴	سید امیر	بهدار علوی
۲۵	فاطمه	پور یوقویی
۲۶	جمشید	پیک فک
۲۷	داود	پناهی
۲۸	محمد رضا	توحیدنژاد
۲۹	علی اصغر	ثامن
۳۰	رضا	چلانی ترکمانی
۳۱	ساسان	حدادی
۳۲	محمد	حسین پور
۳۳	حمید	حق نویس
۳۴	اسداله	حمیدی
۳۵	محمدرضا	حیدری
۳۶	محمدرضا	خادمی جلی
۳۷	سعید	خان محمدی
۳۸	رحمان	خانگنبد
۳۹	حسین	خلیل زاده
۴۰	ممتاز	خشنودی
۴۱	محمدنادر	خمجانی
۴۲	مسعود	خوروی
۴۳	نوشان	خوشبخت فشمنی
۴۴	روح اله	خلج
۴۵	محمد	جعفر ناموتی
۴۶	فاطمه	دابده
۴۷	فریدون	داوودندی
۴۸	محمد	زازی امیرانی
۴۹	غلامحسین	دوانی
۵۰	زهرا	دشتی
۵۱	هادی	رستگار
۵۲	هایده	رحیمی علی آبادی
۵۳	عبدالرضا	رضوانی
۵۴	مهدی	زنلی
۵۵	رحمت اله	صادقیان
۵۶	محمد علی	صلاحی نژاد
۵۷	محسن	ژاله آزاد زنجانی
۵۸	لیلا	ستاره
۵۹	مهدی	سلیمی
۶۰	محمدعلی	سلیمانان
۶۱	عباس	سختوت
۶۲	آزاده	سوری
۶۳	محمد مهدی	شاطر زاده
۶۴	احسان	شریفی
۶۵	ارسلان	شریفی
۶۶	منصور	شمس احمدی
۶۷	محمد	شه بخش
۶۸	غلامعباس	عالیشوندی
۶۹	عبدالاحد	عاشی
۷۰	محسن	عالیخانی
۷۱	محمدعلی	عالیخانی
۷۲	مرتضی	علیزاده
۷۳	احمد	غفاری
۷۴	محمدحسین	فابلی
۷۵	آزاد	فرح افزون
۷۶	محسن	فلاحی
۷۷	امیر	فلکی طراز کوهی
۷۸	علیرضا	فلکی طراز کوهی
۷۹	محمد	قیول
۸۰	مهریار	قهرمانی زهرایی
۸۱	سیدمحمد	طباطبایی

ردیف نام نام خانوادگی **تلفن**

۸۲	جواد	طهماسبی
۸۳	مزدک	کاظم زاده
۸۴	حیدر	کریمی
۸۵	عطاء الله	کریمی
۸۶	ادریس	کریمی قره عمر
۸۷	اسفندیار	گرشاسی
۸۸	سودابه	گودرزی
۸۹	محمد رضا	گیتی نژاد
۹۰	کوروش	مروتی
۹۱	روح اله	مردان واجاری
۹۲	بهزاد	محمدی
۹۳	مهدی	محمدی ملاحولویی
۹۴	محمد	محمودی
۹۵	جعفر	مندی فراکلک
۹۶	حسین	مرجوی
۹۷	علی	مصدر
۹۸	هنگامه	مقدس پور
۹۹	سید احمد	موسوی
۱۰۰	اسید حسین	موسوی
۱۰۱	محمد مهدی	مقامی
۱۰۲	مهدی	معین پور
۱۰۳	پویا	مهدوی فر
۱۰۴	حسین	مهدیان
۱۰۵	امجد	میراسکندری
۱۰۶	محمدجعفر	ناموتی
۱۰۷	آرمان	نقشبندی
۱۰۸	اشکاندخت	نمسه چی
۱۰۹	اباذر	نیکنخواه
۱۱۰	مهدی	نیرومند
۱۱۱	کاظم	وادی زاده
۱۱۲	پیمان	ویسه
۱۱۳	سمانه	هاشم زاده
۱۱۴	امیر	هداوند
۱۱۶	فرشید	یزدانی

حسابداران مالی خیره

۱	امیر	ابراهیم زاده
۲	سید حسین	ابوتراپی
۳	علی	ابوطالبی کردچی
۴	محسن	ارغوان
۵	سمانه	آدینه
۶	احمدرضا	اسدیان
۷	حسین	اسماعیل پور
۸	حسین	اسمعیلی کمار علیا
۹	محسن	افشاری زاده
۱۰	اصغر	اطمینان
۱۱	محمد	آل حبیب
۱۲	اصد	امیر آبادیان
۱۳	محمد جواد	آمین پور
۱۴	بهمن	امیری
۱۵	محمد	امیرآنشانی
۱۶	فریدین	انصاری جاری
۱۷	جلیل	ایوانی
۱۸	بهار	باطنی
۱۹	سید محمد	باقرآبادی
۲۰	جواد	باغبان
۲۱	مجید	بایقبات
۲۲	مهدی	بیرانوند
۲۳	سعید	پرتو
۲۴	فاطمه	پور یعقوبی
۲۵	علی	پیوندطلب
۲۶	جمشید	پیک فک
۲۷	امین	پولادین
۲۸	متین	پولادین
۲۹	عبدالرضا	تالانه
۳۰	محمد	تیرگان
۳۱	علی اصغر	ثامن
۳۲	حسین	ثوابی جدیدی
۳۳	اسحاق	جانباز
۳۴	محمد	جان نثار لادانی
۳۵	میلاد	جیب الهی
۳۶	رویا	جوادی
۳۷	سجاد	چهره نما
۳۸	خسرو	چهاردولی
۳۹	میثم	حائمی
۴۰	احمد	حائمی
۴۱	خدیجه	حکیمانی
۴۲	امیر حسین	حیدری
۴۳	محمدعلی	خادمی جیلی
۴۴	مهدی	خاکشور
۴۵	سعید	خان محمدی

ردیف نام نام خانوادگی **تلفن**

۴۶	امیر حسین	خسرویان
۴۷	امید	خسروی جاوید
۴۸	همایون	خوبان عنبران
۴۹	فاطمه	دادبه
۵۰	حمید	داراب
۵۱	محمد حسین	داهقانی تفتی
۵۲	سیدامیر رضا	ذاکر
۵۳	محسن	رحیمی
۵۴	محمد	رزمی
۵۵	سیدجعفر	رضوی
۵۶	علیرضا	رضوی یالادهی
۵۷	مریم	روستازاده شیخ یوسفی
۵۸	بهرام	رستمی
۵۹	محسن	زمانی
۶۰	سامان	ژاله آزاد زنجانی
۶۱	علی	ساعدی
۶۲	سپهر	سلاحی فر
۶۳	احمد	سلطانی
۶۴	محمدعلی	سلطان آبادی
۶۵	مهدی	سلیمانان
۶۶	میثم	سلیمی
۶۷	محمد	سوری
۶۸	رامین	شاهری چیمن آبادی
۶۹	احسان	شجاعی برجونی
۷۰	ارسلان	شریفی
۷۱	مهدی	شریفی
۷۲	بهنام	شفاعت تکلدان
۷۳	رحمت اله	شیری
۷۴	سعید	صادقیان
۷۵	ندا	صادقو
۷۶	حمیدرضا	صادقی پور
۷۷	زهرا	صالحی
۷۸	علی	قاسمی گندمانی
۷۹	محمد	فتوحی
۸۰	ناصر	قیول
۸۱	شهریار	قربانی
۸۲	الهه	قهرمانی زهرایی
۸۳	عبدالاحد	علائی ابوتر
۸۴	غلامعباس	عباشی
۸۵	نرگس	عزتی شائقونی
۸۶	مریم	عظیمی اشینانی
۸۷	دارپوش	علیشیری
۸۸	مرتضی	علی حیدری
۸۹	ژوزف	علیزاده
۹۰	محسن	عیسوی
۹۱	حسام	غلامرضایی
۹۲	مزدک	قدمی
۹۳	توحید	کاظم زاده
۹۴	ملیکا	کاظمی
۹۵	ادریس	کریم نژاد
۹۶	حیدر	کریمی
۹۷	زانیار	کریمی
۹۸	عطاءالله	کریمی
۹۹	محبوبه	کریمی
۱۰۰	احمد	کشتکار
۱۰۱	جاوید	کشنگری
۱۰۲	حسین	صابر ماهانی
۱۰۳	عباس	میاشری
۱۰۴	علی	محمدی فر
۱۰۵	مهدی	مرادزاد فرد
۱۰۶	روح اله	مردان واجاری
۱۰۷	اصغر	مقدمی
۱۰۸	فریبرز	موسی رضائی
۱۰۹	ضیاءالدین	معصومی
۱۱۰	مهدی	معین پور
۱۱۱	رضا	نیاتی
۱۱۲	محمد تقی	نجفی
۱۱۳	محمدجعفر	ناموتی
۱۱۴	مسعود	ناصر زعیب
۱۱۵	ابراهیم	نوروزی
۱۱۶	قرنیا	نوروزی
۱۱۷	مهربار	نیازیان
۱۱۸	ارزنگ	واحد
۱۱۹	کاظم	وادی زاده
۱۲۰	سید نیما	ولی نیا
۱۲۱	محمد مهدی	وفاجو
۱۲۲	بابک	وهاپی
۱۲۳	فاطمه	هادلوند
۱۲۴	امیر	هداوند
۱۲۵	مهدی	یزدانی دوست
۱۲۶	فرشید	یزدانی
۱۲۷	علی	یساولی شراهی

۱۷۰ عضو جدید به نام‌های زیر به انجمن حسابداران خبره‌ی ایران پیوستند.



۱۴۶۲۶- فرشته رحیمی



۱۳۶۳۵- سیدمریم احمدی



۱۴۶۲۴- حمید قمری



۱۴۶۲۳- مسعود قزلباش



۱۴۶۲۲- اتابک وحیدپور



۱۴۶۴۱- فاطمه ازدری



۱۴۶۴۰- سارا گندم کار



۱۴۶۳۹- حامد شعبانی



۱۴۶۳۸- مرتضی نیاتی



۱۴۶۳۷- روح اله جوادی



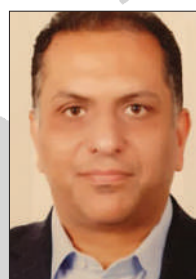
۱۴۶۴۶- مجید نصیبی فرد



۱۴۶۴۵- علیرضا ذکاتی



۱۴۶۴۴- پروین رحیمیان



۱۴۶۴۳- جعفرقیادی



۱۴۶۴۲- مهدی فلاح دوست



۱۴۶۵۱- مه‌رسا عبدالهی



۱۴۶۵۰- محسن صفدری



۱۴۶۴۹- ام البنین ابراهیم آبادی



۱۴۶۴۸- اسداله کوره یز



۱۴۶۴۷- حمید شاکر



۱۴۶۵۶- محمد رضا صالحی



۱۴۶۵۵- محمد پویاحامی فرد



۱۴۶۵۴- حسن نجفی



۱۴۶۵۳- محمد جواد تقی زاده



۱۴۶۵۲- عباسعکی فردوسی



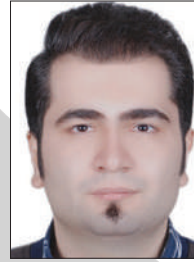
۱۴۶۶۱- عطاله محمدی



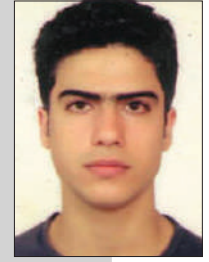
۱۴۶۶۰- الهه هادی زاده



۱۴۶۵۹- سعید صمیمی



۱۴۶۵۸- محمد حسین پورشب



۱۴۶۵۷- مهدی اندیشه



۱۴۶۶۶- عماد محمدی



۱۴۶۶۵- سارا رخشان



۱۴۶۶۴- محمد حیدری



۱۴۶۶۲- مرتضی نورمحمدزاده



۱۴۶۶۲- سید مهدی موسوی



۱۴۶۷۱- سیداشکان شوشه ریز



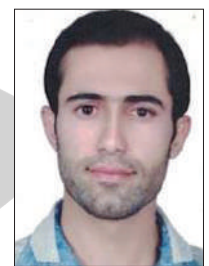
۱۴۶۷۰- سعید رحمانی



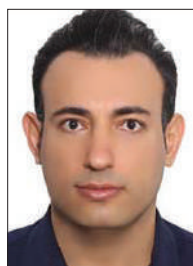
۱۴۶۶۹- حسین رویانیان



۱۴۶۶۸- کریم ایشاری نیا



۱۴۶۶۷- سلمان حیدری



۱۴۶۷۶- داود ریسمانی



۱۴۶۷۵- محمدبادانگیز



۱۴۶۷۴- حمیدرضا نوری



۱۴۶۷۳- کمال رهانی



۱۴۶۷۲- مسعد یسرلو



۱۴۶۸۱- سجاد سلیمانی



۱۴۶۸۰- علامرضا گندمکار



۱۴۶۷۹- محسن رباطی



۱۴۶۷۸- محمد حسین عبدالعلی پور



۱۴۶۷۷- امیرمحمسن نژاد



۱۴۶۸۶- حسن جعفری



۱۴۶۸۵- مجتبی حاتمى



۱۴۶۸۴- علامرضا فارسی دوست



۱۴۶۸۳- شهرام جمشیدی



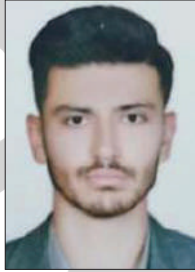
۱۴۶۸۲- رحمت اله رضائی



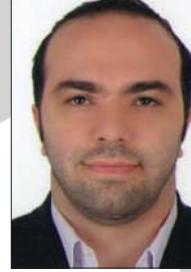
۱۴۶۹۱- مجتبی خدایپرست



۱۴۶۹۰- سجاد خدایاری



۱۴۶۸۹- علی مولوی



۱۴۶۸۸- وحید شاه حسینی



۱۴۶۸۷- آرش منجمی



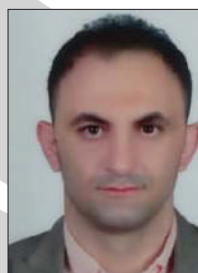
۱۴۶۹۶- حمیدرضا اسدی



۱۴۶۹۵- محمدرضا منصوری



۱۴۶۹۴- روح الله راد



۱۴۶۹۳- محمد هادی حسینی



۱۴۶۹۲- رمضانعلی گالشی



۱۴۷۰۱- میلاد خوشحال



۱۴۷۰۰- ارسلان زنویی



۱۴۶۹۹- سلمان سپه وند



۱۴۶۹۸- سجاد باغبان



۱۴۶۹۷- مهران رنجبر



۱۴۷۰۶- علیرضا فدائی



۱۴۷۰۵- داود جلالی پور



۱۴۷۰۴- اسماعیل مهربانی



۱۴۷۰۳- مهدی عریان زاده



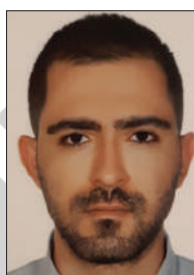
۱۴۷۰۲- عبدالله مقیم تیرگر



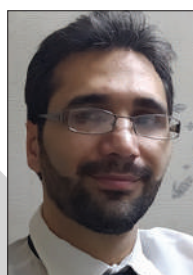
۱۴۷۱۱- عباس عبدلی



۱۴۷۱۰- حسین عرب گویشی



۱۴۷۰۹- محمد حسین رجیبی



۱۴۷۰۸- حسین انزانی



۱۴۷۰۷- نیما قاسم زاده شهرک



۱۴۷۱۶- مهرداد شفیع



۱۴۷۱۵- امیرهادی معنوی مقدم



۱۴۷۱۴- معین بارانی طریقه



۱۴۷۱۳- مهرداد حسن پور شمس



۱۴۷۱۲- میرغلام موسوی



۱۴۷۲۱- مرتضی اکبرزاده



۱۴۷۲۰- فرشید آقابرگر



۱۴۷۱۹- امین خشتود



۱۴۷۱۸- غلامرضا فرمند



۱۴۷۱۷- رضا صفیلو



۱۴۷۲۶- علی سلیمی



۱۴۷۲۵- نیما محمدی



۱۴۷۲۴- پوریا عباسی



۱۴۷۲۳- افشار عباسی



۱۴۷۲۲- محسن کوزه گران



۱۴۷۲۱- نیلوفر حیدری



۱۴۷۲۰- فاطمه مصدق



۱۴۷۲۹- زینب شیرعلی زاده



۱۴۷۲۸- قاسم بلو



۱۴۷۲۷- ابراهیم شاملو



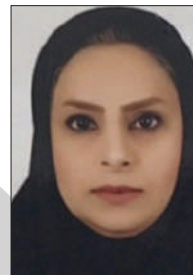
۱۴۷۲۶- فائزه سالارپور



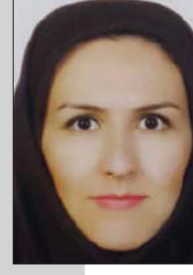
۱۴۷۲۵- فاطمه عباسی



۱۴۷۲۴- فاطمه صالحی



۱۴۷۲۳- مرضیه اخلاق



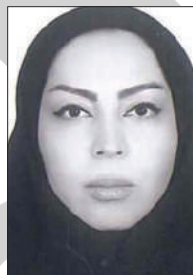
۱۴۷۲۲- سهیلا تیموری



۱۴۷۲۱- فرناز میرزا حیدری



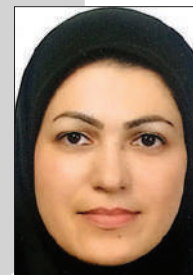
۱۴۷۲۰- سارا تویی



۱۴۷۱۹- سپیده بختیاربان



۱۴۷۱۸- سمیه محصیان



۱۴۷۱۷- سمانه کاوسی



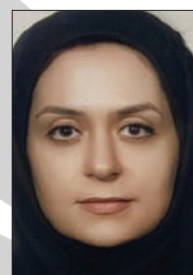
۱۴۷۱۶- سپیده نامجو



۱۴۷۱۵- مرضیه رفیعی شیشوان



۱۴۷۱۴- اکرم آذرم



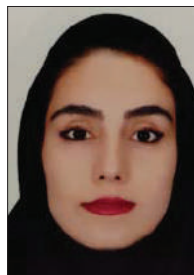
۱۴۷۱۳- حدیث کرمی نیا



۱۴۷۱۲- حدیثه نصری



۱۴۷۱۱- مرضیه السادات نیکویی



۱۴۷۱۰- سعیده نوروزی



۱۴۷۰۹- سیده سمانه دستخط کشتی



۱۴۷۰۸- سیده مریم عامه پیچ



۱۴۷۰۷- لیلا میرزائی



۱۴۷۵۶- حوریه رئیسی



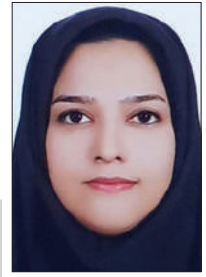
۱۴۷۵۵- سمیه زندیه



۱۴۷۵۴- شبنم زارع



۱۴۷۵۳- مهناز محمدی فر



۱۴۷۵۲- سپیده فلاح رضانی



۱۴۷۶۱- بی تا مرخیان



۱۴۷۶۰- زهرا گل بزنجی



۱۴۷۵۹- سلدا افشار قهرمانی



۱۴۷۵۸- سمیه ترکمندی



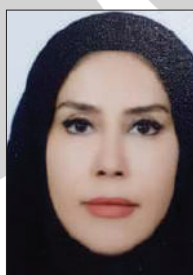
۱۴۷۵۷- مریم سادات جلالیان



۱۴۷۶۶- مجتبی لطفی



۱۴۷۶۵- اصغر مومیوند



۱۴۷۶۴- مریم عابدی



۱۴۷۶۳- امیر قربانی



۱۴۷۶۲- پوریا فرهادی



۱۴۷۷۱- نادر نقش بندی



۱۴۷۷۰- مراد مؤمنی



۱۴۷۶۹- ناهید مرعلی



۱۴۷۶۸- حسام حبشی



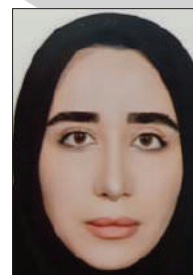
۱۴۷۶۷- مرتضی آزاده



۱۴۷۷۶- محمد علی نجارزاده



۱۴۷۷۵- لیلا وهابی



۱۴۷۷۴- زهرا لشگری



۱۴۷۷۳- محمدرضا افشاری



۱۴۷۷۲- منصور قشلاقی



۱۴۷۸۱- فاطمه سادات ابراهيمي



۱۴۷۸۰- سامان براتي زاده



۱۴۷۷۹- مسعود محمدی



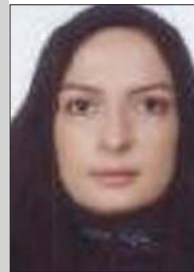
۱۴۷۷۸- مرتضی پور ابراهيمي



۱۴۷۷۷- محمد ابراهيمي نيا



۱۴۷۸۶- زهرا براتي



۱۴۷۸۵- سيده معصومه هاشمي



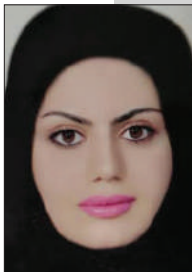
۱۴۷۸۴- نگار حسيني



۱۴۷۸۳- عالم آرا اسلامي



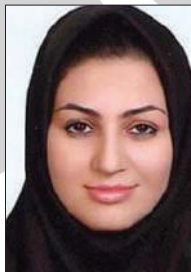
۱۴۷۸۲- الهام امنعي



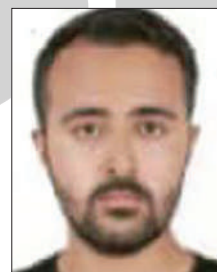
۱۴۷۹۱- نينا هاشمي



۱۴۷۹۰- وحيد مولائي



۱۴۷۸۹- الهه سخائي



۱۴۷۸۸- معيد عيدي قديم



۱۴۷۸۷- رضا كياپاشا



۱۴۷۹۶- امير حسين عاشورنژاد



۱۴۷۹۵- امير حسين حاجي ملابقری



۱۴۷۹۴- زهرا سادات ابطحي



۱۴۷۹۳- امير حسين فرجي



۱۴۷۹۲- مجيد قيطاسي



۱۴۸۰۱- مريم مخالفي



۱۴۸۰۰- ميشم تقی نقیلو



۱۴۷۹۹- مهران كوهستاني

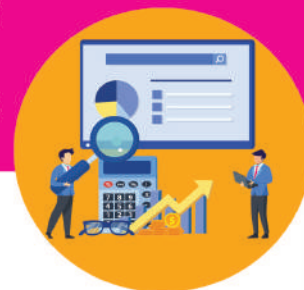


۱۴۷۹۸- داود سينكي



۱۴۷۹۷- پويان گوهر بين

دوره حضوری-آنلاین عالی مشاور مالیاتی خبره



دروس دوره

- تحلیل و تبیین کلیات و اصول مالیاتی، اشخاص مشمول و مالیات‌های بر دارایی
- بررسی کلیه مالیات‌های تکلیفی از جمله مالیات حقوق و اجاره و... و سایر مواد قانون، وظایف و جرائم
- تحلیل و بررسی انواع اظهارنامه‌های مالیاتی، تکالیف و جرائم مرتبط با آن
- بررسی و تحلیل کاربردی هزینه‌های قابل قبول و استهلاکات و مقررات مرتبط با تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت
- تشریح فرآیند حسابرسی، رسیدگی و تعیین درآمد مشمول مالیات اشخاص حقیقی و حقوقی
- بررسی و تجزیه و تحلیل کلیه معافیت‌ها، بخشودگی‌ها و مشوق‌های قانونی و جرائم مالیاتی
- تحلیل فرایند ابلاغ اوراق مالیاتی، تشریح روند دادرسی مالیاتی و فن دفاع در مراجع حل اختلاف مالیاتی
- تشریح و تبیین مفاهیم، معافیت‌ها، تکالیف، جرائم و روند حسابرسی در قوانین مالیات بر ارزش افزوده
- بررسی قوانین و مقررات مربوط به نظام پایانه فروشگاهی و سامانه مودیان، تکالیف، جرائم و مشوق‌ها
- بررسی و تحلیل مفاهیم و استانداردهای حسابداری مرتبط با قوانین و مقررات مالیاتی
- تجزیه و تحلیل قوانین کار، تجارت، تامین اجتماعی و سایر قوانین مرتبط
- اصول و فنون مذاکره، فن بیان و آمادگی برای مشاوره مالیاتی
- بررسی نحوه تنظیم نامه‌های اداری در سطح تخصصی و اصول فن نگارش



روزهای زوج و فرد

اطلاعات بیشتر و ثبت نام: www.pact.ir

مدت دوره: ۱۶۲ ساعت

شهریه دوره: ۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

مدرک مورد تایید انجمن حسابداران خبره ایران و

دانشگاه صنعت نفت



هشتاد و سومین همایش

راهبری شرکتی و گزارشگری پایداری (الزام آخرین دستورالعمل بورس مصوب ۱۴۰۱/۰۷/۱۸)

لینک ثبت نام
www.pact.ir/events



با حضور اساتید برجسته حرفه



دکتر محسن غلاموضایی
مدیر اجرایی مرکز آموزش
حسابداران خبره



دکتر سعید همایون
دانشیار حسابداری دانشگاه یوله سوئد



دکتر علی رحمانی
عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا و
رئیس انجمن حسابرسی فناوری اطلاعات



استاد غلامحسین دوانسی
عضو کمیته پایداری حسابداری و گزارشگری
آمریکا - ایالت نیویورک



دکتر حمید مرادی
مدیر پروژه و پژوهشگر حوزه مدیریت ریسک



دکتر حمیدرضا گنجی
عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا

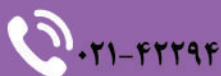


دکتر سعید مصطفی علوی
مدیر اسبق نظارت بر حسابرسی و گزارشگری
مالی بورس

محورهای مورد بحث:

شهریه:
۵,۸۰۰,۰۰۰ ریال

۱. روندهای جهانی گزارشگری پایداری
۲. اطمینان بخشی و حسابرسی گزارش پایداری
۳. گزارشگری پایداری: ضرورتها، منافع و چالشها
۴. راهبری شرکتی و گزارشگری پایداری در الزامات سازمان بورس و اوراق بهادار
۵. ابعاد زیست محیطی گزارش پایداری
۶. مدیریت ریسک با تمرکز بر پایداری
۷. ابعاد اجتماعی و اقتصادی گزارش پایداری



دوره حضوری-آنلاین جامع کاربردی حسابداری (از مبتدی تا پیشرفته)



دروس دوره

- _حسابداری مالی ۱
- _حسابداری مالی ۲
- _حسابداری بهای تمام شده
- _قانون مالیات
- _قانون تجارت
- _کاربرد اکسل در حسابداری
- _حسابداری عملی با نرم افزار (کارگاه عملی)

روزهای زوج و فرد
اطلاعات بیشتر و ثبت نام:

www.pact.ir

مدت دوره: ۲۳۶ ساعت

مدرک مورد تایید انجمن حسابداران خبره ایران و

دانشگاه صنعت نفت